110E JAARGANG — NO.: 234 ZATERDAG 23 OKTOBER 1993

AMIGOE

VANDAAG

JAN TIMMAN ...malaise...

Prèkè

Parker Hotel: enzovoorts Enzo voorts

Indiase patrouille in Kashmir

SRINAGAR - Indiase veiligheidstroepen rukken op door de straten van Srinagar, de zomerhoofdstad van Kashmir. Gedurende de afgelopen dagen werden bij ongeregeldheden zo'n 40 mensen gedood en 200 gewond.
(AFP-satellietfoto)

Stationsschip en Orion worden ingezet bij zeeblokkade Haïti

DEN HAAG/CURAçAO - De Nederlandse regering bracht de Tweede Kamer gisteren formeel op de hoogte van de deelname van een Nederlandse marineschip en een verkenningsvliegtuig aan de zeeblokkade tegen Haïti. De dagelijkse leiding over de VN-eenheden, die de naleving van het olie- en wapenembargo tegen Haïti afdwingen, berust bij de Amerikaanse schout-bij-nacht Hal Gehman.

Het betreffende marineschip de *Bloys van Treslong* en het Orion verkenningsvliegtuig, beide gestationeerd op Curaçao, kunnen echter op grond van de huidige instructies nog niet worden ingezet bij een eventuele evacuatie van buitenlanders van het eiland. Hiervoor is aparte toestemming uit Den Haag nodig.

De ministers Kooijmans van Buitenlandse Zaken en Ter Beek van Defensie stuurden de Tweede Kamer gisteren een brief, waaruit blijkt dat de Nederlandse eenheden voorlopig opereren op grond van de VN-resolutie over het embargo. Zij moeten buiten de territoriale wateren van Haïti blijven.

De Nederlandse bijdrage aan de blokkade is steeds voor korte perioden, zodat er voldoende tijd overblijft om de gewone taken op de Nederlandse Antillen uit te voeren. In de praktijk betekent dit, dat het fregat en het vliegtuig ongeveer een kwart van hun werktijd rond Haïti bezig zullen zijn. De Nederlanders krijgen dan ook geen eigen sector toebedeeld.

ÑAPA

DEZE WEEK in Ñapa:

* BETESDA VIERT op een november zijn eerste lustrum. Nel Casimiri ging er een kijkje nemen en sprak met directeur Reginald Rosario. pag. 1

* FUNCTIONEERT ONS Wetboek van Strafrecht als het om bescherming van dieren gaat? Jeffrey Sybesma meent van niet. De hoge tolerantiegrens voor dierenmishandeling op Curaçao zou hierin mede een rol spelen. Een overzicht van de stand van zaken op pag. 4

* TIP MARUGG'S *Auch Vögel sterben im Morgenblau* verscheen vlak voor de Frankfurter Buchmesse. Desondanks werd hij niet uitgenodigd voor de Caribische presentatie van Nederlandstalige literatuur op die grootste aller boekenbeurzen. Een boekbespreking van Aart G.Broek op p. 5

* ARUBA ALS belangrijkste doorvoerhaven van Colombiaanse cocaïne voor de Europese en Noordamerikaanse markt en de Antillen als wereldbekende wasserij voor crimineel geld. In de strijd tegen de drugs kijken de Verenigde Staten steeds meer met een scheel oog naar het Nederlandse beleid. p. 8

* Verder in Ñapa de rubrieken Buitenland, Liever Heimwee dan Holland, Wetenschap, Natuurlijk Beter Worden en de wekelijkse kruiswoordpuzzel.

ÑAPA wordt wekelijks gratis bezorgd aan Amigoe-abonnees en is in de losse verkoop verkrijgbaar met de zaterdagkrant voor het totaalbedrag van een gulden.

Nederlands bedrijfsleven ziet grote investeringsmogelijkheden op Cuba

AMSTERDAM - Er liggen grote kansen voor ondernemend Nederland in Cuba. Dat leidt de voorzitter van de Amsterdamse Kamer van Koophandel, R. de Vilder, onder meer af uit een gesprek van twee uur dat hij met de Cubaanse leider Fidel Castro voerde. De Vilder leidde een Nederlandse handelsmissie, die vandaag terugkeerde op Schiphol. De delegatie was uitgenodigd door de Cubaanse regering.

Hotelketen Golden Tulip International gaat samen met de Cubaanse organisatie voor toerisme, Cubanacan, de komende jaren een aantal nieuwe hotels in Havana opzetten, zo deelde directeur Bas van Golden Tulip en lid van de handelsmissie mee. Daarmee is zeker een investering van 100 miljoen gulden gemoeid. In beginsel zijn daar investeerders voor beschikbaar. De Cubaanse regering heeft het project inmiddels al goedgekeurd.

De uitwerking van andere initiatieven hangt nog af van de financiering. Cuba wil met Nederland een "investeringsbeschermingsovereenkomst" sluiten om de aarzeling bij potentiële investeerders weg te nemen, aldus De Vilder. Garantstelling door de Nederlandse Credietverzekerings Maatschappij, de NCM, zou pas mogelijk zijn als het eiland zijn internationale schuldenlast heeft gesaneerd en dat is vooralsnog niet het geval.

Volgens De Vilder heeft Castro er begrip voor dat de Nederlandse overheid zakelijke initiatieven van Nederlandse zijde op Cuba pas financieel zal ondersteunen als de mensenrechtensituatie op Cuba verbetert. "Castro waakt er echter voor, dat de omvorming naar een democratie volgens een meer westers model ontaardt in anarchie en burgeroorlog, zoals nu het geval is in voormalige Sovjetrepublieken."

De voorzitter van de Amsterdamse Kamer van Koophandel constateert dat het begrip 'vrije concurrentie' inmiddels op ministerieel niveau is ingeburgerd.

Het Amsterdamse World Trade Center zou een Wereldhandelscentrum op Cuba kunnen gaan opzetten, aldus De Vilder. Voorts hebben de Cubanen belangstelling voor de kennis van de Nederlandse Spoorwegen bij het moderniseren van het eilandelijke spoorwegnet. De Cubanen zijn ook op zoek naar banken, die een vestiging op Cuba zouden willen openen.

De Luchthaven Schiphol was in de handelsmissie vertegenwoordigd omdat de Cubaanse regering op zoek is naar expertise om de luchthaven van Havana te moderniseren. Fokker ging mee omdat het binnenlandse luchtvervoer van toeristen nu nog gebeurt met oude Russische vliegtuigen. De Fokker 50 zou daarvoor een goed alternatief zijn.

De Amsterdamse Haven, ook vertegenwoordigd in de recente missie, is van oudsher de west-Europese aanlandingsplaats voor Cubaanse landbouwprodukten. De goederenstroom naar oost-Europa vanuit Cuba verliep voorheen via de haven van Rostock, maar de Cubanen hebben er wel oren naar die goederenstroom in de toekomst via Amsterdam te laten lopen, aldus De Vilder.

WILLEMSTAD — Deze week verblijft professor Henri Wassenbergh op Curaçao in het kader van het 23e jaarcongres van het Ibero-Amerikaanse Instituut voor Lucht- en Ruimterecht. Wassenbergh is ex-directielid van de KLM en regeringsadviseur op gebied van luchtvaartverdragen. In een interview met *Amigoe* geeft hij zijn visie op de ontwikkelingen in de moderne luchtvaart, waarin globalisering en samenwerkingsverbanden aan de orde zijn. Ook in het Caribisch gebied juicht hij de vorming van allianties toe.

Interview met professor Henri Wassenbergh, zie pagina 11.

Couppoging Tsjaad gisteren verijdeld

NDJAMENA - De regering van Tsjaad heeft gisteren bekendgemaakt, dat zij een couppoging heeft verijdeld. De leider van de opstand, Abbas Kotti, is doodgeschoten bij een vuurgevecht met veiligheidstroepen, die hem wilden arresteren, aldus het bewind in Ndjamena, de hoofdstad van Tsjaad.

Even boodschappen doen

SARAJEVO - Boodschappen doen is er nauwelijks bij voor de inwoners van Sarajevo. Deze vrouw loopt door een kilometers lange loopgraaf, die voorstad Dobrinja verbindt met het centrum van Sarajevo. Hoewel zware artilleriebeschietingen inmiddels wat zijn afgenomen, zijn er nog steeds veel sluipschutters actief in de regio.
(AFP-satellietfoto)

DP St Maarten ontevreden

WILLEMSTAD/PHILIPSBURG — De Democratische partij zal tijdens een vergadering dit weekeinde onder meer het luchtvaartprotocol tussen de Antillen en Nederland onder de loep nemen. De DP is er niet erg gelukkig mee dat in dit protocol geen ruimte is voor chartervliegtuigen vanuit Nederland om op Sint Maarten te vliegen.

In een coalitievergadering afgelopen donderdag zou dit onderwerp wederom aan de orde gekomen zijn. Volgens zegslieden in Philipsburg is de onvrede over de situatie binnen de partij zo groot, dat de DP zou overwegen zich uit de coalitie terug te trekken.

De regering wordt momenteel gevormd door de PNP, DP Sint Maarten, PDP, DP Statia en UPB, ofwel 13 van de 22 zetels. Winston Lourens (onafhankelijk, 1) steunt de regering. De WIPM (1) trok zich enkele maanden geleden terug. Indien de DP uittreedt heeft de regering de kleinst mogelijke meerderheid: de helft plus een.

Aristide bestempelt kritisch CIA-rapport als 'vuilnis'

WASHINGTON/PORT-AU-PRINCE - De verbannen president van Haïti, Jean-Bertrand Aristide, heeft gisteren verdachtmakingen van de Amerikaanse inlichtingendienst CIA bestempeld als "vuilnis". De CIA typeerde Aristide in een speciaal rapport onder andere als onevenwichtig en plaatste vraagtekens bij Aristides functioneren als president.

"Het is vuilnis", zo zei de na een coup in 1991 verdreven president in een eerste reactie. "De CIA heeft ook erge dingen verteld over Martin Luther King. Als psycholoog vraag ik het één en ander over karaktermoord. En als psycholoog ben ik ook op de hoogte van het bestaan van psychologische oorlogvoering". Aristide herhaalde dat hij bereid is om, overeenkomstig de in juli gemaakte afspraken met de Haïtiaanse junta, op 30 oktober terug te keren naar Haïti. Hij sprak de verwachting uit dat de huidige machthebbers alsnog de afspraken nakomen en de macht overdragen. In de Haïtiaanse hoofdstad Port-au-Prince liet de stafchef van het leger gisteren weten, dat de militaire leiders graag een onderhoud willen met premier Robert Malval, die de steun heeft van Aristide. "We vragen om een constante dialoog. We willen graag een ontmoeting met Malval om over de toekomst van het land te praten", zei brigadegeneraal Philippe Biamby. De generaal staat bekend als een 'hardliner' onder de Haïtiaanse machthebbers. Biamby behoort ook tot de groep van 41 Haïtianen van wie de Amerikaanse regering de banktegoeden in de Verenigde Staten heeft bevroren. ' 'Het gaat om een probleem tussen Aristide en het leger", zo stelde Biamby. "We kampen met een verdeelde samenleving. Als Aristide met geweld weer aan de macht wordt gebracht, lost dat het probleem niet op".

In Jammu en Kashmir veldslag rond moskee

SRINAGAR - Veiligheidstroepen hebben gisteren het vuur geopend op demonstranten in de omstreden Indiase deelstaat Jammu en Kashmir. Een politiewoordvoerder verklaarde vandaag, dat het dodental tot ten minste 40 is gestegen.

Ordetroepen in Srinagar trachtten eerst demonstranten met traangas en wapenstok te verspreiden, maar openden vervolgens het vuur op de betogers. Zeven demonstranten zouden hierbij om het leven zijn gekomen. Moslim demonstranten gebruikten de vrijdag, de gebedsdag in de islamitische wereld, om te proberen het cordon te doorbreken dat veiligheidstroepen om de 17e-eeuwse Hazratbal moskee hebben gelegd. De moskee wordt sinds 15 oktober door ongeveer 50 zwaar bewapende separatisten bezet. Volgens ooggetuigen werden de Indiase ordetroepen beschoten door militante demonstranten. Het Indiase leger heeft zaterdag de controle over Bijbihara, 40 kilometer ten zuiden van Srinagar, heroverd. In deze plaats vielen gisteren bij bloedige ongeregeldheden naar schatting 33 doden. De toedracht van de rellen in Bijbihara blijft onduidelijk. Een ooggetuige zei vandaag, dat op demonstranten, verzameld voor de belangrijkste moskee van Bijbihara, zonder enige aanleiding geschoten werd. De noordelijke Indiase deelstaat wordt bevolkt door een meerderheid van moslims en is sinds vier jaar het toneel van voortdurend geweld. Separatisten eisen aansluiting bij het islamitische Pakistan.

Couplegers Moskou komen eind oktober voor rechter

MOSKOU - Russische aanklagers hebben 16 personen formeel in staat van beschuldiging gesteld in verband met de gewapende poging vorige maand om het bewind van president Boris Jeltsin omver te werpen.

Alle beschuldigden zijn aangeklaagd wegens het organiseren van massale onlusten, een misdrijf waar in Rusland een gevangenisstraf van maximaal 15 jaar op staat. Onder hen zijn de voormalige vicepresident Aleksandr Roetskoj en de voorzitter van het ontbonden parlement, Roeslan Chasboelatov. Tevens worden beschuldigd Viktor Barannikov, die door het parlement was benoemd tot minister van Veiligheid, Andrej Doenajev, die tot minister van Binnenlandse Zaken was uitgeroepen, en Vladislav Asjalov, die korte tijd als minister van Defensie fungeerde. Viktor Anpilov, leider van de radicale Russische communistische arbeiderspartij, is ook in staat van beschuldiging gesteld. Alle beklaagden zijn gedetineerd in de Moskouse Lefortovo-gevangenis in afwachting van hun proces. Volgens Russische media zou dit nog voor het eind van deze maand beginnen. De eerste rebel, die werd aangeklaagd was de voormalige legergeneraal Albert Makasjov. Hij leidde de mislukte aanval op het Ostankinotelevisiecentrum in Moskou op 3 oktober, waarna Jeltsins troepen de volgende dag de opstand in het parlementsgebouw neersloegen.

IRA-bom doodt zeven mensen

BELFAST - Zeven mensen zijn vandaag in Belfast om het leven gekomen bij de ontploffing van een bom, die was geplaatst door het Ierse republikeinse leger IRA.

Volgens reddingsploegen vielen er ongeveer 40 gewonden bij de aanslag in een drukke winkelstraat in de protestantse wijk Shankill Road. Enkele mensen zitten nog vast onder het puin van een gebouw, waar protestantse extremisten hun kantoren hebben. Het gebouw is geheel ingestort. De politie van Belfast zegt tevoren geen aanwijzingen te hebben gekregen over de aanslag.

Burundese minister: Ndadaye is vermoord

KIGALI - De Burundese minister van Volksgezondheid Jean Minani heeft vandaag verklaard een regering in ballingschap in de Ruandese hoofdstad Kigali te vormen. Hij verzocht de internationale gemeenschap te helpen bij het herstellen van de democratie in Burundi.

Minister Minani was donderdag op bezoek in Ruanda toen militairen een bloedige staatsgreep in Burundi pleegden. President Melchior Ndadaye is volgens Minani kort na de staatsgreep vermoord. Ndadaye was de eerste democratisch gekozen president van het land sinds de onafhankelijkheid in 1962 en de eerste, die tot de Hutumeerderheid behoorde.

Lezingen en seminar over zonne-energie

WILLEMSTAD — De Leerstoel voor Milieu & Ontwikkeling en de UNA organiseren samen zowel een seminar als lezingen over zonne-energie. Dr. Wim Sinke van het Energie Centrum Nederland (ECN) verzorgt op 26, 27 en 28 oktober het seminar, Sjoerd de Haan (ECN) op 2, 3 en 4 november. De lezing van Sinke is op donderdag 28 oktober in de aula van de UNA, die van De Haan op donderdag 4 november, eveneens in de aula.

Een en ander vindt plaats in het kader van het lopende onderzoek Duurzame energie voor Curaçao. Daarop is het project Toekomstperspectieven voor zonne-energie op Curaçao gebaseerd, dat vastere vormen krijgt met de komst van Sinke en De Haan.

De doelgroep van het seminar bestaat zowel uit studenten, docenten en personeel van de UNA als externe geïnteresseerden. Tijdens de colleges wordt dieper ingegaan op de technische details van zonne-energie. Deelnemers ontvangen een certificaat van de Leerstoel Milieu & Ontwikkeling.

Via de lezingen kan een breder publiek kennis nemen van hetgeen de twee gastdocenten te vertellen hebben. Zij zullen gegevens aandragen van de jongste ontwikkelingen, onder andere op het gebied van de photovoltaïsche zonne-energie (PV-cellen). Deze vorm van alternatieve energie is volgens hen een serieuze kandidaat voor de toekomstige energievoorziening van Curaçao.

Sinke zal daarvoor onder meer wijzen op veelbelovende experimenten van deze aard in Indonesië. Daar is voor kleine wooneenheden met behulp van zonnepanelen elektriciteit opgewekt die wordt gebruikt voor verlichting, radio en televisie. Een gezamenlijk Nederlands/Indonesisch project belooft ook veel voor Curaçao.

Sinke is werkeenheidsleider Onderzoek en Ontwikkeling Zonne-energie van de Unit Duurzame Energie van het ECN. Vorig jaar ontving hij de Jacob Kistemakerprijs van de Nederlandse stichting FOM voor het werk aan silicium en de rendementsverbetering van silicium zonnecellen. Ir. De Haan werkt eveneens bij de Unit Duurzame Energie van het ECN. Zijn specialiteit is de elektrische energieconversie voor vooral duurzame energiesystemen, met name voor zonne- en windenergie.

Vegetarische kookcursus

WILLEMSTAD — Op zaterdag 6 november start de Sibna (een vereniging voor gezondheid en leven in overvloed) met een vegetarische kookcursus. Voor inschrijving kan men de nummers 616322 of 604107 bellen.

■ *Van links af Sterling Isenia (StiASAA), Harry Geerings (Moret Ernst & Young), Nephtalie Demei (leerlinge Radulphus College) en Ayvel Riedel (StiASAA) met de nieuwste studentenalmanak).*

Eindexamenleerlinge krijgt eerste almanak

WILLEMSTAD — De eerste Curaçaoënaar die de nieuwe studentenalmanak officieel in ontvangst mocht nemen, was havo 5-leerlinge Nephtalie Demei. Dat gebeurde dinsdagmiddag tijdens de Curaçaose presentatie in landhuis Zeelandia.

Premier Liberia en minister van Onderwijs kregen eveneens een almanak aangeboden. Beiden prezen daarop de inzet van de leden van StiASAA (Stichting voor Studenten met Arubaanse en Antilliaanse Affiniteit). Het is het tweede jaar dat de gratis almanak wordt uitgegeven. Hij is bestemd voor eindexamenleerlingen en geeft informatie over Nederlandse studentensteden en -cultuur.

Harry Geerings van hoofdsponsor Moret Ernst & Young merkte op dat deze voortreffelijke informatieverstrekking bij de terugkeer van Antilliaanse studenten helaas nog ontbreekt. Hij verwacht wat dat betreft veel van de in januari te houden Carrière Oriëntatie Dagen te Rotterdam. Daar kunnen (ex-)studenten zich oriënteren op arbeidsmogelijkheden op de Antillen.

Binnenkort wordt er een dependance van StiASAA op Curaçao gevestigd. Ex-studenten aan de UT Enschede Janette Vorgers en Franco Diaz zullen helpen met de distributie van de almanakken en contacten leggen met de sponsors. Verder zullen zij de behoeften van de eindexamenleerlingen peilen en zo nodig teksten voor de almanak aanleveren.

Verkeerde datum Erasmusdag

WILLEMSTAD — De open dag van het Kolegio Erasmo vindt op *woensdag 27 oktober* plaats, en niet op zondag zoals abusievelijk in onze editie van woensdag werd gemeld. Vanaf 9 uur is er volop informatie te krijgen over de Papiamentstalige, humanistische school.

Uit brief aan minister Smits blijkt:

Verdachte in Sint Maarten-zaak ook betrokken bij Parker Hotel

WILLEMSTAD — Dr Vincenzo ('Enzo') Bertucci van de EXXEN is een van de verdachten in het luchthavenschandaal Sint Maarten. De EXXEN was indertijd het bedrijf dat een gunstig haalbaarheidsrapport opmaakte voor de luchthavenuitbreidingsplannen van de Italianen. Ook was hij aanwezig bij de ondertekening van het contract op 15 februari 1989. Bertucci was echter daarnaast ook nauw betrokken bij het Parker-project op Bonaire, waarvoor de Antilliaanse overheid nu zo'n 62 miljoen gulden moet betalen.

Voor dat (mislukte) miljoenproject (ook bekend onder de naam *The Point*) legde Bertucci de contacten tussen de financieringsmaatschappij Ultrafin AG en de aannemer Stephany SPA enerzijds en de Antilliaanse overheid anderzijds. Zo blijkt uit een brief van Mark Fogel aan minister van Financiën Smits van 12 december vorig jaar.

Fogel en Sol Geltman (ten tijde van de brief aan Smits juist overleden) hadden de aandelen van de met de noorderzon vertrokken initiatiefnemer Parker overgenomen. Fogel wilde Smits ontmoeten, maar kreeg nul op het rekest, waarna hij de pas aangetreden minister van financiën een brief schreef.

TIME-SHARING

In die brief zet Fogel uiteen dat het Parker Hotel alleen kans van slagen heeft als [het] gaat opereren als ho[tel-]casino. Hij vergelijkt Parker Hotel met het [...] geopende Sonesta (waar[...] hij de nodige kritische ka[nt-]tekeningen plaatst), doe[t] aantal financiële bere[ke]ningen en merkt vervolg[ens] op dat hij heeft begrepen [dat] de Antilliaanse overheid [er] over denkt de hotelkam[ers] te gaan verkopen als *condominiums* of als *time-sharing* kamers.

"Dat plan is ongeveer [een] jaar geleden door de [aan]nemer gelanceerd," sch[rijft] Fogel. "We hebben dat v[oor]stel afgewezen als eco[no]misch en financieel onha[ald]baar. Wij geloofden dat zo[wel] de Antilliaanse als de Bo[nai]reaanse overheid dat onderkenden. We hebben [het]zelfde ook al geschreven [aan] minister De Paula (die [ten] tijde van de garantstel[ling] door de Antillen minister [van] Finanicën was, red.), Emsley Tromp (directeur C[en]trale Bank, red.) en aan [de] financiële makelaar die [de] Ultrafin-lening/Stephan[y] constructie-pakket sam[en]stelde, dr Enzo Bertucci."

PROBLEEM

Vervolgens rekent Fogel een en ander nog eens voor en komt tot de conclusie dat met time-sharing en condominiums 50 procent van de kamers wordt verkocht, terwijl dit maar 25 procent van de kosten opbrengt. "Dat verlies kan nooit meer te boven worden gekomen," meent Fogel. "De enigen die daarbij financieel beter zouden worden zijn: 1) Ultrafin, die een aanzienlijk deel van de lening terugkrijgt na aftrek van *fees*; 2) Stephany, die een substantieel deel van het retentiegeld onder zowel het lenings- als het aanneemcontract zou ontvangen en 3) Bertucci, *"since another problem goes away."*

Welk 'probleem' dan verdwijnt, wordt niet duidelijk. Fogel wil kennelijk op papier niet in details treden; maar gaat er blijkbaar vanuit dat ook Smits weet wat daarmee wordt bedoeld.

Enzo Bertucci is geen onbekende bij de Italiaanse justitie. Zijn naam duikt al op in justitiële rapporten van medio '89. Onderzoeksrechter Dominica Sica liet in die tijd de telefoon aftappen van ondermeer Gaetano Graci (directeur van het Italiaanse bouwbedrijf IRA, die op 8 juli '89 het contract voor de uitbreiding van de haven op Sint Maarten tekende). In juni '89 heeft Graci een telefoongesprek met Bertucci, waarin de laatste Graci ervoor waarschuwt dat er voor de bouw van de luchthaven een bepaalde procedure gevolgd kon worden omdat het om een klein bedrag ging (13 miljoen dollar, red.), maar dat het riskant was voor de haven een soortgelijke brief te ondertekenen.

Geschiedenis Parker Hotel staat bol van de ongerijmdheden

WILLEMSTAD — De contracten voor de bouw van het Parker Hotel op Bonaire werden afgesloten in de jaren waarin ook de luchthaven en havenuitbreidingscontracten voor Sint Maarten werden voorbereid en de contracten voor de bouw van drie hotels op Aruba tot stand kwamen. Het justitiële onderzoek naar de malversaties op Sint Maarten gebeurt in combinatie met een onderzoek naar de hotelgarantieproblematiek op Aruba. Het Parker Hotel-project wordt niet onderzocht, al laat de geschiedenis van dat project zien dat er ook daar wel wat te onderzoeken valt.

De R. Parker Bonaire nv sluit op 26 april 1988 een *turn-key*-contract met aannemer Stephany SPA ter waarde van 40 miljoen Zwitserse Franken. In juli '88 wordt daarvoor een lening afgegeven door de in Lugano (Zwitserland) gevestigde Ultrafin AG, een dochteronderneming van de Italiaanse bank Banco del Gottardo. In de leningsvoorwaarden wordt bepaald dat de aannemer het totale bedrag in handen krijgt, voordat het nog te bouwen hotel is opgeleverd.

Een opleveringscontract wordt later door de nv aan de aannemer teruggegeven. De aannemer krijgt wel al het geld, maar geen enkele verplichting.

Pas na het afsluiten van de financierings- en aanneemcontracten wordt de nv officieel opgericht door Comanco nv, waarvan advocaten Soliana en Winkel directeur zijn. Comanco neemt voor 20 duizend gulden aandelen in de Parker nv en wordt directeur van de nieuwe nv. Hetzelfde kantoor vertegenwoordigt overigens niet alleen opdrachtgever Parker nv, maar ook de aannemer Stephanie en -later- het Land.

Een officeel verzoek van de nv aan het Land de Antillen wordt op 4 augustus '88 gelanceerd: of het Land garant wil staan voor de lening. In tegenstelling tot hetgeen Aruba deed bij het aangaan van garanties voor hotels, wordt de Koninkrijksregering niet officieel de verplichte toestemming gevraagd voor de garantstelling.

Het garantieverzoek wordt in november '88 behandeld in een vergadering van de Centrale Commissie van de Staten en met 13 van de 17 stemmen voor (MAN stemde tegen) aangenomen. De accordering van de garantstelling dateert van 1 december, waarna de nv op 3 januari '89 wordt ingeschreven in het Handelsregister en het Landsbesluit op 4 januari van kracht wordt.

ONDEUGDELIJK

Op 13 januari '89 wordt een borgstelling gesloten tussen de Antillen en Ultrafin AG: het Land krijgt een zogeheten hypothecaire zekerstelling op het complex. In de loop van de daarop volgende maanden start de bouw van het project. Naar een jaar later zal blijken op volstrekt ondeugdelijke wijze. Er is geen erfpachtvergunning afgegeven, de brandweer, DOW en andere instanties keuren het project af wegens onder meer brandgevaarlijkheid en instortingsgevaar. Het technisch onvolkomen en ook anderszins nog niet opgeleverde hotel moet in december '91 zijn deuren openen.

Initiatiefnemer Samuel Robert Parker (zoon van Robert Parker, degene die op Sint Maarten een hotel bouwde dat later door zakenman Saro Spadaro werd gekocht -naar men zegt met baar geld-) was ondertussen met de noorderzon vertrokken. In oktober '91 blijkt Parker jr. zijn aandelen te hebben overgedaan aan Fogel en Geltman.

In mei '92 geeft het Land aan de nv een lening van ruim 494 duizend Zwitserse franken (ongeveer 600 duizend Antilliaanse guldens), die binnen dertig dagen moet zijn terugbetaald. Als onderpand dienen de aandelen van de nv. Dit moet gebeurd zijn met medeweten en instemming van mr C. van Agtmaal, die inmiddels door Nederland aan het Land ter beschikking was gesteld. Van Agtmaal biedt het Land op 5 mei en 15 juli '92 twee rapporten over de Parker-problematiek aan.

Aangezien de nv haar verplichtingen niet nakomt, veilt het Land de aandelen van de nv en koopt die zelf voor het symbolische bedrag van een gulden. Ondertussen nadert met rasse schreden het moment waarop de eerste afbetalingsportie van de lening aan Ultrafin moet worden afgelost: een bedrag van zo'n 600 duizend gulden per half jaar, ruim elf jaar lang, te beginnen december 1992.

HYPOTHEEK KWIJT

Zoals gezegd is het Land nu eigenaar van de aandelen van de nv en heeft tevens een hypocetaire zekerstelling op het complex zelf. Het Land krijgt vervolgens het juridische advies (of dat door Van Agtmaal gebeurt, wordt niet duidelijk) om het project failliet te laten verklaren. Dat gebeurt in maart/april van dit jaar ook.

Nu doemt een volgend probleem op. De wet zegt, dat als een nv failliet gaat de hypotheekhouder (en dat is in dit geval het Land) het onroerend goed binnen 30 dagen moet veilen. Maar aangezien het Land nog geen dubbeltje aan de financieringsmaatschappij Ultrafin heeft terugbetaald, heeft het Land geen enkele vordering op de nv en kan dan ook niet veilen omdat zij niet het juridische eigendom over het complex heeft.

De curator kreeg ondertussen een machtiging van de rechter-commissaris het project te veilen. Het is inmiddels bij een makelaar ondergebracht. Met de opbrengst zal Ultrafin betaald moeten worden. Dat het bouwvallige complex 52 miljoen gulden zal opbrengen (de aanvankelijke kosten van de lening), lijkt niet waarschijnlijk. Een paar miljoen lijkt al teveel.

Volgens de curator 'wringt het Land zich nu in allerlei bochten' om het juridische eigendom over het complex weer te verkrijgen, want dan komt de opbrengst tenminste het Land toe.

Kosten voor de overheid -of beter gezegd: de belastingbetaler- zijn nu de half miljoen die aan Fogel en Geltman werd geleend, plus de lening, die inmiddels door de rente tegen de 70 miljoen gulden bedraagt, minus de aan Ultrafin afgedragen verkoopopbrengsten. Als het al verkocht wordt. Geïnteresseerden zouden de Van der Valk-groep, een Arubaanse groep en een Japanse groep zijn. De Bonaireaanse hoteleigenaar Hugo Gerharts zou het complex voor drie jaar willen huren, zodat hij in die tussentijd zijn eigen hotel kan renoveren.

VRAGEN

Onduidelijk blijft of minister De Paula inderdaad aanwezig was bij de ondertekening van het financieringscontract, in april 1988 te Lugano en zo ja waarom; waarom de Staten nooit een afschrift van de leningsovereenkomst tussen Ultrafin en Parker heeft gekregen, terwijl zij wel garant stond voor de nakoming ervan; hoe het kan dat de overheid in zee is gegaan met een projectontwikkelaar die nog nooit iets had gebouwd (diezelfde mijnheer werd weggestuurd toen hij eerder aan kwam zetten met plannen een hotel op Klein Curaçao te beginnen); waarom de bouwtekeningen niet zijn goedgekeurd en waarom de overheid geen toezicht heeft gehouden op de kwaliteit van de bouw en de aflossingsverplichtingen van de nv; hoe het kan dat een advocatenkantoor de belangen van zowel de aannemer, de projectontwikkelaar als het Land tegelijk kan vertegenwoordigen; en waarom het Land de nv failliet heeft laten gaan, terwijl zij zich via haar advocaten nog slechts enkele maanden daarvoor hevig verzette tegen een faillissementsaanvraag door Fogel en Geltman.

"Band met Nederland gunstig voor luchtvaart"

WILLEMSTAD — De Jeugd Luchtvaart Brigade (JLB) Nederlandse Antillen organiseert zaterdag 30 oktober een diner in het Penthouse van het Van der Valk Plaza Hotel om fondsen te werven voor de bouw van een nieuw onderkomen.

Tijdens dit diner zal ALM-directeur Kitland Chong spreken over de betekenis van de ALM voor de economie van Curaçao en de Antillen.

Kaartjes zijn verkrijgbaar bij het clubhuis van de JLB te Hato en aan de balie van het Van der Valk Plaza Hotel. Ook kan gebeld worden met E. Petronella, telefoon 686661.

De JLB stelt zich ten doel jongeren te informeren over luchtvaart en ze indien mogelijk voor te bereiden op een sleutelpositie bij luchtvaartinstanties als de ALM, het Departement van Luchtvaart, de politie, Curinta en het onderwijs.

Al geruime tijd zoekt de brigade nieuw onderdak, omdat het onderkomen te Hato te klein is geworden. Inmiddels is erfpacht verleend voor een terrein, waar een clubgebouw moet gaan verrijzen.

Beslag op Alesie geprolongeerd

WILLEMSTAD — Het beslag van de Citco-bank op de rijstfabriek Alesie en de tegoeden van het bedrijf blijft van kracht.

Dat is deze week herbevestigd door de rechter in een juridische touwtrekkerij om miljoenen guldens, volgens een van de twee bij de kwestie optredende advocaten, mr A. Huizing. Het beslag ging omstreek 7 oktober in. Alesie heeft inmiddels toegezegd alle rijst in de silo's aan de Nieuwe Haven af te geven die toekomt aan de Citco Banking Corporation, een van de schuldeisende Citco-dochters. In tegenstelling tot wat eerder was afgesproken (minstens 75.000 gulden), betaalt Citco voor die vrijkomende rijst geen cent.

De rechter wees tegenclaims van Alesie af. Zo hoeft de hypotheek op de fabriekspanden niet 'doorgehaald' te worden en hoeft CBC noch de andere Citco-onderneming, Citco Banking Antilles, gedwongen te worden tot meewerken aan het verkopen van inbeslaggenomen rijst.

Het zakelijk geschil is ingewikkeld en wordt deels door de rechter, deels door de advocaten van de ruziende bedrijven aangepakt. De rechter gaat op 10 november weer na of de partijen overeenstemming hebben kunnen vinden over een schikking. Beide bedrijven beweren geld van elkaar te krijgen. Bedragen waarover getwist wordt lopen uiteen van vier tot zeven miljoen.

Verlopen keuringskaarten: snacks gesloten

WILLEMSTAD — Tijdens een controle op snacks, café's en mobiele kantines zijn vier snacks gesommeerd de deur te sluiten en werden whiskey en sigaretten uit de Dominikaanse Republiek in beslag genomen.

Het Bureau Bijzondere Verordeningen ging er gisteravond op uit. Elf gelegenheden werden in gezelschap van personeel van de GGD nader geïnspecteerd.

Daarbij kwam aan het licht dat bij drie eet- en drinkgelegenheden sprake was van verlopen keuringskaarten. Een snack te Zuid-Bonam bleek over een dermate vieze keuken te beschikken dat de deur onmiddellijk gesloten werd. In dezelfde gelegenheid werd rum in beslag genomen.

Ook in een snack aan de Groot Kwartierweg werd sterke drank aangetroffen, die er niet hoorde.

Errol Cova: optie A

WILLEMSTAD — Vakbondsvoorzitter Errol Cova ziet weinig voordelen verbonden aan optie B, een autonome status voor Curaçao. Morgen zal een bijeenkomst van de leden van de vakbondscentrale SSK zich mogelijk uitspreken voor optie A.

Vandaag liet de vakbondsleider tijdens een radiointerview weten dat de vakbonden van de SSK een sterke voorkeur hebben voor het behoud van de Nederlandse Antillen. "Curaçao heeft binnen het Antillenverband de meeste garantie voor autonomie."

Twee staatssecretarissen

■ *WILLEMSTAD — Vorige week keerde staatssecretaris van Financiën T. Pikerie terug uit Nederland waar zij een werkbezoek bracht aan haar collega M. van Amelsvoort. Van Amelsvoort heeft zowel in Nederland als op Curaçao felle reacties uitgelokt met zijn plannen om het gebruik van belastingparadijzen aan te pakken.*

Vanmiddag kort geding over vrijlating overige drie

Twee verdachten in zaak Muizenberg vrijgelaten

WILLEMSTAD — Twee van de vijf aangehouden medewerkers van botika Muizenberg zijn gisteren alweer vrijgelaten. De overige drie, allen apothekersasssistent, zijn in verzekering gesteld. Hun advocaten vragen in een kort geding vanmiddag om hun onmiddellijke vrijlating.

Het Openbaar Ministerie zag zich gisteren gedwongen door een actie van advocaat Marius Römer om de vijf personen direct aan te houden. Römer belde de betrokken officier van justitie met de mededeling dat hij op de hoogte was van de voorgenomen arrestatie. Om verder onheil voor het onderzoek te voorkomen, werden de vijf werknemers tegelijk en onmiddellijk aangehouden.

De vijf aangehoudenen waren tijdens de eerste huiszoeking op 30 maart al heel summier gehoord. Daarbij ging het echter om verklaringen van een, twee minuten. De drie in verzekering gestelde apothekersassistenten worden verdacht van medeplichtigheid aan valsheid in geschrifte. Daarnaast zijn zij belangrijke getuigen, omdat zij al die tijd met hun neus bovenop de zaken zaten die in de botika en in de ernaast gelegen artsenpraktijk gebeurden.

De aanhouding is geheel conform de regels geschied. Dit in tegenstelling tot wat de advocaten beweren. Er hoeft geen rechter-commissaris bij aanwezig te zijn. Valsheid in geschrifte is een misdrijf waarop een gevangenisstraf van minimaal vier jaar staat. Op grond daarvan mag men iemand aanhouden en verhoren.

De wet stelt dat verdachten tijdens een verhoor nog geen contact met hun advocaat hebben. Na de aanhouding vindt een eerste verhoor door de politie plaats. Pas daarna kunnen verdachten contact openemen met hun advocaten. Die gelegenheid is verdachten gisteren ook geboden, aldus officier van justitie Donker. Zij mochten hun advocaat bellen. Een verdachte kreeg geen gehoor, de ander heeft inderdaad met de advocaat gesproken. Er is dus geen zake van schending van de mensenrechten, zoals advocate Bennet gisteren voor TeleKorsou verklaarde.

Het is in elk geval niet gebruikelijk dat advocaten zonder te kloppen tijdens een verhoor naar binnen gaan. Dat gebeurde gisteren, zo bericht Donker, die daar zeer verbolgen over is. Op dat moment mochten de advocaten niet met de verdachten spreken, het verhoor was immers nog aan de gang.

Als er vandaag tussen of na de verhoren ruimte is, zullen de verdachten zeer zeker weer met hun advocaten mogen spreken, zo verzekert de officier van justitie.

Hij vertelt dat het Openbaar Ministerie (OM) inderdaad vrijwel klaar is met deze zaak, zoals hij vorige week al berichtte. Dat betekent echter niet dat er niet altijd zaken zijn die aangevuld of geoptimaliseerd kunnen worden.

Waarom het OM de hoofdschuldige(n) niet aanhoudt noemt Donker een 'kwestie van volgorde'.

Jurist A.G. ingesloten

WILLEMSTAD — De jurist A.G. is ingesloten. Hij werd door justitie gezocht wegens drie aangiftes van bedreiging, onder meer met een wapen. Dat is in juridische kringen bevestigd.

De aangiftes zijn afzonderlijk gedaan door Peggy Römer van Staal Antillen n.v., door een bewaker van Las Palmas, en een prostituée. Het zou gaan om drie verschillende ruzies waarbij G. levensbedreigende taal zou hebben gebruikt. Römer - naaste familie van de minister van justitie - zou hij meegegeven hebben dat in Colombia ook ministers neergeschoten worden. De twee andere slachtoffers zou hij met een vuurwapen benaderd hebben.

G. genoot enige bekendheid als lobbyist voor onder meer buitenlandse investeerders. Recentelijk verleende hij diensten voor Tom Jansen van Porto Marie. Hij kwam in het nieuws door een rechtszaak over een zakelijk verschil van mening over de betaling voor zijn p.r.-activiteiten.

Hij blijft ingesloten totdat het gerecht beslist over de ernst van de bedreiging.

Na wegvallen rijbewijstoerisme

Commissie zoekt nieuwe bronnen op Bovenwinden

WILLEMSTAD — De regering van de Nederlandse Antillen heeft op vrijdag 22 oktober de gemengde commissie 'Integrale Ontwikkeling Saba & St. Eustatius' in het leven geroepen. De commissie zal zich met alternatieve bronnen van werkgelegenheid bezighouden, nu Nederland begin van dit jaar het rijbewijstoerisme naar de Nederlandse Antillen heeft afgeschaft.

In de week van 25 oktober bezoeken de commissieleden beide eilanden. Daar worden in die dagen openbare hoorzittingen gehouden, teneinde van de bevolking een beeld te krijgen van de mening over de toekomstige ontwikkeling.

De commissie dient twee rapporten on te stellen Daarin moeten aanbevelingen komen over de uitvoering van de voor de betreffende eilanden relevante ontwikkelingsmaatregelen en activiteiten.

De voorzitter van de commissie is mr. ing. E. Voges; drs. F. de Windt is vicevoorzitter terwijl P. Jordens als secretaris optreedt. V. Hassel en W. Johnson zijn de Sabaanse leden; voor St. Eustatius hebben A. de Wever en N. Sneek zitting in de commissie; en de Nederlandse leden zijn B. den Tuinder en R. in 't Veld.

De installatie vond plaats in aanwezigheid van de minister voor Ontwikkelingssamenwerking Statia, de staatssecretaris voor Statia en St. Eustatius Lopes, gedeputeerde Smith van Saba, gedeputeerde Sneek van St. Eustatius, L. de Jong en R. van der Veer van het KabNA en de directeur van het departement van Ontwikkelingssamenwerking R. James.

Surinaamse militairen op amfibische training

WILLEMSTAD — De twintig Surinaamse soldaten die hier met Nederlandse mariniers een amfibische training doorlopen, blijven tot 30 oktober. Zij werden dinsdag ingevlogen met een F-27 van de Koninklijke Luchtmacht. Het 'opwerkprogramma' omvat onder meer een amfibische 'cross', klimoefeningen en schiettrainingen. De manschappen, verdeeld in twee tirailleursgroepen, verblijven op Parera. Midden volgend jaar gaan Nederlandse mariniers oefenen in Suriname.

Mascaruba presenteert 'Ken ta keda ku Mama?'

WILLEMSTAD — Op 12 en 13 november brengt de Arubaanse toneelvereniging Mascaruba een Papiamentstalig toneelstuk op de planken van Sentro Pro Arte.

Dit stuk getiteld *Ken ta keda ku Mama?* (Wie neemt moeder?) heeft tot onderwerp de relatie tussen een oud geworden moeder en twee volwassen dochters met eigen levenswijzen en problemen. Wie er verder voor moeder moet zorgen, is een grote vraag. In het moderne familiepatroon is er zelden nog sprake van een *extended family unit* en de zorg voor ouders op leeftijd kan als vrijheidsberovend ervaren worden.

Moeder Sofia, tijdelijk bij dochter Teresa ondergebracht, wordt afgeleverd bij dochter Barbara. Teresa en haar man moeten naar Amerika reizen, want hun dochter die er studeert, schijnt te actief te zijn op seksueel gebied. Bovendien, blijkt later, hebben zij huwelijksproblemen. Dochter Barbara en echtgenoot hebben een kunstgalerie en komen doorgaans tijd te kort om hun zaken in goede banen te leiden. Moeder wijst het aanstellen van een verzorgster definitief van de hand. Daar heeft zij toch dochters voor? Na veel complicaties, ontroerende en lachwekkende situaties, zorgt moeder uiteindelijk zelf voor een fantastische oplossing. Het verrassingselement van de *happy end* mag niet prijs gegeven worden.

Het stuk van Andrew Bergman werd vertaald door Mena Schwengle. De oorspronkelijke titel luidt *Social Security*. De Papiamentse titel in de trant van 'wie blijft ermee zitten?' is schrijnender, daar de moeder bijna tot voorwerp is gedegradeerd. Osling Boekhoudt heeft met dit stuk voor de 23ste keer de regie van een voorstelling van Mascaruba.

Accijnsinkomsten met 86% gedaald?

MAN: Chucho Smits vertelt onwaarheden

WILLEMSTAD — De minister van Financiën, Cornelis Smits, heeft "een volledige onwaarheid" verteld en 'rechercheurs' van de eilandsraad hebben de bewijzen. Ze leggen ze alleen niet op tafel. Nog niet.

Bennie Demei van de partij MAN beschuldigt de minister onverbloemd ervan misbruik gemaakt te hebben "van de goedgelovigheid" van de Curaçaose gedeputeerde van Financiën Stanley Betrian.

Smits zou namelijk hebben gezegd dat het land maar 1,5 miljoen aan extra accijnsinkomsten ontvangt en niet meer dan dat bedrag kan doorsturen naar het eilandgebied, zoals afgesproken. Een forse tegenvaller voor het eilandgebied die er in de begroting vanuit ging dat 10,7 miljoen gulden zou binnenkomen.

Als de extra accijnsopbrengsten dermate tegenvallen dat 9,2 miljoen gulden gederfd wordt, dan betekent dat dat er ook in de verkoop van dranken en rookwaren een ernstige teruggang te zien zou moeten zijn. En wel van 86 procent. Heel onwaarschijnlijk, zegt Demei "Sterker nog: het is gewoon niet waar. De Amstelbrouwerij doet het goed. En als het niet goed zou gaan in de drankenhandel en de sigarettenverkoop dan zou je dat zeker gehoord hebben. Ik hoor eerder tegenovergestelde berichten. Wij gaan daar nu nog niet mee in de openbaarheid, maar wij hebben zelfs voldoende bewijzen - harde bewijzen - dat Smits gedeputeerde Betrian heeft voorgelogen. Smits neemt het niet zo nauw met de waarheid."

De MAN tikte de financiële man van de Centrale Regering eerder al op de vingers wegens een fout van zo'n dertig miljoen gulden in de landsbegroting. Dat formidabele bedrag zou ten goede komen aan het eilandgebied Curaçao op grond van een aantal afspraken met de centrale regering over verdeling van extra inkomsten uit belastingen en accijnzen.

Op grond van een verdeelsleutel was bepaald dat de opbrengsten van een accijnsaanpassing in september 1991 voor de volle honderd procent in de eilandsschatkist zouden stromen. Een bedrag dat voor 1993 berekend is op 10,7 miljoen gulden. Demei: "Dat bedrag is afkomstig van Douane en de Inspectie der Accijnzen en bepaald op grond van ervaringcijfers. Geen natte-vingerwerk dus."

Demei tekent aan dat na de invoering van accijnsverhogingen er wel vaak een terugval in verkoop en dus in de accijnzen is, maar dat duurt dan slechts een paar maanden.

Hij vindt het voorts "jammer dat Betrian zich zo goedgelovig heeft geprofileerd in deze zaak".

De oppositiepartij meende al eerder te signaleren dat de centrale overheid dermate krap bij kas zit dat het een en ander verbloemd wordt. De suggestie in de uitlatingen van Demei is dat het Land absoluut geen geld heeft om de geschatte 10,7 miljoen gulden over te maken aan het eiland en dat ter verhulling daarvan gesteld wordt dat de inkomsten uit de drank- en sigarettenhandel tegenvallen.

Zowel Smits als Betrian waren vanochtend in vergadering. Hun reactie op de visie van de MAN ontbreekt vooralsnog.

Uitreiking Almanak

■ *ORANJESTAD — Minister van Financiën, Ella Tromp-Yarzagaray, ontving deze week uit handen van de studenten Sterling Isenia jr. en Ayvel Riedel, een exemplaar van de 'Tabula Rasa' almanak 1993/1994. Deze almanak wordt uitgegeven door de stichting STIASAA die in Nederland activiteiten voor Antilliaanse en Arubaanse studenten organiseert en bevat allerlei informatie over huisvesting, stichtingen, verenigingen, financiën en aanpassing in Nederland.*

Bridge uitslagen

ORANJESTAD — Bridgeclub Aruba Ariba heeft de uitslagen van de dinsdagavond gehouden viertallen competitie en van de tegelijkertijd gehouden premiedrive bekend gemaakt.

In de viertallen competitie won het team van Eyck met +63 IMP's, tweede was het team Somers met +11 IMP's en derde het team Timmer met -74 IMP's. De totaalstand is nu: 1.team Somers +116 IMP's, 2.team Van Eyck +85 IMP's en 3.team Timmer -201 IMP's.

Bij de premiedrive behaalden de heren Overeem/ Palstra de eerste plaats met een score van maar liefst 71.52 procent. Tweede werden de dames Verbunt/ Tromp met 63.98 procent. Op de derde plaats eindigden de dames Aal en De Kort met 59.72. Vierde werden mevrouw Bilderbeek en de heer de Vries 54.76, 5.dames Abady/Ruiz met 54.76, 6.echtpaar Kessen 53.67, 7.dames McDavid/Van Eck met 51.48 en 8.dames Ijbeles/Smit met 50.34 procent. De overige paren uit een veld van vijftien spelers scoorden beneden de viiftig procent.

Maatregelen voetbalfinale

ORANJESTAD — De Arubaanse Voetbal Bond (AVB) heeft een aantal voorzorgsmaatregelen bekend gemaakt die moeten bijdragen aan een orderlijk verloop van nonamateurvoetbalfinale die vanavond in het San Nicolas Sports Park van start gaat tussen RCA/ Shell/Samsung en River-plate/Toyota.

Het is verboden om het sportpark binnen te gaan met flessen drank of jugs. Bij de ingang zal gecontroleerd worden. Op de overdekte tribune zal niet meer dan het juiste aantal toegestane supporters worden toegelaten. Zodra de overdekte tribune vol is, zal het publiek naar de rechter onoverdekte tribune worden gedirigeerd.

De AVB-voorzitter Loui Wever sprak gisteren de hoop uit dat de supporters zich aan de regels zullen houden om een mooie en sportieve finale te garanderen.

STATEN VAN ARUBA
OPENBARE VERGADERING
op dinsdag 26 oktober 1993 om 09.00 uur des voormiddags.
TE BEHANDELEN ONDERWERPEN

1. Ingekomen Stukken.
2. Adviezen van Commissies.
3. Ontwerp-landsverordening houdende regels ter zake van de strafbaarstelling van het witwassen van geld, geldswaardige papieren en vorderingen (Landsverordening strafbaarstelling witwassen) (ZJ 1991-1992-170)
4. Ontwerp-landsverordening tot wijziging van de Landsverordening Brandweer (AB 1991 no. 64) (Wijziging benaming en taken) (ZJ 1993-196)
5. Ontwerp-landsverordening tot bekrachtiging van het landsbesluit, houdende algemene maatregel van 1 december 1992 (AB 1992, 117), ter uitvoering van artikel 4, tweede lid van de Landsverordening besmettelijke ziekten (AB 1992, no. GT 11) (ZJ 1993-197).

De Wnd. Griffier,
Lic. J.D. Semeleer.

ORANJESTAD — In het Aruba Juniors Sportcentrum werd vrijdagavond met een defilé en volleyballwedstrijden een aanvang gemaakt met de derde Aruban Sales Clash, het sportprogramma voor werknemers van de groothandelbedrijven.

De werknemers komen in een zestal sporten; volleybal, bollas criollas, domino, softbal, zaalvoetbal en bowling tegen elkaar uit. Het geheel wordt op zaterdag 6 november besloten met een zangfestival in Centro di Bario Noord.

Ook dit jaar zal de opbrengst van de Sales Clash worden geschonken aan een instelling, ditmaal aan de stichting 'Respeta Mi'. In de eerste twee jaren ging de opbrengst naar Stichting De Geestelijk Gehandicapte en stichting Aruba Yuda Bo Prohimo.

Aanpassing in Staten verordening Brandweer

ORANJESTAD — De Staten van Aruba houden zich dinsdag onder meer bezig met enige veranderingen in de Landsverordening Brandweer, hoofdzakelijk ten aanzien van wijziging van benaming en taken.

De redenen voor de verbeteringen in of van zes artikelen van genoemde verordening zijn drieledig. Allereerst heeft de regering besloten de benaming van 'Directeur Brandweer' te vervangen door 'Commandant Brandweer', aangezien die eerste benaming geen recht doet aan de inhoud van de functie van de met de leiding van de Dienst Brandweer belaste persoon. Deze beslissing behoeft op zich geen goedkeuring bij Landsverordening, echter in een tweetal verordeningen wordt gesproken van de 'Directeur van de dienst Brandweer'.

Met name in het buitenland bleek men de benaming 'Directeur' te associëren met een leidende beleids-, voorbereidende, administratieve functionaris in plaats van iemand die leiding geeft bij de uitvoerende werkzaamheden van het brandweer personeel.

Voorts wordt in enige veranderingen de taak van de brandweer aangepast aan de eisen van de tijd. Zo zal ook het rijden van ambulances daaronder kunnen vallen. In ICAO-regels wordt namelijk expliciet de mogelijkheid van ambulancvervoer door de luchthaven brandweer vermeld.

In de nieuw voorgestelde tekst dient het begrip 'beheren' in ruime zin te worden begrepen. Met een 'centraal alarmpunt' wordt bedoeld een meldende alarmeringscentrale, hoe ook genoemd, ten behoeve van andere permanent bereikbare organisaties zoals het Rode Kruis en de (dieren)artsen.

Casino-chips

■ *ORANJESTAD — Op bovenstaande foto zijn de eerste op Aruba vervaardigde casino-chips te zien, met een oud cunucu-huisje en een divi-divi-boom in allerlei verschillende vrolijke kleuren. De nieuwe chip is nu al een populair verzamelings-item onder de bezoekers van het Alhambra casino.*

ORANJESTAD — In Casa del Mar ontving de Aruba Lions Club traditiegetrouw vertegenwoordigers van de media, om op deze wijze de contacten te verstevigen en dank te brengen voor de medewerking.

Met nadruk werd gesteld dat de Lions zich bewust zijn van de belangrijke rol die de media in de gemeenschap spelen. Uit het verslag bleek dat tot september van dit jaar een totaal van 148 sociale activiteiten plaats vonden, waaronder 93 rolstoelen die in bruikleen werden gegeven ter waarde van ruim 58.000 florin, alsmede donaties aan het Imeldahof en jeugd- en sportinstellingen ter waarde van ruim 17.000 florin. Voor dit jaar staat een voorlichtingscampagne op het programma voor de de blindenzorg, de verkeersveiligheid en ter preventie van drugmisbruik.

De Aruba Lions Club werd in 1947 opgericht. De Leo Club bestaat sinds 1957 en is officieel in het internationale programma van de Lions opgenomen in 1967. De Leo Club heeft ten doel jongeren via samenwerking met de Lions Club ontwikkelingsmogelijkheden te bieden om op te groeien tot sociaal voelende burgers. De eerstvolgende activiteit van de Lions Club is een bingo drive fundraising op 30 oktober aanstaande.

Suharto vraagt om meer Nederlandse investeringen

JAKARTA - De Indonesische president Suharto heeft zaterdag Nederland opgeroepen meer te investeren in Indonesië. "Om te komen tot een grotere mate van samenwerking", aldus de Indonesische minister van Financiën Muhammad.

Muhammed vergezelde zijn Nederlandse collega Wim Kok, die werd ontvangen door de Indonesische president. Verder zei Muhammad na afloop van het onderhoud, dat gemelde samenwerking verbeterd zou moeten worden door "wederzijds respect zonder bemoeienis" met elkaars binnenlandse aangelegenheden. In maart vorig jaar bedankte de Indonesische regering voor Nederlandse ontwikkelingshulp vanwege het "onaanvaardbare"verband dat Den Haag volgens de Indonesische autoriteiten had gelegd met de binnenlandse politiek van het ontvangende land. De Nederlandse regering werd ervan beschuldigd ontwikkelingshulp als middel om druk uit te oefenen te misbruiken. Minister Wim Kok verklaarde na zijn onderhoud met Suharto, dat hij "voor een toename van de handel, investeringen en het toerisme"is, en voorstander van meer investeringen op andere terreinen, waaronder onderwijs, wetenschap, culturele uitwisseling en technologie. De Indonesische regering heeft zaterdag aangekondigd maatregelen te zullen nemen investeringen in het land te bevorderen. Volgens de Indonesische minister van Economische Zaken Saleh Atiff is het doel van het pakket maatregelen "de doelmatigheid en de concurrentiepositie van onze economie te verbeteren" met het oog op de buitenlandse concurrentie. Indonesië vreest de groeiende stroom van buitenlandse investeringen naar andere landen.

WAARSCHUWING
De marinierskazerne Savaneta maakt bekend dat op **DINSDAG 26 OKTOBER 1993 van 07.00 uur tot 13.00 uur** en **DONDERDAG 28 OKTOBER 1993 van 07.00 uur tot 22.00 uur** schietoefeningen worden gehouden te **VADER PIET.** Er wordt geschoten met scherpe munitie. Het onveilig zeegebied bedraagt 4000 meter, terwijl het onveilig gebied aan landzijde met rode vlaggen en waarschuwingsborden wordt afgebakend. Bij nacht met rode lantaarns.

OPENBARE VERKOOP

Op dinsdag 26 oktober 1993 des voormiddags om 10:00 uur zal in de vergaderzaal van de Kamer van Koophandel van Aruba, aan de Zoutmanstraat # 21, te Oranjestad, Aruba, ten overstaan van notaris mr F.E.E. Tjon Ajong, of haar plaatsvervanger krachtens artikel 1203 van het Burgerlijk Wetboek van Aruba in het openbaar, bij opbod, aan de meest biedende worden verkocht:

* **een perceel eigendomsgrond, groot 1.379 m2, gelegen aan de John G. Emanstraat/Miraflorweg te Oranjestad op Aruba, kadastraal bekend als Eerste Afdeling Sectie E no. 905, met de zich daarop bevindende betonstenen opstal van een kantoorgebouw met opslagruimte, p.b.a. "J.G. Emanstraat no. 71".**

De veilingsvoorwaarden liggen ter inzage ten kantoor van voormelde notaris vanaf 8 dagen vóór de veiling en houden ondermeer in dat iedere bieder gehouden is terstond een bankgarantie of ander vorm van zekerheid te stellen tot nakoming van zijn bod en de bijkomende kosten.

mr F.E.E. Tjon Ajong, notaris
Spinozastraat 3, Oranjestad, Aruba.
Tel.: 22947/22611/37973 Fax.: 21303.

ARUBA

AGENDA

KANTOORUREN AMIGOE
Open van 08.30-12.00/14.30-17.30 uur; zaterdag gesloten.

TELEFOON
24333.
Voor spoedgevallen na kantoortijd: 21639, 22316 en 24508. **Pageboy 127-0379.**

TELEFAX: 22368.

BANKREKENINGNUMMER
10.815.445 Banco di Caribe.

POLITIE
11100 (centrale) en 11141 (informatie).

ALARMCENTRALE
115.

****

ZOEKERTJES verschijnen op dinsdag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 08.00-12.00/14.00-17.00 uur worden opgegeven; behalve op zaterdag. Alleen zoekertjes, die op maandag en donderdag vóór 10.00 uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

****

WACHTREGELING DOKTOREN
(zaterdag+zondag van 09.00-10.00/17.00-18.00 uur)
Oranjestad, Madiki, Tanki Flip, Noord, Tanki Leendert, Paradera en Sta. Cruz: dokter J. Croes via Dr. Horacio Oduber Hospitaal (tel.: 24300) of via Alarmcentrum (115).
Pos Chiquito, Savaneta en San Nicolas: dokter J. Tromp via Centro Medico San Nicolas (tel.: 48833) of via Alarmcentrum (115).

****

BOTICA'S
(nachtdienst)
Beneden de brug:
Sta. Maria, Sta. Cruz 52-D. Tel.: 35585.
Boven de brug:
Savaneta, Savaneta.

****

VOOR BRANDGEVALLEN, ongelukken of een of ander ongeluk gelieve Alarmcentrale (tel.: 115) op te bellen.

****

CENTRO MEDICO CARABOBO
(Engelandstraat 7, tel.: 21777)
De wacht heeft dr. Lili G. Beke-Martinez, tel.: 24696.

****

WIT GELE KRUIS ARUBA ZUIGELINGENBUREAU
(Koningstraat 22, tel.: 24444)
Dagelijks geopend van 07.30-12.00/13.50-17.00 uur; maandag te Paradera (tel.: 25543) van 08.00-11.00 uur; dinsdag: San Nicolas (45906)/Noord (23425) van 08.00-11.00 uur; woensdag: Santa Cruz 28288) van 08.00-11.00 uur; donderdag: Dakota (29008), Oranjestad (23168), Savaneta (47020) en Brazil (48301) van 08.00-11.00 uur.

****

ZWANGER? STICHTING CIZKA geeft informatie en brengt u in contact met leden die zwangerschapsbegeleiding, verloskundige hulp en kraamzorg bieden. Bel 37687.

****

INFORMATIECENTRUM KONINGIN WILHELMINA FONDS (voor de kankerbestrijding op Aruba)
Geopend van maandag t/m vrijdag van 08.30-11.30 uur - J.E. Irausquinplein 3 (juist achter de pastorie van Oranjestad).

****

NARCOTICS ANONYMOUS HELPLINE
Tel.: 38989 (24 uur per dag).

****

AIDS-HOTLINE
Vragen? Bel dan 23040/27352 tussen 07.30-12.00/13.00-16.30 uur.

****

FADA/PRIDE
(Van Walbeeckstraat 25, tel.: 32999)
Open van maandag tot en met vrijdag van 08.00-16.00 uur voor inlichtingen omtrent preventie alcohol/drugsmisbruik.

****

FUNDACION RESPETA MI
(Stichting tegen seksuele misbruik van minderjarigen)
Tel.: 24433.

****

AMNESTY INTERNATIONAL

ARUBA
P.O. Box 1029, tel.: 27808/48124.

****

DIERENARTSEN
P. Barendsen en T.J.M. Wools, tel.: 21720. Voor spoedgevallen buiten kantooruren tel.: 115.

****

BRIDGECLUB ARUBA ARIBA
(Tivolclub, Wilhelminastraat 16)
Dinsdagavond om 19.30 uur speelavond. Voor opgave/informatie tel.: 24953.

****

PARKE TIRAKOCHI
(Kinderpark te Savaneta, achter kleuterschool Promé Paso)
geopend van maandag t/m zaterdag van 16.00-18.30 uur en op zondag van 11.00-18.00 uur voor kinderen van 1-13 jaar.

****

TELEARUBA
ZATERDAG: 16.02 Special: **Atlantis**; 17.22 Square One; 17.50 Duke of Hazzards; 18.36 Musical Mexicana; 19.45 Panel Baseball; 20.00 Major League Baseball **World Series**; 23.00 CNN News; 23.20 Sports Tonight; 24.00 Sluiting.

ZONDAG: 12.00 Voetbal: Ajax vs Feyenoord; 13.30 Sports of Sorts; 14.30 Boxing; 16.10 Studio Sport; 17.30 Matinee: **Flipper**; 19.00 Show-Time; 20.00 Panel Baseball; 20.30 Major League Baseball **World Series**; 23.30 Sports Tonight; 24.00 Sluiting.

MAANDAG: 15.00 Cartoons; 16.00 Special: **Captain Future**; 17.34 Punky Brewster; 18.00 Sesame Street; 19.00 Awa Bibu; 19.15 Caribscope; 19.40 Science & Technology; 20.00 Telenoticias; 20.30 WKRP in Cincinnati; 21.00 CNN International Hour; 21.30 Special: **The Holy Rosary**; 22.30 CNN World Report; 23.30 Sports Tonight; 24.00 Sluiting.

****

ZATERDAG
DIVERSEN
SPORT
VOETBAL: 20.00 uur RCA vs Riverplate - San Nicolas Sportcenter.

****

ZONDAG
DIVERSEN
SPORT
ATLETIEK: 06.30 uur start 10-km loop bij bakkerij Bon Pan te Turibana via verschillende districten naar de Sporthal Santa Cruz.

****

MAANDAG
DIVERSEN
BIJBELMUSEUM: geopend op elke werkdag van 10.00-12.00 uur en zondag van 11.00-12.00 uur in de protestantse kerk.

MUSEO HISTORIKO ARUBANO: openingstijden maandag t/m vrijdag van 09.00-12.00/16.00-19.00 uur; zaterdag van 09.00-12.00 uur.

BUREAU LEVENS-, GEZINS- EN HUWELIJKSMOEILIJKHEDEN (Layex Building, Wilhelminastraat 19): iedere werkdag van 07.30-12.00/13.00-16.30 uur (ook mogelijk afspraak te maken via tel.: 23145 of 25111).

BEGELEIDINGSCENTRUM GEESTELIJK GEHANDICAPTEN 'MAN NA OBRA': elke maandag en donderdag van 09.00-12.30 uur gelegenheid om produkten te kopen in het oude gebouw van Bibito Pin, t/o protestantse kerk, Piedra Plat.

****

KERKDIENSTEN
BRAZIL: zon.: 09.00 en 19.00 uur.
DAKOTA: zat. 19.00 uur; zon.: 08.00 en 18.00 uur.
EMANUELKAPEL: zat.: 19.00 uur.
NOORD: zat.: 19.00 uur; zon.: 07.30 en 18.00 uur.
ORANJESTAD: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 10.00 en 19.00 uur.
PARADERA: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 en 17.30 uur.
POS CHIQUITO: zon.: 08.00 uur.
SAN NICOLAS: zon.: 08.30 en 18.30 uur.
SANTA CRUZ: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAVANETA: zat.: 19.00 uur; zon.: 17.30 uur.
TANKI LEENDERT: zon.: 09.00 uur.

****

PROTESTANTSE KERKDIENSTEN
ORANJESTAD: 10.00 uur ds A. van den Doel (crèche en zondagsschool).
SEROE COLORADO: 08.30 uur ds A. van den Doel.
SAN NICOLAS: 09.00 uur ds. G.J. Dekker.
PIEDRA PLAT: 10.30 uur zondagsschool; 17.30 uur ds. G.J. Dekker.

FTA wint referendum bij Arubua

ORANJESTAD — Van de tachtig werknemers bij Arubus, die volgens de landsbemiddelaar deel konden nemen, maakten 74 gebruik van deelname aan het gehouden referendum.

Hiervan waren 42 stemmen voor de FTA en 31 voor de SEPA, terwijl een stem blanco werd uitgebracht. Hierdoor kan de FTA als vertegenwoordiger van de werknemers optreden.

Na de bekendmaking van het resultaat wees FTA-voorzitter Anselmo Pontilius erop dat uit de uitslag blijkt dat de werknemers wat vakbond vertegenwoordiging betreft verdeeld zijn. Het is echter in het belang van de werknemers dat zij elkaar weten te vinden vooral wanneer een cao in hun belang wordt onderhandeld.

FTA vergadert zondag reeds met de werknemers om kennis te nemen van hun wensen. Ten stelligste ontkende Pontilius berichten dat door aansluiting bij de FTA de werknemers hun voordelen bij het bedrijf verliezen.

Volgende maand kinderboekenweek

ORANJESTAD — De nationale bibliotheek Oranjestad houdt van 12 tot 19 november de kinderboekenweek met als thema 'Vriendjes, maatjes en kameraadjes'. Dit is om te benadrukken, dat iemand op meer dan een manier vriendschap kan sluiten door het lezen. Dankzij de steun van de culturele stichting NANA en de KLM kan de kinderboekenweek rekenen op de aanwezigheid van acht auteurs uit Nederland en Aruba. Zij zullen hun boeken voorlezen voor zevenduizend kinderen.

De auteurs zijn: Max Velthuys ('Kikker in de kou'), Joke van Leeuwen ('De Appelmoesstraat is anders'), Vivian den Hollander ('Kiki en Pim'), Jossette Daal ('Warwind'), Desiree Correa ('Mosa's eiland'), Francis Trinidad-Kelly ('Wikikirikiki') en Richard Piternella ('Niet huilen bij de zee').

De kinderboekenweek wordt opgedragen aan auteur Miep Diekmann, die tijdens de week geëerd zal worden voor haar waardevolle bijdrage aan de kinderliteratuur op Aruba.

Het Elisa Monte Dance Company.

Dynamische en expressieve derde avond dansfestival

ORANJESTAD — De derde avond in Cas di Cultura van het derde Dans Festival Aruba werd gekenmerkt door de zeer dynamische, fysieke en expressieve stijl van de bekende dansgroep 'Elisa Monte Dance Company' uit New York. Het publiek genoot van de vier sterke, sensuele en zeer persoonlijke stukken op moderne muzikale composities.

Het openingsnummer 'Mandeville' gedirigeerd door Brown en Kronos bracht de hele dansgroep op het toneel in een boeiende dynamische dans. De groep, opgericht in 1981, is gespecialiseerd in moderne eigentijdse dans en bestaat uit de dansers David Brown, Cristian Canciani en Ted Thomas, de danseressen Claire Kaplan, Cait Liddy, Nadine Mose en Emmanuele Phuon onder leiding van choreografe, danseres en artistiek directrice Elisa Monte.

Bernard Schmidt is managing director, Gregory Rowland, production supervisor en David Brown naast danser ook mede artistiek directeur. Hij was vroeger een van de hoofddansers van Martha Graham Dance Co. en werkt sinds 1987 met Elisa Monte. Brown heeft aan vele projecten van Elisa Monte samengewerkt. Verder heeft hij aan een groot aantal van de voornaamste top in de danswereld voorstellingen, lessen en workshops gegeven in danscentra en in studio's in de Verenigde Staten, Europa en Azië.

Brown vertolkte op meesterlijke wijze met één van de danseressen het tweede stuk 'Treading' van Monte en Reich. Door de bewegingen en het speciaal lichteffect was het als het ware of het danspaar aan elkaar gevlochten werd. 'Treading' is het eerste stuk van Elisa Monte, nadat ze haar succesvolle carrière als danseres beëindigde. Ze was hoofddanseres bij de legendarische dansgroep van 'Martha Graham Dance Co', 'Lar Lubovitch' en de wereldbekende 'Pilobolus'. De choreografie van dit stuk maakte deel uit van het reportoire van het legendarische 'The Alvin Ailey Dance Theater'.

Het derde stuk, 'Absolute Rule' van Monte, Brown en Burlas, werd gebracht door een paar, terwijl het slotnummer 'Dreamtime' van Monte en van Tieghem door de hele groep werd gedanst. Dit laatste stuk had daarin de nodige dynamiek ook iets rituueels door de lichtbundels die uit alle hoeken op het toneel schenen.

Deze presentatie was ook voor de bezoekers die niet veel van moderne dans begrijpen zeer boeiend en mooi. 'Elisa Monte Dance Company' is dan ook in de laatste tien jaar uitgegroeid tot een van de meest gevraagde groepen, met een populariteit, die enorm steeg na de benoeming van 'beste dansgroep' tijdens het internationaal dansfestival in Parijs in 1982. De groep bracht in totaal zeventien originele stukken van Elisa Monte in meer dan tweehonderd grote steden in de Verenigde Staten, Canada, Europa, Azië en Afrika. Elk jaar hebben ze een drukbezet schema met optredens in verschillende televisieprogramma's in Europa en Azië.

De deelname van de groep aan het derde Arubaanse dansfestival werd mogelijk gemaakt door de fondsen voor de Amerikaanse artiesten aan internationale festivals en tentoonstellingen, een openbare/private partnership van de 'National Endowment for Arts', de 'United States Information Agency', de 'Rockefeller Foundation' en de 'Pew Charitable Trusts', die administratief ondersteund worden door de 'Arts International'.

Het dansfestival wordt vanavond (20 uur) en zondagavond (20.30 uur) voortgezet met optredens van het Nederlands Nationaal Ballet. Mede met het oog op de kleine balletliefhebbers, verzorgt deze groep zondagmiddag om 15 uur een matinee-voorstelling.

Gemengde reacties op bereikte protocol Aruba en Nederland

ORANJESTAD — ADN-Statenlid Charro Kelly heeft in reactie op het in Den Haag bereikte protocol laten weten dat zijn partij geen deel wil uitmaken van een regering met de AVP. Glenbert Croes verklaarde dat er in OLA-kringen bezorgdheid heerst over de resultaten van de besprekingen in Nederland. Namens de gezamenlijke vakbonden zei Anselmo Pontilius dat het in het belang van Aruba zal zijn als de MEP en de AVP elkaar zouden vinden.

Volgens Pontilius wordt algemeen verwacht dat het resultaat van de besprekingen Eman en Oduber zal aanmoedigen tot een definitieve oplossing te komen. Het is nu belangrijk dat de partijpolitiek op Aruba aan de kant wordt gezet en de problemen gezamenlijk worden aangepakt. Pontilius vraagt zich af of de politici elkaar na terugkomst uit Nederland weer gaan beschuldigen of gezamenlijk de problemen gaan oplossen. Volgens de vakbondleider is het in het belang van de toekomst Aruba als de twee grootste partijen elkaar vinden. "We kunnen niet meer wachten totdat Nederland ons weer tot de orde roept," aldus Pontilius.

Volgens coalitiepartner Kelly wordt er in het verslag van de vergaderingen in Nederland geen moment gesproken over een reformatie van de huidige regering. Het enige wat er volgens hem gaat gebeuren, is dat Oduber en Eman met hun achterban gaan overleggen of er een bredere basis gevormd kan worden om de problemen aan te pakken. Pas als er iets beslist wordt, zal de ADN zijn positie bepalen. Kelly is overigens niet te spreken over het feit dat Eman de ADN en PPA als 'partijen van de opportunisten' bestempelde en beweerde dat ze tijdens de laatste verkiezingen enkel stemmen zouden hebben gekregen door het weggeven van banen en vergunningen.

Op vragen of de ADN niet beter de eer aan zichzelf kan houden en op moet stappen, stelde Kelly dat het hier niet meer om een gaat. "Aruba heeft een regering ingevolge het bestaande democratische systeem. De ADN heeft met zijn 2300 verkregen stemmen net zo goed rechten. Ik denk nog niet eens aan opstappen of aan een reformatie van welke regering dan ook.".

OLA-leider Glenbert Croes is het meest bezorgd over 'de bredere basis' die gezocht zal worden om Aruba uit de financiële chaos te halen. OLA zal een crisiskabinet steunen en aan de besprekingen en vorming daarvan deelnemen. De verklaring dat het reserveren van 36 miljoen florin de komende vijftien jaar opnieuw bezien wordt en vermoedelijk te hoog is vindt Croes het enige bereikte positieve punt.

Croes stelt dat Eman en Oduber niet uit Den Haag zijn teruggekeerd met de 'garantie' dat Aruba haar Status Aparte zal behouden, maar dat premier Lubbers zal 'proberen' dit voor 1 januari 1995 te regelen. Voor wat betreft de gemaakte financiële en fiscale zaken moet Aruba zelf kunnen blijven beslissen.

Tenslotte doet hij een felle aanval op de uitlatingen van premier Nelson Oduber, dat de OLA-leider nog veel moet leren. "Oduber brengt met zijn twintig jaar politieke ervaring de Arubaanse bevolking aan de rand van een afgrond. Daarom kan ik beter het voorbeeld van mijn vader volgen dan dat van Oduber," aldus Croes.

Aanvraag mediastichting christelijk radiostation

ORANJESTAD/ZWIJNDRECHT — De mediastichting EthnoMedia heeft deze maand bij de Arubaanse minister van Vervoer en Communicatie een vergunning aangevraagd voor het gebruik van een FM-frequentie ten bate van een nieuw christelijk radiostation. Volgens woordvoerder Hartong van de stichting moet het station het midden gaan houden tussen de Evangelische Omroep, Radio Nederland en London Capital Radio.

Er was al een christelijk geluid op Aruba te horen via een andere zender, Radio Victoria. Het management hiervan is een jaar geleden echter overgegaan in handen van een zeer behoudende groep kerken. Deze organisatie is bijvoorbeeld tegen het gebruik van moderne muziek voor mediagebruik. De zender is tevens maar enkele uren per dag in de lucht en zendt voornamelijk uit in het Engels en Spaans.

EthnoMedia wil met het station, dat voorlopig de werknaam ArubaFM draagt, een verfrissend geluid in de Arubaanse ether laten horen. Op stapel staan zowel algemene als christelijke programma's, waaronder een behoorlijk deel in het Papiamentu uitgezonden zal worden. Een eerste serie van 27 programma's in die taal wordt momenteel uitzendklaar gemaakt. Primaire doelgroep zijn de twintig- tot dertigjarigen.

EthnoMedia wil met het station tevens een educatieve functie gaan bieden: christenen in de Caribische regio zullen communicatielessen gaan volgen bij het station, onder meer middels stages. EthnoMedia heeft in verband met dit projekt ook een stichting geregistreerd op Aruba, die op midellange termijn grotendeels door Arubaanse christenen bestuurd zal worden, dit mede vanwege het feit dat het een radiostation van en voor Arubanen dient te worden.

Kock voorzitter nieuw bestuur STA vakbond

ORANJESTAD — Het bestuur van de Sindicato Trahadornan di Aruba (STA) heeft een nieuw bestuur samengesteld, met Alberto Kock als voorzitter.

De overige bestuursleden zijn Jacobo Geerman (vice voorzitter), José Wever (penningmeester), Lucio Winterdaal (secretaris) en de commissarissen Carlos Ridderstap, Timotheo Pena, José Giel en Hyacintho Thiel.

Het bestuur heeft de afgelopen dagen besprekingen gevoerd met de verschillende hoofden van dienst over een groot aantal problemen die haar leden raken. De leden zullen zoveel mogelijk van de ontwikkelingen op de hoogte worden gehouden. Het bestuur betreurt het dat de regering niet de moed toont om de vakbonden een daadwerkelijke inspraak te geven.

STA is niet van plan een spelletje te spelen met wie dan ook en zal ten alle tijde voor de belangen van haar leden opkomen. Ten aanzien van de steeds weer gehoorde voorstellen van privatisering van overheidsdiensten, waarover meningsverschillen bestaan, wil STA eerst duidelijkheid omdat zij niet van plan is haar leden in een avontuur te storten.

Staten behandelen verordening over witwassen van gelden

ORANJESTAD — De Staten van Aruba behandelen dinsdag de Landsverordening houdende regels ter zake van de strafbaarstelling van het witwassen van geld, geldswaardige papieren en vorderingen. De 21 aanbevelingen van de in juni 1990 op Aruba gehouden 'Caribbean drug money laundry conference' hebben bij de opstelling van deze verordening een rol gespeeld.

Ondermeer is ook van belang dat ten aanzien van een rechtspersoon naar vreemd recht wordt bepaald, dat die zich kan schuldig maken aan het witwassen en als zodanig strafbaar is. De maximumstraf bedraagt zestien jaar, hetzij een geldboete van 1.250.000 florin, hetzij met beide straffen.

De regering stelt in haar aanbiedingsbrief dat gezien de internationale aandacht die voor de bestrijding van het witwassen bestaat, het aan de internationale gemeenschap ondubbelzinning duidelijk moet worden gemaakt dat het witwassen op Aruba strafbaar is en dat het, gelet op zowel de voorgestelde strafmaxima als de daadwerkelijke opsporing en vervolging, ernst wordt genomen met de bestrijding ervan.

Volgens de regering is de laatste jaren de trend waarneembaar dat misdaad en criminaliteit steeds vaker in georganiseerd verband plaatsvinden. In de meeste gevallen betreft het misdrijven waarmee grote sommen geld zijn gemoeid. Dit heeft de opvatting doen ontstaan dat de bestrijding van dit soort criminaliteit het meest effectief ter hand kan worden genomen door, naast de vrijheidsstraf, de daders te treffen in datgene waar het hen in de eerste instantie om te doen is: het financiële gewin.

Nadat met het oog hierop reeds in 1988 de maatregelen van ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel in artikel 38 van het Wetboek van Strafrecht van Aruba is ingevoerd, is het naar het oordeel van de regering daarnaast wenselijk het witwassen van geld, geldswaardige papieren of vorderingen als een zelfstandig misdrijf strafbaar te stellen.

Hiermee wordt tevens uitvoering gegeven aan artikel 3 van het op 20 december 1989 te Wenen tot stand gekomen verdrag tegen 'sluikhandel in verdovende middelen' en 'psychotrope stoffen' en artikel 6 van het op 8 november 1990 te Straatsburg tot stand gekomen verdrag inzake het witwassen, de opsporing, de inbeslagneming en de confiscatie van opbrengsten van misdrijven. De Rijkswetvoorstellen tot goedkeuring van deze verdragen zijn reeds in behandeling van de Tweede Kamer.

Ook op internationaal niveau wordt reeds enige tijd de bestrijding van het witwassen van geld ter hand genomen. Door de zogenaamde G-landen, de zeven grootste industriële landen, is daartoe ondermeer in 1989 een 'Financial Action Taskforce on Money Laundering' in het leven geroepen. Deze taksforce heeft in februari 1990 een rapport uitgebracht met veertig aanbevelingen om dit doel te verwezenlijken. Met dit ontwerp van de regering wordt voldaan aan de noodzakelijk geachte internationale maatregelen.

De regering is van mening dat gelet op een effectieve bestrijding van het witwassen, niet kan worden volstaan met de helingsbepalingen. Ook het aanbieden of overdragen moet strafbaar worden gesteld. De delictsomschrijving in de Landsverordening stelt het Openbaar Ministerie en de politie dan ook in staat slagvaardiger op te treden dan op basis van de algemene helingsbepalingen uit het Wetboek van Strafrecht van Aruba.

Voorts is de regering van mening dat de huidige strafmaat voor het witwassen van geld(heling) dat niet door drugsdelicten is verkregen te laag, namelijk een gevangenisstraf van maximaal zes jaar, indien het een gewoontedelicht betreft. Een dergelijke strafmaximum maakt, zo valt aan te nemen, onvoldoende indruk op degenen die zich schuldig maken aan georganiseerde criminaliteit.

Voorts wijst de regering erop dat het verschil in strafmaat tussen het witwassen van drugsgelden en misdrijfgelden die niet afkomstig zijn van drugsdelicten, niet goed verdedigbaar is. Ervaring heeft inmiddels geleerd dat drugshandelaren zich ook schuldig maken aan andere vormen van zware criminaliteit, zoals bijvoorbeeld de wapenhandel.

Bovendien is gebleken dat dergelijke beperking van de strafbaarstelling tot het witwassen van drugsgelden voor de nodige bewijsproblemen zorgt. Het Openbaar Ministerie zal immers moeten bewijzen dat de verdachte wist of redelijkerwijs had behoren te weten dat het geld van drugshandel afkomstig is. Zulks is in veel gevallen niet eenvoudig, terwijl het op grond van andere gegevens die het OM bekend zijn, aannemelijk is dat het 'besmet' geld is. Naast het opleggen van de geldboete zal tevens de onttrekking aan het verkeer en de ontneming van de wederrechtelijke verkregen voordeel kunnen worden uitgesproken.

Pedagogisch onderonsje

ORANJESTAD — Eddie Cordova, docent aan het pedagogisch instituut in Nalum, Venezuela, bracht deze week een bezoek aan het Instituto Pedagogico Arubano (IPA). Hij sprak daar met waarnemend-directrice Lydia Emerencia over mogelijke samenwerkingsvormen tussen IPA en het Venezolaanse instituut. Afgesproken werd, dat het gesprek in januari aanstaande wordt voortgezet.

Moeder overrijdt anderhalfjarige

ORANJESTAD — ... Bakval is gistermiddag ... moeder met haar auto ... vermoedend over haar anderhalf jarige kind ... gereden. De peuter is ... ernstige verwondingen in ... hospitaal opgenomen. ... moeder reed met haar ... achteruit op het terrein ... haar huis, niet wetende ... haar kind zich daar bev... De dienstbode waarschu... de moeder, die daarop ... vooruit reed en daarbij ... de armen van het kind ... Het slachtoffertje is na... hospitaal gebracht en ... nomen.

Oduber en Eman: 'Elkaar positiever benaderen'

DEN HAAG/ORANJESTAD — Nelson Oduber, premier van Aruba, en oppositieleider Henny Eman willen elkaar in de toekomst op het politieke vlak positiever bejegenen. Dat is een van de resultaten van het overleg dat beide politici deze week in Den Haag hadden met premier Ruud Lubbers en Koninkrijksminister Ernst Hirsch Ballin.

"Ik vind dat we door de politieke tegenstellingen teveel negatief naar buiten treden. Aruba lijdt daaronder. We zijn in de eerste plaats Arubanen", aldus Oduber na de besprekingen ... het Catshuis werden afgesloten. Oduber bevestigd dat over de scherpe politieke tegenstellingen een hartig woordje is gesproken.

"We kwamen tot de conclusie dat er een sfeer moet worden gecreëerd dat we als Arubanen gezamenlijk de oplossing van fundamentele problemen binnen kunnen vinden. Dat is een proces dat we in werking moeten zetten. We hebben hierover van gedachten gewisseld. Kijk, er zijn grote verschillen tussen MEP en AVP, de gevoelens liggen ... Maar ik kijk ... naar de tegenstelling ... in Nederland tussen CDA en PvdA. Die strijden ... jaar ... samen in ... ling ... om het algemeen belang van Aruba te dienen", aldus de premier.

'Ophouden met bekvechten' vindt hij belangrijk. Openheid en vertrouwen moet in de toekomst in de onderlinge contacten doorklinken. "Wij gaan ons in eigen kring beraden. De problemen van Aruba vereisen ... Oduber zei in een terugblik op de afgelopen week dat hij met zijn Arubaanse collega ... Eman ... besprekingen heeft gevoerd. Hij heeft er in de gesprekken in Den Haag ... gewezen dat de ... problemen ... schouders ... stip, als ook ... gesprekken ...

"Wij hebben duidelijk gemaakt dat er, als ... Curaçao delicaat onderwerp als de fiscale ... dat eiland niet kan worden gesproken", aldus Oduber.

Hij kondigde aan dat de ministers van Justitie van Nederland, Aruba en de ... lies op 24 november ... bijeen komen om de gesprekken over de bestrijding van de grensoverschrijdende criminaliteit voort te zetten.

Oduber benadrukte nog eens dat Aruba voor de oplossing van een aantal grote financiële problemen ... en dat zijn eiland de problemen alleen te boven kan komen, als er sprake is van een harde, maar effectieve aanpak. "Voor de oplossing van de problemen, waarvoor harde maatregelen nodig zijn, moeten we op korte termijn een breed draagvlak creëren. Als we op Aruba nog langer partijpolitieke overwegingen laten prevaleren boven eilandelijke belang kunnen we over noodzakelijke en ... tiële problemen geen ... gende afspraken mak...", aldus de premier.

Oduber keert zondag ... Bonaire en Curaçao ... Aruba terug.

Statenvergadering

ORANJESTAD — Voor dinsdag 26 oktober is er 's morgens om 9 uur een openbare vergadering van de Arubaanse Staten uitgeschreven. De agenda telt vijf punten, waaronder de ingekomen stukken, adviezen van commissies, drie ontwerp-landsverordeningen over het strafbaar stellen van het ... ... weer en besmettelijke ziekten.

Rollerblades wedstrijd

ORANJESTAD — Zondag 24 oktober wordt een rollerblades wedstrijd voor de jeugd gehouden van 17 tot 23 uur in Centro Caiquetio, te Paradera. De inschrijving is aanstaande zondagmiddag in Centro Caiquetio en de deelnemers moeten al om 16 uur aanwezig zijn. De entreeprijs bedraagt 7,50 florin voor volwassenen en 5 florin voor kinderen. 'The New Factory' zal voor passende muziek zorgen.

Uitnodiging tennistoernooi Sint Maarten

ORANJESTAD — Tennisspelers van Aruba worden uitgenodigd voor het 'fun tournament' dat van 11 tot 14 november op de banen van het 'Port De Plaisance' hotel op Sint Maarten plaats vindt.

Voor het inschrijfgeld van 35 dollar bieden de organisatoren lunches, barbeque, muziek, een cocktail-party en ook veel 'fun' op de banen. De trip naar Sint Maarten ... dollar, met verblijf in Port De Plaisance 35 dollar per persoon per overnachting (zes personen op één kamer). Registratie op Aruba geschiedt op zaterdag 30 oktober om 16 uur in het Marlboro Tennis Park Nadere informatie is verkrijgbaar bij Helen Bongers, telefoon 41310, na 17 uur.

Donatie Hyatt voor Funari

ORANJESTAD — Het Hyatt hotel heeft voor dinsdag 26 oktober ... ... ontbijt ... ... de leden van Funari. Tijdens dit ontbijt wordt ... ... van de Fiat Food Machine overhandigd.

Nieuwe afdeling voor Antraco

ORANJESTAD — Na... het Antraco-gebouw ... de Boulevard is vrijdagmiddag de nieuwe tech... sche service afdeling in gebruik genomen. De ... beelding en vertegenwoor... diging van belangrijke merken zoals produkten van 3M, Canon en IBM ... andere kantoormachines en meubilair, maakt deze uitbreiding noodzakelijk. Een investering van één miljoen florin.

Het in 1964 opgericht Antraco bedrijf begon ... exclusieve vertegenwoordiging van 3M-produkten ... kopieermachines ... verkreeg Antraco de vertegenwoordiging van Canon ... informatie ... op het gebied van kopie... machines, faxen en laser printers. In de loop der jaren heeft Antraco voor het bedrijf ... van de belangen ... Canon ook haar personeel ... opleidingen la... In de jaren ... de computer ... deed, bleef Antraco ... achter en werd in 1991 ... enige IBM-dealer op Aruba aangesteld. Gezien de enorme groei werd spoedig ... de afdeling verkoop gescheiden van de ... afdeling, waardoor het ... service ... Sinds 1991 ... vice afdeling met een ... technici ...

ORANJESTAD — ... de IAAF ... Athletics Federation ... ging hierachter niet om ... IAAF maar om de North America, Central America and Caribbean Track and Field Coaches Association (NACACTFCA), de ... ging van atletiektrainers ... uit de Americas ... de NACACTFCA en niet ... de IAAF.

SPORT
AGENDA

PISINA BENNIE LEITO
(Gouverneur Van Slobbeweg z/n, Rif)
open voor publiek-zwemmen (toegang kinderen t/m 14 jaar één gulden en volwassenen twee gulden): vrijdag van 20.00-22.30 uur; zaterdag van 14.00-17.00 uur en zondag van 12.00-17.00 uur.

SENTRO DI BARRIO JANWE
Dammen:
elke donderdag van 15.00-18.00 uur damles en -training voor de jeugd vanaf acht tot achttien jaar en van 19.30-23.00 uur voor geïnteresseerden vanaf zestien jaar.
Schaakvereniging Janwé:
elke zaterdag van 09.00-12.00 uur schaakles en -training voor de jeugd vanaf zeven tot 23 jaar.

RUST & BURGH
(Schaakvereniging Curaçao)
iedere maandagavond om 20.00 uur gelegenheid tot schaken.

ZATERDAG

SOFTBAL
Slow Pitch
Liga Trai Seru 1993
16.00 uur Quisquella vs Caterpillar - Cirilo Chirino Ballpark te Groot Kwartier.

VOETBAL
(Orfik)
Muskita (13-14 jaar)
16.00 uur Vesta vs Willemstad - Vesta-terrein.
16.00 uur Sithoc vs Jong Colombia -Sithoc-terrein.
16.00 uur Victory Boys vs Mundo Nobo -Victory Boys-terrein.
17.30 uur DSK vs Brievengat - Sithoc-terrein.

ZONDAG

VOETBAL
(Orfik)
Blenchi (15-16 jaar)
14.30 uur DSK vs Brievengat - Sta. Maria-veld.
16.00 uur Victory Boys vs Jong Colombia -Victory Boys-veld.
16.00 uur Willemstad vs Barber - Willemstad-veld.
16.00 uur Sithoc vs Vesta - Sta. Maria-veld.

BASEBALL
Liga Vruminga
10.00 uur Marchena Hardware vs Fritolay;
12.00 uur Holiday Beach vs Ultimo Noticia;
14.00 uur Nederex vs Casa Cohen - Suffisantstadion.

ATLETIEK
(Road Runners Club Kòrsou)
05.30 uur gelegenheid tot registratie;
06.30 uur start 10e 10-km Fatumloop t/o Fatum-gebouw (Roi Kotochi) via verschillende wegen naar het eindpunt te Seaquarium.

TENNIS
(Antilliaanse Jeugd Tennis Stichting)
09.00 uur voortzetting *First McLaughlin Invitational International Youth Tournament* - banen Sport & Country Club Sta. Catharina.

TAFELTENNIS
(Curaçaose Tafel-Tennis Bond)
14.30 uur derde dubbeltoernooi - Sentro di Rekreo Irene Moreno te Suffisant.

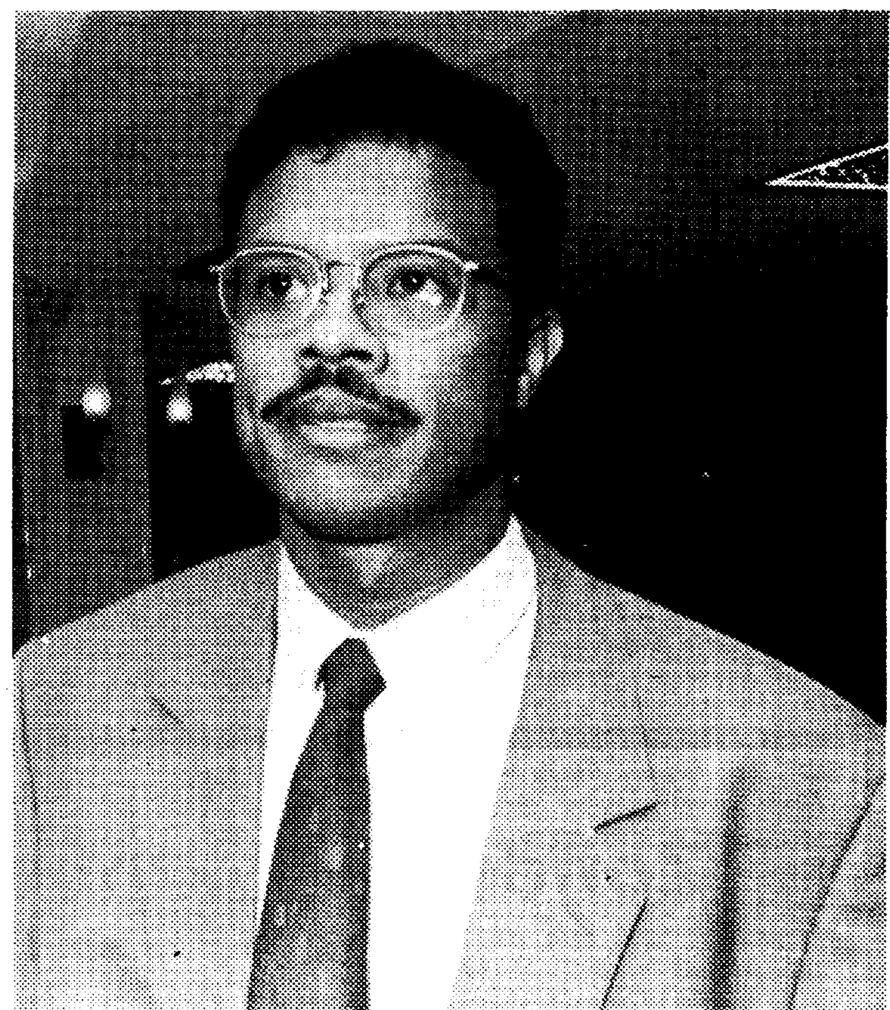
DAMMEN
(Curaçaose Dambond)
14.00 uur (laatste ronde om de derde en vierde plaats) Club Solushon vs Sportclub Pietermaai - IPK-zaal, Consciëntiesteeg.

SOFTBAL
(Slow Pitch)
Liga Trai Seru 1993
10.00 uur Caterpillar vs Happy time;
12.00 uur Fria Kabes vs Curioso Uní;
14.00 uur Nos Ambiente vs Fortie;
16.00 uur Uniko vs Quisquella - Cirilo Chirino Ballpark te Groot Kwartier.

MAANDAG

TENNIS
(Antilliaanse Jeugd Tennis Stichting)
15.00 uur vervolg *First McLaughlin Invitational International Youth Tournament* - banen Sport & Country Club Sta. Catharina.

Sportarts Earl Best aan vooravond van Fatumloop:
'Helaas schort het nog steeds aan een beleid en visie in de Curaçaose sport'

...sportarts Earl Best...

WILLEMSTAD — Curaçao staat aan de vooravond van de tiende aflevering van de welbekende Fatumloop. In het negende hoofdstuk van het prestigieuze evenement op 25 oktober 1992, kwam een 17-jarige deelnemer plotseling te overlijden na de tien kilometer te hebben gelopen. In de sport- en medische wereld ontstond er toentertijd grote commotie. Een gesprek met sportarts Earl Best, die één jaar na dato nog steeds pleit voor een volwaardig beleid en afdoende visie in de Curaçaose sportbeoefening.

Dokter Earl Best is de enige erkende sportarts die Curaçao rijk is. Hij volgde de basisopleiding voor arts tussen 1977 tot '84 in de Nederlandse gemeente Leiden. Na als basisarts afgestudeerd te zijn, zette hij zijn studies voort in Amsterdam. Hij volgde een driejarige opleiding voor specialisatie tot sportarts.

Ook genoot hij anderhalf jaar na zijn studie onderricht in Papendal en Zeist. In Papendal volgde hij les en deed ervaring op het Sportmedisch Centrum van de Nederlandse Sport Federatie (NSF) en in Zeist was hij cursist op de Sportmedische Academie van de Koninklijke Nederlandse Voetbal Bond (KNVB). Bijna alle sporten passeerden de revue in zijn studie: voetbal, tennis, badminton, zwemmen, atletiek en tafeltennis.

Eind 1989 studeerde hij af en besloot in januari 1990 definitief terug te keren naar Curaçao. Hij kwam direct in dienst van het eilandgebied Curaçao, GGD, met als specifieke opdracht en taken om de sportmedische begeleiding van de Curaçaose selecties op te zetten en te coördineren. Als bijkomende tevens belangrijke taak moest hij ook gaan toezien op een gezonde beoefening van sport door de sporters op het eiland.

"Aan die plannen zijn twee onafscheidelijke aspecten gebonden," aldus Best. Hij doelt op de twee kanalen die met elkaar moeten gaan samenwerken: degenen die de plannen bedenken en de daarbij komende financiële middelen en anderzijds, de personen danwel instanties die de samengestelde plannen moeten gaan uitvoeren.

"De samenwerking is tot nu toe moeizaam verlopen. Het eilandgebied Curaçao moet zorgen voor de nodige middelen vanuit de GGD. Echter tot de dag vandaag beschik ik niet over de nodige apparatuur. In aan de andere kant heb je de 'slecht' georganiseerde sportbonden en organisaties. Deze laatste groepen moeten uiteindelijk uitvoering gaan geven aan het een en ander."

De erkende sportarts staat op het eiland inmiddels bekend als iemand die geen blad voor zijn mond neemt. Hij bespaart zelfs zijn eigen werkgever niet van kritiek. In zijn lezing begin dit jaar ter gelegenheid van de uitverkiezing en installatie van de 'Sporters van het Jaar', georganiseerd door de Curaçaose Sport Federatie (CSF), betichtte hij de overheid (lees GGD, red.) zelfs van een incoherente visie. Hij propageert een samenhangend sportbeleid, een grondige uitgestippelde visie en professionalisme op het gebied van sport. Dat allemaal zowel op micro- als op macro niveau.

"Tot nu toe is het zo dat medische begeleiding bij zowel overheid als bij sportorgansaties als sluitposten op de desbetreffende begrotingen voorkomen. De noodzaak van medische begeleiding wordt simpelweg niet erkend." Best weet zijn mening ook te nuanceren: "Ik kan begrip hebben voor een overgroot deel van sportorganisaties en de overheid die de nodige financiële middelen ontberen. Middelen om bijvoorbeeld laboratoriumonderzoek te laten plaatsvinden."

Best noemt de loopwedstrijden die op het eiland op grote schaal worden gehouden. Op zich een positieve ontwikkeling en waarin Roadrunners Club Korsou (RRCK) een voortrekkersrol vervult. Naar zijn mening moet de eerste verantwoordelijkheid bij de sporter berusten om informatie in te winnen over het lopen van wedstrijden. "Op Curaçao lopen veel mensen op verkeerde schoeisel of in astronautpakken. Zelfs recreanten moeten op de hoogte zijn van het een en ander. Veel mensen trimmen bijvoorbeeld zonder een stopwatch of zonder te letten op de afstanden die er worden afgelegd."

"Een plausibel gebaar is dan ook de markeringen die er zijn aangelegd rond het Sentro Deportivo Korsou. Veel lopers kunnen via die stippen schatten hoeveel ze hebben gelopen. Helaas ontbreken zulke markeringen nog op Koredor."

Best is de mening toegedaan dat bij grote loopwedstrijden zoals de Schottegatloop en de Fatumloop, er minimaal twee medische posten aanwezig moeten zijn.

"Geen hulpposten, maar echte medische posten met gekwalificeerd personeel. Er moet dan ook niets aan het toeval worden overgelaten. Alles moet tot in detail zijn geregeld. Bijvoorbeeld er moet een soort communicatiebrug bestaan tussen de medische posten en het ziekenhuis."

"Als een verantwoordelijke arts," vindt hij, "dat men niet moet aannemen dat bijvoorbeeld een ambulance over de nodige apparatuur beschikt. Ik zou zeggen, je moet op de hoogte zijn van wat bijvoorbeeld de mensen van Rode Kruis kunnen, in hun ambulance hebben en bovendien moet de dienstdoende arts de taken uitdelen en coördineren. Nogmaals, niets moet aan het toeval worden gelaten."

Het optreden van medische problemen tijdens wedstrijden kan, volgens Best, verder vrij nauwkeurig voorspeld worden. Ze zijn namelijk grotendeels afhankelijk van het aantal deelnemers, de loopafstand en de weersomstandigheden. Iedere geringe afwijking van de ideale weersomstandigheden verhoogt het risico op thermale letsels aanzienlijk. Op Curaçao moet men met name letten op de zogeheten hyperthermische letsels. Dat houdt in, aandoeningen die kunnen ontstaan ten gevolge van een stijging van de lichaamstemperatuur wanneer de loper de tijdens inspanning geproduceerde warmte niet afdoende kwijt kan.

Nogmaals benadrukt de sportarts dat de belangrijkste verantwoordelijkheden van de medisch coördinator van een wegrace zijn: een adequate organisatie; goede beschikbaarheid en onderlinge communicatie van medische voorzieningen en deskundigheid langs het parcours en bij de finish. Dokter Best besluit met: "Wordt er voorzien in deze, dan hoeft er geen problemen te zijn tijdens loopwedstrijden als de tien kilometer Fatumloop, die morgen wordt gelopen.

Krajicek tegen Edberg in finale

HONGKONG — Richard Krajicek heeft de finale van het tennistoernooi in Hongkong bereikt. De Nederlander versloeg in de halve eindstrijd van het met 400.000 gulden gedoteerde evenement de Amerikaanse titelverdediger Ivan Lendl.

Dat deed hij in drie sets: 6-3, 1-6 en 6-0. In de finale ontmoet Krajicek de Zweed Stefan Edberg. De nummer zes van de wereldranglijst won in twee sets (6-2 en 7-6) van de Amerikaan Todd Martin. In Hongkong zijn geen punten voor de wereldranglijst te verdienen.

Het begin van de Sponsorloop. Korporaal der Mariniers Aalt Boonen (voorgrond, tweede van links) is een rasechte organisator van loopwedstrijden op het eiland. Na drie jaar op het Marinebasis Parera verhuisde hij onlangs naar Nederland. (Archieffoto: Ken Wong)

Op 17 november tegen Nederland
Polen treedt op met een vernieuwd elftal

WARSCHAU — De selectie van Polen voor de interland tegen Turkije, volgende week woensdag in Istanbul, is vrijwel volledig anders vergeleken met de groep die vorige week op eigen veld van Noorwegen verloor. Bondscoach Cmikiewicz, die met de nederlaag tegen de Skandinaviërs debuteerde, heeft slechts drie spelers gehandhaafd. Dat zijn Ziober, Waldoch en Robert Warzycha. Polen, evenals Turkije al uitgeschakeld voor kwalificatie voor de wereldtitelstrijd, moet nog twee wedstrijden spelen.

Twee spelers zijn niet beschikbaar. Kozminski krijgt geen vrij-af van zijn club Udinese. Aangezien de speler dit jaar al zeven keer werd opgeroepen, kan de Poolse bond hem niet meer reglementair opeisen. Szewczyk van Sochaux is geschorst. Hij kreeg in het duel met de Noren de rode kaart.

Op 17 november speelt het land in Poznan nog tegen Nederland, dat nog een punt nodig heeft om plaatsing voor de eindronde af te dwingen. Cmikiewicz werd onlangs aangesteld voor drie interlands, tegen Noorwegen (0-3), Turkije en Nederland. Hij is de opvolger van Strejlau. Deze nam ontslag na de nederlaag op Wembley tegen Engeland.

Cmikiewicz, voormalige coach van de jeugdploeg, had al langer gehamerd op het beschikbare jonge talent in zijn land. Hij selecteerde dan ook zes spelers, met wie hij vorig jaar bij de Olympische Spelen in Barcelona zilver won. Dat zijn: Jalocha, Kowalczyk (Legia Warschau), Waldoch (Gornik Zabrze), Juskowiak (Sporting), Staniek (Osasuna) en Adamczuk (FC Dundee). De in Portugal spelende Juskowiak is daarvan de bekendste. Hij was topscorer van het Olympische toernooi. In Barcelona verloor Polen overigens slechts de finale, van gastland Spanje.

Toch zijn er in de selectie van zestien slechts twee spelers, die nog niet eerder voor de nationale ploeg uitkwamen. Dat zijn middenvelder Lewandowski (Wisla Krakow) en verdediger Jaskulski (Pogon Szczecin). Jaskulski wordt gezien als de beste verdediger van de Poolse competitie, Lewandowski, dit seizoen goed voor zeven doelpunten in veertien duels, geldt eveneens als een groot talent. Hij miste 'Barcelona' wegens een blessure.

Daarnaast zijn vijf spelers van Legia Warschau teruggekeerd. Die hadden de nationale ploeg gemeden, sinds hun club wegens een vermeend omkoopschandaal de titel was ontnomen. Kowalczyk had de Poolse bond schriftelijk duidelijk gemaakt dat hij en zijn teamgenoten nooit meer international wilden zijn. Hij heeft die brief op aandringen van de nieuwe bondscoach recentelijk ingetrokken.

*****

SPEEDWAY / LONDEN — De Amerikaan Sam Ermolenko, wereldkampioen speedway, heeft vrijdag een beenoperatie ondergaan. Tijdens een wedstrijd in Wolverhampton was Ermolenko zwaar ten val gekomen.

MSV Duisburg gestopt door Kaiserslautern

DEN HAAG — FC Kaiserslautern heeft de opmars van MSV Duisburg naar de top van de Bundesliga onderbroken. In de strijd om de derde plaats won Kaiserslautern thuis met 2-0 van het elftal van Ewald Lienen.

In RCC-finale heren enkel A-klasse
Giovanni Pieternelle wint in driesetter van René Kempkes

WILLEMSTAD — Giovanni Pieternelle behaalde vrijdagavond het kampioenschap van Racing Club Curaçao (RCC). In de finale van de A-klasse wees de 18-jarige tennisser zijn tegenstander René Kempkes in drie sets terug: 7-5, 3-6 en 7-5. Het was een langdradige wedstrijd waar de twee spelers praktisch op de baseline geplakt bleven en elkaar in lange, soms saaie, rally's bevochten. Alleen in de derde tevens laatste set tekende voornamelijk Pieternelle voor een drietal indrukwekkende returns om de finalestrijd in zijn voordeel te beslechten.

Het clubkampioenschap van RCC verliep vlot en voorspoedig onder de wedstrijdleiding van Fred 'Zoef' Arts. De leden van de vereniging stonden in de A-, B-, C- en D-klasse tegenover elkaar en bestreden elkaar in de enkel-, dubbel- en gemengd dubbelspelen in zowel de heren als damesgroepen.

De officiële opening van de clubcompetitie vond plaats op 22 september. In totaal werden er 142 wedstrijden op de zeven tennisbanen van RCC verspeeld. Slechts negen partijen werden per default verloren. Na de finale in de enkelspelen heren A-klasse, werd het kampioenschap na de traditioneleprijsuitreikingofficieel besloten met een merengue-feest.

In de eerste set van de finale tussen Giovanni Pieternelle en René Kempkes, kon deze laatste tennisser een voorsprong van 3-1 niet handhaven. Hij won namelijk de eerste drie games, alvorens Pieternelle diens eerste game-winst registreerde.

Het 18-jarige talent, ook winnaar samen met Jevon Matthew in de heren dubbel, begon namelijk zwak en verloor zijn opslag in de tweede game. Pas in de vierde en vijfde game hervond hij zich en trok de score 3-3 gelijk. Beide RCC-leden verspeelden hun opslag in respectievelijk de achtste en negende game. Uiteindelijk won Pieternelle de eerste set met 7-5.

In die eerste set was er welgeteld één actie aan het net. Het was Pieternelle die naar het net rende, maar verrast werd door Kempkes met een mooie passeerbal. Verder sloeg Pieternelle veel van zijn ballen in het net, terwijl Kempkes, die overigens minuten daarvoor in de halve finales van de Asiento Open stond op de banen te Rust & Burgh, problemen had de bal binnen te houden. Op cruciale momenten in de negende game, sloeg hij ook zijn return in het net.

Kempkes gooide in de tweede set zijn eigen service weg. In die eerste game werd de tweede 'echte' actie aan het net geregistreerd. Beide tennissers zijn baselinespelers en dat bracht met zich mee dat er vaak lange, doch wat saaie rally's te zien waren.

In de tweede set begon Kempkes, RCC-kampioen in de B-klasse, zijn tegenstander met zachte returns te bestoken. Hij had succes in die aanpak, want Pieternelle werd ongeduldig, antwoordde met harde returns die vaak in het net belandden. Kempkes wilde ook wat energie sparen voor de derde set. In het begin van de tweede nam hij alweer een 3-1 voorsprong, die hij dit keer niet verspeelde. Hij besloot de set met een winner, een bijna onmogelijke bal retourneerde hij onverwacht op Pieternelle die te laat arriveerde: 6-3 en 1-1 gelijk in set.

Kempkes begon vooral in de eerste game van de derde set signalen van vermoeidheid te tonen. Hij bleef dezelfde tactiek van Pieternelle met zachte returns te bestrijden. Deze echter liet zich niet voor een tweede keer verleiden tot ongeduldig spel, speelde secuur terug en registreerde zelfs een drietal winners langs de zijlijnen. Hij klaarde het karwei door in de opslag van Kempkes op te eisen: 7-5.

Fans van Saoedi-Arabië bestormen voetbalveld

DOHA — Duizenden supporters van Saoudi-Arabië hebben vrijdag in Qatar uitzinnig van vreugde het veld bestormd. Dat gebeurde nadat hun favorieten in blessuretijd gelijk hadden gemaakt in het WK-kwalificatieduel met Zuid-Korea. De fans klommen na het laatste fluitsignaal over de hekken om het belangrijke doelpunt van Jamil te vieren. Ze hoonden de teleurgestelde Zuidkoreanen, die wraak namen door met tal van projectielen te gooien.

"Op het moment dat de toeschouwers uit Saoudi-Arabië het veld op kwamen, bevond ik me al bijna in de catacomben. Ze waren buiten zinnen van vreugde toen hun ploeg op de valreep gelijk maakte. Ze bestormden massaal het veld. Ik heb me laten vertellen dat er 15.000 Saoudiërs op de tribunes zaten. Ik heb weinig van de bestorming gezien. Begrijpelijk is het wel, want niemand geloofde nog in de gelijkmaker, maar het is niet goed te keuren", aldus Jaap Uilenberg vrijdagavond. De Nederlander floot de wedstrijd.

Volgens het persbureau Reuter waren meer dan tweehonderd politiemensen nodig om het veld schoon te vegen. De FIFA zal zich zaterdag beraden over het nemen van strafmaatregelen. Of Saoudi-Arabië verantwoordelijk gesteld kan worden voor het wangedrag van zijn aanhang, wilden de woordvoerders van de FIFA en de Aziatische voetbalbond niets zeggen.

"Over maatregelen heb ik niets gehoord", zei Uilenberg. "Ik heb geen bijzondere voorvallen over het duel behoeven te rapporteren. Het was geen moeilijke wedstrijd. Ik heb slechts twee gele kaarten behoeven uit te delen."

De coach van Saoudi-Arabië, Jose Candido, verwachtte niet dat zijn elftal gestraft zal worden voor het gedrag van de supporters.

Anatoli Karpov in topvorm in Jakarta

Jan Timman verliest zijn derde wedstrijd op rij in WK-tweekamp

JAKARTA — Jan Timman leed in de zestiende partij voor de tweekamp om de FIDE-wereldtitel tegen Anatoli Karpov in Jakarta zijn derde achtereenvolgende nederlaag. Daardoor is dezelfde marge van vijf punten ontstaan als in de PCA-Match in Londen tussen Gari Kasparov en Nigel Short. Karpov, die met wit speelde, leidt met 10½ tegen 5½ punten. Hij is nog twee punten verwijderd van de eindzege, die hem voor het eerst sinds 1985 weer de wereldtitel oplevert, al is die dan tweede keus.

Voor de partij waren de secondanten van Jan Timman nog optimistisch. "Jan is OK. Hij is mentaal erg sterk", zei de Zweedse grootmeester Ulf Andersson. "Ik hoop dat het een goede partij wordt vandaag." Die hoop bleek ijdel. Het werd een duel, doorspekt met misrekeningen.

Al in de opening zorgde Timman voor een grote verrassing door zijn toevlucht te nemen tot het scherpe Koningsindisch. Een speltype, dat normaal gesproken tot het favoriete repertoire hoort van assistent Jeroen Piket. "De andere secondanten verklaarden me voor gek toen ik Jan suggereerde deze verdediging op het bord te brengen", verklaarde Piket toen hij de beginreeks op het bord zag verschijnen.

Karpov reageerde met de Samischvariant, die bekend staat als een van de meest aggressieve opties. De 42-jarige Rus kreeg inderdaad het initiatief en stukje bij beetje wankelde de positie van Timman. Op de 24ste zet besloot de Nederlander een kwaliteit te offeren om op die manier te proberen een eindspel met remisekansen te bereiken.

Heel even zag het er naar uit dat Timman zich aan de wurggreep van de witte slang kon ontworstelen. Al spoedig bleek dat het offer de zaak er voor zwart niet beter op had gemaakt. Karpov kreeg op de 45ste zet een unieke mogelijkheid de strijd te beslissen. "Speel Td3, toe nou", smeekte Ron Henley, de Amerikaanse secondant van Karpov bij het demonstratiebord.

Ondanks een denkpauze van een half uur schoof Karpov de toren door naar d5 in plaats van naar d3, waarna schaakmat binnen bereik zou zijn gekomen. "Hij speelt altijd heel energiek", zei Henley later. "Daarom is hij aan het eind van een lange partij vermoeid".

Td5 bleek uitstel van executie. Timman, die zichtbaar opkeek van Karpovs misser, kreeg geen tegenkansen meer en na zeven uur en 59 zetten was het moment van opgave dan toch gekomen. Het was de zesde nederlaag in deze tweekamp voor de Nederlandse schaakgrootmeester, die alleen de tweede partij in Zwolle op zijn naam bracht. Timman kan zich opmaken voor zijn volgende tweekamp. Dat zal zijn in de kandidatenmatches van januari tijdens het Hoogovenstoernooi, waar de Fransman Lautier zijn tegenstander is voor de nieuwe WK-cyclus.

ZETTENVERLOOP

In Jakarta gaat Jan Timman dezelfde richting uit als Nigel Short dat deed tegen Gari Kasparov. Tot nu toe heeft de Nederlander slechts een wedstrijd gewonnen en de laatste drie in Jakarta op rij verloren van oud-wereldkampioen Anatoli Karpov. De zetten in de zestiende partij met Karpov (wit) en Timman (zwart):

1. d2-d4, Pg8-f6; 2. c2-c4, g7-g6; 3. Pb1-c3, Lf8-g7; 4. e2-e4, d7-d6; 5. f2-f3, 0-0; 6. Lc1-e3, Pb8-d7; 7. Dd1-d2, c7-c5; 8. Pg1-h3, Dd8-a5; 9. Ph3-f2, a7-a6; 10. d4xc5, Pd7xc5; 11. Ta1-b1, Da5-b4; 12. Lf1-e2, Pc5-d7; 13. 0-0, Tf8-e8; 14. Tf1-c1, Ta8-b8; 15. Pf2-d3, Db4-a5; 16. b2-b4, Da5-d8; 17. c4-c5, Pd7-f8; 18. b4-b5, a6xb5; 19. c5xd6, e7xd6; 20. Pd3-f4, Lc8-e6; 21. Pc3xb5, d6-d5; 22. e4-e5, Pd6-d7; 23. Pb5-d6, Pd7xe5; 24. Pd6xe8, Dd8xe8; 25. Le2-b5, De8-e7; 26. Pf4xe6, De7xe6; 27. Le3-d4, De6-f5; 28. f3-f4, Pe5-d3; 29 Lb5xd3, Lg7xd4; 30. Kg1-h1, Df5-f6; 31. f4-f5, Ld4-e5; 32. Tc1-f1, Df6-d6; 33. Dd2-b4, Le5xh2; 34. Db4xd6, Lh2xd6; 35. Tb1-b5, b7-b6; 36. Tb5xd5, Ld6-c5; 37. Ld3-c4, Tb8-b7; 38. g2-g4, Tb7-e7; 39. Td5-d8, Te7-c7; 40. Lc4-b3, Kg8-g7; 41. f5-f6+, Kg7-g8; 42. g6-g5, h7-h6; 43. g5xh6, Kg8-h7; 44. Kh1-g2, Kh7xh6; 45. Td8-d5, Kh6-h7; 46. Tf1-h1+, Kh7-g8; 47. Td5-d8, Tc7-c6; 48. Th1-f1, Lc5-b4; 49. Tf1-f4, Lb4-a3; 50. Td8-e8, La3-d6; 51. Tf4-g4, Kg8-h7; 52. Lb3xf7, Tc6-c2+; 53. Kg2-f3, Kh7-h6; 54. Te8-e1, Tc2-h2; 55. Te1-d1, Ld6-c5; 56. Kf3-g3, Th2-h5; 57. Kg3-g2, Lc5-a3; 58. Td1-d3, La3-c5; 59. Td3-g3 en zwart geeft op.

■ *DOHA — Het elftal van Saoudi-Arabië won vrijdag van de voetbal selectie van Zuid-Korea. Na afloop renden duizenden aanhangers van Saoudi-Arabië het voetbalveld op om de overwinning van hun selectie te vieren. De Zuidkoreaanse supporters vonden dat niet leuk en begonnen met projectielen te gooien. Op de foto een actiemoment tijdens de ontmoeting geldig voor de WK-kwalificatieronde in Doha.*

Plannen voor renovatie van Heysel-station

BRUSSEL — Het Heysel-stadion in Brussel wordt gerenoveerd. Met de verbouwing is een bedrag van 36 miljoen gulden gemoeid. De werkzaamheden zullen in september volgend jaar beginnen. Eind juni 1995 moet het karwei gereed zijn. Sinds de rellen van 29 mei 1985, toen voor de Europa Cup-finale tussen Liverpool en Juventus 39 supporters om het leven kwamen, werd tot 1991 geen voetbalwedstrijd meer gespeeld in de verouderde voetbaltempel.

In dat jaar ontaardde de Belgische bekerfinale in de Heysel tussen Club Brugge en KV Mechelen in een massale vechtpartij tussen de supporters. Sindsdien was de arena verboden gebied voor voetbalwedstrijden.

De nieuwe accommodatie, die de naam van de in juli overleden Belgische koning Boudewijn krijgt, wordt volledig overdekt en biedt plaats aan veertigduizend toeschouwers. Indien Nederland en België in 2.000 de organisatie van het EK-voetbal krijgen toegewezen, zullen ook in het Koning Boudewijn-stadion wedstrijden worden gespeeld. De officiële opening is in augustus 1995 met een interland tussen België en Duitsland.

Tennisser trekt zich terug

Jan Siemerink heeft last van blessure

WENEN — Jan Siemerink heeft zich vrijdag tijdens zijn partij voor de kwartfinale van het toernooi in Wenen tegen Thomas Muster wegens een peesverrekking aan een voet moeten terugtrekken. De Rijnsburger stond op dat moment met 2-5 achter in de eerste set. De Oostenrijker is als eerste geplaatst.

"Ik had in het begin van de week al last van een gevoelige achillespees", zei Jan Siemerink. "Dat heeft zich langzamerhand uitgebreid naar mijn kuitbeen. Het deed zoveel pijn dat ik onmogelijk verder kon spelen."

Siemerink weet nog niet hoe lang hij uitgeschakeld zou zijn. "Zeker een week, maar waarschijnlijk twee weken. Ik moet me volgende week volgens de regels in elk geval melden in Stockholm om me door de toernooidokter te laten onderzoeken. Maar zoals het er nu naar uitziet is het uitgesloten dat ik daar speel."

De als derde gerangschikte Tsjech Petr Korda kwam nog eenvoudiger dan Muster in de halve finales. Hij behoefde wegens ziekte van de Zwitser Marc Rosset helemaal niet in actie te komen. De Zweed Thomas Enqvist en de Kroaat Goran Ivanisevic kwamen wel op reguliere wijze bij de laatste vier. De ongeplaatste Enqvist won met 6-2 en 6-3 van de Amerikaan Richey Reneberg, Ivanisevic (tweede geplaatst) had weinig moeite met Byron Black uit Zimbabwe: 6-2 en 6-1.

UITSLAGEN

In Brighton spelen de vrouwen voor een prijzengeld van 600.000 gulden. Hier volgen de gergistreerde uitslagen in de tweede ronde en in de kwartfinales: Pierce (Fra/3)-Smylie (Aus) 6-2 en 6-0; Huber (Dui/2)-Singer (Dui) 6-1 en 6-0; Pierce-Wood (GBR) 2-6, 6-1 en 6-1 en Novotna (Tsj/1)-Reinach (Z-Af) 6-1 en 6-1.

De kwartfinales in het met 270.000 gulden gedoteerde toernooi van Boedapest: Appelmans (Bel)-Wiesner (Oos) 6-2, 1-6 en 7-5; Garrison-Jackson (VS/1) vs Gorrochategui (Arg/7) 4-6, 7-6 en 6-3; Halard (Fra/3)-Dahlman (Fin) 3-6, 6-1 en 6-2 en Studenikova (Slw)-Courtois (Bel) 4-6, 6-4 en 6-1.

In Wenen werden de volgende wedstrijden afgewerkt in de kwartfinales: Muster (Oos/1)-Siemerink (Ned) 5-2 en Siemerink teruggetrokken wegens voetblessure; Enqvist (Zwe)-Reneberg (VS) 6-2 en 6-3; Korda (Tsj/3)-Rosset (Zwi/6), Rosset teruggetrokken wegens ziekte en Ivanisevic (Kro/2)-Black (Zim) 6-2 en 6-1.

Gajic houdt het vijftig dagen uit als bondscoach

ZOETERMEER — Op voorspraak van bestuurslid Carel Deken werd de coach voor drie jaar door de Nederlandse Tafeltennis Bond (NTTB) binnengehaald. Zoran Gajic moest de Nederlandse tafeltennissters klaarstomen voor de Olympische Spelen in Atlanta. Welgeteld vijftig dagen hield de Serviër met een Zweeds paspoort het uit in de slangenkuil rond het vrouwenteam. Woensdag werd het einde van het ultra korte dienstverband naar buiten gebracht. Aanpassingsproblemen luidde de cryptische verklaring voor de onverwachte breuk.

Zoran Gajic begon op 1 september aan een 'onmogelijke' opdracht. De komst van de coach was al ronduit omstreden. De NTTB wilde na de wereldtitelstrijd in Göteborg niet verder met lastpak Jan Vlieg, die tijdens zijn tien-jarig bewind herhaaldelijk met bond en spelers in de clinch lag. Ondanks het verweer van met name Europees kampioene Bettine Vriesekoop moest de noorderling het veld ruimen.

Topsportcoördinator Carel Deken sprak tijdens het titeltoernooi in Zweden zijn voorkeur voor een buitenlandse coach uit, het liefst een Zweed en voerde ook diverse gesprekken met toptrainers. Zonder resultaat. Deken, die weigerde de spelers van Oranje bij de opvolging van Vlieg te betrekken, kwam uiteindelijk op de proppen met een oude kennis: Zoran Gajic. Een voormalige Serviër die in Zweden acht jaar de kost verdiende als clubcoach en districtstrainer. Een naam die weinig respect afdwong bij de toppers.

Hooman had het nationale team al vaarwel gezegd, omdat haar steun- en toeverlaat Frits Kantebeen niet als prive coach mocht opdraven bij het EK en de top 12, Vriesekoop meldde in de toekomst met de door de NTTB verdreven Vlieg als adviseur haar eigen weg te gaan. Van een hecht clubje was dus absoluut geen sprake.

De samenwerking bestuur-coach-speelsters liet de afgelopen weken dan ook veel te wensen over. "Het zijn niet de speelsters die de samenwerking hebben laten mislukken", wil NTTB-voorzitter Tempelaars over de vervelende kwestie kwijt. "Het is een combinatie van factoren geweest. Gajic kwam onder moeilijke omstandigheden binnen, na het tijdperk Vlieg. De samenwerking met alle partijen kwam moeilijk op gang. Hij moest van het begin een duidelijke lijn uitstippelen, respect afdwingen. Dat is hem niet gelukt. Van beide kanten ontbrak de bereidheid er iets van te maken", verduidelijkt Tempelaars de onwerkbare situatie.

Het bestuur evalueerde de afgelopen dagen de samenwerking, kwam tot de conclusie dat daar nauwelijks enige sprake van was. Het vertrek van Gajic heeft volgens het bestuur geen financiële gevolgen voor de bond. Tempelaars wilde niet op de ontwikkelingen vooruit lopen, maar de topsportcoördinator beraadt zich volgens het woensdag verspreide persbericht op zijn positie.

Westerhof staat onder druk in Nigeria

LAGOS — Clemens Westerhof bracht Nigeria voor het eerst in de geschiedenis naar de eindronde van het wereldkampioenschap voetbal. De Nederlandse bondscoach is zelf echter niet zeker van de reis naar de Verenigde Staten. Alex Akinyele, voorzitter van de nationale Sportcommissie in Nigeria, heeft aangedrongen op het ontslag van de oefenmeester. Westerhof wordt gebrek aan respect voor autoriteiten verweten.

"Westerhof accepteert geen instructies van zijn werkgevers, hij heeft geen respect voor autoriteiten", verklaarde Akinyele woensdag voor de staatstelevisie. Westerhof heeft volgens de Nigeriaan herhaaldelijk de Sportcommissie gepasseerd bij zaken rond het nationale team.

De Nederlander beloofde bijvoorbeeld zijn spelers voor het duel tegen Algerije (1-1) een premie van bijna 10.000 gulden de man als kwalificatie voor het WK zou worden afgedwongen. Akinyele zei voor de televisie, dat de trainer daar geen toestemming voor had. Het bestuur van de Nigeriaanse voetbalbond komt in het weekeinde bijeen. Op de agenda staat onder meer de positie van Westerhof.

* * * * *

SCHAKEN / WIJK AAN ZEE — Grootmeestergroep A van het Hoogovens schaaktoernooi (14 tot en met 30 januari in Wijk aan Zee) bestaat uit de Nederlanders Piket, Van der Wiel en Van Wely, de Bosniërs Nikolic en Sokolov, de Bulgaar Topalov, de Israeliër Smirin, de Rus Tiviakov, de Spanjaard Illescas en de 14-jarige Hongaar Leko. In groep B komen uit de Nederlanders Cifuentes, Reinderman, Pliester, Vanheste, Vedder en Jonkman, de Chileen Morovic, de Zweed Hellers, de Chinese wereldkampioene Jun Xie en de Belg Winants.

MVV met 2-0 verslagen

Twente speelt mooi voetbal in Maastricht

MAASTRICHT — Twente heeft aan de winst op Ajax de zekerheid overgehouden best redelijk te kunnen voetballen. Tegenstander MVV heeft dat vrijdagavond ondervonden. FC Twente won gemakkelijk, met soms mooi combinatievoetbal, en gaf verdedigend geen kansje weg tegen een ploeg die ruim drie kwartier met tien man speelde: 2-0. MVV zette zijn slechte reeks in de Geusselt, nog geen overwinning dit seizoen, dan ook moeiteloos voort.

Dat komt deels door Twentse verdiensten en voornamelijk door eigen gebreken. Zonder de geschorste Lanckohr had het middenveld geen gezicht, geen variatie en zeker geen rust.

Bij Twente, met de weer sterke maar soms te speelse Boerebach, was dat anders. De centrale speler van Twente zag geregeld ploeggenoten om zich heen cirkelen, gewoon omdat het elftal veel gretiger bewoog dan MVV. Het resultaat van soms goed voetbal was dat Boerebach zijn directe tegenstander, de bijter Delahaye steeds verder terug drong, waardoor het gat tussen de Maastrichtse voorhoede en de verdediging vrijwel onoverbrugbaar werd.

Twente kreeg meer dan een handvol mogelijkheden. Mols pakte de eerste al in de negende minuut, hij kreeg medewerking van Thal en van As, die het kwieke mannetje verkeerd inschatten. Van Grinsven deed er daarna met een opmerkelijke misgreep nog een schepje bovenop.

MVV deed weinig gerichts terug, kon de vloed bij tijden breken, maar kon niet voorkomen dat het elftal kletsnat werd door de spatten. Een uitval van Vurens en Mols kostte MVV zijn centrale verdediger Verhoeven, die de doorbrekende Mols aan het shirt terugtrok. Scheidsrechter Wegereef, om financiële redenen teruggekeerd in het betaalde voetbal, haalde het rood tevoorschijn en toen moest coach Vergoossen Delahaye helemaal in de laatste lijn terugplaatsen, waardoor het middenveld van MVV nog leger werd.

Na rust gebruikte Twente zijn man meer om in alle rust te bouwen, maar verzat niet de wedstrijd snel te beslissen. Ten Hag, vrijgespeeld door een combinatie van Vurens, Hoogma en Mols tekende voor de tweede treffer.

* * * * *

VOETBAL / LONDEN — De transfer van vleugelspeler Tony Daley van Aston Villa naar Udinese is bijna rond. Met de overgang is een bedrag van 5,5 miljoen gulden gemoeid. Daley (26) zal vermoedelijk na de return van Villa voor de tweede ronde van het toernooi om de UEFA-beker tegen La Coruna ...

Irak wint van Iran en behoudt kansen op WK

DOHA — Irak heeft de laatste kans zich te plaatsen voor het WK in de Verenigde Staten gegrepen. In de derde wedstrijd van de Aziatische zone in Qatar versloegen de Irakezen hun gezworen vijand Iran met 2-1. Dat in een overigens vredige wedstrijd, ook al werden twee rode en vijf gele kaarten uitgedeeld. Dat was echter te wijten aan de Roemeense scheidsrechter Craciunescu die de regels strikt toepaste, zonder in de geest van het duel te handelen.

De eindstand van de voorafbeladen wedstrijd was al bij de rust bepaald door treffers van Radhi en Kadhem voor Irak en een tegendoelpunt van Daei. Voor de Irakees Zarincheh eindigde het duel al na veertig minuten. De arbiter gaf hem na een onschuldige overtreding — shirtje trekken — de tweede gele kaart.

Twintig minuten na de hervatting werd de Iranier Zarincheh het slachtoffer van de interpretatie van de Roemeen. Op advies van zijn ook al overijverige grensrechter kreeg hij een rode kaart.

Irak speelde voor het eerst in Doha met de nieuwe coach Ahmed Baba. Hij volgde eerder in de week Dirjal op, die na het slechte begin van de ploeg werd ontslagen. Ahmed Baba loodste Irak in 1986 naar de eindronde. Het Iraanse elftal kreeg de steun van een inderhaast opgeroepen geestelijke. Beide teams stonden voor het laatst in een officiële wedstrijd tegenover elkaar in 1989. Er vielen toen in Koeweit geen treffers.

Trekkingslijst van de Landsloterij N.A.

21ste Trekking

Donderdag 21 oktober 1993

Waarvan proces-verbaal was opgemaakt en ondertekend door Namens de Procureur-Generaal M. M. VITOR.

De Direkteur L. E. DIDIEZ.

21ste trekking op Donderdag 21 oktober 1993.

VOLGENDE TREKKING: DONDERDAG 4 NOVEMBER 1993.

1ste PRIJS		2de PRIJS		3de PRIJS	
16056	2.000	32910	1.500	25545	1.000
16057	**100.000**	**32911**	**30.000**	**25546**	**10.000**
16058	2.000	32912	1.500	25547	1.000

Getuigen:
J. Th. WILSON
O. I. NAHR

UREN VAN UITBETALING:

CURAÇAO : 8.00—15.00 continu (maandag t/m vrijdag)

ARUBA
Oranjestad : 8.00—12.00 en 13.30—16.30
San Nicolas : 8.00—12.00 en 13.00—16.00

BONAIRE : 8.00—11.30 en 13.00—15.00 (maandag gesloten)

ST. MAARTEN : 7.15—12.30 (op trekkingsdagen gesloten)

SABA : s.v.p. bellen tel. 63217, Mr. E. Lynch

ST. EUSTATIUS : s.v.p. bellen tel. 82264, Mr. W. Schmidt

Drukkerij „De Curaçaosche Courant" N.V.

Greenpeace landt met parachutisten op hoofdkantoor oliemaatschappij

ASSEN - De Nederlandse aardolie maatschappij (Nam) zal binnenkort met de milieuorganisatie Greenpeace en de vereniging tot behoud van de Waddenzee gaan praten over de gevaren die kleven aan gaswinning in de Waddenzee. Deze toezegging van de Nam volgde, nadat actievoerders woensdagochtend tegen deze gaswinning hadden gedemonstreerd bij het Nam-hoofdkantoor in Assen.

Tijdens het gesprek met de Nam zal uitvoerig worden gesproken over de inhoudelijke bezwaren die Greenpeace en de waddenvereniging hebben tegen gasboringen in het waddengebied. Woordvoerder Goossen zei namens de actievoerders tevreden te zijn met dit resultaat, maar benadrukt dat de Nam de milieubeweging veel eerder in haar plannen had moeten kennen.

De demonstratie van Greenpeace in Assen begon woensdagmorgen om half tien. Acht parachutisten landden toen op het dak van het hoofdkantoor van de Nam. Dertig andere demonstranten blokkeerden de hoofdingang van het gebouw. Een aantal actievoerders was met behulp van ladders op de luifel boven de hoofdingang geklommen. De Nam verzocht de actievoerders haar personeel ongehinderd doorgang te verlenen. De politie kwam niet in actie.

Arafat bij Mitterand

PARIJS - PLO-leider Yasir Arafat in gesprek met de Franse president François Mitterrand in het Elysée-paleis in de Franse hoofdstad. Arafat brengt momenteel een officieel tweedaags bezoek aan Frankrijk.

(AFP-satellietfoto)

Nederlandse VN-militairen in Bosnië beroofd van wapens

DEN HAAG/VITEZ - Vijf Nederlandse VN-militairen zijn gisteren in de buurt van de Bosnische stad Vitez van hun voertuigen en wapens beroofd. Dat heeft een woordvoerder van het ministerie van Defensie in Den Haag bevestigd.

De overvallers namen de blauwhelmen ook hun beschermende kleding af. Het is volgens het ministerie nog niet duidelijk door wie de Nederlanders zijn bestolen, maar in kringen van de VN in Vitez is vernomen, dat de daders mogelijk leden zijn van het Bosnische moslimleger. De Nederlanders, die bij de overval ongedeerd bleven, waren met twee auto's op weg van Vitez naar Gornji Vakuf, toen zij bij een wegversperring tot stoppen werden gedwongen en onder bedreiging van vuurwapens werden beroofd. De overvallers lieten de Nederlanders na de overval weer gaan, aldus het ministerie van Defensie.

Professor Henri Wassenbergh:
Charters op de Antillen zouden de geregelde verbinding verknoeien

"In de luchtvaart is het allesbehalve verstandig zelfstandig te willen zijn"

Bescheidenheid anno 1993 is dodelijk als je een plaats wil verwerven in de wereld van de luchtvaart. Als de ALM zich -al dan niet doelbewust - als kleine niets betekenende dreumes op de markt begeeft, dan heeft dat weinig effect in een tijd waarin globalisering het wachtwoord is. Meedoen aan het spel en samenwerkingsverbanden aangaan in de regio, is het credo van Henri A. Wassenbergh. Curaçao mag dan een een onderdeurtje zijn, ze speelt wel degelijk mee in het luchtvaartwereldje. Zo is dat. Het Koninkrijk heeft een naam hoog te houden in de wereld van de luchtvaart. "Wij zijn nu eenmaal luchtvaartmensen." Peptalk van de professor in een tijd waarin de ALM op haar tellen moet passen om niet het onderspit te delven.

- door Hennie Harinck -

De luchtvaartdeskundige wuift mijn opmerking weg dat het 23e Ibero-Amerikaanse luchtvaartcongres vermoedelijk op Curaçao is georganiseerd om zijn aanwezigheid te waarborgen. Wassenbergh, die stamt uit de tijd van Plesman, heeft zijn kennis gedurende een 40-jarig dienstverband bij de KLM opgebouwd. Hij spoort niet alleen de ALM aan tot onbescheidenheid, als het zijn eigen persoon betreft speelt hij ook met zijn wereldvermaardheid. "Let op wat je schrijft, want de Amerikanen volgen mij op de voet", zegt hij lachend.

Samen met counterpart Pablo Mendes de Leon is de directeur van het Internationaal Instituut voor Lucht- en Ruimterecht (IILR) neergestreken op het terras van het Caribbean hotel. Wassenbergh is een van de *keynote* sprekers op een congres dat deze week op Curaçao is gehouden.

Het 23e jaarlijkse congres van het Ibero-Amerika Instituut voor Lucht- en Ruimterecht, dat ditmaal op Curaçao wordt gehouden, is een wereldgebeuren, zegt de professor Lucht- en Ruimterecht. Eerder werden conferenties gehouden in Tokio en Chili. Op het programma staat Peking. Wat de ontwikkelingen in de luchtvaart aangaat is Azië koploper. In Latijns Amerika moet er nog het een en ander aan gebeuren. Een betere regulering zou de ontwikkeling een duw in de goede richting geven, meent Wassenbergh.

"De regulering in Zuid-Amerika schommelt ergens tussen het nationale protectionisme - wat inhoudt dat iedere staat zijn eigen luchtvaartmaatschappij beschermt - en de behoefte aan het openen van de markt. De vraag ligt echter zo hoog dat opengooien niet langer af te houden valt. Voor de Antillen ligt dat gevoelig, want zouden de eilanden besluiten tot het afschaffen van protectionisme, dan wordt de ALM weggevaagd."

De vraag rijst dan waaróm de Antillen eigenlijk een eigen luchtvaartmaatschappij zouden cultiveren, zoals Aruba haar Air Aruba. Pablo Mendes de Leon vindt een nationale luchtvaartmaatschappij gerechtvaardigd en wijst op het openbare belang van vliegverbindingen. Niet aan het land gebonden maatschappijen zouden louter vanuit commerciële overwegingen vliegen. Wassenbergh werpt echter - als een moderne Socrates zijn 'leerling'- tegen dat er toch vraag genoeg is naar luchtvervoer van en naar de Antillen. "Er zijn altijd genoeg Amerikaanse of Europese maatschappijen die dat willen aanpakken. Waarom moet je dan tegen beter weten in een eigen nationale luchtvaartmaatschappij ertussen zetten die misschien geld gaat verliezen, wat drukt op de economie van het land terwijl de buitenlandse maatschappij desnoods met verlies je toeristen aanbrengt."

Welke buitenlandse maatschappijen zijn nu geïnteresseerd in intereilandelijk vliegverkeer, werpt Mendes de Leon tegen. Wassenbergh: "Dat kan de KLM wel gaan doen." Tegenvraag: waarom doen ze dat dan niet? Het antwoord van Wassenbergh is even kort als duidelijk. De KLM wil de ALM sparen, 'uit vriendelijkheid'.

PLATO

De les die geleerd kan worden uit deze moderne dialoog van een 'eigentijdse Plato' is dat een land de zekerheid moet hebben van blijvende vliegverbindingen, onafhankelijk van seizoenen en conjunctuurschommelingen. Een eigen luchtvaartmaatschappij is een kwestie van dienstverlening. Het probleem is wel dat de ALM, maar dat geldt voor elke willekeurige nationale *carrier*, alleen kan overleven als het de tarievenconcurrentie kan aangaan. Aangezien het tarief afhankelijk is van de kostprijs, dient de kostprijs dus omlaag te worden gebracht. De ALM kan die kostprijs alleen maar omlaag brengen door samenwerking.

Nu is Air Aruba een van de aangewezen partijen. Probleem. Beide willen onafhankelijk zijn. "In de luchtvaart is het allesbehalve verstandig zelfstandig te willen zijn. Je moet naar internationale verbonden van luchtvaartmaatschappijen streven op een federale basis. Federaal houdt in dat ieder de autonomie behoudt voor de eigen essentiële belangen terwijl de samenwerkingstop de gemeenschappelijke belangen coördineert." Dat kan maar op één manier bewerkstelligd worden: het nationalisme overboord gooien.

Een beroep doen op 'ouderwets' nationalisme, vlagvertoon en soevereiniteit dwarsboomt samenwerking. "Je eigen vlag kost je goud. Je kan beter rijk zijn met een gecombineerde vlag", zegt de luchtrechtdeskundige.

In Europees verband wordt momenteel getracht Alcazar van de grond te tillen: een poging van Nederland, Zwitserland, Oostenrijk en Scandinavië om tot samenwerking te komen. Echter, zolang elke partner vindt dat haar hoofdstad de basis van Alcazar moet worden, zit er geen schot in de zaak.

Alcazar is een antwoord op de macht van de VS in het luchtruim. Ook voor het Caribisch gebied is de grootste concurrent Amerika. "En die heeft geen medelijden met de zwakkere broeders. Als je niet meekan dan ga je eruit.

Wat American Airlines doet met hele lage tarieven heeft voor de klant prettige gevolgen. Gelijkertijd drukt ze met deze strategie wel de concurrent uit de markt.

Daar hebben de noorderburen volkomen gelijk in. Dat is inherent aan het concurreren", zegt Wassenbergh. En bovendien is competitie allesbehalve verboden. Een mogelijkheid om als kleintje te overleven is de Amerikaanse *carriers* terug te fluiten met protectionistische maatregelen. Niet slim, aldus de directeur van het IILR. Een intelligentere methode is grote machtige maatschappijen de pas af te snijden door eerlijke concurrentie te eisen en dat kan middels redelijke regulatie.

FAIR COMPETITION

Geen *dumping* van capaciteit op die routes bij voorbeeld. Een dergelijke regelgeving is de taak van de overheid, die op de eerste plaats *fair competition* dient te definiëren.

De confrontatie aangaan met de grote *carriers* is niet opportuun. Samen actie ondernemen is wel zinvol. In die weg zijn een aantal landen van Midden-Amerika en Caribische eilanden al ingeslagen. Zo hebben vijf landen waaronder El Salvador en Guatemala hun netwerken op elkaar aangesloten en voeren ze onder één noemer gesprekken met Delta en US Air over mogelijke samenwerking.

In de Caribische regio heeft de ALM samen met negen andere nationale vliegmaatschappijen waaronder Air Aruba, Air Jamaica en Surinam Airways een alliantie op het gebied van marketing en operaties opgestart. Deze groep kan leren van Alcazar: niet ruzieën over welke vlag gevoerd moet worden maar een federale vorm zoeken. Want die maakt het volgens Wassenbergh mogelijk dat het nationale belang opzijgezet kan worden.

Samenwerking van nationale luchtvaartmaatschappijen dient eigenlijk gebruik te maken van de politieke formule van federalisme (het Latijnse *federatio* betekent groep of unie). De VS kennen dit systeem en het werkt prima, aldus Wassenbergh.

Om samen te kunnen werken op een federale basis is het noodzakelijk de autonomie in te vullen. Beschermd dienen bij voorbeeld te worden de toeristenindustrie en de werkgelegenheid. Dat zijn zaken waarover een supranationale organisatie geen beslissingen moet nemen.

Stel dat, wat Alcazar aangaat, het overkoepelend bestuur zou menen dat Schiphol alleen de *hub* zou mogen zijn naar het westelijk halfrond.

■ *Professor Henri A. Wassenbergh, ex-directielid van de KLM. Hij is momenteel directeur van het Internationale Instituut voor Lucht- en Ruimterecht, dat verbonden is aan de Universiteit van Leiden.*

Dan zou Amsterdam haar rechtstreekse verbinding verliezen met Afrika en het Verre Oosten. Die beperking is economisch gezien niet verantwoord en dient dus afgewezen te worden, zegt Wassenbergh resoluut.

OPEN SKIES

Het luchtvaartverdrag van Amerika en Nederland noemt de professor 'een prachtig *open skies* verdrag'. Het belang is niet alleen dat je overal mag vliegen, maar dat het een vrijbrief is voor samenwerking met Northwest. "Amsterdam kan nu eenmaal niet vliegen op Las Vegas of Reno. De KLM kan nu wel een verbinding naar Las Vegas aanbieden, want vliegt naar Chicago waar de passagier overstapt op een lijn van Northwest. KLM kan dus de gehele VS bedienen zonder dat zij hoeft te vliegen." Daar vraagt Amerika *open skies* in Europa voor terug. In het kader van het Alcazarverdrag wil men dan ook *open skies* voor Zwitserland en Scandinavië geven. "Dat betekent onherroepelijk dat je met forse Amerikaanse concurrentie in Europa te maken krijgt."

Vrijheid moet je reguleren

Of de KLM die aan zal kunnen nu de bedrijfsresultaten flink tegenvallen, is niet zozeer een punt. Wassenbergh: "Het gaat wél goed voor wat betreft de *load*. De machines zitten vol." Probleem is het tarief. Dat is zo laag door de concurrentie met de Amerikanen dat het rendement onder de maat blijft. Niet op elk ticket wordt voldoende verdiend."

De prijsoorlog woedt al sedert 1987, toen de deregulatie van de binnenlandse vluchten in Amerika werd doorgevoerd en er een *open skies agreement* met Europa werd afgesloten. Dat heeft tot hele lage tarieven geleid waar 'geen mens meer aan kan verdienen'. Dat het publiek ermee gediend is, kan overigens wel de goedkeuring van de regeringen wegdragen. Intussen zit bij voorbeeld de KLM met de gebakken peren en heeft, mede door een nieuw profiel van de reiziger, haar eerste klasse afgeschaft per 1 november.

"De vraag naar luchtvervoer komt niet meer uitsluitend van de elite, afgezien van Saoedie-Arabië, want een Sheik vliegt uitsluitend eerste klasse. Nu geldt: hoe goedkoper, hoe beter. Wat niet wegneemt dat ik het jammer vind dat die service wordt afgeschaft." Het omlaagdrukken van de kostprijs kan heel goed door meer stoelen in het vliegtuig te plaatsten. Dat heeft Martinair heel goed begrepen, wat het reizen er volgens Wassenbergh niet bepaald comfortabeler op maakt. Dat wil de KLM niet. Die wil een mooi product blijven aanbieden met een beetje beenruimte, wat wel de prijs weer opschroeft. "En dat leidt weer tot minder vervoer...".

Een ticket is duurder naarmate het meer vrijheid van vertrek biedt, en goedkoper als de passagier al zo'n drie maanden tevoren boekt voor een specifieke vlucht. Tussen de Antillen en Nederland zijn tientallen tarieven mogelijk. Beweren dat de KLM te duur is op de midatlantische route is bezijden de realiteit, meent de professor. "Integendeel, de KLM is goedkoop op de Curaçao-route. Het is beslist geen gouden route, omdat er simpelweg niet zo veel aan verdiend wordt. Dat geldt wel voor Tokio en Zuid-Afrika."

Tussen Nederland en de Antillen is sprake van koninkrijksvervoer, wat verzorgt wordt door de KLM. Nu gaat de mythe van het zogeheten monopolie van de KLM niet helemaal op, meent Wassenbergh. "Want wat betekent een monopolie? Dat elke maatschappij van koninkrijksorigine die het beter denkt te kunnen de lijn over mag nemen." Dat schijnt vies tegen te vallen. Zo heeft Martinair de Antillenroute een tijdje geprobeerd en de klachten waren niet van de lucht, aldus Wassenbergh. Zolang er geen goed alternatief is, blijft KLM vliegen.

CHARTERS

Regelmatig gaan stemmen op die beweren dat op de midatalantische route charters moeten worden toegelaten. Dat kan niet, beweert de professor. "Charters zuigen de room van de taart, waar de KLM winst op maakt." Aangezien charters niet kunnen garanderen dat ze altijd, ook met een halfgevulde kist, de oversteek maken is het niet wijs de markt voor charters open te gooien, vervolgt hij. De passagier mag bij het toelaten van charters trouwens rekenen op een tariefverhoging in het laagseizoen. "In het hoogseizoen kan elke dwaas een vliegtuig vullen." Kern van deze kwestie is dat de passagier op geregelde vluchten met een redelijke prijs moet kunnen rekenen. De luchtvaartmaatschappij die deze route verzorgt moet op haar beurt zorgen dat ongezonde concurrentie wordt geweerd. "Charters op de Antillen verknoeien de geregelde verbinding op lange termijn."

De jaren negentig kan voor de luchtvaart gekenmerkt worden als een overgangsperiode: geen gereguleer meer maar een open markt. Wat wel - achteraf - geregeld wordt, en dat is kenmerkend voor het na-protectionistische tijdperk, is de concurrentie. Wat bij voorbeeld kan middels een wettelijk vastgestelde concurrentieregel, zoals Chili dat, met gunstige gevolgen, heeft ingesteld. Er mag vrij gevlogen worden, maar een buitenlandse carrier mag nooit een dominante positie verkrijgen. Deze vorm van bescherming achteraf moet ook wel, want er lopen aardig wat 'keiharde' jongens rond in het vliegwereldje. En totale vrijheid nodigt uit tot misbruik.

Tot de *hardcore carriers* behoort in elk geval American Airlines, die van Wassenbergh het predikaat *abuser* krijgt. "AA gaat onder de kostprijs vliegen met roofzuchtige tarieven om een markt te veroveren." En wie klein is zal zich in moeten dekken middels samenwerkingsverbanden. "Het klinkt zo voor de hand liggend maar het is een gouden regel: samen sta je sterker."

"Band met Nederland gunstig voor luchtvaart"

AAN DE internationale onderhandelingstafel is geen stoel gereserveerd voor Curaçao. Hoe sterk staat Curaçao als het een autonoom land wordt binnen het Koninkrijk, en wat heeft Curaçao te vertellen als het om luchtvaartakkoorden gaat? Formeel juridisch zou Curaçao als autonoom land binnen het Koninkrijk voor de buitenwereld geen onderhandelingsstatus hebben. Curaçao kan niet onderhandelen uit naam van het Koninkrijk. Het buitenland zal met Nederland willen onderhandelen.

Wassenbergh: "Dat Curaçao autonoom is, is niet de zorg van een onderhandelingspartner waarmee je een verdrag wilt afsluiten." Het buitenland wil met soevereine landen onderhandelen. Curaçao zou soevereiniteit op het gebied van de luchtvaart kunnen bedingen in het Statuut. Dan hangt het ervan af of de onderhandelingspartner dat al dan niet aanvaardt."

Maar is Curaçao sterk genoeg om soeverein te zijn op luchtvaartgebied? "Mogelijk, maar die band met Nederland is toch een steun in de rug." Een optimale staatkundige status voor Curaçao lijkt Wassenbergh de huidige constellatie. "Nederland zet haar stempel op elk administratief luchtvaartakkoord. En dat is toch een gunstige waarborg."

Liever voor ALM een voorkeursbehandeling

DEZE WEEK is gedeputeerde van Toerisme Page gestruikeld over zijn beleid om American Airlines naar Curaçao te halen. Page had solitair een contract af willen sluiten met AA zonder de minister van Verkeer en Vervoer hierbij te betrekken. Hij kon AA verleiden met behoorlijk aanlokkelijke voorstellen.

Zo stelde de gedeputeerde in 1992 voor dat gepraat zou kunnen worden over vijf jaar vrijstelling van landingsrechten als onderdeel van een pakket aan lokkertjes. Professor Henri Wassenbergh noemt dat 'preferentiële behandeling van de verkeerde *carrier*'. Hij meent dat wanneer Curaçao een luchtvaartmaatschappij een voorkeursbehandeling wil geven teneinde het toerisme te kunnen stimuleren dan eerst naar de ALM moet worden gekeken. "Dat is je toch eigen maatschappij." Een contract met AA dat bol staat van de *incentives* noemt hij 'zeer nadelig voor de ALM'.

Wanneer de ALM aansluiting zou zoeken bij bijvoorbeeld Southwest Airlines, dan kan evengoed de Amerikaanse toerist hier naartoe gehaald worden. En dat stelt dan weer de toeristensector tevreden, aldus de professor.

Die sector zou uiteindelijk gebaat zijn met meer vliegverkeer. Zorgen voor een goed *feedernet* kan Curaçao tot de draaischijf van het noord-zuid vliegverkeer doen uitgroeien. Nu fungeert Caracas als draaischijf. "Dat moet Curaçao worden. De KLM heeft altijd geprobeerd de ALM tot *feeder* te maken voor allerlei bestemmingen waar de KLM niet op vliegt." De ALM heeft een goede naam en heeft de potentie uit te groeien tot een maatschappij die de draaischijffunctie waar kan maken, besluit hij.

Drugskoerier hangt met tien kilo cocaïne

WILLEMSTAD — De Surinaamse jongen S.D. (21) is donderdag rond 01.15 uur met tien kilo cocaïne in zijn koffer aangehouden op de luchthaven Hato. Drugsopsporende snuffelhonden van de douane ontdekten het verboden spul in de bagageafdeling. D. stond op het punt te vertrekken naar Amsterdam. Hij is overgedragen aan de rechercheurs van de politie.

Centraal Bureau Statistiek constateert:

Aantal diefstallen en geweldsdelicten in Nederland weer gestegen

DEN HAAG - Het aantal diefstallen, vernielingen en lichte geweldplegingen is in Nederland in 1992 opnieuw gestegen. Dat gebeurde nadat de sterke stijging die zich tussen 1976 en 1984 aftekende, in de jaren daarna daalde. Dat constateert het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) naar aanleiding van de nieuwe enquête rechtsbescherming en veiligheid.

Bij deze CBS-enquête zijn, steekproefsgewijs en verspreid over het jaar, interviews afgenomen onder mensen in Nederland van vijftien jaar en ouder. Daarbij werden vooral veel voorkomende delicten als diefstal, vernieling en geweldpleging gemeten. Met behulp van de uitkomsten van de nieuwe gegevens zijn de cijfers voor de jaren 1976 tot en met 1992 herberekend.

Uit de slachtoffer-enquête bleek dat zich tussen 1976 en 1984 een sterke stijging voordeed. Daarna daalde het totaal aantal veel voorkomende delicten van 4.567.000 naar 4.188.000 in 1990. In 1992 was er echter weer sprake van 4.479.000 gevallen.

Uitgesplitst naar het soort delict, laat de enquête zien dat de lichte geweldsdelicten tot 1984 stegen tot 100.000, waarna het aantal bijna stabiel bleef. Hetzelfde geldt voor de diefstallen, al is daarbij pas in 1986 sprake van een stabilisering op 1.800.000.

Het aantal vernielingen steeg van 1976 tot 1982 van 737.000 naar 1.613.000 gevallen. Daarna was er een lichte daling merkbaar, maar 1992 liet weer een stijging naar 1.520.000 gevallen zien.

Uit het nieuwe onderzoek blijkt tevens dat 8 procent van de Nederlandse bevolking herhaaldelijk via de telefoon wordt lastig gevallen. Vrouwen zijn daarbij twee maal zoveel het slachtoffer als mannen. De telefonische overlast bleek overigens 65 procent van de slachtoffers nauwelijks bezig te houden. Slechts 6 procent van de 'slachtoffers' meldt het bij de politie en 14 procent bij de PTT. Niemand zegt dat de overlast zijn of haar leven beheerst.

Priesters in Brazilië slachtoffer van aids

SAO PAULO - Priesters in Brazilië worden steeds vaker het slachtoffer van aids. Dat heeft de krant *O estado de Sao Paulo* vrijdag gemeld. Volgens het dagblad zijn in Sao Paulo sinds 1988 zeker vijftien priesters overleden aan de gevolgen van aids.

De top van de katholieke kerk probeert de cijfers volgens de Braziliaanse krant achter te houden om het toenemende aantal verbrekingen van het celibaat te verhullen. Ook uit de katholieke kerk in Rio de Janeiro wordt een toenemend aantal aids-patienten gemeld.

* * *

Het verlies van het Amerikaanse metalenconcern AMAX is in het derde kwartaal van dit jaar opgelopen van 25 miljoen dollar tot 61 miljoen dollar. De omzet verminderde van 959 miljoen dollar tot 893 miljoen dollar. Over de eerste negen maanden van het jaar steeg het verlies van 133 miljoen dollar tot 171 miljoen dollar bij een vermindering van de omzet van 2,8 tot 2,6 miljard dollar.

Sjedvardnadze tekent lidmaatschap GOS

MOSKOU - Het Georgische staatshoofd Edoeard Sjevardnadze heeft een decreet ondertekend, waardoor Georgië toe zal treden tot het Gemenebest van Onafhankelijke Staten (GOS).

Sjevardnadze heeft eerst de meerderheid van de Georgische parlementsleden "geraadpleegd" en het dokument gisteren getekend. De activiteiten van het parlement, dat eigenlijk over het lidmaatschap had moeten stemmen, zijn vorige maand opgeschort in het kader van de noodtoestand. Sjevardnadze wil een nauwere samenwerking met Rusland en het GOS, nadat seperatisten vorige maand Georgische troepen uit de provincie Abchazië verdreven en zijn voorganger en rivaal Zviad Gamsachoerdia tezelfdertijd een militair offensief begon tegen Sjevardnadzes leger en regering. Georgië's lidmaatschap van het GOS zou als voorwaarde zijn gesteld voor Russische hulp of bemiddeling bij de beëindiging van de conflicten die Georgië al enige tijd teisteren. Het Georgische staatshoofd sprak begin oktober reeds de wens uit dat zijn land toetreedt tot het GOS. Georgië kwam toen verregaande militaire samenwerking overeen met de Russische federatie, binnen het kader van het Gemenebest.

BONAIRE AGENDA

POLITIE:	8000/
alarmnr.:	11
BRANDWEER:	8222/
alarmnr.:	11
TAXICENTRALE:	8845
HOSPITAAL:	8900/
fax	7446/
alarmnr.	14
BEJAARDENTEHUIS:	8350

****

OPENBARE BIBLIOTHEEK
Openingstijden voor het publiek:
Kralendijk:
maandag van 14.00-18.00 uur; dinsdag, woensdag en donderdag van 08.00-12.00/14.00-18.00 uur; vrijdag van 08.00-12.00/14.00-17.30 uur.
Rincon:
woensdag van 14.00-18.00 uur en vrijdag van 14.00-17.30 uur.

****

POSTKANTOOR
(openingstijden)
Zegelverkoop
Kralendijk (tel.: 8508): maandag t/m donderdag van 07.30/12.00.13.30-17.00 uur; vrijdag van 07.30-12.00/13.30-16.00; zaterdag gesloten.
Rincon (tel.: 6214): maandag t/m vrijdag van 07.30-12.00/13.00-16.00 uur; zaterdag gesloten.
Geldloket
(Postwissels, Postspaarbank, Sigucheque en Giro Betaalkaart)
Kralendijk en Rincon: maandag t/m vrijdag van 07.30-12.00/13.00-16.00 uur; zaterdag gesloten.

****

SERVICE CLUBS
Lions: informatie H. van Bommel, tel.: 8896.
Rotary: woensdag 12.00 uur - Restaurant Beefeater.

****

SLACHTHUIS LVV
(tel.: 4393)
open van maandag t/m vrijdag van 06.00-14.30 uur. In verband met planning van te voren aantal slachtdieren bij keurmeester melden.

****

DIERENARTS
(Kaya Lagoen 24-A, Antriol)
spreekuren maandag, woensdag en vrijdag van 13.30-14.30 uur; spreekuur te Rincon elke donderdag van 17.00-17.30 uur bij Hulpbestuurskantoor.
Voor **spoedgevallen** gelieve tel.: 4255 te bellen of fax 7655.

STICHTING DIERENASIEL BONAIRE
Bonaire Animal Shelter Foundation
(Lagunweg 26. Tel.: 4989)
openingstijden maandag t/m zaterdag van 08.00-12.00/15.00-17.00 uur.

****

KLACHTEN(BEZORGING)
Shon Ma Carolina, Blvd. J. Abraham 15, tel.: 8204 (na 18.00 uur tel.: 8342).

****

UPAH Bonaire vergadert

KRALENDIJK — De bond van gepensioneerden van de Nederlandse Antillen zal op zondag 24 oktober om 10.00 uur in de padvindersclub te Nikiboko noord een vergadering beleggen met de Bonaireaanse leden.

Het wordt een belangrijke bijeenkomst, zegt contactpersoon Shon Ma Carolina, want er is in de laatste vergadering een commissie van drie personen benoemd die een afdelingsbestuur voor Bonaire moet inleiden.

Er zal ook een kandidaat gekozen worden die Bonaire in het hoofdbestuur zal vertegenwoordigen. Van het hoofdbestuur zullen aanweigen zijn mr. J. Hardeveld, mr. Th. Meijer en Ch. de Boer.

Referendaria

Zondagmorgen wordt om 9.00 uur in de aula van de UNA wederom een discussieochtend gehouden over het referendum. Thema is: wat denkt de samenleving van de referendumopties?

Aan het woord komt onder anderen vakbondsleider Oscar Semerel. Verder zal dr Rupert Silberie de opties bekijken vanuit het openbaar bestuur. Professor Jandi Paula gaat in op de historische betekenis van het referendum en de positie van de politieke partijen ten aanzien van de staatkundige structuur over de afgelopen twintig jaar.

De economische aspecten worden belicht door drs Cedric Eisden. Ten slotte zal de UNA-student Fausto Kirindongo de betekenis van het referendum voor de jeugd uit de doeken doen.

***

Radio Hoyer presenteert vanavond 'Sundance live', dat vanavond in het teken staat van het referendum. Moderator Norman Serphos praat met het aanwezige publiek over de diverse opties.

Dit programma wordt *live* uitgezonden vanuit het Sundance Health & Fitness Center, dat gelegen is aan de corridor nabij het Sonesta Hotel. Iedereen is van harte welkom. Het programma wordt vanaf 20.00 uur uitgezonden en is te beluisteren via Radio Hoyer 1.

Mijmeringen bij 24-jarig bestaan

Rudi Ellis: UPB ontstaan uit onvrede met beleid PDB

KRALENDIJK — In een programma via Voz di Boneiru zei voorzitter Rudi Ellis van de UPB tevreden te zijn over de 24 jaar dat de Union Patriotiko Boneriano (UPB) nu bestaat. "Op 23 oktober 1969 kozen velen voor een nieuwe koers. Een beslissing waar ze nu nog achter staan." Dat zijn de woorden van Ellis, die 24 jaar voorzitter is van de jarige politieke partij. Op de Antillen heeft niemand dat tot nog toe geëvenaard.

Ellis herinnerde eraan hoe nodig de veranderingen 24 jaar geleden waren. Hij wist dat de bevolking het toenmalige (PDB-)bestuur niet meer kon verdragen en velen keerden die partij de rug toe.

"Wij hebben een unie gevormd. Spontaan en ingegeven door de wil van de bevolking. Met vaste hand en een groot vertrouwen in de kracht van deze bevolking die tenslotte de ruggegraat is van de partij, hebben we ons altijd afzijdig gehouden van elementen die onze filosofie niet deelden." Dat is de mening van partijleider Ellis over het succes van zijn partij.

Zoals bekend, heeft de UPB in 24 jaar negentien jaar deel uitgemaakt van het Bestuurscollege. De komst van Jopie Abraham in 1983 maakte daar een eind aan, want de PDB won toen de raadsverkiezingen glansrijk. De tweede maal dat de UPB buiten spel stond, werd veroorzaakt door de ontwikkelingen rond de Warahama.

De manier waarop gedeputeerde Ramoncito Booi toen enkele zaken afhandelde, waren een reden voor coalitiepartner Broertje Janga van de POB om samen te gaan met de PDB-fractie in de eilandsraad en een motie van wantrouwen in te dienen tegen Booi. Booi werd gedwongen zijn functie beschikbaar te stellen. Onder groot vakmanschap van Abraham wist hij een coalitie te vormen tussen PDN en POB en tot het overlopen van Alipio Goeloe de UPB een jaar uit de raad te houden.

Na de verkiezingen kwam de UPB weer op volle sterkte terug. Met een absolute meerderheid van zes zetels in de eilandsraad biedt de bestuurspartij elke moeilijkheid het hoofd. Het afgelopen jaar schoven wel enkele wolken voor de zon. Oppositieleider Nochi Willem bracht partijvoorzitter en -leider Rudi Ellis in opspraak toen deze een winkelcentrum liet bouwen. Hoewel Ellis de door hem aangespannen rechtszaak tegen Willem won (die zaak moet nog in hoger beroep dienen) was de publieke opinie niet altijd in het voordeel van de UPB-leider.

Nochi Willem: 'Bevolking opteert voor verandering'

KRALENDIJK — In het radioprogramma voor politieke partijen zegt fractieleider Nochi Willem van de Paboso, dat het niet meer te ontkennen valt, dat minstens twee ministers betrokken zijn bij de ontstane problemen rond het Parkerproject. "Een van deze ministers is waarschijnlijk ook betrokken bij de gang van zaken rond de PTT-Telecom", benadrukt Willem.

Willem zegt te betreuren dat dit een bevolking moet overkomen, die het volste vertrouwen had in de huidige leiders. Het blijkt echter nu dat die bevolking door de politici, die het bestuur van het eiland vormen, misbruikt is, aldus de opinie van de oppositieleider in de eilandsraad.

Ook herinnert Willem eraan dat gedeputeerde Ramoncito Booi van de UPB openlijk de regeringscoalitie — waarin voor de UPB twee ministers zitting hebben — beschuldigd heeft van corruptie. "Maar de Paboso laat deze zaak niet rusten. De bevolking zal moeten weten waar het geld voor de bouw van Ellis' winkelcentrum vandaan is gekomen.' Dat verzekert Willem in zijn donderdag gehouden radiopraatje.

De oppositieleider is evenmin te spreken over het feit dat de UPB beloofde akkoord te gaan met duizend gulden als minimumloon, terwijl de UPB in het geheim een brief heeft geschreven aan de regering, om het minimumloon te verlagen tot achterhonderd gulden.

Naar de mening van Willem is het heel eenvoudig om van politieke partij, kleur, of zelfs leider te veranderen. Hij gelooft echter dat de bevolking daar nauwelijks mee is gebaat. "Nodig is een fundamentele verandering", zegt Willem.

Volgens de Paboso-leider zoekt de bevolking oprechte leiders die ook een visie hebben, over de nodige capaciteit beschikken en vooral democratisch gezind zijn. Naar de mening van Willem kwaliteiten die hij telkens weer in zijn eigen partij terugvindt. Hij wenst zijn ideeën kenbaar te maken aan de bevolking, om samen met hen het verlangen naar een werkelijke veandering te bewerkstelligen. De concrete ideeën die de Paboso-leider heeft en wat de veranderingen werkelijk zullen inhouden, zal Willem zo spoedig mogelijk openbaar maken.

"Benedenwinden niet verder verdelen"

Sakadó roept op blanco te stemmen

WILLEMSTAD — De Movimiento Sakadó verwerpt het referendum en roept op blanco te stemmen op 19 november. Alle opties zijn verwerpelijk omdat ze de breuk van 'onze natie' betekenen, aldus Sakadó.

Dat schrijven voorzitter Stanley Quirindongo en secretaris Gibi Bacilio in een persbericht waarin zij een historisch overzicht geven dat wijst op de eenheid van de bevolking van de Benedenwindse eilanden Aruba, Bonaire en Curaçao.

Sakadó meent dat de ABC-eilanden sedert twee eeuwen een eenheid vormen. Dat gevoel van bij elkaar te horen is nog steeds heel sterk maar wordt door de politici moedwillig genegeerd. "Politici doen het voorkomen alsof de Curaçaose bevolking zich wil afscheiden van Aruba en Bonaire." Quirindongo meent dat dat een grove vorm van manipulatie is.

Met de politieke druk om tot een autonome status van Curaçao te komen herhaalt zich hier wat op Aruba al eerder gebeurde: zonder de bevolking erin te kennen wordt van bovenaf besloten tot afscheiding. "Ook op Curaçao is er geen fundamenteel motief aan te geven waarom wij ons zouden afscheiden", aldus Sakadó.

Sinds 1821 is sprake van een benedenwindse bevolking. De inwoners van de ABC-eilanden ontwikkelden dezelfde taal en kenden een munteenheid. Ook economisch gezien was er sprake van een gemeenschappelijke ontwikkeling: er bij voorbeeld broederlijk samengewerkt in de fosfaatindustrie.

In de twintigste eeuw kwam daarin verandering. Met de komst van de olieverwerkende industrie ging de financiële kracht van de eilanden afzonderlijk meetellen en konden Aruba en Curaçao op eigen benen gaan staan. In die tijd werden ook de Maduro en de Eman Bank opgericht.

Het gevoel van eenheid van de Benedenwindse bevolking kwam onder druk te staan met de rivaliteit tussen de Lago (Exxon) en de Hollandse kolonisator. Lago activeerde de separatistische [illegible]ging op Aruba om haar [illegible]mische macht te versterken. Aangezien Nederland principieel tegen de afscheidingsbeweging was gekant ging zij volgens Sakadó vervolgens de verdeel-en heerstactiek toepassen 'met het doel de eenheid van de Antilliaansebevolking te breken'. Dat zou de aandacht van de kolonialistische bedoelingen van de Nederlanders afleiden, meent de groep.

Warm welkom voor Boutros Ghali

■*MOGADISHU - Medestanders van de Somalische krijgsheer Mohamed Farah Aidid uiten hun ongenoegen over het heimelijke bezoek van secretaris-generaal van de Verenigde Naties Boutros Boutros-Ghali aan Somalië. Zo werden onder andere barricades opgericht en autobanden in brand gestoken in de Somalische hoofdstad Mogadishu.*
(AFP-satellietfoto)

Bezoek van Boutros Ghali aan onrustig Mogadishu

MOGADISHU - Secretaris-generaal Boutros Boutros Ghali van de Verenigde Naties heeft gisteren een geheimzinnig bliksembezoek gebracht aan Mogadishu, de hoofdstad van Somalië. Het bezoek was aanleiding voor enkele demonstraties, maar leidde niet tot omvangrijke ongeregeldheden. De plaats, het moment en de duur van Boutros Ghali's komst waren tot het laatste moment geheim gehouden.

Het hoofd van de VN sprak in de stad Baidoa met plaatselijke leiders, maar niet met de hoofdrolspelers in de Somalische burgeroorlog. Hij inspecteerde ook het veldwerk van de VN-vredesmacht. "Ik moest naar Somalië, naar Mogadishu, om mijn solidariteit te tonen met de VN-militairen en burgers, die onder moeilijke omstandigheden hun werk doen", aldus Boutros Ghali. De Verenigde Staten en individuele VN-militairen hadden er bij Boutros Ghali op aangedrongen Somalië te mijden uit vrees voor nieuwe uitbarstingen van geweld. Toen westerse fotografen in de hoofdstad aankwamen, staken aanhangers van de Somalische krijgsheer Mohamed Farah Aidid inderdaad barricades in brand. Maar andere Somaliërs gingen gewoon door met het doen van hun boodschappen, en Mogadishu leek niet meer gespannen dan anders. Pakistaanse VN-soldaten zagen zich eenmaal gedwongen traangasgranaten af te schieten op demonstranten, die de gebouwen van de VN te dicht naderden. Boutros Ghali ontkende dat hij een persoonlijke vete uitvecht met Aidid, die verantwoordelijk is gesteld voor de dood van 24 Pakistaanse en 17 Amerikaanse VN-soldaten. "Het is mijn doel vrede te bereiken. Daarvoor hebben we een dialoog nodig." Hij zei echter ook vast te houden aan uitvoering van de VN-resolutie die oproept tot berechting van degenen die verantwoordelijk zijn voor het bloedbad onder de Pakistaanse militairen. Een bezoek van de VN-secretaris-generaal aan het oost-Afrikaanse land in januari liep uit op rellen, waarbij aanhangers van Aidid de VN-kantoren met stenen bekogelden. Vorige week gingen Aidid-getrouwe Somaliërs nog in Mogadishu de straat op om duidelijk te maken dat Boutros Ghali niet welkom was. De komst van de Egyptische secretaris-generaal van de VN leidde wel tot rellen tussen rivaliserende groepen in Baidoa in het binnenland. Aanhangers van krijgsheer Aidid, die demonstreerden tegen het bezoek van de VN-topman, gooiden stenen naar Somaliërs die Boutros Ghali wilden verwelkomen. Het is de eerste keer in maanden dat er gevechten uitbreken in Baidoa, dat op het hoogtepunt van de hongersnood vorig jaar de "stad des doods" genoemd werd. In heel Somalië kwamen toen naar schatting 300.000 mensen van de honger om.

Willem wil samenwerking met PDB opnieuw bespreken

KRALENDIJK — Volgens partijleider Nochi Willem van de Partido Boneriano Sosial (Paboso) zal de samenwerking die al enige jaren bestaat tussen de Partido Democratico Boneriano (PDB) en de Paboso opnieuw besproken moeten worden. De komst van Ernesto Melaan als fractieleider van de PDB vervult Willem met enige reserve.

De samenwerking staat beschreven in het akkoord van Hill Top waar het partijbestuur van de Paboso en ex-PDB-voorzitter Eddie Crestian stringente afspraken hebben gemaakt over de noodzakelijke samenwerking als oppositiepartij. Het was namelijk voor de Paboso noch voor de PDN onmogelijk een raadsvergadering aan te vragen. Daarvoor waren op Bonaire — in tegenstelling tot Sint Maarten — drie handtekeningen nodig.

De Paboso heeft evenwel twee raadsleden en de PDB slechts één. In de tijd dat wijlen Avelino Cecilia nog voorzitter van de PDB-fractie was, bleek de samenwerking waar nodig optimaal. Cecilia heeft zelfs vanaf zijn ziekbed verschillende malen zijn medewerking verleend om Paboso-leider Nochi Willem in de gelegenheid te stellen zijn parlementaire werk te doen.

De komst van Ernesto Melaan, met wie Willem voor de oprichting van de Paboso nog uitstekend kon opschieten, heeft de situatie tussen de beide oppositiepartijen aanzienlijk verkoeld.

BLOKVORMING

Dat is overigens niet alleen de schuld van Melaan. De terugkomst van Jopie Abraham in de actieve politiek heeft ook duidelijk invloed gehad op de houding van de Paboso. Abraham heeft wel een politieke inzinking gekend, maar in zijn goede jaren was Jopie Abraham goed voor elf tot twaalfhonderd persoonlijke stemmen. Om die reden zou een blokvorming van de oppositiepartijen Paboso, PDB en de splinterpartij Partido Obrero Boneriano (POB) bij de komende verkiezingen voor de Staten in april 1994 en voor de eilandsraad in april 1995 funest kunnen zijn.

De laatstgehouden verkiezing maakte al duidelijk dat de UPB wel de absolute meerderheid in de eilandsraad behaalde (zes van de negen zetels), maar toch kan de UPB maar bogen op 53 procent van de uitgebrachte stemmen.

De huidige politieke situatie is dus geenszins een afspiegeling van de werkelijkheid. Een blokvorming zou derhalve de oppositiepartijen aan de macht brengen. Het probleem dat bij de eerste geheime bespreking bestond, was de naam van de lijsttrekker. Willem opteert daarvoor omdat hij aanvoerder is van de grootste partij. Abraham opteert daarvoor omdat hij bij de voorlaatste verkiezingen de grootste stemmentrekker is geweest (1102 persoonlijke stemmen).

Even werd er gedacht aan de voorzitter van de POB, ex-gedeputeerde Carmo Cecilia, maar die gedachte werd al spoedig verworpen. Maar de drie laatste verkiezingen heeft de POB de kiesdeler niet gehaald en het feit dat Cecilia toch gedeputeerde werd in de coalitie van de UPB/POB was de voorwaarde die Broertje Janga stelde toen de UPB hem om samenwerking vroeg. Cecilia heeft bovendien de afgelopen twee jaar geen enkele politiek standpunt ingenomen en liet het aan anderen over om verklaringen uit te geven.

STATUS QUO

Het is momenteel niet duidelijk hoe de situatie zich zal gaan ontwikkelen. Vooral de tweede man in de Pabosofractie, Rodger Gijsbertha, is fel gekant tegen Abraham. Bij meerdere gelegenheden — zelfs toen de besprekingen tussen Paboso en PDB nog in volle gang waren — liet Gijsbertha zich via de radio en andere verklaringen laatdunkend uit over PDB-voorzitter Jopie Abraham.

VBC wil staatkundige besluiten:

'Uitstel referendum slecht voor economische ontwikkeling'

WILLEMSTAD — Het economische rad dreigt tot stilstand te komen en kaderpersoneel, vaak hoog geschoold, vertrekt in toenemende mate naar het buitenland doordat de staatkundige toekomst van het eiland onzeker is. Het is daarom belangrijk dat het referendum over staatkundige structuur niet wordt uitgesteld, zoals een aantal mensen willen, maar juist wel doorgaat. Aan de onzekerheid moet een einde komen, want die is niet goed voor het investeringsklimaat. Tot die conclusie komt de Vereniging Bedrijfsleven Curaçao (VBC).

Een aantal vooraanstaande personen in de gemeenschap heeft er onlangs voor gepleit dat het referendum wordt uitgesteld. Dit omdat de bevolking onvoldoende geïnformeerd zou zijn én omdat zij vrezen dat het referendum door de bevolking gebruikt zal worden als uitlaatklep voor hun ontevredenheid met de politici.

De VBC herinnert eraan dat staatkundige herstructurering al jarenlang onderwerp van discussie is en dat juist door het ontbreken van een besluit de onzekerheid en onduidelijkheid alleen maar zijn toegenomen. "Voor de sociaal-economische ontwikkeling kan dat alles behalve gezond worden genoemd," is de VBC van mening. De VBC hoort steeds vaker dat investeerders een afwachtende houding aannemen.

Ook, al bestaande bedrijven worden daardoor geconfronteerd met teruglopende omzetten. De VBC geeft als voorbeeld de onroerend goed markt; die ligt zelfs geheel stil omdat er momenteel geen vraag naar is. En daarnaast blijkt steeds meer kaderpersoneel naar het buitenland te vertrekken met als motief 'dat het op Curaçao zo onzeker is'. "Er zijn geen garanties en het vertrouwen is zoek," concludeert de VBC. "De ondernemers hebben hun grote bezorgdheid geuit en vragen zich af waar het naar toe gaat."

Daarom moeten er zo snel mogelijk besluiten worden genomen, zodat de burger weet waar hij aan toe is, vindt de VBC. "In dit kader past het niet het referendum uit te stellen."

Bovendien wordt er van 13 tot 17 december een slotconferentie over de staatkundige structuur gehouden. Uitstel van het referendum zou het toch al niet zo geweldige vertrouwen in en image van de politici verder aantasten. De VBC is het daarom met gedeputeerde Mendes de Gouveia eens, dat het referendum niet moet worden uitgesteld. "Het is niet zinvol om af te wijken van een eenmaal ingeslagen weg."

* * *

Volgens Italiaanse vakbonden wil de luchtvaartmaatschappij ALITALIA 1.800 van haar 21.000 arbeidsplaatsen schrappen. Het adviesbureau McKinsey acht 2.100 banen bij de maatschappij overtollig. Alitalia hoopt per jaar omgerekend f 105 miljoen op de kosten te besparen. Om de bezettingsgraad van haar vliegtuigen te verbeteren overweegt Alitalia met kleinere toestellen te gaan vliegen.

OPENBARE VERKOOP
VAN TROEPIAALWEG 25

Op dinsdag 26 oktober 1993 des voormiddags om 9 uur zal ten kantore aan de Polarisweg 31 - 33 ten overstaan van één van de notarissen of diens plaatsvervanger van het kantoor Palm & Senior in het openbaar worden verkocht ex artikel 1203 van het Burgerlijk Wetboek van de Nederlandse Antillen:

een perceel grond gelegen in het Tweede District van Curaçao, ter grootte van 3.610 m², nader omschreven in meetbrief nummer 121 van 28 juni 1989, met het daarop gebouwde plaatselijk bekend als Troepiaalweg 25.

De veilingsvoorwaarden liggen ter inzage op voormeld notariskantoor vanaf acht dagen vóór de veiling en houden onder meer in dat iedere bieder gehouden is terstond een bankgarantie of andere vorm van zekerheid te stellen tot nakoming van zijn bod en de bijkomende kosten.

NOTARISKANTOOR
PALM & SENIOR
Polarisweg 31 - 33
Tel.: 613199 - 613655

Het Amerikaanse detailhandelsconcern SEARS Roebuck heeft in het derde kwartaal van dit jaar een nettowinst geboekt van 388 miljoen dollar. In dezelfde periode van 1992 was er een verlies van 854 miljoen dollar als gevolg van omvangrijke voorzieningen. De omzet groeide van 11,71 tot 12,72 miljard dollar. Over de eerste negen maanden van het jaar was er een winst van 1,83 miljard dollar tegen een verlies van 254 miljoen in 1992. De omzet nam toe van 34,16 tot 36,17 miljard dollar.

KABNA

Kabinet voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken

Samen werken aan een nieuwe rechtsorde voor het Koninkrijk. Investeren in het versterken van de bestuurlijke kwaliteit van de Nederlandse Antillen en Aruba. Bijdragen aan de sociale en economische ontwikkeling van de eilanden. Vormgeven aan het verdere beleid van Nederland voor de burgers van de Nederlandse Antillen en Aruba. Dit zijn de kerntaken van het Kabinet voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken (KabNA), dat als zelfstandig departement belast is met de vormgeving en uitvoering van het beleid op dit gebied. KabNA werkt onder de directe verantwoordelijkheid van de Minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken. Het kabinet is gevestigd in Den Haag, met vertegenwoordigingen in de Nederlandse Antillen en Aruba. In de KabNA-organisatie werken ruim 80 medewerkers. Zij is recent opnieuw ingericht om vorm te kunnen geven aan datgene wat van een moderne overheidsorganisatie mag worden verwacht. De organisatie in Den Haag wordt gevormd door drie beleidsdirecties: Wetgeving en Staatkundige Verhoudingen, Bestuurlijke Ontwikkeling en Sociaal-Economische Ontwikkeling. De ondersteuning op financieel en personeel gebied geschiedt door de hoofdafdeling Intern Beleid. De leiding van KabNA berust bij de hoofddirecteur die als zodanig de eerste adviseur is van de Minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken. Ten behoeve van de directie Bestuurlijke Ontwikkeling (BO) worden kandidaten gezocht voor de functie van

Beleidsmedewerker (v/m) met kennis van overheidsfinanciën

De directie Bestuurlijke Ontwikkeling heeft in het kader van de samenwerking met de Nederlandse Antillen en Aruba als belangrijkste aandachtsgebieden rechtshandhaving, verbetering van het overheidsbestuur en overheidsfinanciën. Binnen het huidige Nederlandse beleid hebben deze beleidsterreinen prioriteit. Zij staan centraal in de besprekingen over de toekomstige staatkundige structuur van de Nederlandse Antillen en Aruba.

De belangrijkste taak van de beleidsmedewerker is het leveren van een bijdrage aan de beleidsvoorbereiding en -uitvoering op het terrein van de overheidsfinanciën. Hij/zij analyseert de huidige ontwikkelingen en ontplooit initiatieven op dit gebied. Tevens is hij/zij belast met beleidsmatige aspecten van zaken als ondersteuning van de lokale belastingdiensten, overheidsautomatisering en uitzending van financiële deskundigen ter versterking van het financieel beheer bij de lokale overheden. Hij/zij pleegt hierbij regelmatig overleg met derden, zowel binnen de Nederlandse overheid als daarbuiten.

De succesvolle kandidaat heeft een voltooide academische opleiding met een specialisatie openbare financiën, bij voorkeur economie of bestuurskunde en beschikt over zo'n drie jaar werkervaring binnen de overheid. Ervaring op het gebied van overheidsfinanciën is van wezenlijk belang. Hij/zij is bekend met bestuurlijke verhoudingen, in staat tactvol te opereren, en is communicatief en redactioneel vaardig. Affiniteit met de Nederlandse Antillen en/of Aruba strekt tot aanbeveling.

Standplaats: Den Haag.

Salaris: afhankelijk van opleiding en ervaring tot max. f.7973,- bruto per maand (BBRA schaal 12), excl. 8% vakantietoeslag.

Telefonische informatie kan worden gevraagd bij [illegible] Scholman, plv. directeur BO, tel. 070-3524301.

Belangstellenden voor de hiergenoemde functie kunnen zich binnen twee weken, doch uiterlijk tot 8 november 1993, schriftelijk wenden tot de Hoofddirecteur KabNA, ter attentie van de afdeling P&O, Postbus 20051, 2500 EB Den Haag.

Voor alle functies binnen KabNA geldt bereidheid tot overplaatsing naar, respectievelijk van de Nederlandse Antillen en Aruba, als onvoorwaardelijke vereiste.

Een medische keuring en een psychologisch onderzoek, ondersteund door een assessment center, kunnen deel uitmaken van de procedure.

KabNA bevordert de werkgelegenheid van vrouwen, gehandicapten en mensen uit etnische minderheidsgroepen. Zij worden daarom uitdrukkelijk uitgenodigd te solliciteren.

FINANCIEEL NIEUWS

Water trotseren

PARIJS - Een stakende medewerker van de Franse luchtvaartmaatschappij Air France provoceert de oproerpolitie. Vandaag raakten minstens drie stakers gewond tijdens ernstige rellen bij de internationale luchthaven Orly bij Parijs.
(AFP-satellietfoto)

Damrak vast als een huis

AMSTERDAM - "Loeivast", zo typeerde een handelaar vrijdag de stemming op de Amsterdamse effectenbeurs. De aandelenkoersen gingen voor de zevende achtereenvolgende dag omhoog. Bij forse omzetten bereikten diverse hoofdfondsen nieuwe records. De EOE-index sloot liefst 3,5 punt hoger op 382,8, wederom een "all-time high".

Volgens beursleden was de vraag groot. "Er is volop vraag, maar het materiaal valt bijna niet aan te slepen. Iedereen blijft op zijn stukken zitten." De willige stemming op het Damrak werd gevoed door de goede stemming op de buitenlandse beurzen, de stijging van de dollarkoers - plus twee cent op f 1,8840 - en de renteperikelen. Het effect van de rentedaling in Europa hield vrijdag aan. De beurs van Frankfurt, die donderdag slechts kortstondig op de rentemaatregelen kon reageren, sloot vrijdag 31,48 punten procent hoger op 2.066,17, terwijl de Londense FTSE-index 10,7 punt toevoegde op 3199.

In Amsterdam was er wederom volop affaire. De totale omzet in effecten bedroeg f 6,2 miljard, waarvan f 1,34 miljard in aandelen. Vooral de havenfondsen pakhoed en Van Ommeren waren populair. Pakhoed steeg f 2,70 op f 47,80, Van Ommeren f 1,40 op f 40,90. Daarentegen moest Nedlloyd de opmars van donderdag bekopen met een verlies van f 1 op f 52,60.

Ook KNP BT werd gevraagd. Een krant meldde dat de Franse pc-dochter Argena voor het eerst in twee jaar weer winst maakt, hetgeen de koers van het fonds f 1,20 omhoog stuwde tot f 37,90. Volgens een handelaar heeft KNP BT "nu het ergste wel achter de rug".

De renteverlaging stimuleerde eveneens de vraag naar financiële waarden. Zo kon Amev f 1,60 stijgen op f 83, ING f 1,10 op f 83,50, ABN Amro negen dubbeltjes op f 70,90 en Aegon tachtig cent op f 96,70.

Bij de internationals waren DSM, Akzo en KLM uit de gratie. Akzo werd f 1,30 lichter op f 181,50, DSM f 1,10 op f 101,20. Nu de integratie met Northwest op het gebied van goederentransport wellicht niet doorgaat, moesten de "klemmen" dertig cent terug op f 43,10. Koninklijke Olie was niet te stuiten., dit aandeel viel f 3 koerswinst ten deel op f 198,60. Hoogvliegers op een eveneens geanimeerde lokale markt waren Roto Smeets de Boer, Boskalis en Union. Roto Smeets pakte liefst f 2,80 mee op f 30,10, terwijl Braat een daalder hoger sloot op f 28,90. Union, dat profiteerde van goede cijfers van Atag, voegde f 1,20 toe op f 42. Voor Atag zelf was f 5 winst weggelegd op f 133.

Ook op de obligatiemarkt trok de koersen aan. Courante staatsobligaties werden zo'n twee tot drie dubbeltjes duurder. De totale omzet op de optiebeurs beliep vrijdag 64.000 contracten.

Dollar en meeste Europese valuta's in koers omhoog

AMSTERDAM - De meeste zwakke valuta's binnen het Europese Monetaire Stelsel (EMS) en de Amerikaanse dollar hebben vrijdag koerswinst geboekt tegenover de Duitse mark en de gulden na de reeks renteverlagingen in Europa. De mark ging ook ten opzichte van de gulden zwakker het weekeinde in. De munteenheid sloot in Amsterdam op f 112,285 per honderd tegen f 112,415op donderdag.

De financiële markten voorzien nog meer renteverlagingen in Duitsland. De dollar profiteerde hiervan en eindigde op f 1,8840, bijna twee cent hoger dan de f 1,8660 van de voorgaande dag.

Donderdag werd de golf van rentemaatregelen ingezet door de Centrale Bank in Duitsland, die haar belangrijkste rentetarieven met een half procentpunt verlaagde. Daarop volgde diezelfde dag een aantal andere landen, waaronder België en Nederland. Vrijdag verlaagden ook de Franse Centrale Bank en de banken van Ierland, Denemarken en Spanje hun tarieven.

De Franse frank presenteerde een slotkoers van f 32,195 per honderd tegen f 31,980 op donderdag. De Belgische frank trok aan van f 5,180 tot f 5,199 per honderd. Ook de Deense kroon, de Spaanse peseta, de Portugese escudo en het Ierse pond werden sterker.

Buiten het EMS was het pond sterling wat zwakker. De Britse munteenheid noteerde aan het slot van de handel f 2,7735 tegen f 2,7760 op donderdag. Even reageerde het pond met een koersstijging tot f 2,7785 op speculaties in de markt dat de Britse regering op het punt staat de rente te verlagen. Die ideeën ebden evenwel langzaam weg.

De koersstijgingen op de valutamarkten verminderden de belangstelling voor het goud. In Londen werd aan het slot van de handel per ounce (31,1 gram) niet meer dan 368 dollar voor het goud neergezet tegen 374,75 dollar aan het einde van de handel donderdag.

Clinton overweegt tabaksheffing

WASHINGTON - President Clinton overweegt een pakje sigaretten 75 dollarcent duurder te maken om met de opbrengst daarvan de hervormingen in de Amerikaanse gezondheidszorg te betalen. De president heeft al herhaalde malen laten doorschemeren dat hij een extra heffing op sigaretten wil, maar het is nu voor het eerst dat hij een bedrag noemt.

De afgelopen maand ontvouwde Clinton zijn plannen voor de hervorming van de gezondheidszorg in zijn land. Het is de bedoeling dat er een basisverzekering komt voor iedereen. Miljoenen Amerikanen zijn onverzekerd omdat ze de premie niet kunnen opbrengen. Clinton kiest ervoor sigaretten duurder te maken omdat roken een van de oorzaken is dat de gezondheidszorg in de VS steeds duurder wordt.

Dow Jones-index sluit dicht bij nieuw record

NEW YORK - De Newyorkse effectenbeurs heeft de week net niet kunnen afsluiten met een record voor de Dow Jones-index. Het koersgemiddelde van de dertig belangrijkste aandelen steeg met 13,14 punten tot 3.649,30 en eindigde daarmee minder dan drie punten onder het recordslot van 25 augustus. Over de hele week was er een winst van twintig punten. Er sloten vrijdag in totaal iets meer fondsen lager dan hoger. De omzet kwam uit op een fors aantal van 303 miljoen aandelen tegen 228 miljoen op donderdag.

De Dow Jones-index lag lange tijd ruim boven het recordslot. Het koersgemiddelde kwam kort na het middaguur op een maximale winst te staan van ongeveer veertig punten. Dat was vooral te danken aan de nieuwe records op de Europese beurzen en de reeks renteverlagingen in Europa. Bovendien wisten afzonderlijke fondsen te profiteren van gunstige kwartaalcijfers. Dat gold vooral voor Caterpillar en United Technologies.

In de loop van de middag ging een flink deel van de koerswinsten verloren toen de obligatiemarkt inzakte. Handelaren schreven dat toe aan een opmerking van de president van de Amerikaanse centrale banken, Alan Greenspan. Hij zei dat er tekenen zijn dat de economie sneller gaat groeien. Dat veroorzaakte vrees voor een renstestijging.

Op de valutamarkt in New York lag de dollarkoers tegen het slot van de handel op f 1,8835 na een slotkoers van f 1,8840 in Amsterdam. Donderdag sloot de dollar in New York op f 1,8745.

Presidentes op Cyprus

LIMASSOL/CYPRUS - In de Cypriotische hoofdstad Limassol vond gisteren topoverleg plaats tussen premier Khaleda Zia (links) van Bangladesh en premier Benazir Bhutto van buurland Pakistan. Beide dames verbleven op het eiland in het kader van een vergadering van de lidstaten van het Britse Gemenebest.
(AFP-satellietfoto)

Rijke landen Karig met Afrika-hulp

PARIJS - De industrielanden willen de armste landen in Afrika de komende jaren aanzienlijk minder ontwikkelingshulp geven dan de Wereldbank nodig acht, zo heeft de bank woensdag laten weten na afloop van een tweedaagse donorbijeenkomst in Parijs. De toezeggingen voor een nieuw driejarenprogramma voor de periode 1993-1995 kwamen niet verder dan ongeveer 5,5 miljard dollar. Volgens de Wereldbank is zeker acht miljard dollar nodig.

De vice-president van de Wereldbank voor Afrika, Edward Jaycox, stelde spijtig vast dat de rijke landen terughoudend zijn met steun voor Afrika wegens hun eigen economische problemen en door de roep om financiële hulp elders in de wereld. Het is mogelijk dat er alsnog meer geld komt, maar het zal heel moeilijk worden dat het streefbedrag van acht miljard dollar te halen, aldus Jaycox.

In de afgelopen periode van drie jaar gaven de industrielanden zeven miljard dollar hulp aan 21 Afrikaanse landen. Voor het nieuwe programma komen 27 landen in aanmerking. Volgens Jaycox heeft Japan zijn bijdrage aanzienlijk vergroot en wordt het land daardoor de grootste donor samen met de Europese Gemeenschap.

Seat schrapt banen bij sluiting fabriek Barcelona

BARCELONA - De noodlijdende Spaanse autofabrikant Seat, onderdeel van het Duitse Volkswagen-concern, heeft vrijdag bevestigd dat de assemblagefabriek in Zona Franca in Barcelona dicht gaat. Berichten daarover circuleerden al enkele weken in de Spaanse pers. Door de maatregel verdwijnen 9.000 van de 23.500 arbeidsplaatsen bij Seat.

De interim-topman van Seat, Peter Walzer, verklaarde vrijdag na een bijeenkomst met de vakbonden dat 4.600 werknemers ontslag krijgen. Tijdelijke arbeidscontracten met 1.400 medewerkers worden niet verlengd en 3.000 mensen boven de 55 jaar gaan met vervroegd pensioen. Van de 4.600 werknemers die hun vaste baan kwijtraken, kunnen er in de toekomst weer 3.100 aan de slag in de produktie van onderdelen, bij Seat zelf of in een bedrijvenpark voor onderdelenfabrikanten dat in Zona Franca moet verrijzen.

De assemblage van het model Toledo wordt van Zona Franca overgebracht naar de dertig kilometer verder gelegen nieuwe fabriek in Martorell. In dit in februari geopende bedrijf lopen al de modellen Ibiza en Cordoba van de band. De Toledo zal ook worden gemaakt in de fabriek voor de produktie van de Volkswagen Polo in Pamplona.

Walzer verklaarde vrijdag dat Seat dit jaar een recordverlies verwacht van 100 miljard peseta (f 1,4 miljard). Hij schreef dat vooral toe aan de waardevermindering van de peseta, de vermindering van de autoverkoop en de kosten van de introductie van de nieuwe modellen. Volgens Walzer neemt de verkoop dit jaar af van 354.000 tot 315.000 wagens.

* * *

NEW YORK - De concurrentieslag op de Amerikaanse sigarettenmarkt heeft het resultaat van tabak- en voedingsmiddelengigant Philip Morris sterk onder druk gezet. In het derde kwartaal van 1993 daalde het nettoresultaat van 1,29 miljard dollar tot 971 miljoen dollar, zo heeft de onderneming dinsdag bekendgemaakt.

Het concern verlaagde de prijs van sigaretten omdat de concurrentie van de goedkope merken te sterk was geworden. Die maatregel was opmerkelijk, want merkartikelen bleken niet zo onkwetsbaar te zijn als gedacht. Philips Morris verkoopt onder meer Marlboro.

Ook in de eerste negen maanden was er een achteruitgang te bespeuren. De nettowinst daalde van 3,7 miljard tot 3,2 miljard dollar. Daarentegen lieten de omzetcijfers een stijging zien. In de derde periode steeg de omzet met 200 miljoen dollar tot 15,2 miljard. In de eerste negen maanden trok de verkoop aan van 44,2 miljard tot 46,1 miljard.

* * *

Het Amerikaanse olieconcern AMOCO heeft zijn winst in het derde kwartaal zien stijgen van 496 miljoen tot 520 miljoen dollar bij een omzet die bleef staan op 7,22 miljard. In de eerste negen maanden sloeg het resultaat om van een verlies van 622 miljoen in een winst van 1,2 miljard. De omzet nam toe van 20,9 miljard tot 21,39 miljard dollar.

Oost-Europabank zet mes in totale organisatie

-door Hans Verbraeken-

LONDEN - De Oost-Europabank in Londen gaat fors reorganiseren. Gedwongen ontslagen zijn daarbij niet uitgesloten, zo hebben welingelichte kringen binnen de bank bevestigd. "Ik verwacht dat niet iedereen is in te passen", aldus een van de medewerkers. De Europese Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling (EBRD), zoals de bank officieel heet, telt zo'n 700 werknemers.

Ook is te verwachten dat een gedeelte van het in Londen werkende personeel naar oost-Europa moet verhuizen. "Dat zal geleidelijk gaan. Vier tot vijf keer per maand naar het oosten van Rusland reizen is niet zo efficiënt. Dat is naar de andere kant van de wereld."

De drijvende kracht achter de reorganisatie is de Fransman Jacques de Larosière, die sinds kort bij de bank de scepter zwaait. De Larosière, voorheen president van de Franse Centrale Bank, is de opvolger van de omstreden Jacques Attali. Onder diens leiding is de bank dit jaar nogal in opspraak geraakt na allerlei berichten over een buitengewoon kwistig uitgavenpatroon. Naar verluidt acht de nieuwe bankpresident momenteel zijn kansen om met succes in te grijpen het grootst. Nu kan hij naar eigen zeggen binnen en buiten de bank op het meeste krediet rekenen.

Een van de belangrijkste ingrepen van de Larosière zal zijn een einde te maken aan de rivaliteit en het langs elkaar heen werken van de twee hoofdafdelingen van de EBRD, de ontwikkelingsbank en de commerciële Merchantbank. Al wanneer je het telefoonboek pakt, valt op dat de twee afdelingen elkaar op verschillende terreinen overlappen, zo zou de Fransman hebben gezegd. De Merchantbank richt zich met haar inspanningen op de particuliere sector in oost-Europa, de ontwikkelingsbank ondersteunt de overheidssector, onder meer met investeringen in de infrastructuur.

"De twee bankdivisies kennen totaal verschillende culturen, die verwikkeld waren in een ongezonde competitiestrijd. De maatregelen die De Larosière treft hadden al jaren geleden moeten worden genomen. Toen was er echter geen krachtige leiding die de twee vice-presidenten eens in hun nekvel greep", aldus een zegsman.

De Larosière heeft tijdens zijn eerste toespraak tot het personeel gezegd binnen enkele weken een einde te maken aan deze verzuiling. Zeer recentelijk heeft dat geleid tot principevoorstellen, die nu zijn voorgelegd aan de toezichthouders, de vertegenwoordigers van de deelnemende landen en instellingen in de EBRD. Over enkele weken zet de bankleiding deze voorstellen om in concrete maatregelen. Ook heeft de Larosière een werkgroep ingesteld om over de hele breedte van de bankorganisatie verbeteringen voor te stellen.

De Larosière wil het werk binnen de bank beter stroomlijnen via op te richten landenteams. "Er zijn sinds de oprichting in 1991 veel landen in oost-Europa bijgekomen en allemaal hebben ze hun eigen problemen. Verder kunnen zulke landenteams per project flexibeler te werk gaan", aldus de bron binnen de bank.

* * *

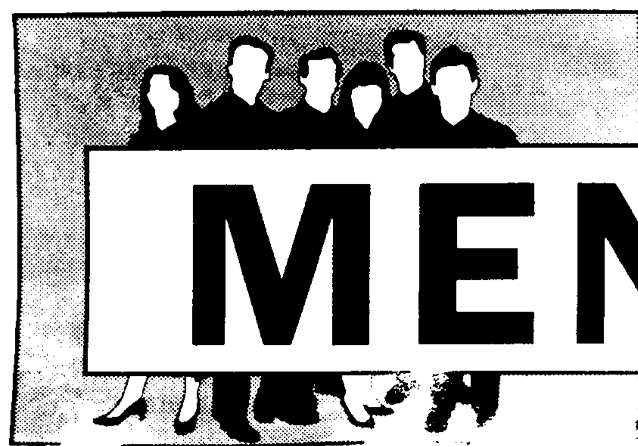
COLGATE-Palmolive koopt van JOHNSON WAX voor een niet nader genoemd bedrag enkele merken vloeibare zeep. De omzet in deze merken bedraagt ongeveer 75 miljoen dollar. Colgate maakte tevens bekend dat zijn kwartaalwinst is gestegen van 128,8 miljoen tot 142,8 miljoen dollar en dat zijn omzet met 1,82 miljard vrijwel niet is veranderd. Over de eerste negen maanden zakte de winst van 367,1 miljoen tot 67,8 miljoen dollar bij een vrijwel onveranderde omzet van 5,3 miljard.

Studie: VS werken harder dan Japan en Duitsland

WASHINGTON - De werknemers in de Amerikaanse industrie zijn over het geheel genomen veel produktiever dan hun collega's in Japan en Duitsland. Als de gemiddelde produktiviteit van de Amerikanen op 100 wordt gesteld, scoren de Japanners 83 en de Duitsers 79, zo blijkt uit een studie van McKinsey Global Institute.

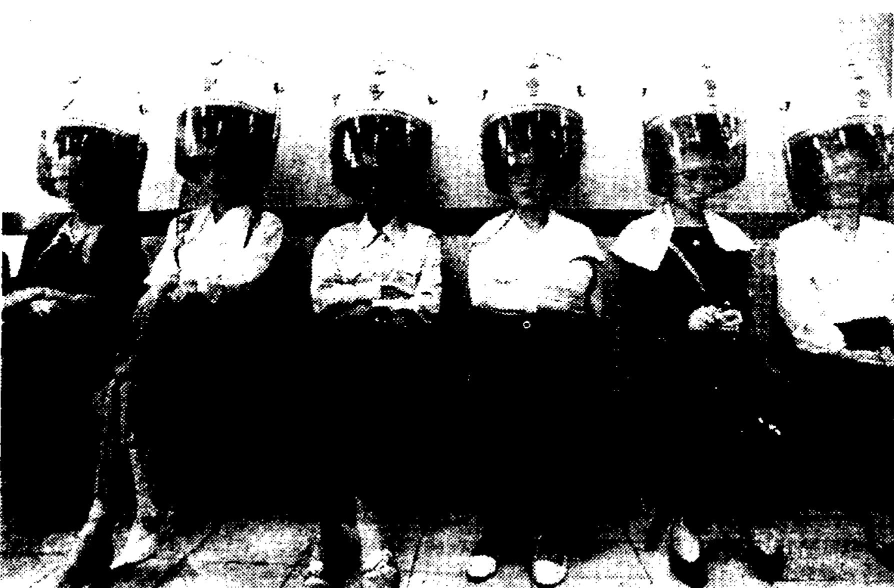
De Verenigde Staten scoren niet in alle sectoren het hoogst. De Japanners liggen voor in onder meer de automobielindustrie en de metaal- en staalindustrie. De Amerikanen zijn het produktiefst in sectoren als informatica, levensmiddelen en bier, en zijn bovendien bezig hun achterstand in de autobranche in te halen. Opmerkelijk is dat de Duitsers in geen enkele van de onderzochte sectoren voorop lopen.

De betrekkelijk magere prestaties van de Japanners bij de produktie van levensmiddelen en bier heeft volgens McKinsey vooral te maken met het protectionisme in Japan en de zwakte van het distributienet. De Amerikaanse werknemers produceren vijftig procent meer bier dan de Japanners en tweemaal zoveel als de Duitsers. De produktie per werkuur in de Japanse levensmiddelenindustrie bedraagt slechts dertig procent van die in de VS.

MENSEN

Zeg droogkapje...

■*Burgerlijk en decadent. Zo heette dat een jaar of tien geleden nog in China, als vrouwen onder de droogkap gingen zitten. Nu is het tafereeltje min of meer dagelijks te zien, zoals hier in Shanghai.*

Kissy kissy

De censors in Papoea-Nieuw-Guinea hebben een videoclip van de lokale rockband Banditz **verboden.** Volgens censor Jalal Paraha is de clip uit de handel genomen ná klachten van het publiek. Het liedje Crocodile Rock wordt begeleid door een video waarin leden van de groep trachten een krokodil te zoenen.

Volgens de censuur zou dit mensen kunnen aanzetten om krokodillen te pesten. Duizenden krokodillen leven in de kuststreek en de rivieren van Papoea-Nieuw-Guinea. Paraha: "Als jonge mensen die clip zien, zullen ze proberen krokodillen uit te dagen en men kan zich voorstellen hoe gevaarlijk deze zijn als ze worden geïntimideerd."

Smokkelknopen

In een woning in een stadje op een van de Zeeuwse eilanden heeft de politie van Rotterdam **48 jurken in beslag genomen.** In de aan deze jurken genaaide knopen bleek vier kilo heroïne te zijn verstopt. De politie deed de inval samen met de douanerecherche naar aanleiding van een onderzoek van collega's in Amsterdam. Twee vrouwen die in de woning aanwezig waren, zijn aangehouden. De heroïne heeft een straatwaarde van 300.000 gulden.

Propedeuse student moet rampenstampen

Nederland krijgt er een nieuwe leerstoel bij, en wel een bijzondere. Aan de Vrije Universiteit in Amsterdam is J. de Boer benoemd tot bijzonder hoogleraar **rampengeneeskunde.** Hij is in deze tak van de geneeskunde de eerste hoogleraar in Nederland en de tweede in Europa.

Vroeg op voor onze bisschop

Dat wordt voor sommigen zondag vroeg opstaan. Monseigneur Wim Ellis is veertig jaar geleden ingewijd als priester. Ter herdenking daarvan begint om 09.00 uur een heilige mis in de kathedraal van Pietermaai. Pater, pastoor en bisschop over Aruba en de Nederlandse Antillen. Vanaf 1953. Een felicitatie en een kerkbezoek waard.

Vader en dochter maken het goed

De genetisch **aangepaste stier** Herman is deze week vader geworden. Op de proefboerderij van Gen in het Nederlandse Lelystad is de eerste nakomeling van de omstreden stier geboren. Het betreft een koekalf van 28 kilogram. De stier onderscheidt zich van andere runderen, doordat zijn erfelijke eigenschappen zijn veranderd. Onderzoekers hopen op deze manier een rund te "produceren" dat een medicijn aanmaakt tegen infecties en hopen dus ook dat de dochters van Herman dezelfde erfelijke eigenschappen hebben als hun vader. De melk van de dochters zou in dat geval lactoferrine kunnen bevatten. Lactoferrine vormt de basis van medicijnen tegen infecties ten gevolge van aids, chemotherapie bij kankerpatienten en bloedvergiftiging.

Tot eind maart volgend jaar worden naar verwachting nog 54 nakomelingen van Herman geboren.

Nieuwe wet: werkdag maximaal tien uur

Ambtenaren en werknemers in het bedrijfsleven mogen per dag **hooguit tien uur werken.** Dat staat in de nieuwe Nederlandse Arbeidstijdenwet die nu is vastgesteld. Deze bepaling zal voor iedereen gelden die in loondienst is, zonder onderscheid naar bedrijfstak.

In het regeringsplan staan normen voor rust- en werktijden, nachtarbeid en werken op zondag. Als de sociale partners niet tot afspraken komen of als er geen cao is, dan geldt een maximale werkdag van negen uur.

Lubbers is toch Maggie's favoriet

■*In tegenstelling tot menig ander regeringsleider komt de Nederlandse premier Ruud Lubbers er eigenlijk een beetje bekaaid af in de de memoires van Margaret Thatcher die deze week in de verkoop gingen. De gevreesde Mrs. T. mocht Lubbers graag. "Hij was een jonge, praktische zakenman, die zijn kwaliteiten aanwendde ten behoeve van de Nederlandse politiek". In grote lijnen waren Ruud en Maggie het eigenlijk wel eens, zo blijkt uit haar geruchtmakende boek 'Mijn jaren in Downing Street 10'. Als het aan Thatcher had gelegen was Lubbers "mijn favoriet", nu EG-voorzitter geweest en zeker niet Jacques Delors. Van de 924 pagina's memoires, exclusief aanhangsels, worden er overigens alles bij elkaar nog geen vier aan Nederland gewijd.*

Het is niet bekend of Maria Liberia, Don Martina of Papy Jesurun in de memoires voorkomen. But you can't have them all, can you.

Jongetje/meisje

De onderverdeling van burgers in twee soorten door registratie van hun sekse bij de geboorte is nagenoeg **een achterhaalde zaak.** Drs. I. Orobio de Castro concludeert dit in haar proefschrift "Made to order. Sex/gender in a transsexual perspective", waarop ze op 5 november in Utrecht promoveert tot doctor in de letteren.

Sinds 1985 kunnen transseksuelen de sekse-aanduiding op hun geboorteakte laten wijzigen. Een voorwaarde daarbij is dat ze nooit meer tot voortplanting in staat zijn. Als een vrouw-naar-man transseksueel nog een kind zou kunnen baren, zou hij voor het familierecht de biologische moeder zijn. Een man-naar-vrouw transseksueel die voor de geslachtswijziging al een kind heeft, blijft voor de wet de vader van dat kind, maar is tegelijkertijd voor de wet een vrouw. En voor de volledigheid vraagt De Castro zich af hoe het vader- of moederschap moet worden gedefinieerd als een vrouw-naar-man transseksueel haar bevruchte eicel laat invriezen zodat die kan worden geïmplanteerd bij zijn toekomstige echtgenote.

Psychotherapeutische verkrachting: zes jaar

Een 51-jarige hulpverlener die verdacht wordt van **verkrachting** van vier patiëntes hangt zes jaar cel boven het hoofd. Het gaat om een man uit Elburg die zonder de vereiste opleiding een christelijke hulpverleningspraktijk voor psychotherapie was begonnen.

De verkrachtingen zijn gepleegd tussen eind 1991 en februari van dit jaar. De man erkent dat hij seks had met zijn patientes, maar volgens hem was er geen sprake van dwang. De officier van justitie: "Hij heeft van zijn hulpverleningspraktijk een sekspraktijk gemaakt. Hij heeft ziin eigen behoeften bevredigd en een spoor van ellende getrokken." De vier vrouwen zeggen in hun verklaringen dat hij geweld en dwang heeft gebruikt. Twee van de vrouwen hadden de therapeut bij aanvang van de behandeling laten weten dat zij niet tegen aanrakingen konden. Desondanks dwong hij hen daartoe.

De man had zijn praktijk voor psychotherapie in 1991 geopend. Hij adverteerde ervoor in christelijke bladen. Ook verwezen kerkelijke instanties en instellingen voor maatschappelijk werk patiënten naar hem. Nadat verhalen over zijn "behandelwijze" de ronde gingen doen, dwong een directeur van een Gereformeerde instelling voor ambulante geestelijke gezondheidszorg hem dit voorjaar zichzelf bij de politie aan te geven.

De man had relaties met nog andere patienten en had in de jaren zijn zeventig zijn eigen dochters misbruikt. Zijn advocaat: "Hij was verleider, geen verkrachter. Het ging om drang, geen dwang." De rechter doet binnenkort uitspraak.

Condoom-mini-uhm

■*De Taiwanese activist Chi Chia-wei levert zijn aandeel indecondoom-bewustmakingscampagne van zijn land. Hij deelde dinsdag rubbertjes uit die hij niet gebruikte voor zijn kostuum. Dat deed hij tijdens een anti-aids campagne op de nationale universiteit van Taiwan.*

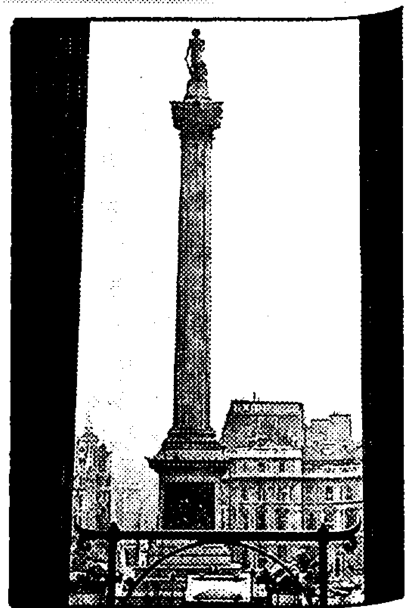
Jaar werk aan verzonnen moord

De Amsterdamse recherche is een jaar bezig geweest met onderzoek naar een **moord die nooit gepleegd is.** Enkele maanden lang werd zelfs een rechercheur ervan verdacht betrokken te zijn geweest bij het wegmoffelen van het lijk. De moord blijkt ontsproten aan de fantasie van de 'moordenaar', aldus de Haagsche Courant die niet vermeldt waar dat lijk dan vandaan kwam.

Inleveren bij XTC-pilletjes

In Rotterdam zijn enkele gevallen van **ernstige leveraandoeningen** vastgesteld die zeer waarschijnlijk te maken hebben met het gebruik van de drug XTC (Extase). Bij twee patiënten was een lever transplantatie nodig omdat de lever uitviel. Bij twee anderen redde de lever het nog net. Boosdoener is de amfetamine in de pillen die vaak op house-parties verkocht worden.

Respèt voor de admiraal

■*Het 150 jaar oude standbeeld van de Britse marineheld Lord Nelson wordt spoedig beschermd tegen verdere aantasting door de dagelijkse onwaardigheid van duivenpoep. Dat gebeurt door een smeersel aan te brengen dat voorkomt dat duiven landen op de nagedachtenis aan de admiraal die Napoleon te water versloeg in de slag bij Trafalgar. Het standbeeld staat - logisch - op het Trafalgar Square.*

Paul Fijen terug naar Schiphol

■WILLEMSTAD *— Paul Fijen, sinds een jaar marketing manager voor de Latijns-Amerikaanse regio bij de KLM, gaat weer terug naar Nederland. De bedoeling is dat hij op 15 november weer een baan op Schiphol aanvaardt. De functie van Fijen zal niet opgevuld worden. De marketingmanager is teruggeroepen in het kader van personele bezuinigingen bij de Koninklijke Luchtvaart Maatschappij.*

Tom Poes en de Bommel-legende

door Marten Toonder

4079 — **De volgende morgen zat heer Ollie goedig in zijn tuin van de zon te genieten. De grote snelheid waarmede hij zich de vorige dag had voortbewogen, had men hem toch aangegrepen.**

Daarom had hij door Joost een prettig zitje laten inrichten waar hij weer wat herstellen kon.

"Dit is het ware leven voor een heer", prevelde hij met een onbeduidend lachje. "Ik heb nog eens nagedacht over Sickbocks gedoe en ik ben tot de slotsom gekomen, dat het onzin is. Ik heb wel wat anders om over na te denken. Het is onbelangrijk..... O... eh... dag jonge vriend!"

"Dag, heer Ollie", zei Tom Poes. "Ik kom u halen."

"Mij halen?" vroeg de ander opschrikkend. "Wat bedoel je?"

"We moeten weer aan het werk in die verdwenen druipsteengrot", verklaarde Tom Poes.

Daar zat heer Bommel toch wel even van te kijken.

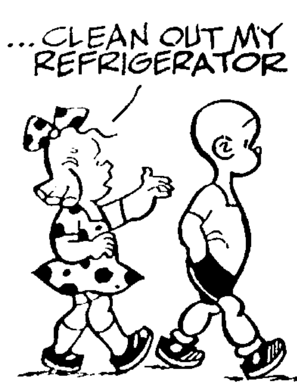
"Maar d-dat gaat niet!" riep hij tenslotte klagelijk. "Ik voel me lang niet goed. Het gesol en gedraaf grijpt mij te veel aan, dat moest je weten. Ik denk nu eenmaal dieper dan een ander - en daar heb ik tijd voor nodig."

Met deze woorden greep hij naar het flesje om zich een verfrissing in te schenken, doch nu nam Tom Poes hem bij de hand en trok hem uit de stoel.

"Kom", zei hij. "We moeten echt aan het werk. Ik heb nog eens nagedacht over wat Sickbock zei - en ik ben tot de slotsom gekomen dat het belangrijk is."

HENRY ® By Dick Hodgins

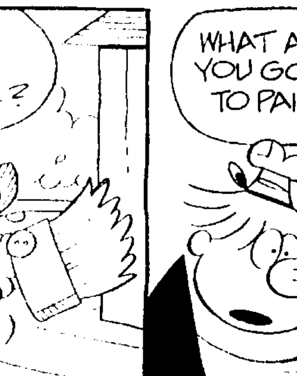

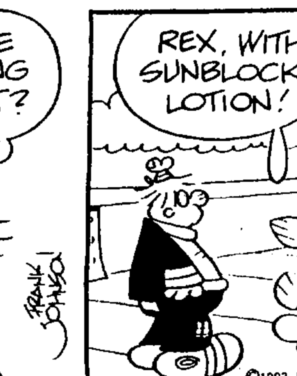

BONER'S ARK ® By Addison & Frank Johnson

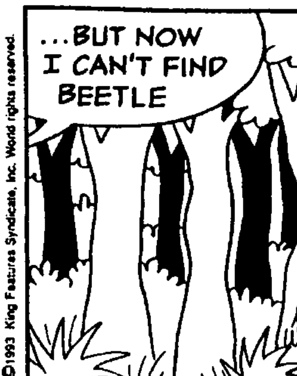

BEETLE BAILEY ® By Mort Walker

REDEYE ® By Bill Yates & Mel Casson

AGENDA

MEDISCHE DIENSTEN

ARTSEN

HTDIENST ARTSEN

van de artsen van Bandabou rict) kunnen in spoedgevallen 641658 bellen en dan het dapparaat afluisteren. De ven de andere districten kunnen edgevallen de artsenpraktijk van gen huisarts bellen en het apparaat zal dan mededelen wie doende arts is.

KINDERARTS

articuliere patienten)
dienstdoende arts belt U tel.: 5100.

VERENIGING AN TANDARTSEN

de dienstdoende arts gedu- weekeinde en op feestdagen 682222 op te bellen.

O MEDICO STA ROSA

saweg 327. Tel.: 672300/

jden zaterdag en zondag van 0 uur.

TER E.A. WINKLAAR

articuliere patiënten)
weg 130. Tel.: 371418
ren op zaterdag en zondag 0-12.00/17.00-18.00 uur.

NEESKUNDIGE DIENST

- EN 2DE DISTRICT

1993 vanaf 08.00 uur tot 1993 om 07.00 uur:
Meer, Centro Mediko Sta. 676666; spreekuren: 11.00- 0-18.00 uur; **spoedgevallen tel.:** g. 689266/689337.
oor patiënten van de volgende oe, Da Costa Gomez, Nassy- y, Tseng, Suiters, Braakman, rrero-Bakmeyer, Ayubi, De Vos

EN 2DE DISTRICT

1993 vanaf 17.00 uur tot 1993 om 07.00 uur:
Dokterskamer Brievengat, spreekuren: 11.00-12.00/ uur; **spoedgevallen tel.:** 689266/689337.
patiënten van de volgende rt, Gollo, Roose, Braakman- e Rouw-Picus, Davelaar, blo, Heerenveen, Nivillac, ession en De Vos)

DISTRICT BANDABAO

af 17.00 uur tot 1993 om

mmins, Gezondheidscentrum .: 641668/641669; spreekuren: /17.00-18.00 uur; spoedge- 42855 b.g.g. 689266/689337. oor patiënten van de volgende ellens, Sommer, Lucasius, eed).

n van hier niet gaan ordt aangeraden in spoedge- eigen arts te bellen en te wie voor deze de dienst . Het verdient te allen tijde een huisarts te kiezen die n en weekeinden bereikbaar eld heeft. Vraag er naar bij uw nd bezoek!

KVERPLEGING

GELE KRUIS VERPLEGING S MARGRIET

17. Tel.: 682344/

682947, 682412/682574. Fax: 681000. Kantooruren: 07.00-16.30 uur.

Voor de wachtzuster gelieve **tel.: 603661** te bellen na 17.00 uur.

Telefonisch spreekuur in ieder wijkgebouw: dagelijks van **08.00-08.30/ 14.30-15.00 uur.**

* Huize Halman Otrobanda: tel.: 628288; spreekuur: woensdag van 09.00-11.00 uur.
* Sta. Maria 17: tel.: 682344; spreekuur: donderdag van 09.00-11.00 uur.
* Wijkgebouw Bonam: tel.: 371865. spreekuur: dinsdag van 09.00-11.00 uur. **Sokudi: tel.: 367824.**
* Sentro Mediko Montagne Abao: tel.: 673711; spreekuur: woensdag van 09.00-11.00 uur.
* Kaya Fensu 9 (Koraal Specht): tel.: 618577; spreekuur: donderdag van 09.00-11.00 uur.
* Wijkgebouw Suffisant: tel.: 687707; spreekuur: donderdag van 09.00-11.00 uur.
* Wijkgebouw Sta. Rosa: 671628; spreekuur: dinsdag van 09.00-11.00 uur.
* **Inloopspreekuur** voor zuigelingen- en kleuterzorg: vrijdag van 08.00-10.00 uur. Hoek Vondel-/Nilda Pintostraat. Tel.: 373582.

STICHTING NEUTRALE WIJKVERPLEGING

kantoor Gosieweg 15; P.O. Box 3619. Tel.: 692231/692232. Fax: 682709; geopend van 07.00-17.00 uur.
Kantoor Bandabou: Silberie Kavel 16; open van 08.00-16.00 uur. Tel.: 649422.
Voor de **wachtzuster** vanaf 22 oktober om 17.00 uur t/m 29 oktober om 07.00 uur gelieve **tel.: 682248 of page 669-0368** te bellen.

KRAAMKLINIEK RIO CANARIO

Schottegatweg Noord 43. P.O. Box 3619. Tel.: 691838/ 692510. Fax: 691683; voor informatie over prenatale zorg en zorg gedurende en na de bevalling. Consultatiebureau zuigelingen: iedere donderdagmiddag van 13.30-16.00 uur.
Consultatiebureau peuters: iedere dinsdagmiddag van 12.30-14.45 uur.

STICHTING WIJKVERPLEGING BANDABOU

Fontein 35, tel.: 648077/648387; open van maandag t/m vrijdag van 07.00-17.00 uur; na 17.00 uur bereikbaar: **zuster Leïto.** Tel.: 641217 b.g.g. 601760.
Consultatiebureau: iedere dinsdag van 09.00-11.00/18.00-20.00 uur.

APOTHEKEN

WEEKEINDEDIENST

ZATERDAG

Otrobanda:
Sta. Maria, Winston Churchillweg 155. Tel.: 689800.
Punda:
del Pueblo, Sha Caprileskade 7-A. Tel.: 612444/612555.

ZONDAG

Otrobanda:
Goede Hoop, Jan Noorduynweg 15. Tel.: 692657.
Punda:
Popular, ... Tel.: 61...12376.

DIVERSEN

BELANGRIJKE NUMMERS (voor noodgevallen)

Ambulance:	112
Politie:	114
Brandweer:	114
Hospitaal:	624900
Aidslijn:	128
Kodela:	135

VERLOF BEGRAFENIS

(afgifte van 10.00-14.00 uur)
zaterdag 23 oktober:
R. de Windt, Uteweg 53.
zondag 24 oktober:
A. Michel, Dr. M.L. King Boulevard 42.

HEEFT U HULP NODIG?

Bel SOS-lijn 127!

NOODGEVALLEN/ VERMISSING OP ZEE

Telefoon: 637811 (RCC)
24 uur per dag bereikbaar!

FUNDASHON LECHI DI MAMA KORSOU

Voor informatie tel.: 67..., 375028 of 375542.

LUCHTPOSTSLUITING

POSTKANTOOR GROOT KWARTIER
Nederland: voor gewone stukken: maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag om 11.30 uur, woensdag om 10.15 uur. Voor aangetekende stukken één uur van tevoren.
Suriname: voor gewone stukken: dinsdag en vrijdag om 17.30 uur en zaterdag om 10.45 en 17.00 uur.
De Verenigde Staten en Europa (op zaterdag): voor aangetekende en gewone poststukken om 14.45 en 15.45 uur.
Het zegelloket is op zaterdag van 07.00-15.00 uur open.

THORAX CENTRUM

(Jan Noorduynweg naast UNA, Tel.: 6855..)
openingstijden van maandag t/m vrijdag van 08.00-17.00 uur; op zon- en feestdagen alsmede op werkdagen na 17.00 uur voor spoedgevallen tel.: 685917.

DIERENARTS

voor spoedgevallen gelieve te bellen: **614006 (Veterinaire Dienst)** voor de dienstdoende arts.

STICHTING DIERENBESCHERMING CURAÇAO

Het Dierenasiel is open van maandag t/m vrijdag 10.00-12.00/14.00-18.00 uur; zaterdag van 08.00-13.00/15.00-18.00 uur; zondag gesloten.

MAANDAG

TOERISTENSCHIP
11.00-20.00 uur *Seawind Crown* (AUA).

KERKDIENSTEN

KLOOSTER ALVERNA (Gouv. van Lansbergeweg): zon.: 10.00 uur hoogmis (Ned) en 16.00 uur Papiamentu.
BARBER (H. Joseph): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00 en 09.00 uur.
BRIEVENGAT: zat.: 18.30 uur; zon.: 10.00 en 18.00 uur.
BUENA VISTA (Birgen Milagrosa): zat.: 18.30 uur; zon.: 09.00 en 11.30 uur.
CHARO (O.L. Vrouw van Coromoto): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.00, 11.00, 17.00 (Spaans) en 19.00 uur.
GROOT KWARTIER (O.L. Vrouw van Berg Carmel): zat.: 19.30 uur; zon.: 09.00 en 18.00 uur.
JANDORET (O.L. Vrouw van Goede Raad): zon.: 10.00 en 19.00 uur.
HULPKERK BOCA SAMI: zat.: 18.00 uur; zon.: 08.00 uur.
HULPKERK LAGOEN (H. Johannes); zon.: 10.00 uur.
JANWE (H. Hart van Jesus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30, 12.00 en 19.00 uur (Ned).
KORAAL SPECHT (Goede Herder): zat.: 19.00 uur; zon.: 11.00 en 18.00 uur.
MONASTERIO 'MAMA DI DIOS' (Scherpenheuvel 3): maan. t/m zat.: 08.00 uur; zon.: 10.30 uur.
MONTAÑA (H. Dominicus): zon.: 05.15, 08.30 en 19.00 uur.
OTROBANDA:
Santa Ana: zon.: 08.00 en 19.00 uur.
Santa Famia: zon.: 06.00. 09.00. 11.00 (Engels) en 19.00 uur.
PIETERMAAI (kathedraal): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00, 09.00 en 19.00 uur.
SANTA MARIA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.00, 09.00 en 18.30 uur.
SANTA ROSA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.30. 09.00 en 18.30 uur.
SAN WILLIBRORDO: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 uur.
SERU GRANDI (Fuik): zon.: 17.00 uur.
SOTO; zat.: 19.00 uur; zon.: 09.00 uur.
STEENRIJK (O.L. Vrouw van Altagracia): zat.: 07.00 en 19.00 uur; zon.: 08.00, 10.00 (charismatica) en 18.00 uur.
SUFFISANT (O.L. Vrouw van Fatima): zat.: 18.00 uur; zon.: 09.00 en 18.00 uur.
SERU FORTUNA: zat.: 18.30 uur; zon.: 10.00 uur.
TERA CORA: zon.: 18.00 UUR.
WESTPUNT (H. Petrus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30 uur.
WISHI (H. Teresita): zat.: 18.30 uur; zon.: 08.00 en 18.00 uur.
ZUID BONAM (H. Judas Thadeus): zat.: 18.30 uur: zon.: 08.30 en 17.30 uur.

EVANGELISCHE BROEDERGEMEENTE

MORAVIAN CHURCH
(Goeroeboeroeweg, Mundo Nobo)
zaterdagavond 19.00 uur zangdienst.
zondagmorgen 09.30 uur preekdienst.
(Emmy Berthold kleuterschool, Suffisant)
zondagavond 18.00 uur Papiamentse dienst.

GEREFORMEERDE KERK

Groot Kwartier
08.30 uur.
16.30 uur.
Muizenberg/Stenenkoraal
10.00 uur
Buena Vista
10.15 uur
Santa Rosa
10.00 uur.
19.00 uur samenkomst.

VERENIGDE PROT. GEMEENTE VAN CURAÇAO

Ebenezer Church
(Oranjestraat 111)
09.30 uur mevr. Y. Isidora; coll. ABG.
Fortkerk
(Fort Amsterdam)
09.30 uur ds. H. Eggink (H.D.); coll. ABG.
Emmakerk
(Rio Canario)
09.30 uur ds. P. v/d Waal; coll. ABG.

VOLLE EVANGELIE GEMEENTE YUBIA BENDITA

zondag om 10.00 uur dienst (tevens crèche en zondagsschool) - Weg naar Bullenbaai z/n. (tel.: 681922).

****

WEGA DI NUMBER

4023
9934
3659

TELECURAÇAO (kanaal 8/6)

ZATERDAG

17.30 Telefiesta met tante Irma
18.00 Studio Sport
18.57 Tempu pa Dios
19.00 Cocktail Turístiko (presentator Captain Sterling)
20.00 Wega di Number Kòrsou
20.07 Popular Agencies
20.15 Musical Special
21.00 Telenotisia
21.30 New WKRP in Cincinnati
22.00 Estreno
23.30 Sluiting

ZONDAG

16.00 Sena di Señor
17.00 Much'i Ben
17.50 Wega di Number Kòrsou
18.00 Di Bishita Ku.....
18.30 Ennia Caribe
18.45 Pater Cooper en Hofman
19.00 Tele-Suerte
20.00 Cocktail Special: **Chicago**
21.00 Telenotisia
21.30 Shete Dia
22.00 Sunday Night Movie
23.30 Superstars of Wrestling
24.00 Sluiting.
(wijzigingen voorbehouden!)

ABC (kanaal 77)

ZATERDAG

20.00 George
20.30 Where I Live
21.00 Paula Poundstone
22.00 Commish
23.15 News

ZONDAG

19.00 America's Funniest Home Videos (R)
19.30 Funny People
20.00 Louis & Clark
21.00 ABC Sunday Night Movie
23.15 News

AE (kanaal 73)

ZATERDAG

15.00 **Movie: First Family** (1980)
17.00 Evening at the Improv
18.00 In Search Of...
18.30 In Search Of...
19.00 Bob Vila's Home Again
19.30 Bob Vila's Home Again
20.00 Movie: **Night Moves** (19)
22.00 Comedy on the Road (Host: John Byner)
23.00 Caroline's Comedy Hour (Host: Richard Jeni)
24.00 Movie: **Night Moves** (19)
02.00 Comedy on the Road
03.00 Caroline's Comedy Hour
04.00 **Movie: The Cloning of Joanna May** (1991)

ZONDAG

13.00 **Movie: To Kill a Mockingbird** (1962)
15.00 Movie: **Brian's Song** (1971)
16.30 Remains of the Day
17.00 Civil War Journal
18.00 Real West
19.00 **House of Elliott** (The Elliott sisters receive a jolt)
20.00 **Movie Married to Murder** (1991)
22.00 Agatha Christie (Poirot: The Incredible Theft)
23.00 Caroline's Comedy Hour (Host: Richard Jeni)
24.00 **Movie Married to Murder** (1991)
02.00 Agatha Christie
03.00 Caroline's Comedy Hour
04.00 Movie: **Showdown** (1963)

NBC (kanaal 88)

ZATERDAG

20.00 Mommies
21.30 Café Americain
21.00 Empty Nest
21.30 Nurses
22.00 Sisters
23.00 News
23.00 Satuday Night Live

ZONDAG

19.00 I Witness Video
20.00 SeaQuest DSV
21.00 NBC Sunday Night Movie
23.00 News

CBS (kanaal 75)

ZATERDAG

20.00 Major League Baseball **World Series:** Philadelphia Phillies at Toronto Blue Jays (game 6) (L)
23.00 News

ZONDAG

19.00 60 Minutes
20.00 To Be Announced
23.00 News

LIFE (kanaal 91)

ZATERDAG

15.00 Unsolved Mysteries
16.00 Movie: **Disorderlies** (1987)
18.00 Movie: **Crime of Innocence** (1985)
20.00 Movie: **Cast the First Stone** (1989)
22.00 Hidden Room
22.30 Hidden Room
23.00 Unsolved Mysteries
24.00 China Beach
01.00 Self-Improvement Guide
04.00 Self-Improvement Guide

ZONDAG

12.00 Frugal Gourmet
12.30 Frugal Gourmet
13.00 Supermarket Sweep
13.30 Shop 'Til You Drop
14.00 Thirtysomething
15.00 Unsolved Mysteries
16.00 Movie: **The House on Carroll Street** (1988)
18.00 Movie: **Clan of the Cave Bear** (1986)
20.00 Movie: **Other Women's Children** (1993)
22.00 China Beach
23.00 Unsolved Mysteries
24.00 Self-Improvement Guide
03.00 Self-Improvement Guide

TBS (kanaal 89)

ZATERDAG

16.05 Movie: **Through Naked Eyes** (1983)
18.05 WCW Saturday Night Wrestling
20.05 Movie: **Elvis** (1979)
24.05 Movie: **Stars In My Crown** (1950)
01.05 Movie: **Carrie** (1976)
03.05 Movie: **Blow Out** (1981)
05.05 Three Stooges
05.35 I Love Lucy

ZONDAG

13.05 Movie: **Superman III** (1983)
16.05 Tom and Jerry's Halloween
17.05 2 Stupid Dogs
17.35 New Adventures of Captain Planet
18.05 WCW Main Event Wrestling
19.00 Movie: **Superman IV: The Quest for Peace** (1987)
21.00 National Geographic Explorer (Host: Robert Urich)
23.00 Network Earth
23.30 Paid Program
24.30 World Tomorrow
01.00 Paid Program
04.00 WCW Main Event Wrestling
05.05 The Jeffersons
05.35 CNN Headline News

Ruil gevangenen Bosnië vertraagd

SARAJEVO - Een voorgenomen ruil van 950 Servische en moslim-gevangenen in Bosnië-Herzegowina is gisteren met ten minste tien dagen vertraagd, nadat de twee partijen het niet eens konden worden over veiligheidsgaranties en over een tijdstip. Een woordvoerder van het internationale Rode Kruis meldde, dat het grootste breekpunt het ontbreken van informatie is over het lot van honderden vermisten, merendeels moslims.

Moslims en Kroaten zijn deze week wel geslaagd in de ruil van 1.081 gevangenen, op een totaal van 5.500. Het uitwisselingsprogramma kwam vrijdag stil te liggen nadat het Rode Kruis meldde, dat de twee partijen zich niet hielden aan hun beloftes voor een vrije doortocht van de wagens die de gevangenen moeten vervoeren.

TBILISI - Het Georgische ministerie van Defensie heeft vandaag gezegd dat regeringstroepen de westelijke stad Samtredia hebben heroverd op de aanhangers van ex-president Zviad Gamsachoerdia. Volgens een woordvoerder zijn de rebellen verdreven, die de strategisch gelegen stad dinsdag innamen.

De troepen drongen 's ochtends door tot het centrum van de stad, waarop de "Zviadisten" zich terugtrokken naar de plaats Abasja in het westen, aldus het ministerie. Dit bericht is echter nog niet door onafhankelijke waarnemers geconfirmeerd.

De troepen van staatshoofd Edoeard Sjevardnadze zetten vandaag het offensief voort richting Lantsjchoeti en het westelijker gelegen Martvili. Daarentegen namen de rebellerende "Zviadisten" vanmorgen zonder enige tegenstand de zuidwestelijke stad Ozurgeti in. Bij de stad Chonl wordt volgens ooggetuigen nog altijd gevochten.

HET WEER

WEERSVERWACHTING geldig tot morgenmiddag 12:00 uur:

Overwegend half bewolkt met in de ochtenduren tijdelijk zwaar bewolkt met kans op een lichte regenbui.

Zwakke tot matige wind uit overwegend oostelijke richting (tussen vijf en vijftien knopen.

WEEROVERZICHT:

Momenteel bevinden zich geen storingen in het Caribische gebied die voor het weer op de Benedenwindse eilanden van betekenis zijn.

OVERZICHT WEERSGESTELDHEID

Vanmorgen 08.00 L.T.		Afgelopen 24 uur		
Station	Het weer	Max	Min	Neerslag mm
Aruba	licht bewolkt	32	27	sp
Bonaire	half bewolkt	33	28	-.-
Curaçao	licht bewolkt	34	27	-.-
Sint Maarten	zwaar bewolkt	31	25	15.6
Atlanta	geheel bewolkt	13	11	7.4
Kingston	zwaar bewolkt	33	24	-.-
Miami	licht bewolkt	30	24	1.8
New York	licht bewolkt	17	08	-.-
Paramaribo	zwaar bewolkt	31	--	-.-
Port-of-Spain	zwaar bewolkt	34	24	0.1

* * *

De Amerikaanse computerproducent MICROSOFT heeft in het eerste kwartaal van het op 1 juli begonnen boekjaar een winst behaald van 23 miljoen. In dezelfde periode van het vorige boekjaar bedroeg de winst 209 miljoen dollar. De omzet groeide met twintig procent tot 983 miljoen dollar.

Antillean Paper & Plastic Co. N.V.

Met diep leedwezen maken wij het overlijden bekend van de heer:

JUAN ISA

Sterkte aan zijn familie en moge hij in vrede rusten.

staf en personeel van Antillean Paper & Plastic Co. N.V.

"EL TRIBUTO"
Tel.: 375390

A fayesé

JUAN ISA

Na nòmber di:
Sarah (Neifa) Isa
Ana Daantje-Isa i famia
Ramez (Ronchi) Isa i famia
Bachir (Shon Pa) Isa i famia
Vda. Irma Isa-Clemencia i famia
Vda. Delia Kemp-Isa i famia
William Isa i famia
Amarilys Issa-Isa i famia
Richard Isa i famia
Greta Tálamo-Isa i famia

Akto di entiero lo tuma lugá djadumingu 24 di òktober 1993, pa 4'or i 30 di atardi saliendo for di El Tributo na Otrobanda pa Santana Mazòn na Roodeweg.

Promé ku entiero lo tin un Santo Sakrifisio di Misa na El Tributo na Otrobanda.

Ta kuminsá risibí bishita for di 1'or di merdia.

Na lugá di manda flor, ta supliká pa hasi un donashon na Prinses Wilhelmina Fonds.

Despues di entiero lo no por risibí bishita di kondolensia na kas.

NEDERLANDS ANTILLIAANS OLYMPISH COMITE

Met grote leedwezen maken wij het overlijden bekend van

de heer JUAN ISA

oud bestuurslid, oud voorzitter, ere voorzitter van het "Nederlands Antilliaans Olympisch Comité".

Zijn grote bereidwilligheid zullen wij altijd in gedachte houden.

Wij betuigen hierbij ons innige deelneming aan zijn nabestaanden.

Shon Juan, rust in vrede.

Bestuur N.A.O.C.

ASSOCIATED COOLING

Met diep leedwezen maken wij het overlijden bekend van de heer

Carlos Crispo Cijntje

in leven directeur van Ecotech N.V.

en service-manager van Associated Cooling N.V.

De begrafenis zal plaatsvinden op 25 oktober 1993 vertrekkende om 4.00 uur p.m. vanuit El Tributo Otrobanda naar de katholieke begraafplaats te Jandoret.
In verband hiermede zijn ons kantoor en service-department maandag a.s. de gehele dag gesloten.

Staf en personeel Associated Cooling N.V.

Turkse generaal sneuvelt tegen Kurdisch verzet

ANKARA - Bij gevechten tussen Turkse regeringstroepen en Kurdische guerrillastrijders zijn gisteren in Lice, in het zuidoosten van Turkije, "honderden burgers" om het leven gekomen. Onder de doden is ook een Turkse generaal.

Turkse media maakten alleen melding van de dood van een Turkse generaal bij gewapende botsingen in deze plaats. De autoriteiten zeiden niet te weten of, en zo ja hoeveel, slachtoffers de strijd heeft opgeëist. Het is voor het eerst dat een Turkse militair van een dergelijk hoge rang bij gevechten tegen leden van de seperatische Kurdische arbeiderspartij PKK het leven liet. Brigade-generaal Bahtiyar Aydin, commandant van de para-militaire gendarmerie in de provincie Diyarbakir, werd in het hoofd geschoten, terwijl hij de operatie tegen het verzet in Lice leidde. De Turkse troepen kwamen in actie, nadat een minibus van de politie in de omgeving van Lice door PKK-leden was aangevallen en barakken van politie en leger waren beschoten.

LANDHUIS PaPaYa
Grote Berg
Een heerlijke Barbeque
op het gezellige terras met Live Muziek
OPEN: Zaterdag en zondag van 12.00 v.m. - 12.00 n.m.
maandag - vrijdag van 9.00 - 18.00 uur
Tel.: 695850

Te koop
HYUNDAI EXCEL GLS
1987/Km 52000
Alle beurten gehad
Ang 7500,=
Tel. 672083/652737

Te koop 1 woning en **2 appartementen** te Appeldamweg # 9
Nafls. 185.000,= k.k.
Te bezichtigen van 5:00 p.m. tot 6:00 p.m.
elke dag behalve op zondag

Te koop
Mercedes Benz 190E
full equipped, bouwjaar 1984
prijs n.o.t.k.
tel. 679148
of **611954**
toest. 14

LANDHUIS PaPaYa
Grote Berg, Curacao Dutch Caribbean
Een hapje eten. Een drankje nemen en de kinderen lekker spelen.
Open: zat. en zon. van 12.00 v.m. - 12.00 n.m. maandag - vrijdag van 9.00 - 18.00 uur
Tel. 695850

POSNER
THE POSNER GROUP

Wij zijn op zoek naar enkele capabele, gemo[tiveerde] en verantwoordelijke mensen met initia[tief], inzet en interesse voor de volgende funkties:

PRODUCT LICENSE & MARKETING MANAGER

Vereisten:
* HEAO (Commerciële Economie) of equiva[lent]
* Minimaal 3 jaar in een soortgelijke funktie
* Ervaring in het uitwerken en uitvoeren van marketing beleid, inkoop, budget-beheer, ontwikkeling van nieuwe produkt-lijnen, organisatie van produkt-demonstraties, media aktles en interne sales-training
* Ervaring met produkt-licensies.

Indien U meent in aanmerking te komen voor één van bovenvermelde funkties dan kunt U een sollicitatie-formulier ophalen bij het POSNER Hoofdkantoor, Erieweg 28, en deze vergezeld van kopies van diploma's, Curriculum Vitae, etc. inleveren vóór WOENSDAG 27 OKTOBER 1993

TE KOOP
NISSAN CEDRIC
Bouwjaar 1987
Inlichtingen:
Tel.: 373402

OPROEPING OPENBARE VERGADERING
van de Eilandsraad op maandag 25 oktober 1993 des voormiddags om 09.00 uur.

AGENDA:
1. Ingekomen stukken.
2. Konbenio di 2 di yüli 1993 entre Diputado di Turismo i e kompania di aviashon American Airlines relashoná ku entre otro eksonerashon di pago di tarifa di aterisahe i di parker en partikular i maneho di turismo en general.

Willemstad, 21 oktober 1993
De Voorzitter,
Drs. E.R. Wilsoe.

Steiger materiaal voor de bouw gezocht.
Tel. 678547

SURINAAMS ETEN
Voor lekker Surinaams eten moet u aan de **Rooseveltweg 133** t/o de Antillen wezen (Sta. Maria)
Zondag van 12 - 4 uur
O.a. verkrijgbaar **Moksi-Moksi, Roti Bami, Nassi, Pom,** etc.
Ook catering.
Tel. 685679

Te koop
COMPUTER
Tulip AT 386
20 MB
14" VGA colour monitor
Keyboard + mouse
f 1.300,=
Tel. nr. 375520

Te koop wegens vertrek:
- Mercedes 300 Diesel
- Honda VT 600
- Moderne Europese eethoek
- 2 éénpersoonsbedden
Tel. 685446

Te koop
tegen elk aannemelijk bod
Ford Scorpio 2.0 cl
pers. auto bj. 1986
uitgevoerd met ABS en gasinstallatie.
Gek. tot juli 1995
Gastanken mogelijk.
Zeer mooie wagen.
Tel. 376142 na 18.00 uur

WONINGRUIL/OPPASWONING
gevraagd van 18 december tot 7 januari a.s.

Aangeboden: ruime woning plus auto in Arnhem
Gevraagd: woning met tenminste 3 slaapkamers
Alternatief: oppaswoning voor dezelfde periode

Info: M. Betist, **tel. 372204** of **376838**

PARADISE MOVIES
PRESENTS
at the International Trade Center

Friday Oct. 22	7.00	The Firm
	9.45	The Firm
Saturday Oct. 23	4.30	Jurassic Park
	7.00	Jurassic Park
	9.45	Scent of a Wom[an]
Sunday Oct. 24	2.00	Jurassic Park
	4.30	Jurassic Park
	7.00	Scent of a Wom[an]

ALWAYS Coca-Cola

PARADISE MOVIES
Tickets @ fl. 12,50 available at the counter of the ITC daily from 2.00 till 9.30 p.m.
No reservations.
For information
Tel. 636195

Gezocht een **KEUKEN**
van ± 3 meter lengte in goede staat
Tel. 678547

AMIGOE
FAXNUMMERS:
Redactie: **674744**
Advertentie: **674524**

For Sale
Kadushi Cliffs Resort condominiums
1 week time sharing
for info
62-372993

WAARSCHUWING
De Commandant van de marinebasis PARERA maakt bekend dat er schietoefeningen worden gehouden.
Op de schietbaan **HATO:**
Woensdag 27 oktober 07.00 uur tot 14.00 uur
Donderdag 28 oktober 07.00 uur tot 14.00 uur
Onveilig zeegebied ± 4000 meter uit de kust.

TE KOOP:
MODERN WOONHUIS
TE PISCADERA
5 slaapkamers, 3 badkamers, grote overdekte patio, grote living met open keuken, overdekte achterporch geschikt voor huis en praktijk. 700 m2 erfpachtsgrond.
Vraagprijs: f 245.000,=
tel. 661214
Financiering mogelijk

Leuke kado's *BonAparte*
ontvangen
George Maduroweg 21a

RUM RUNNERS
the place to be...
Rum Runners Curaçao
Zaterdagavond 23 oktober
"Look for the last time "Live" with the Rum Runners
Everybody is invited. So it's party time!
En: Henny is jarig
RUM RUNNERS
Rouvilleweg 9F * Tel.: 623038

" **FOR SALE**
BAYLINER
19 Foot Cuddy, Showmodel Type, Fully equipped, 275 HP Volvo I/O, VHF, Stereo, Trailer, Toilet.
Fl. 35.000,-.
Tel.: 623405 / 601562

Te Koop - For Sale
Auto:
HONDA ACCORD
bj. 1990
Voor meer informatie:
tel. 604221, 603790

Alle leden en belangstellenden worden vriendelijk uitgenodigd voor
het bijwonen van een dia-avond
gepresenteerd door de gerenommeerde
kunstenaar, fotograaf en grafikus
Theo Tjong-A-Tjoe
op dinsdag 26 oktober 1993
Tijd: 20.00 uur
Onderwerp:
Authentieke Curaçaose lafrechen
Plaats: Club J.P.F.
(Weg naar Welgelegen # 3)
Het Bestuur

Te koop wegens vertrek
[illegible]
o.a. antieke meubels, ijskast, stoof, slaapkamerset, etc. etc.
Inf: tel. 679150

HUIZEN
met enig achterstallig onderhoud
GEZOCHT
in Otrobanda of Punda
tel. 678547

Stroomonderbreking

Vele werkzaamheden kunnen wij voor u uitvoeren zonder u te storen, doch ditmaal moeten wij de stroomvoorziening onderbreken op:

* **Woensdag 27 oktober 1993 vanaf 09.00 a.m. tot 14.00 p.m.;**
* **Gedeelte Cubaweg tussen Tortolaweg en Matanzasweg, gedeelte Trinidadweg tussen Tobagoweg en Tortolaweg, gedeelte Barbadosweg tussen Cubaweg en Sint Kittsweg, gedeelte Sint Luciaweg tussen Trinidadweg en Manhattanweg, gedeelte Tobagoweg tussen Trinidadweg en Manhattanweg, Sint Vincentweg, Sint Kittsweg, Matanzasweg, gedeelte Genaveweg, gedeelte Grenadaweg.**

* **Donderdag 28 oktober 1993 vanaf 9.00 a.m. tot 14.00 p.m.;**
* **Bankwerkersweg, gedeelte Kaminda Elektrishèn, gedeelte Salinja Abou straat A vanaf perceel # 11, gedeelte Salinja Abou straat B, gedeelte Dr. Maalweg vanaf Bramendiweg tot perceel # 16 even en # 27 oneven, gedeelte Dr. Hugenholtzweg vanaf Bramendiweg tot Radio Snack, gedeelte Bramendiweg vanaf perceel # 75 tot Landhuis Vredenberg, Vesuviusstraat, Quillstraat, Mont Peleestraat, Bramendistraat A, gedeelte Kintjan, gedeelte Vredenberg, Salinja Abou, Harbour View, St. Paulus Technisch College, Stadion Dr. Antoine Maduro.**

ROYAL PALM RESORT
gelegen te Piscadera, ontwikkelt zich voo[rs]poedig.
Reeds per 1 december a.s. worden de eerste acht villa's betrokken.
Binnen zes jaar zal het komplex gekompleteerd zijn met o.a. nog eens 300 villa's, een 250 kamer 5 sterren hotel, winkelgalerij, restaurants en een jachthaven.
Ter ondersteuning van het management Caribbean Apartel Services N.V., die het resort ontwikkelt, zoeken wij een:

DIREKTIE SEKRETARESSE
Wij denken aan een ervaren, zelfstandige persoonlijkheid die met een grote dosis eigen initiatief het sekretariaat in al zijn facetten begeleidt.
Naast de perfekte administratieve kapaciteiten dient het Nederlands, Engels, Spaans en Papiaments uiteraard vlot in woord en geschrift beheerst te worden.
Wij bieden U:
Een zelfstandige, uitdagende funktie, een goed salaris en ruime randvoorwaarden.
Heeft U belangstelling?
Schrijf een brief naar onze organisatie met Uw achtergrond en werkervaring.
Uiteraard wordt Uw reaktie strikt vertrouwelijk behandeld.
CARIBBEAN APARTEL SERVICES N.V.,
Perseusweg 40
P.O. Box 3874
Curaçao, N.A.

BE YOUR OWN DRESSMAKER & DESIGNER... WEAR FINE CLOTHES FOR ONLY THE PRICE OF THE FABRIC
Save hundreds of dollars on clothes for yourself and your family! Be the envy of your friends and neighbors. You'll soon be making dresses, shirts, skirts...even suits and coats so well that you'll be able to start your own dressmaking business if you wish!
You learn at home... in your spare time. You need no previous experience because experts will guide you every step of the way. Everything is explained in easy-to-understand English with plenty of photos, diagrams and drawings. You read what to do, then follow simple directions that lead you in actual practice.
Explanations of advanced tailoring techniques have been simplified with all instructions detailed step by step. So whether you are a beginner or have some knowledge of sewing, everything is easy to do.
Get started today! Print your name and address in the space provided below and return this ad to ICS. We will rush your FREE information kit to you by return Airmail as soon as we receive your inquiry. **There is no obligation.**

Please send me full details on the ICS Dressmaking & Design Course.
Please Print
MR/MRS/MISS ____ AGE ____
ADDRESS ____
CITY/COUNTRY ____
ICS International Correspondence Schools, Dept. 60AA3
Box 1900, Scranton, PA 18501-1900 USA
ZI 626

---

schildersbedrijf
Perfect
De huisschilder van zijn ank.
Tel: 601706 - 369127
Fax: 369127

De lekkerste ROTI'S
pom, pastei, bamie, nassie, chin. kip, ger. kip, ger. varken, moksie moksie, br. bonen, bloedworst kunt u elke zondag tussen 12 en 4 uur bij ons krijgen.
Vraag naar het gerecht van de week
Koraal Partier kav. 87
Tel. 674103

ÑAPA
ZATERDAG 23 OKTOBER 1993
AMIGOE
Weekend Bijlage Amigoe

INTERVIEWS

Kaderwet nodig voor bescherming van dieren

REPORTAGES

Een joodse provincie in Rusland

= door Nel Casimiri =

De meeste bewoners zijn er voor de rest van hun leven

Betèsda: verpleeghuis voor zieken, blinden en verlamden

'Nu is er te Jeruzalem bij de Schaapspoort een bad, dat in het Hebreeuws de bijnaam Betesda draagt, met vijf zuilengangen. Daarin lag een menigte zieken, blinden, verlamden en verschrompelden.....' (Joh, 5: 2-3)

Nu is er te Curaçao, bij de afslag naar de Weg naar Jan Doret een huis dat de naam Betesda draagt, met ruime binnenplaatsen. Daarin ligt een menigte zieken, blinden, verlamden en verschrompelden.

Het is niet moeilijk te begrijpen waar de naam Betesda vandaan komt. Al is het een verpleeghuis voor alle gezindten, dat wil zeggen dat ieder mens dat de verpleging nodig heeft welkom is, ongeacht zijn al of niet geloof, de naam komt van het bijbelverhaal zoals verteld door Johannes: de mensen wachten in Jeruzalem op het wonder van de genezing. Heel af en toe komt er een engel die het water doet bewegen. Degene die er daarna het eerst inkomt, wordt genezen, onverschillig welke ziekte hij heeft. De meesten hebben geen hoop. Zij kunnen nooit vlug genoeg bij het water komen. Er is hun altijd iemand voor. Toch is er ook hoop voor hen die geen hoop meer hebben, want Jezus zei tegen een van hen: "Neem je matras op en wandel", en terstond werd de man gezond.

Betesda op Curaçao is een verpleeghuis. Mensen die in Betesda komen wonen, hebben intensieve verpleging nodig. De meeste komen er voorgoed, anderen kunnen na revalidatie weer naar huis terug.

Betesda bestaat op 1 november vijf jaar. Het instituut viert deze maand haar eerste lustrum. Dat lustrum hebben de directie en de lustrumcommissie aangegrepen om het huis Betesda meer bekendheid te geven in onze maatschappij.

Waarin verschilt het van een ziekenhuis of van bijvoorbeeld een Monseigneur Verriet Instituut? De oprichting van dit eerste verpleeghuis op Curaçao is nogal met wat strubbelingen gepaard gegaan, vooral van politieke aard. Daar wil directeur Reginald (Pietje) Rosario niet meer over praten. Dat is verleden tijd. Betesda staat er. Dat is de realiteit. Daar komen we naar kijken.

KATHOLIEK

Rosario: "De naam komt uit de bijbel en veel mensen denken dat we een katholiek tehuis zijn. We zijn echter niet gesticht op religieuze grondslag, het is toegankelijk voor iedereen. Wel is het zo dat het grootste deel van de bewoners katholiek is, net als de meeste inwoners van Curaçao katholiek zijn, zodat de katholieke kerk gestructureerd aanwezig is. Een keer per week wordt een H.Mis opgedragen en er komen pastoraal werkers. Maar er komen ook Jehova Getuigen. Protestanten minder en de kleinere sektes ook. Voor zover ik weet hebben we op het ogenblik geen Joodse bewoners, maar er wordt niemand uitgesloten".

Wat zijn de criteria voor opname in Betesda?

"Het voornaamste criterium is in hoeverre een patiënt zichzelf kan helpen: met aan en uitkleden, met wassen, met in-en uit bed komen, kan iemand nog lopen, etc. Hoe meer men kan, hoe kleiner de kans om binnen te komen. We hebben hier zowel somatische patiënten als pschogeriatrische patiënten. De dementie is daarbij niet het criterium, ze moeten ook verpleging nodig hebben. Wel is er een zekere ontwikkeling gaande. Er is op dit eiland nog steeds geen volledige opvang mogelijk van gezonde dementerenden. Zeg je nee tegen zo'n persoon, weet je dat zo iemand in slechte persoonlijke omstandigheden blijft. Zeg je echter ja, kom je ook in de problemen. Een gezonde demente kan nog vele jaren mee. Op zo'n manier is het huis vlug vol en stagneert de opvang. De bejaardentehuizen zitten ook allemaal vol. Voor mensen met meer somatische afwijkingen spreekt de opvang voor zich. Er zijn mensen met hersenbloedingen, met geamputeerde ledematen, mensen die door long-of hartafwijkingen lichamelijke gebreken gekregen hebben. Maar we kijken primair niet naar de medische vraag maar naar de lichaamsfuncties, dat wil zeggen: kan iemand zichzelf helpen?"

OPNAME

Door wie wordt zo'n opname aangevraagd?

"In eerste instantie door een medisch specialist, maar het kan ook gebeuren door een particulier persoon of door de persoon zelf. Als een persoon geen verzorging thuis heeft, sturen we eerst een maatschappelijk werkster er naar toe om de thuissituatie te beoordelen. De opnamecommissie bestaat uit de maatschappelijk werksters, twee artsen en de directeur. Wij beslissen samen of een persoon binnenkomt. Soms is een aanvrager het niet eens met onze beslissing, dat is geen probleem dan kan hij opnieuw een aanvrage indienen met argumenten. We zullen die aanvrage dan opnieuw bekijken. We willen in zo'n geval niet meteen nee zeggen en leggen zo'n probleem voor aan de GGD. We laten hen dan als onpartijdige instantie beslissen wat moet gebeuren. Wij weten dat vaak mensen van buiten in nood verkeren. We moeten soms mensen afwijzen omdat ze nog te goed zijn, maar waar de familie niet kan helpen. Soms sturen we dan mensen door naar Sociale Zaken. Er zijn andere mogelijkheden".

Aan wat voor mogelijkheden denkt u dan?

"Een bed in een bejaardenhuis kost 45,-per dag. In een verpleeghuis kost het 85,- per dag. We krijgen fiat van de overheid als we de juiste man op het juiste bed leggen en daar proberen we ons aan te houden. Straks zitten wij anders met mensen die niet tot onze doelgroep behoren en die we ook niet meer door kunnen sluizen naar andere instellingen. Soms worden ons mensen aangeboden omdat men geen andere oplossingen meer weet. In zulke gevallen geven wij adviezen".

Er zijn veel oude mensen in het verpleeghuis. Zijn er ook jongere bewoners?

"Jammer genoeg hebben sommige jongeren ook vervelende ziektes, denk maar aan multiple sclerose bijvoorbeeld. We hebben twee m.s. patiënten. We hebben er nog meer gehad maar die zijn overleden. Ook zijn er jonge mensen die een autoongeluk hebben gehad, met botbreuken die al langere tijd in het Sehos hebben gelegen, maar waar daar niets meer aan hen gedaan werd. Die komen hier hun tijd 'uitzitten' tot ze weer naar huis mogen. En we hebben patiënten van 60 jaar, nog jong, die na een zware beenoperatie hier komen genezen. We hebben een aantal jongeren die blijvend hier wonen en anderen die na verloop van tijd weer naar huis terug gaan. Anderen gaan van hieruit naar een bejaardenhuis".

Voor het gesprek begon zijn we rondgelopen over het terrein van Betesda. De kamers zijn ruim en voorzien van twee, vier of zes bedden. Als bijvoorbeeld een nog jonge patiënt voor lange tijd of voorgoed in Betesda wordt opgenomen, is het dan mogelijk dat hij of zij een eigen kamer krijgt?

"Wij hebben geen enkele éénpersoonskamer. Die zouden we wel moeten hebben. Het kan nodig zijn iemand te separeren soms. Wat we wel merken met onze oude Curaçaose mensen is dat ze liever niet apart in een kamer liggen. Als iemand stervend was legden we die in het begin apart. Maar de andere kamergenoten tikten ons op de vingers hierover. Ze vroegen: 'Laat die persoon bij ons sterven. Wij willen erbij zijn'. Ook als de patiënt zelf in coma ligt en er niets meer van merkt, willen ze er toch bij zijn.

ECHTPAREN

Soms wordt ons een echtpaar aangeboden of een stel dat al heel lang samenwoont. Die proberen we dan samen in een tweepersoonskamer te laten blijven. Zes persoonskamers zijn relatief erg groot, twee en vier persoonskamers vind ik goed. Het zou mooi geweest zijn als er ook een éénpersoonskamer bij was geweest".

Komen er ook kinderen in etesda?

"We hebben een keer een kindje in coma aangeboden gekregen, maar de ondergrens bij ons is zestien jaar. Wij hebben geen adequate ruimte voor kinderen, het zal bij ons altijd bij ouderen zijn. Kinderen gaan naar het Verriet Instituut".

En kunnen mensen die voorgoed naar Betesda komen hun eigen meubels meenemen? Ik zie overal dezelfde kastjes hangen boven de bedden.

"Als iemand zijn eigen schommelstoel wil meenemen zeggen we meteen ja. Bij kasten moeten we even kijken of er plaats en mogelijkheden zijn. Het bestuur heeft ons gezegd: 'Zeg nooit bij voorbaat nee'. Laatst vroeg iemand of hij zijn kast mee kon nemen. Dat kon, geen probleem. Maar toen hij ook zijn eigen bed wilde meenemen ging dat moeilijk. We werken hier met hoge ziekenhuisbedden in verband met de verpleging. En zijn eigen boeken. Geen probleem. Wij willen graag een beetje tegemoet komen bij persoonlijke dingen. En als het om kleine dingen gaat hoeft het nooit gevraagd te worden. Ook de televisies kunnen mee. We hebben wel hier en daar een t.v. staan, maar een eigen t.v. op de kamer kan. De kamergenoten geven wel aan of het wel of niet storend is voor hen.

Het grootste gedeelte van onze bewoners komt hier om de rest van zijn of haar leven hier te blijven. Een groot punt daarbij is hoe de mensen bezig te houden. Dat dachten we. Maar dat bleek niet waar te zijn. De meesten houden zichzelf bezig. Sommigen zie je de hele dag voor zich uitstaren. Het lijkt dan of ze niets doen, maar vaak zijn ze toch bezig en merken ze alles in hun omgeving op".

Hoeveel bewoners telt Betesda?

"We hebben hier 130 mensen. We kunnen niet 130 mensen op maat helpen, maar we proberen het zoveel mogelijk. Vandaag en ook morgen zijn we met de bus naar de Centrale markt in Punda geweest. Soms gaan we een dag naar de baai. We gaan naar koopavonden, bijvoorbeeld in Zuikertuintje. Er zijn sociale functies te vervullen en er wordt fysiotherapie gedaan. Ook als we naar de baai gaan worden er in het water oefeningen gedaan. We kunnen op pad omdat we een grote rolstoelbus hebben".

Punda en ook de andere centra op Curaçao zijn niet ingericht op rolstoelen. Geeft zo'n bezoek aan de Centrale markt en Punda geen grote problemen?

"Het is een heel gedoe, trottoir op, trottoir af, het is verschrikkelijk. Er zijn maar heel weinig instanties die bij nieuwbouw rekening houden met rolstoelen. Zelfs dit gebouw dat gebouwd werd als verpleeghuis had drempeltjes toen we erin kwamen. In Nederland zegt men dat pas het tweede of derde huis dat je zelf bouwt is zoals je het zou willen. Ze hebben met veel dingen rekening gehouden bij de bouw van Betesda, de toiletten zijn mooi, ruim met goede steunen, het zijn de kleine dingen die mis gaan. Die drempeltjes moesten de regen tegenhouden die anders naar binnen zou komen. Maar we kunnen beter regen hebben die naar binnen komt, dan dat niemand er in of uit kan. Wij letten erop, andere instanties doen dat niet zo vlug. Die drempels konden gelukkig nog veranderd worden".

Het gebouw ligt aan een drukke weg. Is dat geen bezwaar?

"In eerste instantie niet nee, wij waren er zelfs heel gelukkig mee, want het is gemakkelijk te bereiken met het openbaar vervoer. Maar het houdt wel in dat alles na vijf jaar weer geverfd moet worden. Dat komt door de uitlaatgassen en we zitten onder de rook van de Isla. Door de structuur van het gebouw hebben we veel ventilatie. Dat is heerlijk, maar geeft ook stof en roet. De plafonds zijn mooi, maar ik zou ze thuis niet willen hebben, want ze zijn heel gevoelig voor onderhoud en moeilijk schoon te houden want ze zitten hoog. Volgende keer beter, moet u maar denken. Het zijn gelukkig geen onoverkomelijke dingen. Er is niets structureel fout. Gelukkig niet".

Bij de ingang van Betesda zag ik bijna veertig splinternieuwe rolstoelen staan. Worden die niet gebruikt?

"Die rolstoelen hebben we een paar maanden geleden gekocht. We hadden stoelen met massieve banden besteld, in verband met de grond op Curaçao. We kregen echter luchtbanden. Nu zitten eindelijk om alle stoelen massieve banden, maar nu blijkt dat het remsysteem gebaseerd is op luchtbanden. Het past niet op massieve banden. Enkele stoelen hebben nu een nieuw remsysteem en worden gebruikt. We hopen de rest binnenkort te kunnen gebruiken. Veel van onze bewoners hebben een rolstoel. Er zijn allerlei verschillende maten en afmetingen. Tegenwoordig zijn we heel voorzichtig met de aanschaf. We kijken wat het beste is voor een bepaalde persoon, maar werken zoveel mogelijk met standaard. Je kunt zeggen, standaard met variaties. De volgende stap is rolstoelen aanpassen. Sommigen hebben extra hulpstukken nodig".

Heeft Betesda een eigen werkplaats die dat verzorgt?

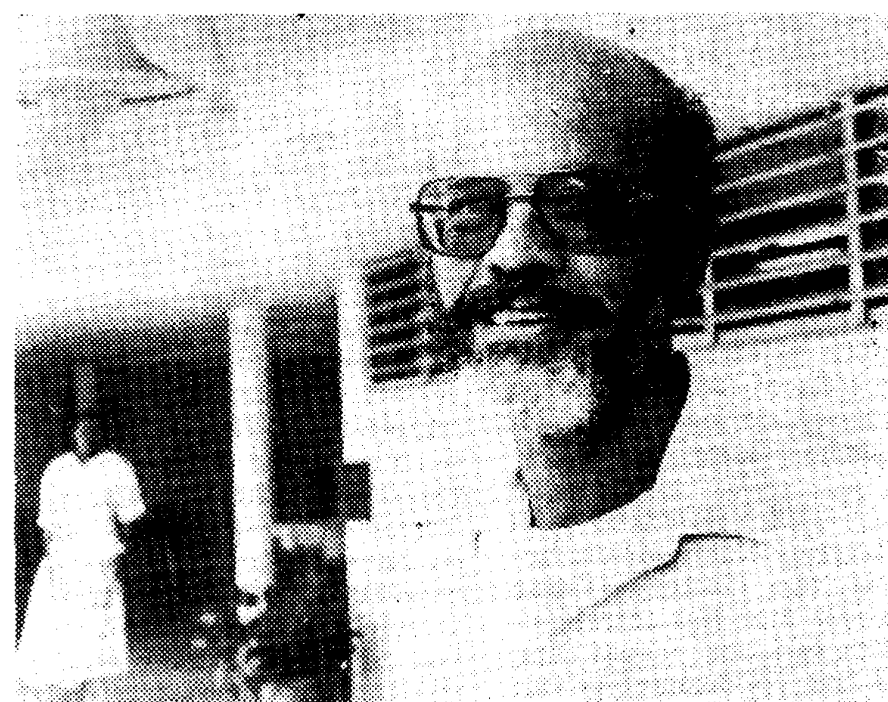
"Nee, we hebben wel onderhoudspersonen, maar we hebben besloten niet te beginnen met een zware technische ploeg, waar we geen zicht hebben op het werkvolume. Het grote onderhoud besteden we uit. Ze zijn nu ook bezig het hele gebouw opnieuw te schilderen. Dat is ook uitbesteed. Voor de rolstoelen e.d. maken we

Vervolg op pagina 3

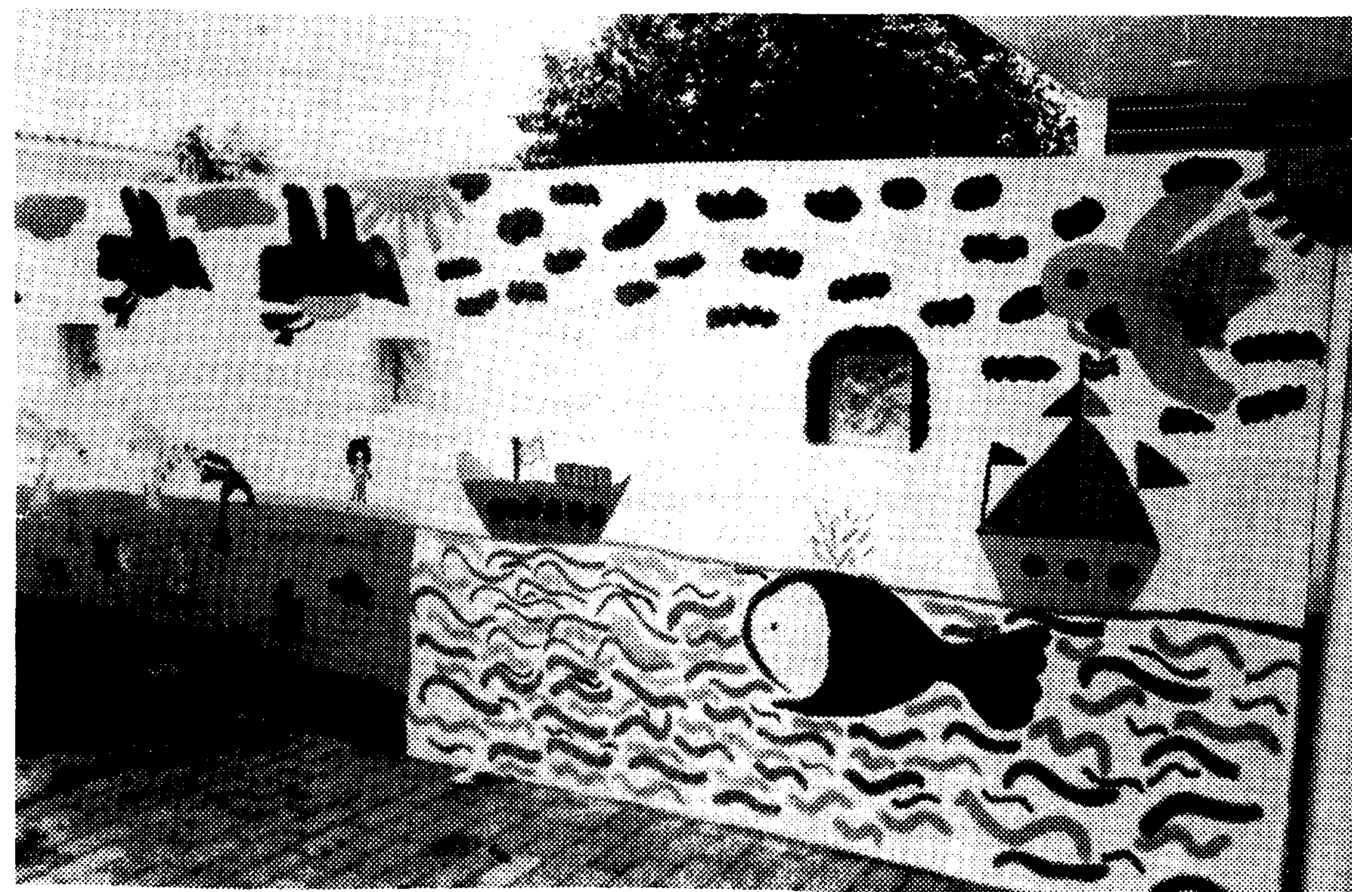

Foto Ken Wong

■Bewoners van Betesda.

■Reginald 'Pietje' Rosario.

■De muur die onder leiding van Annemiep Oltheten is beschilderd door kinderen van Villa Maria.

Eindredaktie: Norbert Hendrikse, opmaak: Solange Isselt

Een patrouille van de Nederlandse mariniers die deelnamen aan de Untac-operatie in Cambodja.

Dutchbatt opereerde in gevaarlijke zone

Gemengde gevoelens over optreden Nederlandse mariniers in Cambodja

= door Gerard van Gils, ANP =

Het zit er op voor de Nederlandse mariniers, de operatie Untac in Cambodja. In anderhalf jaar tijd heeft zo'n beetje het hele korps bij toerbeurt een bijdrage geleverd aan de grootste en duurste VN-vredesmissie aller tijden. Een eerste groep van 448 militairen van 'Cambo III' keerde vorige week terug in Nederland. De rest volgde deze week.

De grootschalige inzet van mariniers voor dit soort werk toont volgens het korps de noodzaak aan van een derde paraat bataljon. Ook tijdens VN-operaties moet het korps de zware training en oefeningen kunnen blijven afwerken. Door Cambodja is er bijvoorbeeld weinig terecht gekomen van de reguliere oefening in Noorwegen.

Het korps telt nu ongeveer 3.000 militairen, waarvan 20 procent niet voor Untac kon worden ingezet wegens verlof, opleiding en legering in de Antillen en op Aruba. Zo'n 2.200 man zijn voor periodes van een half jaar wel naar Cambodja geweest. 'Cambo III', dat in juni vertrok wordt wel het sprokkelbataljon genoemd, omdat het uit alle hoeken en gaten van het korps moest worden samengesteld. De kwaliteit van het bataljon was er volgens de leiding niet minder om.

ONBESCHOFT

Ook Untac-baas Yasushi Akashi denkt er zo over. Er zijn VN-functionarissen die de Nederlandse blauwhelmen asociaal, onbeschoft en onbehulpzaam vonden. Maar volgens de leiding van de operatie staken de Nederlandse militairen door hun discipline en vakmanschap met kop en schouders uit boven hun collega's uit landen als Colombia, Polen, Uruguay en Pakistan. Het Bulgaarse bataljon was volgens de overlevering uit de gevangenis gerecruteerd. "In de toekomst moeten we strengere criteria aanleggen bij het werven van personeel", aldus Akashi bij zijn vertrek uit Phnom Penh.

Tot de instelling van de United Nations Transitional Authority in Cambodja werd besloten in het vredesakkoord van Parijs uit oktober '91. De operatie met in totaal 22.000 deelnemers was veel meer dan alleen een militaire missie. Tot de taken behoorde ook burgerlijk bestuur, het organiseren van verkiezingen, repatriëring van vluchtelingen en het controleren van de mensenrechten.

Op onderdelen is de VN-missie een succes te noemen: de verkiezingen bijvoorbeeld kenden met 91 procent een gigantische opkomst. Toch was de opdracht van Untac volgens waarnemers nog niet ruim genoeg om de operatie op alle onderdelen te laten slagen. Er hadden meer sancties moeten staan op het niet nakomen van afspraken door de strijdende partijen.

Ook in kringen van de Nederlandse mariniers wordt erkend dat niet alle militaire doelstellingen zijn gehaald. Het banditisme op het platteland duurt voort. Door tegenwerking van de Rode Khmers is het ontwapenen van de strijdende groeperingen ook niet gelukt. De mariniers wijten dat aan hun beperkte mandaat. 'Peacekeeping' gaat uit van de medewerking van alle partijen. Blijft die uit dan zou een vredesmacht wellicht arrestatiebevoegdheid moeten hebben om de afspraken af te dwingen, denken de mariniers.

Dutchbatt voerde zijn VN-taken uit in de gevaarlijke sector I van Cambodja, de noordwestelijke provincie Banty Meanchey, die als een van de meest gewelddadige gebieden van het land bekend staat. Veel banditisme en politiek geweld en afpersing van de bevolking door berooide soldaten.

Gaande de operatie dijde de sector uit van een gebied van twee keer de provincie Utrecht tot een grootte van vier keer Nederland. De mariniers verspreidden zich zo veel mogelijk over het gebied om te laten merken dat de VN er was. Voor het volledig uitbannen van het geweld zouden behalve een andere opdracht ook veel meer manschappen nodig zijn geweest.

GOODWILL

Van de ervaringen in Noord-Irak hadden de mariniers geleerd goodwill te kweken bij de plaatselijke bevolking. In de voorbereiding is daarom gebruik gemaakt van de kennis van het tropeninstituut en is zelfs een boeddhistische monnik ingeschakeld. Van minister Pronk kregen de Nederlandse militairen een miljoen om de plaatselijke bevolking onder meer te voorzien van waterputten en schooltjes. De medische staf van het bataljon behandelde de afgelopen anderhalf jaar 11.000 Cambodjanen. Tot twee keer toe betaalden de mariniers VN-soldij uit aan de lokale militairen om afpersing tegen te gaan. De Untac-operatie groeide daardoor ook in dit opzicht uit tot een vorm van *peacebuilding*.

Het eerste mariniersbataljon liep bij aankomst al gelijk op tegen de onwil en de wispelturigheid van de Rode Khmers: zij werden bij de Thaise grens aanvankelijk tegengehouden. De bataljonscommandanten Huijssoon (Cambo I) en Cammaert (Cambo II) slaagden er na verloop van tijd in op redelijk goede voet te komen met de leiders van de diverse militaire fracties via hun 'gesprekken onder de mangoboom'. Een hoop beschietingen zijn zo voorkomen, al zijn van begin af aan dreigementen aan het adres van de Nederlanders geuit, helikopters beschoten en granaten ontploft in de buurt van de kampementen van de mariniers. Rond de verkiezingen in mei van dit jaar raakte de verhouding met de Khmers ernstig bekoeld, toen vijf mariniers in een hinderlaag liepen en vrij zwaar werden verwond.

De Khmer dreigde ook stemlokalen, waar onder anderen twintig Nederlandse waarnemers de verkiezingen controleerden, aan te vallen. Maar grof geweld bleef uit. In totaal zijn tijdens Untac tien Nederlanders ernstig gewond geraakt door granaatscherven en mijnen. Een marinier kwam door een ongeluk om.

Als de Rode Khmers daar op uit waren geweest, zegt een marinier, hadden zij alle gelegenheid gehad Nederlandse VN-militairen te doden. Maar zij hadden dan de goodwill van de Thaise bevolking in het grensgebied, waarmee zij handel drijven, verspeeld. Massale aanvallen op de mariniers zijn wellicht om die reden uitgebleven. De mariniers hebben spaarzaam gebruik gemaakt van hun recht terug te schieten bij een aanval. Enkele Cambodjanen zijn in de benen geraakt.

CONDOOMS

Volgende VN-operaties zouden wat de mariniers betreft wat minder bureaucratisch van opzet mogen zijn. De mariniers werken bij hun reguliere taken vooral samen met hun Engelse collega's. In een multi-nationale opzet zoals bij de VN is een goede coördinatie van groot belang. In Cambodja, waar de Pakistani verantwoordelijk waren voor de bevoorrading, bleek het gedurende de hele operatie noodzakelijk er ook een eigen, Nederlandse aanvoerlijn van luchtmacht en marine op na te houden.

Die aanvoerlijn was niet nodig voor de aanlevering van extra condooms, zegt een woordvoerder van defensie. De VVDM suggereerde onlangs dat de blauwhelmen in anderhalf jaar tijd 74.400 condooms hebben verbruikt. Volgens defensie hebben de mariniers zich kunnen bedruipen met de 8.000 stuks voorbehoedmiddelen die per bataljon zijn meegestuurd.

VN-deskundige: "Te vroeg ingegrepen in Haïti"

Sancties worden populair ondanks beperkt effect

= door Thieu Vaessen, ANP =

Het definitieve bewijs dat sancties werken, leek afgelopen juli geleverd op Governors Island bij New York. Onder druk van een embargo stemde de legerleiding van Haïti in met de terugkeer van president Jean-Bertrand Aristide, die zij twee jaar eerder van de macht had verdreven.

Maar vorige week bleek de conclusie over het bereikte resultaat van de strafmaatregelen voorbarig. De militairen tekenden destijds weliswaar een akkoord, maar verhinderen nu de uitvoering ervan.

Het geval van Haïti toont weer eens aan hoe moeilijk het effect van sancties is te bepalen. Strafmaatregelen tegen een onwillig bewind leidden meestal tot een economische wurggreep. Menig regime blijkt echter taaier dan gedacht en laat zich niet zo maar dwingen tot een politieke koerswijziging.

TE VROEG

"De veiligheidsraad is in het geval van Haïti te vroeg geweest met het intrekken van de sancties", meent Dick Leurdijk, VN-deskundige van het Nederlandse Instituut Clingendael. De VN-veiligheidsraad hief het embargo op na de ondertekening van het akkoord van Governors Island. Daardoor hadden de militairen hun handen vrij om uitvoering van het akkoord te dwarsbomen.

Enkele honderden zogenoemde attachés, knuppelgrage hulpjes van de politie, bleken voldoende om een marineschip met 200 Canadese en Amerikaanse militairen rechtsomkeert te doen maken. Met de aftocht staat de terugkeer van Aristide eind deze maand op losse schroeven. De VN-secretaris-generaal Boutros Boutros Ghali wil nu dat de Veiligheidsraad de sancties tegen het militaire bewind in Port-au-Prince in ere herstelt.

De machthebbers in Haïti zijn niet de enigen die de afgelopen jaren zijn geconfronteerd met strafmaatregelen. Hun lot wordt gedeeld door de autoriteiten in Zuid-Afrika, Irak, Klein-Joegoslavië en Libië. "Het systeem van collectieve veiligheid wordt daadwerkelijk toegepast", constateert Leurdijk, niet zonder enthousiasme. De Veiligheidsraad spreekt partijen aan op hun verplichtingen.

APARTHEID

In scherp contrast met Haïti, ging de internationale gemeenschap in het geval van Zuid-Afrika slechts voorzichtig en stap voor stap over tot opheffing van de sancties. De buitenwereld wilde zekerheid dat de Apartheid niet uit zijn as zou herrijzen. Pas na een oproep vorige maand door ANC-leider Nelson Mandela voor de algemene vergadering van de VN gingen de duimschroeven los.

Zuid-Afrika biedt volgens Leurdijk het duidelijkste voorbeeld van succesvolle internationale strafmaatregelen. "De sancties hebben absoluut bijgedragen aan de ontmanteling van het apartheidsbewind. Alleen de mate waarin is moeilijk te bepalen." De opheffing van de internationale isolatie is in het land met opluchting begroet.

In andere gevallen is minder duidelijk sprake van succes. Na de Iraakse bezetting van Koeweit namen de Verenigde Staten het zekere voor het onzekere. Het effect van het totale embargo dat tegen Bagdad was afgekondigd, wachtte de Amerikanen niet af. Met hun bondgenoten besloot Washington de Irakezen gewapenderhand te verjagen.

Libië laat zich eveneens moeilijk onder druk zetten. De Veiligheidsraad probeert Tripoli met een lucht- en wapenembargo tot uitlevering te dwingen van twee mannen die worden verdacht van de aanslag op een Amerikaans passagierstoestel dat in 1988 boven het Schotse Lockerbie neerstortte. Ondanks een aangekondigde verscherping van de strafmaatregelen is Libiës sterke man Muammar Gaddafi nog niet gezwicht voor de eis tot uitlevering.

Het succes van sancties is mede moeilijk te bepalen doordat niet altijd duidelijk is wat ze beogen. De strafmaatregelen die ook na de oorlog tegen Irak van kracht zijn gebleven, hebben geresulteerd in kleine concessies van Iraakse zijde. Washington lijkt echter pas echt tevreden wanneer de sancties resulteren in de val van de Iraakse president Saddam Husayn. Een vergelijkbaar probleem doet zich voor met het handelsembargo tegen Klein-Joegoslavië (Servië en Montenegro). Het doel van de strafmaatregelen is onduidelijk. Klein-Joegoslavië moet meewerken aan beëindiging van de oorlog in Bosnië-Herzegowina, heette het oorspronkelijk. Inmiddels verlangt de Veiligheidsraad tevens dat Belgrado haar Servische bloedbroeders in Kroatië onder druk zet om tot een vredesregeling te komen.

En eigenlijk, zo lijkt het, biedt alleen het vertrek van de Servische president Slobodan Milosevic de garantie dat Klein-Joegoslavië zijn stigma van een paria kwijtraakt. De Servische oppositie vreest juist in dat opzicht een averechts effect: Milosevic kan zich met zijn wanbeleid verschuilen achter het argument dat de hele wereld tegen de Serviërs samenspant.

OPPOSITIE

Leurdijk wijst op nog een andere ontwikkeling. De Veiligheidsraad richt zijn pijlen sinds kort ook op oppositiebewegingen. Tegen de Rode Khmer is al bijna een jaar lang een handelsembargo van kracht, omdat de gevreesde guerrillabeweging in Cambodja zich niet houdt aan het mede door haar ondertekende vredesverdrag. De rechtse verzetsbeweging Unita in Angola deelt sinds vorige maand het lot van de Rode Khmer. Tegen de rebellen is een olie- en wapenembargo ingesteld omdat zij zich niet houden aan een vredesakkoord uit 1991.

Nog meer dan voor regeringen geldt echter voor verzetsbewegingen dat het effect van sancties twijfelachtig is. Juist guerrillabewegingen als de Rode Khmer en Unita kunnen de strafmaatregelen gemakkelijk ontduiken. Zij zijn gewend hun wapens en brandstof uit duistere bronnen te betrekken en hun grondgebied wordt niet afgebakend door duidelijke grenzen die zijn te controleren.

Paniek in Port-au-Prince. Een Haïtiaanse vrouw duwt haar dochtertje door het raam van een volgeladen bus. Haïtianen verlieten de hoofdstad Port-au-Prince massaal na het bericht dat de minister van Justitie bij een aanslag was vermoord. Toch vinden sommigen dat er niet te snel moet gegrepen worden naar economische sancties en blokkades om de democratie in het land af te dwingen.

Als gevolg van drastische besparingen

Berlijn is niet langer het cultureel centrum van Duitsland

Berlijn - Lage huren, aantrekkelijke overheidssubsidies en kortingen op de belastingen zijn de basis. Tientallen alternatieve theaters, opera's met een internationale reputatie en prestigieuze orkesten zijn het gevolg. Berlijn: een kunstzinnige oase, een cultureel paradijs zonder weerga.

Zo was het, zo is het niet meer. De gouden eeuw is voor Berlijn voltooid verleden tijd. De stad met ruim drie miljoen inwoners zit tot over haar oren in de schulden en zij bezuinigt, het mes op de keel, op een ongekend drastische manier. Bijna veertig jaar lang kon de stad onbekommerd profiteren van haar bijzondere ligging. Het westelijke gedeelte van het in 1949 gesplitste Berlijn was als een tropisch eiland in de kille zee van de communistische Duitse Democratische Republiek.

Als kapitalistisch bolwerk, als etalage van het westen, pompte de overheid West-Berlijn vol met pracht en praal. Voor de net geen twee miljoen inwoners moest de gehalveerde stad aantrekkelijk blijven. En aan de andere kant vonden de politici het nodig Oost-Berlijn in de schaduw te stellen.

Door de geïsoleerde ligging was west-Berlijn bij investeerders minder in trek. Huren en bouwkosten, van woningen en van grote panden, bleven daardoor relatief laag. Door de speciale politieke status bleek de halfstad weer wel buitengewoon aantrekkelijk voor alles wat in het burgerlijke West-Duitsland zijn draai niet kon vinden, van dienstweigeraars tot homoseksuelen, van alternatieve kunstenaars tot hippies.

Door deze variatie bloeide het culturele leven op als in geen enkele andere Duitse stad. Berlijn ontwikkelde zich tot een on-Duitse Europese metropool, voor de tweede keer sinds de Goldene Zwanziger, de gouden jaren twintig.

Maar vanaf 1989 werd alles plotseling anders. Aanvankelijk juichten de Berlijners het hardst over het verdwijnen van de muur die hun stad had gedeeld. Maar nu, nog geen vier jaar later, voert geklaag de boventoon. Berlijn is niet bijzonder meer. Het zal verder moeten zonder de vette extra subsidies, gewoon zoals elke andere Duitse stad.

Sinds enkele jaren houden ongekend drastische bezuinigingen de stad in een wurggreep. De politici schijnen het met name gemunt te hebben op de waardevolle culturele erfenis. "Wij moeten vandaag op een uiterst streng dieet, zodat we morgen niet van de honger hoeven te sterven", vat de burgemeester van de stad, de christendemocraat Edgar Diepgen, zijn standpunt samen.

Uit het budget voor cultuur wil Berlijn 64 miljoen mark, ruim zeventig miljoen gulden, schrappen. Vorige week besloot de gemeente twee van de meest bekende theaters te sluiten: Het Schiller-theater, een 'heiligdom' voor klassiek repertoire met duizend zitplaatsen, en het wat kleinere Schlosspark-theater.

Maar het gaat hier slechts om het spreekwoordelijke topje van de ijsberg. Het beroemde Berlijns Symphonie Orkest (BSO) moet weg, evenals een grote kunstgalerie. Entreeprijzen voor concerten gaan fors omhoog. Kunstenaars vrezen de sluiting van een van de drie opera's en opheffing van een tweede van de zes symphonie-orkesten.

"Wij zijn slachtoffers van de val van de muur", klaagt de directie van het BSO. "Wat hier gebeurt is een gemene streek. Berlijn dankt zijn reputatie aan het culturele leven en nu maken ze alles kapot".

WOEDENDE REACTIES

De bezuinigingen hebben geleid tot woedende reacties, niet alleen bij kunstminnend Berlijn. Daar bovenop komt de verontwaardiging dat uitgerekend in deze tijd van bezuinigingen Berlijn miljoenen besteed om zijn kandidatuur te promoten voor de olympische spelen van het jaar 2000.

Het verlies van Berlijns bijzondere positie is in de hele stad merkbaar. De aanwijzing als hoofdstad van het verenigde Duitsland heeft, behalve op de gigantisch stijgende huurprijzen, verder nog geen effect gehad.

Hebreeuws opschrift op station Birobidzjan

Stalin schiep in Siberië 'Nieuw Jeruzalem voor joden'

= door Marius Bremmer =

Voor velen is vroeger de tocht naar Siberië een vloek geweest. Vandaag de dag dromen toeristen evenwel van een reis met de legendarische Trans Siberië Express. Ze kunnen er voor vreemde verrassingen komen te staan! Héél diep in Siberië bevindt zich de joodse autonome republiek Birobidzjan. Een joods gebied in Siberië, in de vroeger zo sterk anti-joodse Sovjetunie? Het is heus waar! Het was een bedenksel van nota bene Jozef Stalin zèlf! Later zou president Chroetsjow zeggen: het project is mislukt. En wie kregen daar de schuld van? Uiteraard, de joden zelf......

Na met Aeroflot vanuit Moskou naar het Oostsiberische Chabarovsk te zijn gevlogen, wordt de toeristische droom voor mij realiteit. We gaan het traject in omgekeerde richting afleggen, met de trein terug richting Moskou. Een kilometerpaaltje wijst aan dat de afstand tot Moskou maar liefst 8516 kilometer bedraagt. Al in Chabarovsk is te merken dat we ons in de buurt bevinden van de voor buitenlanders lange tijd niet toegankelijke joodse autonome republiek Birobidzjan. In een kiosk weet ik zonder veel moeite een exemplaar te bemachtigen van de jiddische krant *Birobidzjaner Shtern*. Het is dus werkelijk waar dat in deze Siberische deelstaat het jiddisch (een Duits klinkende taal die veel gebezigd werd door joden uit Midden- en Oost-Europa) nog leeft en ook drukpersen afgesteld zijn op het Hebreeuwse schrift.

LACHWEKKEND

Birobidzjan werd door Stalin vanaf 1926 gebombardeerd tot joods gebied; in 1934 kreeg het de status van joods autonome republiek. In het Europese deel van de Sovjetunie was het hem niet gelukt de vele joden tot collectieve boer om te vormen. De genadeloze dictator besloot daarom de kinderen van orthodoxe joden op transport te stellen naar dit achterlijke moerasgebied van Siberië. Daar zouden ze om te overleven de landbouw en in de winning van mineralen wel in moeten om zo brave communistische Sovjetburgers te worden. Later volgde meer 'emigratie' richting dit onherbergzame gebied: 1932 was met veertienduizend joodse emigranten het topjaar.

Onder de tsaren hadden de Russische joden het verschrikkelijk gehad: zo zelfs dat er rond Birobidzjan enig idealisme opbloeide: daar zou 'het nieuw Jeruzalem' voor de Russische joden ontstaan. Het werd een illusie. De in 1947 gebouwde synagoge brandde in 1956 tot overmaat van ramp ook nog eens af. De na de oorlog in aantallen geslonken joden bleven uiteindelijk ook liever in Moskou, Leningrad of Kiev.

Hoewel Birobidzjan nog steeds hoofdstad is van de gelijknamige joodse autonome republiek, vermoedt men dat er nu nog minder dan tienduizend joden in dit onherbergzame gebied wonen, op het totaal aantal inwoners geen tien procent! Van hen werkt een groot aantal in de kledingindustrie, het zijn dus nooit overwegend landbouwers geworden.

Russische joden gaan liever naar Israël dan naar Siberië...

De meeste joden verkozen om in de grote steden te blijven, zoals hier in Moskou.

Het stationsgebouw met Cyrillisch (Russisch) en Hebreeuws schrift op het dak...(foto's Marius Bremmer)

Ik lees hier meer over in het standaardwerk *De grote rode treinreis* van de Britse reisjournalist Eric Newby. Hij deed in het communistische tijdperk de Trans Siberië Expres, zoals vrijwel iedereen, van west naar oost, zodat hij conform de dienstregeling bij nacht langs Birobidzjan kwam. Hij had begrepen — zo staat in zijn meesterwerk — dat op het station van Birobidzjan in het verleden ook bordjes in Hebreeuwse karakters zijn aangebracht. Zijn trein stopte er vijf minuten, die Newby gebruikte om er met enorme flitslampen en gevoelige filmpjes foto's van de stationsgevel (met Hebreeuwse bordjes) te maken, een enorme haastklus. Hij holde, wat overigens strikt verboden was, met zijn joodse fotograaf zelfs door de stationshal, om ook op de voorgevel van het grote gebouw te kunnen kijken. Bij thuiskomst bleken zijn foto's geen enkel Hebreeuwse houvast te bieden en deed hij de hele fotopoging in het slot van zijn verhaal af als een 'lachwekkend avontuur'.

PASSAGIERS

Zou het werkelijk allemaal zo zijn? Onze geboekte reis voorziet eveneens niet in een bezichtiging van Birobidzjan, maar wie weet vangen we er een glimp van op bij het passeren. De Trans Siberië Expres, het groene gevaarte, rolt het station van Chabarovsk binnen. De trein is afkomstig uit de marinehaven Wladiwostok, waar buitenlanders vanwege het strategische belang ook nooit toegang hadden. Aan boord zitten niet uitsluitend Sovjetburgers, maar ook aan handjevol Japanners die per boot het vroegere Rode Rijk aangedaan hebben in de havenstad Nachodka. Verder komen er haast nooit Westeuropeanen of andere wereldburgers langs dit traject, omdat zij — reizend van west naar oost — veel verderop afbuigen op de lijn Peking-Mongolië-Moskou.

Wij spoeden ons haastig naar wagon 12, waar we ons tot Irkoetsk thuis zullen moeten voelen. Het trapje wordt uitgeklapt en de nummers van de zit/slaapplaatsen worden afgeroepen. De trein telt zeventien wagons (meest onderverdeeld in vierpersoons slaapcoupé's), twee restauratiewagens en twee diesellocomotieven. Bij elkaar met wel een mens of vijftig personeel.

In elke wagon bevinden zich twee dames van de Russische spoorwegen. Hun functie loopt uiteen van conducteur tot stewardess. Ze werken in ploegen: acht uur de één, acht uur de ander, acht uur samen. Volgens de reisliteratuur zijn het meestal bonkige norse wijven met een hekel aan contact. Het is maar beter hen te vriend te houden, want hun cabine bevindt zich naast de samovaar en een goede relatie kan gunstig werken op de beschikbaarheid van thee....

Buiten valt niet veel bijzonders te zien: een licht gloeiend landschap, woeste grasvlakten en lage berkebossen. Tijden lang zie je geen huis, geen dorp, geen spoorwegovergang. Zo vormt de lunch een welkome onderbreking. Heen en weer zwiepend door de smalle gangen — met keurige vloerbedekking — baan ik me door de schuddende trein een weg naar de restauratiewagen.

Onderweg kun je stiekem bij anderen de coupé in gluren. Dikke Russen hangen verveeld op hun be d, een glimlach of een groet kan er niet af. Zelfs niet van de bewoners van de eerste klas, de *happy few*. Geheel tegenovergesteld reageren Japanse toeristen: alsof ze je al jaren kennen!

Het eten is niet om over naar huis te schrijven. Een kopje zure room, een bakje tomaat en bieslook in ranzige olie, zuur brood, slappe bouillon en als hoofdgerecht een bordje rijst met vleesragoût. Aan de keuken te zien is alles bereid onder zeer slechte hygiënische omstandigheden. Ik werk de hap —door hevige trek, bij gebrek aan een alternatief en vanwege de afleiding — toch niet met tegenzin naar binnen. Alleen het schudden van de trein levert nogal eens problemen op: soms gutst de bouillon het bord uit.

KOEIELETTERS

Tijdens de rit word ik door een van de reisgenoten wakker gemaakt uit een middagslaapje. "Hé, word wakker! De trein mindert vaart, we naderen Birobidzjan. Daar was toch wat mee?" Slaapdronken grijp ik naar mijn fototoestel.

Mijn wagon stopt helaas ver vóór het stationsgebouw. De vijf minuten vind ik te kort om op onderzoek uit te gaan. Als de trein echter voorzichtig weer optrekt, merk ik tijdig dat ik — net als Newby blijkbaar — naar veel te kleine bordjes zoek. Met grote koeieletters staat de naam van het station in het Cyrllische (Russisch) én in het Hebreeuwse schrift boven op de gevel! Waar in de wereld buiten Israël staat de naam van een station in Hebreeuwse karakters op de gevel? Alleen ruim achtduizend kilometer van Moskou, in het land waar het jodendom juist zo geleden heeft.

Stalins monsterproject heeft gefaald, ondanks de fraaie Hebreeuwse karakters op het station, ondanks het toegestane gebruik van het Jiddisch, ondanks de *Birobidzjaner Shtern* (ster), ondanks de joodse culturele vereniging *Eijnigkeijt* (eenheid). De joden trekken er weg en zullen de laatste jaren wakker zijn geschud door de mogelijkheid van emigratie naar Israël. Birobidzjan moest wel mislukken: de joden hadden geen geestelijke en historische banden met het gebied. Een moeilijk klimaat, een geïsoleerd en onveilig gebied en gebrek aan economische mogelijkheden bieden geen voorwaarden voor een joods nationaal tehuis, zeker niet nu men de mogelijkheid heeft voor werkelijke emigratie: naar Israël.

Vervolg van pagina 1 - Verpleeghuis Betèsda

gebruik van de werkplaats van het Monseigneur Verriet Instituut. Tegen betaling".

Wordt er samengewerkt met het Verriet Instituut?
"Wel dr. Martina, de revalidatie arts, kwam vroeger elke maand hier voor overleg. Dat gaat nu weer beginnen. Hij kan ons richtlijnen geven, vragen beantwoorden waar we mee zitten, e.d."

Betesda bestaat vijf jaar. Hoe viert u dit eerste lustrum?
"Er is al veel gebeurd. Het bestuur en het personeel heeft dit lustrum aangepakt om Betesda meer bekendheid te geven in onze gemeenschap. We zijn al verschillende keren voor de radio geweest en hebben veel reacties gehad van luisteraars, positieve, maar ook negatieve".

Kunt u voorbeelden geven?
"Ach, er was een mevrouw die klaagde dat de muziek hier altijd te hard staat als ze op bezoek komt. Maar we houden rekening met onze bewoners, van wie velen doof zijn. Vaak als je uitlegt waarom iets gebeurt, wordt het wel geaccepteerd. Ook zijn er wel eens kledingstukken weggeraakt. Dat wil niet zeggen dat ze gestolen zijn. Een Curaçaoenaar wil niet graag iets aantrekken van een ander. Vroeger werd alle persoonlijke was door de familie gedaan. Nu zijn er steeds meer patiënten voor wie de familie niets meer doet. Dat betekent dat wij ook voor hen de was doen.

Dat gaat niet zoals thuis. Bij ons gaat het met grote hoeveelheden tegelijk in grote containers. Zulke kledingstukken komen wel weer te voorschijn. Misschien is zoiets bij iemand anders terechtgekomen. En sommige mensen zijn geestelijk in de war. Die herkennen hun eigen spullen niet meer.

Een paar weken geleden hebben we open huis gehouden en toen is er zoveel bezoek gekomen, we konden ze niet plaatsen. We hebben ook van het Sint Elisabeth Hospitaal vertegenwoordigers van verschillende medische afdelingen uitgenodigd.

Daar was een arts bij die vertelde dat hij al vijf jaar elke dag hier langs rijdt maar hij was nog nooit binnen geweest. Hij had het zich heel anders voorgesteld. En afgelopen zaterdag hebben we een serie lezingen in de UNA georganiseerd. Dinah Veeris heeft gesproken over kruiden, een hoofdzuster van ons over omgaan met mensen in het dementieproces. Ook waren er lezingen over ouder worden en de medische kant van het ouder worden. Voor die lezingen hebben zeker 125 mensen ingetekend. Er zijn er meer gekomen. We krijgen nog steeds vragen wanneer we het herhalen en ook vragen naar de *papers*. Betesda komt in de belangstelling. Damesverenigingen vragen om rondleidingen en hebt u de muren gezien?

Annemiep Oltheten heeft met een groepje kinderen van Villa Maria de muren beschilderd. (Op de witte muur staan allemaal Curaçaose motieven: koenoekoehuisjes, vissersboten, zee, cactussen en veel, heel veel vogels in frisse vrolijke kleuren) We nodigen jong en oud uit om te komen kijken. Er is ook een filmpje gemaakt. We hoopten dat per 1 november klaar te hebben maar dat lukt waarschijnlijk niet. We hadden zelf niet genoeg geld daarvoor en hebben de P.R. dienst van het eilandgebied gevraagd dat voor ons te doen".

VROEGER

Wat gebeurde er nu vroeger met patiënten die naar een verpleeghuis moesten?
"Vroeger gingen patiënten van het St. Elisabeth Hospitaal of naar het Sanatorium of naar een bejaardenhuis. Maar bejaardenhuizen zijn geen verpleeghuizen".

Directeur Reginald Rosaric is zelf verpleegkundige van huis uit. Hij kreeg zijn opleiding en ook zijn stafopleiding in Nederland. Van 1973 tot 1988 werkte hij in het St. Elisabeth Hospitaal. Van 1980 tot 1982 is hij teruggegaan naar Nederland voor een hogere management opleiding. "Toen al bestonden er plannen om van het Sanatorium een verpleeghuis te maken. Mijn stages in Nederland waren geconcentreerd op verpleeghuizen".

Waarom bent u van het Sehos weggegaan naar Betesda toe?
"In het Sehos was ik hoofd van de verplegingsdienst. Ik kon daar niet hoger komen. Ik had 500 man onder mij. Toen de advertentie verscheen heb ik bedacht dat ik bij Betesda weliswaar een veel kleiner aantal mensen onder me zou hebben, maar dat de uitstraling van de functie veel meer was dan in het Sehos en ik heb gesolliciteerd. Ik ben niet om een negatieve reden weggegaan, ik wilde mezelf verder ontwikkelen. Ik heb nu zelf toegang tot mensen en instanties. Mijn werkterrein is veel breder geworden. Betesda heeft een bestuur waar ik heel prettig mee samenwerk.

De voorzitter is de heer Gressmann. Hij is vanaf het begin de grote motor achter het verpleeghuis geweest. Samen met zuster Modesta maakte hij lang geleden in Nederland al plannen voor het opzetten van een verpleeghuis. Het verhaal gaat rond, ik weet niet of het waar is, dat hij al in 1970 heeft gezegd tegen een ziekenverzorgster die naar Nederland kwam: 'Ik zal op Curaçao een verpleeghuis opzetten!' De afstand tussen bestuur en directie is klein. Er is veel overleg. Zij hebben gevochten om het verpleeghuis op Curaçao te krijgen. Ik ben blij met hun steun. Zeker in het begin was dat nodig. Nu iets minder, nu het loopt, maar we hebben toch nog een keer in de drie weken vergadering. Ik breng dan mijn spullen op tafel en zij de hunne. De afstand is klein en dat is goed want zonder hun steun zouden we hier een sterke financiële man of vrouw nodig hebben. Net als de personeelszorg. We hebben een personeelswerker, maar zonder de heer Gressmann zouden er meer nodig zijn. Ook de heer Lannooy is goed op de hoogte met alle bemoeienissen. En ook de toegang van het personeel tot het bestuur is altijd mogelijk. Vroeger ging dat direct, nu via de directie, maar de directie moet het naar het bestuur toe brengen. De bemoeienissen van het bestuur zijn heel positief.

Tolerantiegrens dierenmishandeling is op Curaçao groot

Behoefte aan aparte wetgeving voor het beschermen van dieren

= door Jeffrey Sybesma =

In de Ñapa van 2 oktober stond een artikel van Michelle Bruggeman met als titel *Hiaten in wet dwarsbomen werk Dierenbescherming*. Ik wil in deze bijdrage dieper ingaan op de wettelijke mogelijkheden die men heeft bij de bescherming van dieren. Laat ik allereerst voorop stellen dat dieren nogal arbitrair worden onderverdeeld in een paar groepen. Deze zijn de veedieren, de gezelschapsdieren of huisdieren, de proefdieren, de dieren in de natuur en de schadelijke dieren. Het spreekt voor zich dat elke groep op een andere manier zal moeten worden benaderd, ook in juridische zin. Mijn huidige werkzaamheden (zie *Ñapa* zaterdag 4 september 1993) houden zich in het bijzonder bezig met de handel in wilde dieren (het zogenaamde CITES-verdrag).

Goed beschouwd hebben alle internationale, regionale en nationale natuurwetten, waarin dieren worden beschermd, maar één gemeenschappelijke noemer, namelijk dat ze zijn gemaakt om ervoor te zorgen dat dieren niet uitsterven door menselijke moedwillige of ondoordachte activiteiten. Algemeen erkennend dat wij in onze expansiedrift en eeuwige honger (letterlijk en figuurlijk) steeds meer en meer diersoorten doen uitsterven, trachten wij hier paal en perk aan te stellen door wetten te vervaardigen die dit tegengaan. Een nobel streven dat uiting geeft aan zowel religieuze elementen — alleen God heeft het recht andere levende wezens van deze aardbol te doen verdwijnen — als aan een nuchter en gezond verstand — elk dier dat uitsterft, is een potentieel economisch verlies.

Toch spelen wij zelf een soort Godje door te bepalen welke dieren niet mogen uitsterven omdat ze nuttig zijn of omdat ze zo leuk zijn (vooral zoogdieren en vogels) en anderen waar we niets om geven en waarvan we vinden dat hoe eerder ze *extinct* zijn hoe beter (de meeste lagere diersoorten die ook vaak schadelijk zijn of worden gevonden).

Neem nu eens een van de oudste lokale wetten op de Nederlandse Antillen op dit gebied, namelijk de landsverordening van de 20sten juli 1926, tot bescherming van diersoorten, 'nuttig voor land- en ooftbouw of die langzamerhand uitsterven en op welker voortbestaan prijs wordt gesteld' (PB 1926, no. 60). De hoofdreden dat deze wet werd gemaakt, is in eerste instantie het nut voor ons, en daarnaast eventueel ook omdat ze zo leuk zijn en het jammer zou zijn als ze uitsterven. Dieren die nu door deze wet beschermd worden, zijn vooral bontgekleurde vogeltjes waarvan het specifieke nut discutabel en dus heel subjectief op grond van het tweede criterium beschermd worden. Dieren die agressief, mogelijk gevaarlijk of gewoon lelijk eruit zien, mogen zonder probleem uitsterven, want op hun voortbestaan wordt geen prijs gesteld!

Uitgangspunt blijft er eentje vanuit menselijk optiek dat dieren er zijn om de mens te dienen. Er is een Latijns gezegde dat zegt: *bestia hominum gratia generatae sunt* (de dieren zijn terwille van de mens geschapen). Daartegenover zijn er oude geschriften bekend, namelijk het evangelie van de Twaalf, die jammer genoeg niet erkend worden, waarin Jezus een absoluut respect voor het leven van mens en dier predikt[1]. Het is jammer dat dit respect niet in al haar facetten tot ons is doorgedrongen.

HUISDIEREN

Ik wil deze gedachtengang doortrekken naar de huisdieren. Hoeveel bescherming hebben deze dieren in ons recht tegen mensen zonder respect voor hen?

Privaatrechtelijk zijn dieren slechts rechtsobject, roerende goederen die voorwerp kunnen zijn van eigendom en de daarvan afgeleide rechten en plichten voor de eigenaar. In het burgerlijk wetboek van de Nederlandse Antillen staat een artikel dat zegt dat de eigenaar van een dier aansprakelijk is voor de schade die het dier veroorzaakt zowel onder zijn toezicht en bewaring dan wel als het verdwaald of ontsnapt is (artikel 1385 BWNA). Aangezien slechts menselijke waarden worden beschermd in ons burgerlijk wetboek, zul je vergeefs iets terugvinden dat dieren beschermt tegen menselijk gedrag.

Voor ernstige gevallen van dierenmishandeling of -verwaarlozing bestaan er bij ons nog geen afdoende sancties. Een kaderwet voor het welzijn van dieren geeft de mogelijkheid om alle diergroepen een betere rechtsbescherming te geven.

In ons Wetboek van Strafrecht (WvSrNA) zijn twee artikelen te vinden die dieren een bepaalde bescherming geven, namelijk artikel 265 en 477.

Artikel 265 is als volgt:

- Met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste duizend gulden wordt gestraft: 1e. hij die, zonder redelijk doel of met overschrijding van hetgeen ter beschikking van zodanig doel toelaatbaar is, opzettelijk een dier pijn of letsel veroorzaakt of de gezondheid van een dier benadeelt; 2e. hij die zonder redelijk doel of met overschrijding van hetgeen ter bereiking van zodanig doel toelaatbaar is opzettelijk aan een dier, dat geheel of ten dele aan hem toebehoort en onder zijn toezicht staat of aan een dier tot welks verzorging hij verplicht is, de nodige verzorging onthoudt.
- Het dier kan, indien het de schuldige toebehoort, worden verbeurd verklaard.
- Indien tijdens het plegen van het misdrjf nog geen vijf jaar zijn verlopen, sedert een vroegere veroordeling van de schuldige wegens een der strafbare feiten omschreven in dit artikel of in artikel 477, onherroepelijk is geworden, kan gevangenisstraf van ten hoogste een jaar worden opgelegd.

Artikel 277 zegt:

- Met hechtenis van ten hoogste een maand of geldboete van ten hoogste zeshonderd gulden wordt gestraft: 1e. hij die nodeloos een dier pijn of letsel veroorzaakt, nodeloos een dier kwelt of nodeloos de gezondheid van een dier benadeelt; 2e. hij die nodeloos aan een dier, dat geheel of ten dele aan hem toebehoort en onder zijn toezicht staat of aan een dier tot welks verzorging hij verplicht is, de nodige verzorging onthoudt.
- Tot de in het voorgaande lid strafbaar gestelde feiten worden gerekend: a. een dier arbeid doen verrichten welke kennelijk zijn krachten te boven gaat of waartoe het uit hoofde van zijn toestand ongeschikt is; b. een dier vervoeren of doen vervoeren zonder dit het nodige levensonderhoud te verschaffen of doen verschaffen; c. het castreren van een dier anders dan door een dierenarts of door een persoon die daartoe bevoegd verklaard is door of vanwege het Bestuurscollege van het eilandgebied binnen hetwelk de castratie wordt uitgevoerd; d. rundvee vervoeren, terwijl het is aangebonden met een halstouw of een hoorntouw, anders dan aan de hand; e. bij de verlossing van een koe een krachttoestel of dierlijke trekkracht gebruiken; f. een hond als trekkracht gebruiken; g. de oorschelpen van een hond verkleinen; h. de staartwervelkolom van een paard verkorten; i. in de snuit van een varken een ander voorwerp dan een gladde en roestvrije agrave aan te brengen of aangebracht te laten.
- Het dier kan, indien het de schuldige toebehoort, worden verbeurd verklaard.
- Indien tijdens het plegen van de overtreding nog geen drie jaar zijn verlopen, sedert een vroegere veroordeling van de schuldige wegens een der strafbare feiten omschreven in dit artikel of in artikel 265, onherroepelijk is geworden, kan hechtenis van ten hoogste drie maanden worden opgelegd.

In verband met de beide genoemde artikelen is het volgende interessant om toe te voegen:

- iemand die veroordeeld is op grond van artikel 265 WvSrNA kan ook nog door de rechter op grond vabn artikel 3 van de botsverordening (PB 1932, 46) de bevoegdheid motorrijtuigen te besturen worden ontnomen voor het leven, dan wel tijdelijk voor ten hoogste twintig jaar. Dit artikel zou gebruikt kunnen worden voor dierenbeulen die er een sport van maken om met hun auto's dieren expres aan te rijden.
- artikel 366 lid 2 WvSrNA zegt: een gevangenisstraf van ten hoogste twee jaar of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden krijgt hij die opzettelijk een wederrechtelijk een dier dat geheel of ten dele aan een ander toebehoort, doodt, beschadigt, onbruikbaar maakt of wegmaakt.
- een minderjarige die veroordeeld is op grond van artikel 477 WvSrNA en nog niet de leeftijd van veertien jaar heeft bereikt en nadat hij gedurende de laatste twee jaar tweemaal onherroepelijk werd schuldig verklaard aan een der overtredingen van artikel 477, kan de rechter bevelen dat de schuldige ter beschikking wordt gesteld van de regering, zonder toepassing van enige straf.
- poging tot dierenmishandeling op grond van artikel 265 jo 47 WvSrNA is strafbaar. Vergelijk je dat met mensen, waar dit expliciet niet strafbaar is gesteld (artikel 313 lid 5 WvSrNA), dan is dit verwonderlijk. De Nederlandse Memorie van Toelichting op het Nederlandse Wetboek van Strafrecht, waarvan ons Wetboek van Strafrecht is afgeleid, zegt hierover echter dat dit gedaan is omdat de positie van het dier als slachtoffer veel zwakker is dan een mens. Het dier kan geen aangifte doen, is van mensen afhankelijk en kan geen verklaring afleggen over toegebrachte leed. Om die reden is het strafbaar stellen van de poging zinvol[2].

Wat zijn de belangrijkste bestanddelen van de beide artikelen? In artikel 265 lid 1 zijn dat de gedragingen van sub 1 die bij een dier pijn of letsel veroorzaken of de gezondheid benadelen.

Allereerst pijn. Wat is pijn? De Hoge Raad zegt dat pijn is 'een min of meer hevige onlustveroorzakende gewaarwording'[3]. Remmelink, een rechtsgeleerde schrijver, tot voor kort procureur-generaal bij de Hoge Raad der Nederlanden te Den Haag en buitengewoon hoogleraar Strafrecht en Strafvordering aan de Vrije Universiteit te Amsterdam, noemt pijn 'iedere op het lichaam betrokken, min of meer hevig onaangename gewaarwording'. Maar dit heeft allemaal betrekking op mensen.

Ten aanzien van dieren is dat heel moeilijk aan te tonen. Hoe kunnen wij weten of en hoe een dier pijn voelt? Dat kunnen we niet. Biologen zijn al jaren bezig een aanvaardbaar antwoord hierop te formuleren. Om dit probleem te omzeilen, beoordeelt de Hoge Raad niet zozeer de aard van de pijnbeleving, als wel de aard van de handeling. Ook aanvaardt hij het uitgangspunt dat hoe lager de dieren in biologisch opzicht gekwalificeerd zijn, hoe minder pijn ze kunnen lijden en analoog hieraan dat hooggekwalificeerde dieren (zoogdieren en vogels) onder gelijke omstandigheden in gelijke mate pijn kùnnen lijden als mensen (zolang wetenschappelijk het tegendeel nog niet bewezen is). De vraag blijft of dit wel eerlijk is.

LETSEL

Dan letsel. Deze is wat makkelijker en kan gelijk aan letsel in artikel 84 en 313 WvSr worden gesteld. Het is 'ziekte die een uitzicht op genezing overlaat'. In het Nederlandse Wetboek van Strafrecht: verwonding, daaronder breuk en kneuzing inbegrepen.

Het benadelen van de gezondheid kan worden ingevuld als 'verschillende kwellende handelingen, niet gepaard gaande met pijn of letsel'.

De vierde gedraging is het onthouden van de nodige verzorging (lid 1 sub 2). Verzorging houdt meer in dan alleen het geven van eten en drinken. Het omvat medische verzorging, vacht- en hoefverzorging en het bieden van een aangepaste en hygiënische verblijfruimte voor het dier. Verwaarlozing als tegenpool betekent het langdurig ongereinigd laten van stal, kooi of hok en het opgesloten of aan een korte ketting houden met onvoldoende water en voedsel.

Een belangrijk punt in artikel 265 WvSr is het gebruik van het woord opzettelijk. Alle gedragingen die genoemd zijn, zijn slechts strafbaar indien het opzettelijk is gebeurd. Opzet moet door de Officier van Justitie worden bewezen.

Naast artikel 265 WvSr waarbij opzet leidt tot een misdrijf, is in artikel 477 WvSr min of meer eenzelfde delict opgenomen, maar nu als overtreding en met dien verstande dat daarbij opgezet geen vereiste is. Ook zijn er negen bijzondere gedragingen opgenomen die strafbaar zijn, tenzij uitzonderlijke rechtvaardigingsvoorwaarden voorhanden zijn.

Een nieuw bestanddeel is opgenomen in de delictomschrijving, namelijk het woord 'kwellen'. De Hoge Raad geeft de volgende betekenis aan dit woord: 'Naast pijn of letsel veroorzaken en de gezondheid benadelen, wordt mede gedoeld op het veroorzaken van ander dan enkel lichamelijk leed of ongemak, bij voorbeeld hevige angst[4]'.

APV

Behalve het Wetboek van Strafrecht vinden we ook nog relevante bepalingen in de Algemene Politieverordening (APV) voor Curaçao 1952 (AB 1952, nummer 3), zoals gewijzigd bij eilandsverordening (AB 1979 nummer 31). Zo staat in artikel 26 dat het verboden is om dieren te houden op een voor de omgeving schadelijke of hinderlijke wijze en in artikel 34 dat het verboden is zonder schriftelijke vergunning van de gezaghebber wilde of exotische dieren te verhandelen of te hebben, indien zij schadelijk of gevaarlijk voor de omgeving kunnen zijn. Deze laatste regel werd gemaakt nadat iemand het dwaze idee kreeg om een leeuw als huisdier te houden. Dat bracht zo'n onrust te weeg in de buurt dat het eilandgebied moest ingrijpen in het algemeen belang.

In artikel 54 staat dat het ook verboden is om wilde dieren over de openbare weg te laten gaan of te vervoeren zonder vergunning van de gezaghebber. Artikel 58 zegt dat het verboden is een hond vast te leggen, te doen vastleggen of vastgelegd te hebben of te houden, tenzij de hond is voorzien van een halsband, waarvan de lengte en breedte zodanig zijn dat de band voor hem niet schadelijk is en op een zodanige wijze is vastgelegd dat hij zich ongehinderd kan bewegen.

Binnen het bereik van de vastgelegde hond moeten zich een schaduwrijke plek en/of ruimte bevinden waar het dier beschutting heeft tegen weersomstandigheden zoals zon en regen (zie de samenhang met artikelen 265 lid 1 sub 2 en 477 lid 1 sub 2). Artikel 59 lid 2 zegt dat het verboden is katten vast te leggen, vast te zetten, vastgelegd of vastgezet te hebben, dan wel te doen of te laten vastzetten. Overtredingen van deze artikelen worden beschouwd als overtredingen (artikel 69), terwijl de straf kan zijn hechtenis van ten hoogste twee maanden of een geldboete van ten hoogste vijfduizend gulden.

Goed beschouwd, ondanks dat de diverse artikelen nodig wat houvast geven om dieren te beschermen, blijkt het de vraag of dieren werkelijk hiermee de rechtsbescherming krijgen die ze zouden moeten verdienen? Functioneren deze bepalingen in de praktijk?

Het antwoord is heel simpel: nee! Ga naar het Dierenasiel en praat met de werknemers aldaar. Stel deze vraag aan de personen die voor de Veterinaire Dienst werken en dagelijks de straat worden opgestuurd om schurftige straathonden en verwilderde katten te vangen. Allemaal zullen zeggen dat het niet werkt. Het is niet mogelijk geweest om in het korte tijdsbestek dat aan dit artikel is gewerkt lokale jurisprudentie op te zoeken, maar het zal me benieuwen hoeveel mensen zijn veroordeeld in de afgelopen jaren op grond van deze artikelen. Ik vrees niet veel.

Daarnaast ben ik benieuwd naar de hoogte van de sancties die opgelegd zijn. In Nedrland, met veertien miljoen inwoners, zijn in de jaren zeventig gemiddeld veertig veroordelingen per jaar geweest op grond van het vergelijkbare artikel 254 van het Nederlandse Wetboek van Strafrecht. De straffen die uitgedeeld werden bedroegen als regel niet meer dan vijftig gulden, terwijl de hoogste straf een voorwaardelijke gevangenisstraf van drie maanden plus 750 gulden boete was. Dat is zeer weinig. Ik denk dat het op Curaçao niet anders is, zoniet erger.

SYSTEEM

Waarom werkt het niet? Een mogelijke oorzaak kan zijn het systeem van rechtshandhaving. Slechts feiten die worden opgespoord leiden tot vervolging en veroordeling. Als de opsporing zich vooral richt op de traditionele vormen van dierenmishandeling (wreed behandelen en ernstig verwaarlozen), dan vallen de andere vormen makkelijk buiten de werking van de strafbepalingen. Daarnaast leidt het merendeel van de geconstateerde feiten niet tot veroordeling omdat politiesepot en vervolgingsbeleid hier de oorzaak van zijn.

Criminaliteit en andere de maatschappij aantastende gedragingen worden nu eenmaal belangrijker gevonden dan dierenleed. Het zijn toch maar dieren. De tolerantiegrens voor dierenmishandeling op Curaçao door de gewone man (waaronder de politieman) lijkt daarbij ook een grote rol te spelen. Een andere oorzaak kan gelegen zijn in het feit dat de artikelen nogal wat eisen stellen waaraan voldaan moeten zijn, wat de lust tot opsporen en vervolgen doet vergaan.

Mede hierdoor kan geconcludeerd worden dat ook wij er over zouden moeten denken om de dierenbeschermingsartikelen uit het Wetboek van Strafrecht te verwijderen en onder te brengen in een aparte dierenbeschermingswet. Een kaderwet voor het welzijn van dieren geeft de mogelijkheid om alle diergroepen, zoals in het begin genoemd, maar vooral de huisdieren, een betere rechtsbescherming te bieden. Dit vanwege het feit dat enerzijds de bestaande regelgeving niet adequaat meer functioneert en anderszijds dat gezien het toegenomen ethisch normbesef wat wel en niet toelaatbaar is in de omgang van dieren, dit zijn weerklank dient te vinden in nieuwe juridische normen.

1. proefschrift van dr. Dirk Boon. Nederlands Dierenrecht. 1983. Goude Quint bv-Arnhem. 351 pagina's.
2. NL Memorie van Toelichting, pagina 4
3. HR 12-12-1967. NJ 1970, 314
4. HR 27-09-1977, NJ 1978, 530

Secretaresses willen af van rotklusjes

De secretaresses in Nederland willen meer verantwoordelijkheid, een betere beloning en de kans om binnen het bedrijf door te stromen. Van klusjes als koffie en taart serveren of cadeautjes voor de baas z'n vrouw kopen, willen ze af, net als van hun imago als lieftallige assistente, praatpaal voor het hele bedrijf, of stoeipoes van de baas. Momenteel is de secretaresse in een klein bedrijf nog te vaak een "vuilnisvat" en worden in een groot bedrijf haar capaciteiten niet voldoende benut.

Een en ander blijkt uit een onderzoek in opdracht van de FNV Dienstenbond. De bond wil (met onder meer de verenigingen van secretaressen) volgend jaar een functieomschrijving voor de secretaresse klaar hebben. Dat afgebakende takenpakket moet een handleiding zijn voor zowel secretaresse als werkgever. En dan blijkt misschien ook dat het salaris omhoog moet.

Zes procent van alle werkende vrouwen is secretaresse. Hun gemiddelde uurloon is 14,93 gulden netto en dat ligt 1,70 gulden hoger dan het Nederlandse landelijk gemiddelde salaris van vrouwen. Uit het onderzoek blijkt verder dat de meeste secretaresses nauwelijks meer iets doen aan "persoonlijke verzorging" van de baas. Maar ook al zit een secretaresse in de top van het bedrijf, soms moet ze nog steeds de koffie rondbrengen, zeshonderd kopietjes draaien of de bloemen verzorgen.

Interessant is de naamgeving van de functie. In het onderzoek benoemden de secretaresses hun functies varierend van medewerkster tot executive secretary, bedrijfsgroepassistente, sectiechef interne zaken en p+o contactpersoon.

Basketbal-speler Michael Jordan heeft een salmonella-complex naar hem vernoemd gekregen. Een dokter Stanford Shulman die expert is in besmettelijke ziekten ontdekte een familie van deze ziektekiemen en noemde die Salmonella mjordan.

'Auch Vögel sterben im Morgenblau'

Tip Marugg's 'De morgen loeit weer aan' vertaald in het Duits

= door Aart G. Broek =

De in Berlijn gevestigde uitgever *Twenne Verlag* heeft Tip Maruggs veel besproken roman *De morgen loeit weer aan* in het Duits uitgegeven. De vertaling van deze roman die in 1988 werd gepubliceerd door de Bezige Bij in Amsterdam - werd verzorgd door Waltraud Hüsmert. Aanvankelijk zou de klus geklaard worden door Rosemarie Still. Zij bracht vorig jaar een bezoek aan Curaçao, ontmoette enkele malen Marugg en besprak met hem de te verwachten 'knelpunten' bij het vertalen. Door een overladen programma aan vertalingen gaf zij de opdracht en haar opgedane inzichten door aan Hüsmert. De Duitse uitgever bracht *Auch Vögel sterben im Morgenblau* begin oktober op de markt, net vóór de Frankfurter Buchmesse.

Deze grootste internationale boekenmarkt besteedde extra veel aandacht aan Nederlandstalige literatuur (al dan niet in vertaling). Aanvankelijk werd aan de overkant van de oceaan de literatuur in het Nederlands die door Antilliaanse en Arubaanse auteurs is geschreven, niet meegenomen in de voorbereidingen tot het boekenspektakel. Daar kwam al vrij snel verandering in, er werd een aanzienlijk bedrag beschikbaar gesteld vanuit Nederland en ook Antilliaanse en Arubaanse auteurs en hun werk konden in het Westerse zonnetje gezet worden. De invulling van dit 'Caraïbische' gedeelte werd overgelaten aan Antilliaanse en Arubaanse overheidsinstanties. De Arubaanse organisatie had op tijd de noodzakelijke voorbereidingen getroffen, de Antilliaanse (lees: Curaçaose) organisatie maakte er een potje van.

Maar zelfs bij het bereiden van die *tutu* was Tip Marugg geheel gepasseerd. Marugg had mijns inziens de eerste moeten zijn geweest, die werd uitgenodigd naar Frankfurt te vliegen om daar de Antillen te vertegenwoordigen. Een roman vertaald naar het Duits en kort geleden *Un prinsipio pa un dikshonario erótiko* op de markt: aan Marugg lijkt nog niet eens gedacht te zijn door onze beleidsmakers op cultureel terrein en onze 'verdedigers' van het Papiamentu.

VERTALINGEN *De morgen loeit weer aan* is niet de eerste Antilliaanse, oorspronkelijk Nederlandstalige roman waarvoor belangstelling buiten het Nederlandse taalgebied bestaat. Boeli van Leeuwens *De rots der struikeling* (1959) verscheen in een vertaling van Ligia Hoetink-Espinal onder de titel *La piedra de tropiezo* in 1964 in Mexico bij Editorial Joaquín Mortiz. Ook Maruggs eerste roman, *Weekend pelgrimage* (1957), werd toegankelijk gemaakt voor een breder publiek. In 1960 verscheen in Londen bij Hutchinson een Engelstalige uitgave waarvan de vertaling in handen was van Roy Ernest Edwards. Deze man, van Engelse afkomst, kreeg in 1962 de prestigieuze Nijhoffprijs voor zijn vertalingen vanuit het Nederlands naar het Engels. In dit verband mag niet onvermeld blijven dat Cola Debrots novelle Mijn zuster de negerin (1934/5) werd toegankelijk gemaakt voor een Engels-, Frans- en Tsjechisch lezerspubliek.

Maruggs roman is ook niet de eerste literaire tekst van Antilliaanse bodem die vertaald werd naar het Duits. In 1982 bracht Peter Hammer Verlag in Wuppertal Frank Martinus Arions *Dubbelspel* in Duitse vertaling op de markt. Er zijn eveneens reeds fragmenten uit romans van Marugg en Van Leeuwen in Duitse vertaling opgenomen in verzamelbundels. In 1983 verzorgde Peter Schultze-Kraft de bloemlezing *Die Wahrheitsprobe des Gran-Man. Neue Erzählungen aus der Karibik* (Frankfurt a.m.: Eichborn Verlag). Tussen de teksten van de oorspronkelijk Frans-, Spaans- en Engelstalige auteurs uit het Caraïbisch gebied bevindt zich een fragment uit Maruggs Weekend pelgrimage. In 1989 zag opnieuw een Caraïbische bloemlezing in het Duits het licht onder redactie van Schultze-Kraft, *Die Entdeckung Westindiens* (Frankfurt a.m.: Büchergilde Gutenberg). Hierin werd een fragment uit Boeli van Leeuwens De rots der struikelingen opgenomen.

Verhoudingsgewijs is dit mijns inziens reeds een respectabel geheel aan vertalingen. Er blijft mijns inziens weinig te klagen over, wanneer we ook nog de Antilliaanse, vertaalde bijdragen in ogenschouw nemen die verschenen in bundels als *From the Green Antilles* (red. B.Howes, 1966) en Melanthika: *An Anthology of Pan-Caribbean Writing* (red. N.Toczek et.al., 1977) en tijdschriftnummers van *Présence Africaine* (1966), *Watapana* (1972), *Callaloo* (1988) en *The Literary Review* (1992). Hierin treffen we eveneens werk aan van Marugg, Van Leeuwen, Martinus Arion en/of Debrot. Ook gedichten van onder meer Pierre Lauffer, Frank Booi, Lloyd Narain, Elis Juliana, Henry Habibe en Nydia Ecury werden door deze publikaties toegankelijk gemaakt voor 'buitenstaanders'.

Zelfs Russische lezers werden van hieruit reeds bereikt: een fragment van *Weekend pelgrimage* is opgenomen in een door Juri Sidorin geredigeerde bundel met verhalen en romanfragmenten uit de Caraïben. Deze Russische bundel werd in 1975 in Moskou uitgegeven (volgens een brief aan Marugg van de Sticusa functionaris Max Nord). Een exemplaar bereikte tot op de dag van vandaag dit eiland echter niet!

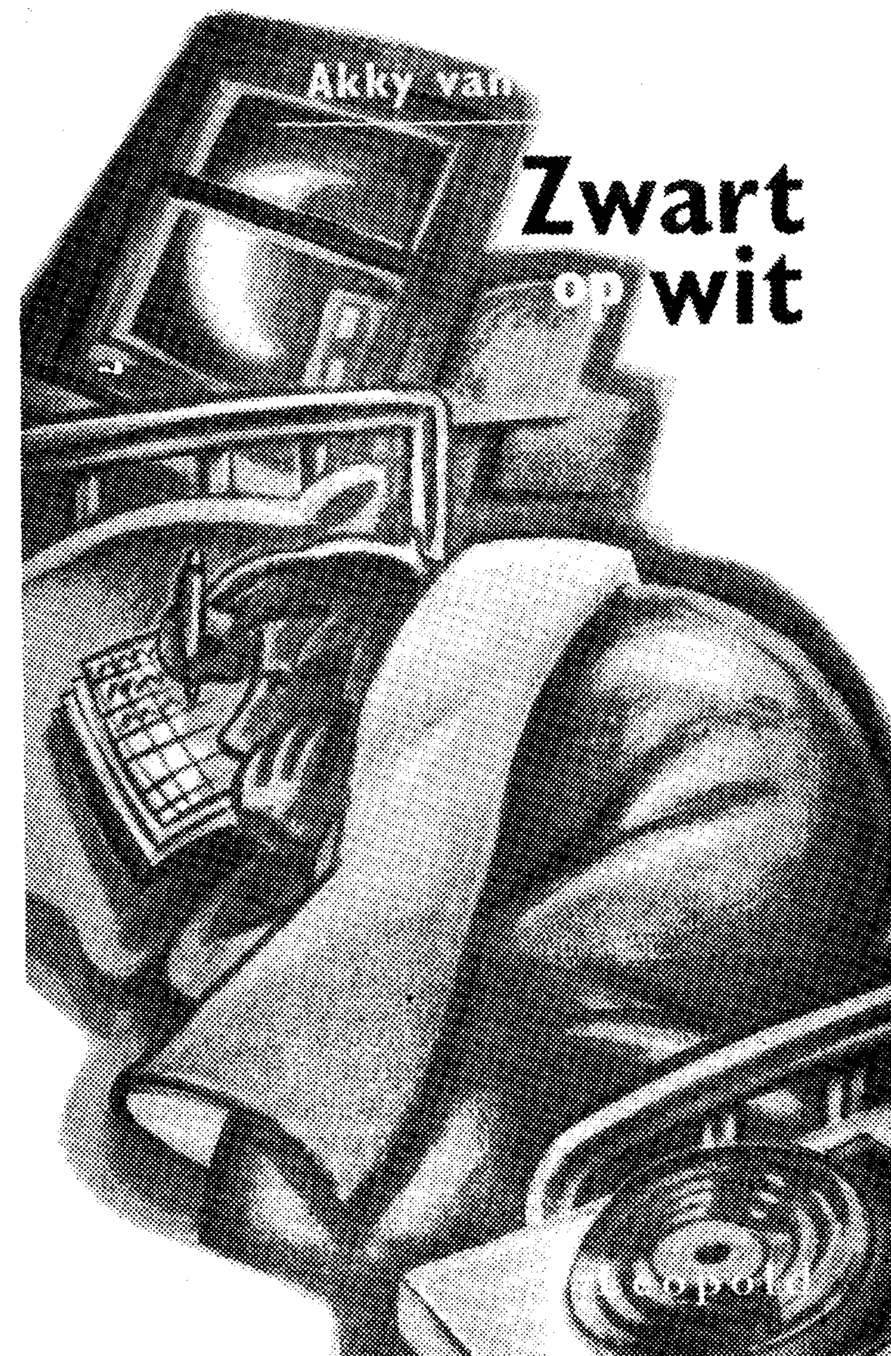
De aanwezigheid van Antilliaanse auteurs in internationale regionen is echter nog geen opmerkelijk gebeuren gebleken. Mogelijk zorgt de *übersetzung* van De morgen loeit weer aan daarvoor. De roman is tenslotte ook in Nederland niet onopgemerkt gebleven. De lovende bespreking van de roman in het Nederlandse taalgebied is echter geen garantie voor evenzo enthousiaste reacties daarbuiten. Maruggs debuutroman *Weekend pelgrimage* kreeg een overwegend uitstekende pers in de Lage Landen en op deze Caraïbische rots. De korte signalementen van de roman in Britse kranten als *The Yorkshire Evening Post*, de *Manchester Evening News* en *The Times Literary Supplement* toonden echter recensenten die wat minder onder de indruk waren. Slechts de *Irish Times* liet zich uitsluitend positief uit. *Auch Vögel sterben im Morgenblau* moet toch een beter lot beschoren zijn.

OCHTENDBLAUW
Een van de grootste problemen die zich bij het vertalen vanuit het Nederlands naar het Duits (of welke andere taal dan ook) voordoet, is het gegeven dat een woord meerdere betekenissen met zich kan meedragen en meer of minder uiteenlopende associaties oproept. Dit creëert voortdurend obstakels bij het omzetten naar een andere taal. Marugg confronteerde de vertaler van De morgen loeit weer aan op praktisch iedere bladzijde van zijn roman met dergelijke hindernissen. Het belang van deze roman is onder meer gelegen in het weloverwogen exploiteren van de suggestieve en figuratieve mogelijkheden van het Nederlands, en in het uitgebalanceerde cultiveren van de meerduidigheid van taaluitingen. Waltraud Hüsmert stond geen eenvoudige taak te wachten.

De roman van Tip Marugg is een dergelijke inspanning echter zondermeer waard en Hüsmert lijkt zich uitstekend van zijn taak te hebben gekweten. De titel werd met recht veranderd: *Der Morgen dämmert gellend herauf* klinkt een stuk minder aantrekkelijk dan *Auch Vögel sterben im Morgenblau*. Het Nederlandse equivalent - *Ook vogels sterven in het ochtenblauw* - was aanvankelijk ook de Nederlandse titel van de roman, die echter in een later stadium moest wijken voor de uitzonderlijk intrigerende titel *De morgen loeit weer aan* (wat de vertaler overigens niet heeft geweten!).

GOED VERZORGD
De Duitse editie werd zeer goed vezorgd: een fijn lettertype, een harde kaft met een moderne, aantrekkelijke omslag, waarop een goed gekozen tekstfragment (maar helaas ook met een enkele onzinnige opmerking over de auteur). Een waar genoegen om op te nemen en te lezen: *'Ich lebe auf einem von Korallenkalk umgebenen Kern aus Sediment- und Vulkangesteinen, der zu der bogenförmigen Inselkette gehört, die das Karibische Meer begrenzt; an klaren Tagen sind die Konturen der Berge an der Nordküste des südamerikanischen Kontinents mit blossem Auge zu erkennen. Ich bin nicht mehr der Jüngste und gebe mich zuweilen noch der einsamen Vergnügung hin, die die guten Fratres früher in der Schule als Selbstbefleckung zu bezeichnen pflegten, eine Manipulation, die, wie man schon damals wusste, gegen alles Wahre, Gute und Schöne verstösst'*

Tip Marugg, 'Auch Vögel sterben im Morgenblau'. Berlijn: Twenne Verlag, 1993. ISBN 3.928560.11.5. 144 blz. ca. Nafl. 37,50.

Kinderboek

Zwart op Wit: dagboek van een zestienjarige

'Ik ben een meter vijfenzeventig lang en ik weeg ongeveer zestig kilo. Ik ben niet te groot en niet te klein, niet te dik en niet te dun. Er is helemaal niets bijzonders aan me te zien. Een keer in de maand een stuk of wat pukkels op mijn gezicht, dat is alles en daarvan lig ik 's nachts niet meer wakker. Dat heb ik geaccepteerd. Dat is nu eenmaal zo. Ik ben geen puber meer, ik ben volwassen'. Als een dagboek zo begint moet de schrijfster wel ongeveer zestien jaar zijn. Dat is de Friese Femke ook, veertien dagen geleden geworden. En, hoewel er nooit iets verandert, gebeuren er in korte tijd zulke ingrijpende dingen in haar leven, dat ze besluit een dagboek bij te houden. Femke gelooft alleen wat concreet is, wat ze kan zien, daarom besluit ze alles zwart op wit te zetten.

Dat dagboek, over die tien heel belangrijke augustusdagen in haar leven, vormen het boek ZWART OP WIT van Akky van der Veer. Een leuk en vlot leesbaar meisjesboek, met veel herkenbare punten voor de lezers. Aan de ene kant de onzekerheden, de woede ook op bijvoorbeeld haar moeder, die niet meer over haar vader wil vertellen dan dat hij dood is. Zelfs geen naam. Aan de andere kant de vraagtekens die ze zet bij de levens van de kostgangers van haar oma. Het meest trof me in dit boek de nuchtere acceptatie van wat duidelijk niet te veranderen valt. Het accepteren van de feiten. Als Femke's vriendin Anneke lijdt aan aorexia nervosa kan Femke haar daar niet bij helpen. Ze wordt woedend op haar, scheldt haar uit, maar laat het daarna gaan. Vecht niet tegen windmolens. Maar ze is wel dolblij als Anneke eindelijk in het ziekenhuis wordt opgenomen en zelf beter wil worden. En Rens is een vervelende jongen, waar ze niets mee te maken wil hebben. Maar hij is ook wel weer erg lief. Te lief eigenlijk. Zo iemand wil je 'min drie' zoenen geven. Femke woont bij haar oma. Haar moeder woont op een waddeneiland. Daar komt ze alleen in de vakantie. De moeder verwacht een baby. Femke heeft weinig contact met haar moeder, maar dat wordt doorbroken, door de komst van het zusje maar ook door het opduiken van opa-2, de vader van haar onbekende vader.

Kortom er gebeurt heel veel in een leven waarin nooit iets verandert. Ik denk dat meisjes vanaf een jaar of twaalf het boek graag zullen lezen. Het heeft voldoende afstand om het spannend te houden, maar ook genoeg eigens om je in te kunnen leven.

Akky van der Veer. Zwart

Nederland en VS ontwikkelen sneller vuurwapen

Het Amerikaanse leger en de Nederlandse landmacht zullen binnenkort een overeenkomst sluiten over de ontwikkeling van een **elektromagnetische schietbuis**, die sneller is dan het conventionele kruitvuurwapen. TNO, waar aan de nieuwe lanceerinstallatie wordt gewerkt, had al een overeenkomst met de Amerikaanse Ballistic Missile Defence Organization en nu ook met Frankrijk en Duitsland.

In de nieuwe installatie worden projectielen tussen rails geplaatst en met elektromagnetische energie weggeschoten. Op die manier kunnen hogere snelheden worden bereikt dan met de bestaande technieken.

Met een kruitvuurwapen kan een maximale snelheid van 1,5 kilometer per seconde worden gehaald. De nieuwe railgun kan volgens TNO een snelheid van 5 tot 7 kilometer per seconde bereiken. Deze verhoogde snelheid vergroot de vernietigingskracht van het wapen. Bovendien kan men met de railgun bewegende doelen aanzienlijk beter raken.

Arabische sprookjes geen kinderverhalen

Nieuwe Nederlandse vertaling van Duizend-en-één-nacht

= door Carel de Haseth =

Er zijn in de wereldliteratuur een aantal boeken, die eeuwenlang de belangstelling van lezers uit geheel verschillende culturen hebben weten vast te houden. Een voorbeeld uit deze selekte groep literaire werken is zonder twijfel *De vertellingen van duizend-en-één nacht*, zoals de nogal prozaïsche vertaling van de Arabisch titel *Alf laila walaila* in het Nederlands luidt.

In feite gaat het in de *Duizend-en-één nacht* niet om één enkel verhaal, maar om een verzameling verhalen, bijeengehouden in een verhaal dat dient als raamstruktuur, waarin op een vernuftige manier de andere vertellingen zijn gevat. Koning Sjahriaar wordt door zijn vrouw bedrogen en komt tot de konklusie dat geen enkele vrouw te vertrouwen is. Daarom besluit hij in het vervolg nooit langer dan één nacht met een vrouw door te brengen. Bij het aanbreken van de dag, laat hij de vrouw dan ter dood brengen. Totdat prinses Sjarazaad zich aanbiedt om de nacht door te brengen bij de koning. Zij vraagt hem of haar zuster Dinarzaad haar gezelschap mag houden. Als hij toestemt voert Sjarazaad haar plan uit: ze begint haar zuster Dinarzaad een verhaal te vertellen. Als de ochtend aanbreekt is het verhaal nog niet uit en Sjahriaar stemt toe haar nog één dag in leven te laten om het eind van het verhaal te kunnen horen. En van het een komt het ander, zodat uiteindelijk na 1001 nachten de koning Sjarazaad tot zijn vrouw neemt.

SPROOKJES
De verhalen van de *Duizend-en-één nacht* worden vaak aangeduid als sprookjes, waardoor ten onrechte de indruk wordt gewekt dat het gaat om kinderverhalen. Toch zijn de verhalen, ondanks alle emirs en mamelukken, prinsen, *djins* en *ifrieten* (geesten) en allerlei fascinerende betoveringen, beslist meer dan eenvoudige sprookjes. Zo zijn er naast onschuldige verhalen ook talloze behoorlijk pikante vertellingen, die zeker niet bestemd zijn voor kinderen. De basis voor veel van de verhalen mocht gezocht worden in oude Indiase vertellingen, die rond het begin van onze jaartelling tot in Perzië doordrongen. Van daar uit zijn ze, nu aangevuld met Perzische elementen verspreid over de Arabische landen. Omstreeks het jaar 1000 zou de eerste Arabische bewerking van de verhalen, nu met toevoeging van Arabische elementen, hebben plaatsgevonden, waarna er in de loop der tijd verschillende versies ontstonden.

Vanaf het moment dat de verhalen in de achttiende eeuw tot Europa doordrongen, is er op alle mogelijke manieren gesleuteld aan de originelen. De ene auteur kuiste de verhalen, de ander maakte ze door toevoegingen juist exotischer dan ze eigenlijk waren. Het voert te ver om hier in te gaan op de verschillende versies die er van de verhalen in omloop zijn (geweest) in de diverse Europese talen. Volstaan wordt met de opmerking dat de bekendste Nederlandse versie *Verhalen uit duizend-en-één nacht* door een vertalerscollectief onder leiding van Albert Helman samengesteld, gebaseerd was op de Franse editie van Mardrus, waarvan niet helemaal duidelijk is op welke Arabische bron die gebaseerd is. Vorige maand verschenen de eerste twee delen van *De vertellingen van duizend-en-één nacht*. Het gaat hier om de eerste Nederlandse vertaling rechtstreeks vanuit een Arabisch origineel. De basis voor de vertaling wordt gevormd door een Syrisch manuscript uit de 15-de eeuw (naar de uitgever de Mahdi-tekst genoemd) die waar nodig door de vertaler Richard van Leeuwen werd aangevuld met verhalen uit een Egyptische versie uit de 18-de eeuw, de zgn. Boelaak-versie.

ZONDER FRANJE
Deze nieuwe uitgave bevat verhalen die in de eerdere Nederlandse vertaling ontbreken en is ontdaan van romantische en exotiserende franje, terwijl het in alledaags Nederlands is geschreven. Het nadeel hiervan is dat het toch wel charmante bezwerende, dat bijv. Helman's vertaling kenmerkte, hiermee verloren ging. Maar daar staat natuurlijk tegenover dat de nieuwe versie de Arabische originelen beter benadert.

Het ligt in de bedoeling van de uitgever om jaarlijks twee nieuwe delen uit te geven, totdat in 1999 de uitgave van de volledige *Duizend-en-één nacht* kompleet is. Daarmee ontpopt de uitgever zich overigens als een moderne Sjerazaad, die de nieuwsgierigheid van zijn lezers behoorlijk op proef stelt!

Richard van Leeuwen 'De vertellingen van duizend-en-één nacht', deel 1 en 2, Uitgeverij Bulaaq, Amsterdam (zowel apart als paperback verkrijgbaar, als samen gebonden in ...

Kabouter Brr vertelt een verhaal

= door Nel de Jong =

Vorige keer heb ik jullie verteld hoe het meisje Aline door een pilletje net zo klein was geworden als de kaboutertjes, met de dieren in de mondi had gespeeld en door een ander pilletje weer groot was geworden.

Pinkie en zijn vriendjes hadden daarna alle dieren die er niet bij waren geweest vol trots verteld wat er gebeurd was. En het was dagenlang het gesprek van de dag. Ook Ezeltje Harisemper en Piet Pelikaan, die elkaar op het strand tegenkwamen, hadden het erover.

"Ik wou dat ik ook eens zo'n pilletje kon slikken," lachte Ezeltje Harisemper. "Ik zou zo graag eens in het huisje van de kaboutertjes willen kijken. Nu ben ik er veel te groot voor."

"Hè, ja", knikte Piet Pelikaan. "Dát zou leuk zijn! Zullen we de kaboutertjes vragen of ze nog een paar pilletjes over hebben?" En dat deden ze.

Maar kabouter Brr schudde zijn hoofd. "Ik zou een hele lange reis moeten maken", zei hij. "En dat heb ik er niet voor over. Ze zijn te gevaarlijk!"

"Gevaarlijk?" zeiden Ezeltje Harisemper en Piet Pelikaan tegelijk.

"Ja zeker, er kan van alles mis gaan", knikte kabouter Brr. "Zal ik jullie het verhaal eens vertellen van de grote tovenaar die die pilletjes uitgevonden heeft?"

"Hè ja, een verhaal", lachte Ezeltje Harisemper. "Daar ben ik dol op."

Wel, hij was niet de enige. Terwijl het kaboutertje vertelde, kwamen er steeds meer dieren bij. En al gauw was er geen plekje in de tuin van de kaboutertjes, dat niet bezet was door muisjes, konijntjes, hagedisjes, vogels en mieren.

"Ja", begon kabouter Brr, "mijn verhaal gebeurde heel lang geleden, toen er in het land, waar ik vandaan kom, nog uitgestrekte donkere bossen waren. Er stonden grote metershoge bomen in. En er woonden machtige tovenaars met wijde mantels en hoge puntmutsen. Heksen op bezems vlogen af en aan. En sprookjesfeeën woonden in prachtige paleizen, die op open plekken in het bos stonden."

"En de kaboutertjes?" vroeg Pinkie.

"Die waren er toen nog niet", zei kabouter Brr. "Maar luister naar wat er toen gebeurde. De beste van alle tovenaars vond het gele en het rode pilletje uit. De gele om je klein te maken en de rode om je groot te maken. Tenminste, hij dacht dat hij ze uitgevonden had. Maar om het zeker te weten, moest hij ze eerst innemen en dat durfde hij niet. Stel je voor dat het mis ging? Misschien werd hij zo klein dat hij helemaal verdween. Of zo groot dat hij boven de bomen uitgroeide. Dagenlang liep hij door de bossen, steeds maar denkend: 'Zal ik het doen of zal ik het niet doen?' Totdat hij op een dag bij de zee uitkwam. En nu weet ik niet of het door het gebulder van de zee kwam of door het geschreeuw van een paar pelikaantjes....."

"Pelikaantjés!" viel Piet Pelikaan hem in de rede. "Wij zijn pelikanen!"

"Maar toen nog niet", zei kabouter Brr. "Jullie waren net zo groot als de andere vogels."

"Wil je zeggen, dat we net zo groot waren als parkietjes?" vroeg Piet Pelikaan ongelovig.

"Jazeker", knikte kabouter Brr.

"Hè, vertelt nu eerst verder over de grote tovenaar, kabouter Brr!" riepen een paar muisjes. "Het werd net spannend."

"Jaja", knikte kabouter Brr. "Waar was ik ook al weer gebleven? Oh ja, ineens dus kreeg de tovenaar moed. 'Ik doet het!' riep hij. En zonder verder nog te aarzelen, slikte hij het gele pilletje, met zijn ogen stijf dicht, gauw door. Het duurde een hele tijd voor hij zijn ogen weer open durfde te doen. En het eerste wat hij dacht was: 'Wat is die zee groot!' Jullie begrijpen het al: niet de zee was zo groot, maar de tovenaar was zo klein! Hij was door het dolle heen. 'Het is gelukt!' juichte hij. En hij danste en sprong en struikelde over steentjes, die opeens grote keien waren geworden. Hij kroop in schelpen en speelde kiekeboe met een paar krabjes. Hij zong en hij lachte en hij voelde zich de knapste tovenaar van de wereld. Maar intussen had hij niet gemerkt dat het rode pilletje al bij zijn eerste sprong uit zijn zak was gevallen. En dat twee pelikaantjes....."

"Niet te geloven!" riep Piet Pelikaan ertussen door.

"Ssst!" sisten de andere dieren verontwaardigd.

"En dat twee pelikaantjes", zei kabouter Brr nog eens, "als goede vrienden ieder de helft opgegeten hadden. Daardoor waren ze, jouw overgrootvader en overgrootmoeder dus, net zo groot geworden als jij nu bent, Piet."

"En de tovenaar?" vroeg een van de konijntjes ademloos.

"Die moest zo klein als hij was weer naar huis", vertelde kabouter Brr. "Om een nieuw pilletje uit te vinden. Maar onderweg kwam hij een heel lief elfje tegen, net zo klein als hij. En daar is hij toen mee getrouwd. Hij heeft toen wel twee nieuwe pilletjes uitgevonden. Maar het elfje en hij en alle andere kaboutertjes die daarna kwamen, hadden geen zin om weer groot te worden."

"Jij en Poetsje en Pinkie ook niet?" vroeg een hagedisje.

"Nee hoor", lachten alle drie de kaboutertjes tegelijk. "Laat ons maar fijn klein blijven. We willen onze dierenvrienden niet kwijt raken."

"Eind goed, al goed", lachte Ezeltje Harisemper en zo was het.

KOLEGIO CHAYA WILlems heeft dit jaar dubbel feest: op de eerste plaats bestaat de school 40 jaar. Pabien, allemaal! En op de tweede plaats bestaat hun schoolkrant 10 jaar. Dat is ook een hiep hiep hoera waard, want ik denk dat er niet veel schoolkranten zullen zijn, die al zo lang bestaan. En wij allemaal vieren deze feesten een beetje mee, want ik heb twee dikke schoolkranten van het Kolegio Chaya Willems gekregen. Kunnen we weer lezen wat de leerlingen van de feestschool geschreven hebben. En weet je wat? Hun verhaaltjes laten we ook meedoen met de verhalenwedstrijd.

TANTE NEL

OPLOSSING picknick:

soep, taart, chocolade, broodjes, slaatjes, mango, limonade.

Puzzel van de week

HORIZONTAAL: 1. man van de geit; 3. inwoner van Ierland; 5. tevens; 7. muzieknoot; 9. sint (afkorting); 10. delen van een huis; 13. sneeuwschoen; 14. ontkenning; 15. pus; 17. slee; 18. tegenover (afkorting); 20. naaldboom; 22. dwaas; 23. vis.

VERTICAAL: 1. vrucht; 2. knock out (afkorting); 3. persoonlijk voornaamwoord; 4. knaagdier; 6. deel van het hoofd; 8. bijenhouder; 9. erwtensoep; 11. buiten; 12. een zekere; 16. dicht; 17. niet rijk; 19. deel van het gezicht; 20. deciliter (afkorting); 21. nummer (afkorting).

ZIE VOOR oplossing en de winnaar de Kinderkrant over twee weken. Stuur je oplossing naar de Amigoe (Scherpenheuvel z/n of P.O.Box 577; Aruba - Caya Betico Croes 110; Bonaire - de heer Linkels, P.O.Box 122) en zet op de enveloppe: KINDERPUZZEL.

Winnares van de week is:

Anouck Noorden
Kaya Butuela Kv. F-26
Curaçao

Zij ontvangt f.15,- en kan langs komen om haar prijs op te halen bij de *Amigoe* te Scherpenheuvel.

OPLOSSING vorige keer:

HORIZONTAAL: 1. bok; 3. web; 6. ik; 8. de; 9. sok; 11. raf; 13. ler; 15. later; 16. der; 17. fel; 19. tas; 21. en; 23. ka; 24. ram; 25. kiet.

VERTICAAL: 1. bier; 2. o.k.; 4. e.d.; 5. beer; 7. do; 9. start; 10. liefs; 12. à la; 14. ere; 16. dier; 18. laat; 20. as; 22. na; 23. k.o.

PINKIE EN ZIJN vriendjes zijn gaan picknicken in de mondi en Poetsje heeft allerlei lekkers voor hen in het karretje van Pinkie gepakt. Ze heeft alles netjes op de kar geschreven, maar de lettertjes zijn een beetje door elkaar geraakt. Kun jij uitzoeken wat er precies in de kar zit?

Picnic

GAMON
ROBODJES
TRATA
OLACOCK
JASLATES
MOLADIEM
POES

Vliegeren

VOLG DE TOUWEN, dan kun je zien welk van de drie meisjes de vlieger vasthoudt.

Wedstrijd

NA DE Kinderkrant van vandaag komen er nog twee, waarin jullie de kans krijgen mee te doen aan de verhaaltjeswedstrijd. Dat is al gauw, dacht Maryse van der Broek zeker, want ze stuurde een verhaaltje op. Goed zo, Maryse, je mag er nog veel meer insturen.

De heks die niet van kikkersoep hield

Er was eens een groepje heksen. Ze woonden in het bos. Ze hadden reuze pret en 's avonds gingen ze niet naar bed. Ze vlogen dan op hun bezemsteel. Met z'n allen op één bezem ging maar net maar ze hadden reuze pret. Ze gilden en ze joelden en ze woelden en na het vliegen gingen ze eten en ze aten kikkersoep!

Alle heksen lustten dat, maar er was er één — Uchwana heette ze — die dat niet at. Dat was wel jammer voor die heks. Ze zei tegen zichzelf wat eten ze voor geks? Op een dag zeiden de heksen: dit kan niet langer. Een heks die niet van kikkersoep houdt. Dat gaat niet. Zij is geen heks en ook geen kat. En ook geen hond. Ze lijkt wel van bont. Ze roddelden over haar. De heks die niet van kikkersoep hield, keek om een hoek en dacht wat doen ze raar.

Toen hoorde ze wat de andere heksen zeiden over haar. Ze zei dat is niet pluis. Ondertussen praatten de heksen nog over haar. Ze dacht ik moet vluchten voor ze me weg sturen en daar houd ik niet van. Ze pakte haar eigen bezemsteel en vloog weg. Even later vloog ze heel hoog in de lucht, ze zuchtte: eindelijk veilig! Dan ziet ze een dorp, ze vliegt er heen.

Even later daalt Uchwana op de grond ze kijkt om zich heen, ze ziet mensen. Ze zien er raar uit voor Uchwana. Ze had nog nooit mensen gezien die zo mooi waren gekleed. Oooh, wat was ze verbaasd. Een meneer kwam naar haar toe, Uchwana de heks schrok. De meneer zei waarom schrikt u, zeker omdat ik zo lelijk ben. De meneer liep hard weg. Uchwana keek hem na, ze dacht waarom vindt hij zich zelf zo lelijk. Ze begreep het niet want al de heksen in haar land waren lelijk. Uchwana ging achter hem aan. Toen kwam ze in een straat met allemaal gillende mensen. Ze keek eens naar ze, toen zag ze een man staan huilen. Ze herkende hem.

Uchwana ging naar hem toe en zei: waarom huil je? De man zei: ik zal het je vertellen. Ik heet Ichzana en iedereen rent weg omdat ik zo lelijk ben. Uchwana zei: ik vind je niet lelijk, omdat ik een heks ben. Oh, zei Ichzana waar is je heksenfamilie dan? Uchwana zei: die vinden mij niet meer aardig. Ze hebben me weggestuurd. Opeens zei Ichzana: jij bent alleen en ik ben alleen! Waarom kom je niet bij mij wonen?

Uchwana en Ichzana gingen toen samen naar huis. Een paar dagen later trouwden ze. Het werd een fijn trouwfeest en ze leefden nog lang en gelukkig. Kikkersoep hebben ze nooit gegeten.

Maryse van der Broek
Snipweg 30
Curacao
(9 jaar)

Brownie en ik

Browny is een he[...] hond. Ze is twee ja[...] Ze is een pikipoe. E[...] speel ik met haa[...] spelen bijna altijd [...] ballen vangen en ove[...] touwen of lange s[...] springen. Ik train ha[...] ons en zichze[...] beschermen. [...] springen, goed e[...] rennen, ballen vang[...] terug brengen, [...] opstaan en op haa[...] poten staan. Dat alle[...] ze leren.

Ze eet gezond, [...] gezond en speelt g[...] Een keer, toen ik ti[...] was, waren mijn moe[...] ik op bed aan het [...] Browny dacht, dat [...] moeder met mij aa[...] vechten was. Ze kwa[...] rennen, sprong op h[...] en nam mijn moeder[...] beet. Toen zei ik: [...] zo, Browny". Ik ga[...] een botje.

Cla[...]

Kolegio Chaya W[...]

Mijn hondje Wodan

Ik heb een hondje. Hij heet Wodan. Wodan is een zwarte Bouvier. Hij is erg lief. Maar als hij begint te blaffen en als hij stopt, is het net alsof je doof bent geworden. Als je rent, rent hij ook achter jou aan en als je stopt, springt hij op je.

Een keer was er een dief gekomen. Wodan ging [...] ter de boom schuilen. [...] dief ging naar binnen. [...] hij buiten kwam, [...] Wodan achter hem aan [...] hapte in zijn bil.

De volgende mo[...] speelde ik in de tuin [...] vond een stuk lapje. Ik [...] naar moeder en gaf he[...] haar. Moeder zei dat W[...] het deed. Ik ging [...] Wodan en vroeg [...] "Wodan, heb jij [...] gedaan?" Hij blafte blij. [...] hem was het een fijn av[...] tuur. En voor mij was [...] ook een avontuur.

Kolegio Chaya Wi[...]

Mijn hond Spotti

Ik heb een hond. Hij heet Spotti. Ik heb hem gekregen toen de hond van mijn oom gejongd had. Toen hij nog klein was, droeg ik hem als baby. Maar nu kan ik hem niet meer dragen, want hij is al groot. Zijn favoriete bezigheden zijn: met mij spelen, blaffen, lopen als een haas en slapen als een os.

Ik vind het jammer voor hem wanneer we op vakantie gaan. Hij moet dan naar een vijfsterren hondenhotel (vijfsterren = heel luxe). Als we terugkomen, begint hij vrolijk te blaffen en hij rent op me af. Spotti wordt dan op zijn rug geklopt door mijn vader, moeder, zus en ikzelf.

Cliantha
klas 4
Kolegio Chaya Willems

ik ben een varkentje
weet je wat ik doe?
ik knor knor knor..
en van mij krijg je spek.
dat is lekkerrrrrr.

Kolegio Chaya Willems

Nieuwste technisch snufje: contactlens voor oren

'Ik kan u niet verstaan want ik heb mijn lenzen niet in'

ZOALS de contactlens onzichtbaar op het oog drijft, zo zit de 'oorlens' voor ieder oog verborgen in de gehoorgang. Oorlenzen vangen een variabel magneetveld op dat wordt uitgezonden door een in de kleding verborgen gehoorapparaat.

Na de contactlens is er binnenkort een 'oorlens': een magneetje dat zonder chirurgische ingrepen in het oor wordt gebracht en het trommelvlies laat vibreren. 'Slechthorenden dragen niet graag hoortoestellen als die zichtbaar zijn', zegt Vincent Pluvinage, de Belgische vice-president 'Internationale operaties' van het Californische bedrijf Resound. 'Slechthorendheid wordt nog vaak in verband gebracht met seniliteit. Het dragen van een hoortoestel wordt door de buitenwereld nogal eens geïnterpreteerd als: praat niet tegen me! Het tweede bezwaar tegen hoortoestellen is dat ze technisch niet altijd aan de verwachtingen voldoen. In de Verenigde Staten draagt slechts een kwart van de slechthorenden een hoortoestel'. Je verwacht het eigenlijk niet: een fabrikant van hoortoestellen in Sillicon Valley, de beroemde chipvallei tussen San Fransisco en San Jose. Maar de innige relatie die Resound onderhoudt met de halfgeleidersindustrie is niet zo vreemd als het lijkt: hoortoestellen zijn de laatste jaren *hi-tech* geworden. Moderne hoorapparaten zijn gebaseerd op de moderne chiptechnologie. Je kunt hooguit zeggen dat de appel wat ver van de boom is gevallen: Resound dankt haar ontstaan aan onderzoek dat, nu alweer jaren geleden, werd verricht in het laboratorium van Bell Labs aan de Amerikaanse oostkust.

ACHTERGRONDLAWAAI

'Veel hoortoestellen zijn verre van perfect', zegt Vincent Pluvinage van Resound. 'Sommige apparaten gaan rondzingen als het geluid te hard wordt afgesteld. Of het geluid wordt niet goed gescheiden weergegeven'. Slechthorenden hebben grote moeite om spraak te verstaan wanneer er in hun omgeving achtergrondlawaai of galm aanwezig is. De verminderde gevoeligheid van hun oor heeft tot gevolg dat geluiden over het algemeen niet alleen zachter, maar ook minder scherp worden gehoord. Bovendien is het gehoorverlies onregelmatig over de geluidsfrequenties verdeeld. De huidige generatie moderne hoortoestellen kan dit probleem maar gedeeltelijk verhelpen. De versterker is opgesplitst in een paar frequentiebanden waarvan de versterking onafhankelijk kan worden afgesteld. Veel van de nog in gebruik zijnde hoortoestellen versterken echter nog teveel omgevingsgeluid. Om die reden heeft Philips al eens een gehoorapparaat ontwikkeld met een sterkere richtingsgevoeligheid waardoor spraak ook in een lawaaierige omgeving goed verstaanbaar blijft. Een dergelijk toestel kan omgevingslawaai met gemiddeld 7 decibel verzwakken. De slechthorende moet dan wel een speciale bril met een groot aantal gerichte microfoons dragen, ook als hij geen slechte ogen heeft.

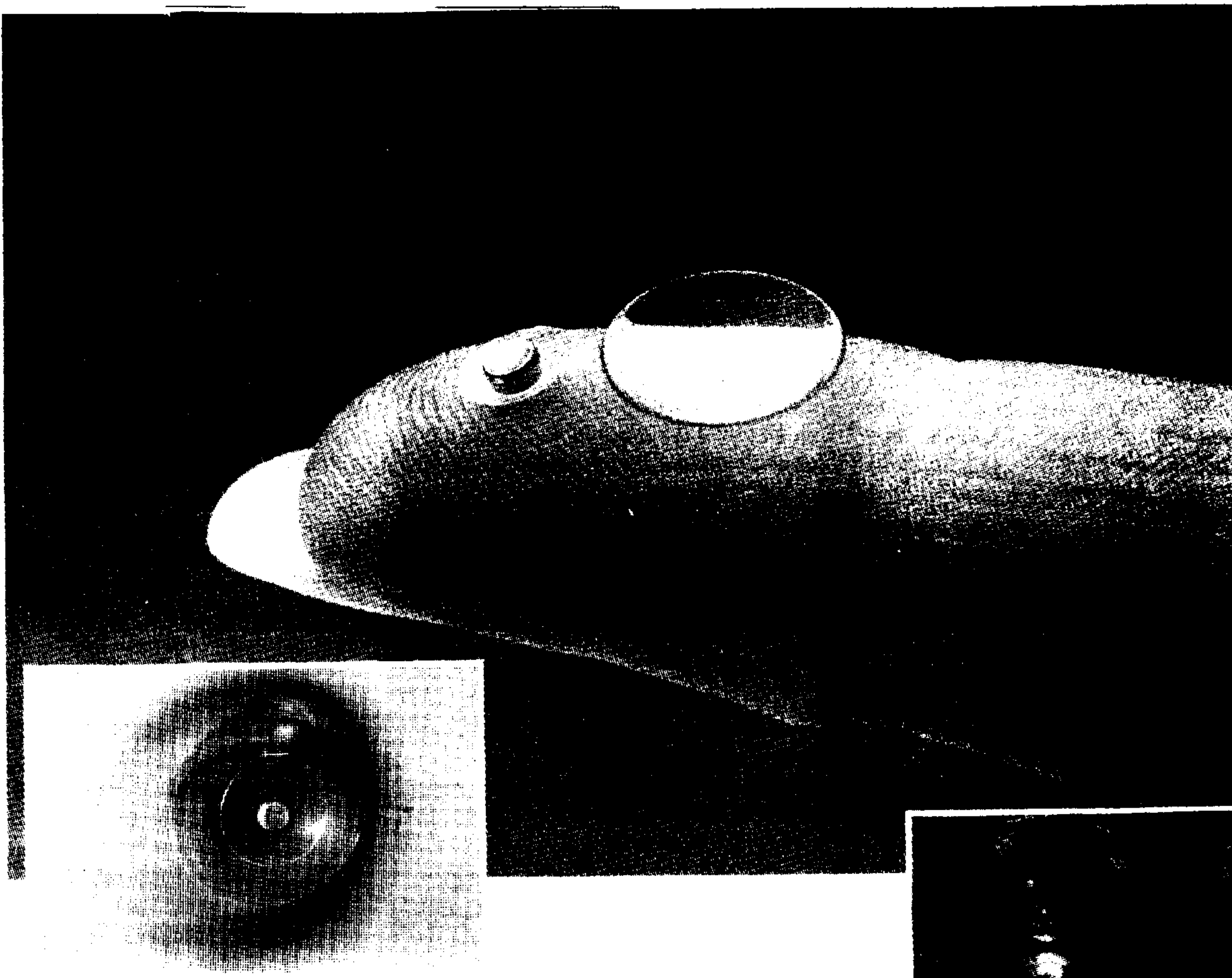
Een andere methode die veel wordt toegepast is de versterking van hoge frequenties. Door filteren kunnen vooral medeklinkers met hoge frequenties beter verstaan worden en kan achtergrondgeluid van verkeers- en machinelawaai, met lagere frequenties, worden onderdrukt. Omdat voor perceptief slechthorenden de pijngrens gelijk blijft, mogen harde geluiden ook weer niet te veel versterkt worden. Daarom neemt in veel hoortoestellen de versterking af zodra het geluid harder wordt. Dat kan door automatische volumeregeling, het afsnijden van alle harde geluiden (*peakclipping*) of door samendrukking van het geluid (compressie). De EPROM-processor van Resound pakt het nog geavanceerder aan. Hij stelt elke twintig seconden het volume van de lage en hoge geluiden bij; de klinkers en medeklinkers worden via gescheiden frequentiekanalen bewerkt. 'Een dergelijke intensieve geluidsbewerking vind je niet in andere hoortoestellen', verzekert Pluvinage. Resound garandeert een verstaanbaarheid van 92 procent tegen 38 procent bij traditionele hoorapparaten. Het Personal Hearing System, zo genoemd omdat de EPROM naar individuele behoeften kan worden ingesteld, is een eerste stap op weg naar een heel nieuwe technologie. Pluvinage: "Hoe je het ook wendt of keert, het dragen van een hoortoestel is niet erg prettig. Het moet stevig worden vastgemaakt, er komt oorsmeersel in en veel apparaten vertonen na enige tijd mechanische gebreken'. Resound wil daarom van het hoorapparaat af waarbij het hoorapparaat in de oorgang wordt gebracht. Dat lijkt een stap terug. Vroeger droegen slechthorenden de elektronica in een kastje onder hun kleding en droegen ze in hun oor alleen een microfoontje dat het geluidssignaal via een draadje kreeg toegeleverd. Aan de oorlens van Resound zit echter geen draadje en hij is onzichtbaar als hij wordt gedragen. 'Er zit geen luidspreker in', zegt Pluvinage. De oorlens is alleen een klein magneetje in een kunststof membraantje. De elektronica van het hoorapparaat zit in een hanger aan een ketting, of elders in de kleding verborgen. Daarvanuit wordt het opgevangen en bewerkte geluid omgezet in variabel magneetveld dat het kleine magneetje bij het trommelvlies in trilling brengt. Dat geeft de trillingen op zijn beurt door aan het trommelvlies. 'Wij creëren een magnetisch veld waarin een klein magneetje vibreert dat het trommelvlies in beweging brengt', zegt Pluvinage.

MIDDENOOR

Aanvankelijk dacht men dat zo'n magneetje alleen zou werken als hij aan het trommelvlies van het middenoor zou worden bevestigd. 'Maar dan moet je gaan opereren met alle risico's van dien; je kunt het middenoor beschadigen', zegt Pluvinage. Lijmen bleek bij verschillende patiënten niet goed te werken. Omdat het epitheliaal weefsel zich vernieuwt liet de lens telkens los. Een groot bezwaar bleek dat echter niet te zijn: de magneet bleef goed functioneren. En zo ontstond het idee voor de 'oorlens' die zonder chirurgische ingreep in het oor kan worden gebracht. 'Je kunt ermee zwemmen, douchen en wat al niet meer', zegt Pluvinage, die bij wijze van experiment al een jaar lang een magneetje in zijn oor draagt. Voordat we de lens op de markt gaan brengen willen we er zeker van zijn dat hij onder alle omstandigheden goed functioneert. En dat blijkt het geval te zijn'.

Het te versterken geluid wordt opgevangen door een draadloos microfoontje dat in principe aan elk kledingstuk kan worden bevestigd. Het geluidssignaal wordt na bewerking via een ıdlink-halsband aan de oorlens doorgegeven. Hiertoe wekt de halsband een variabel magnetisch veld op van minder dan 1 Gauss in het audiofrequentiegebied van 100 tot 10.000 Hz. 'We komen niet boven 1MHz uit', zegt Pluvinage. 'Daardoor is er geen sprake van interferentie van andere elektromagnetische velden, die van metaaldetectoren uitgesloten, maar echt storend is het niet. Je hoort alleen een zacht bromgeluid'. Met de halsband en de oorlens heeft Resound tevens 's werelds eerste voor de omgeving walkman ontwikkeld. 'Ik maak er vaak gebruik van op bestuursvergaderingen', zegt Pluvinage. 'De secretaresse kan via een intercomverbinding tegen mij praten zonder dat iemand het hoort. Denk ook eens aan de voordelen die dit geeft bij simultaanvertalingen. Met een Walkman sluit je je af van de buitenwereld, met onze technologie kun je gericht luisteren'. Volgens Resound is de technologie in eerste instantie bedoeld voor mensen met een geringe gehoorbeschadiging (tot 55 dB). Die zullen echter nog wel even geduld moeten hebben, want de oorlens is voorlopig nog niet te koop. 'Dat gebeurt pas als alle klinische en ergonomische proeven zijn afgerond', zegt Pluvnage.

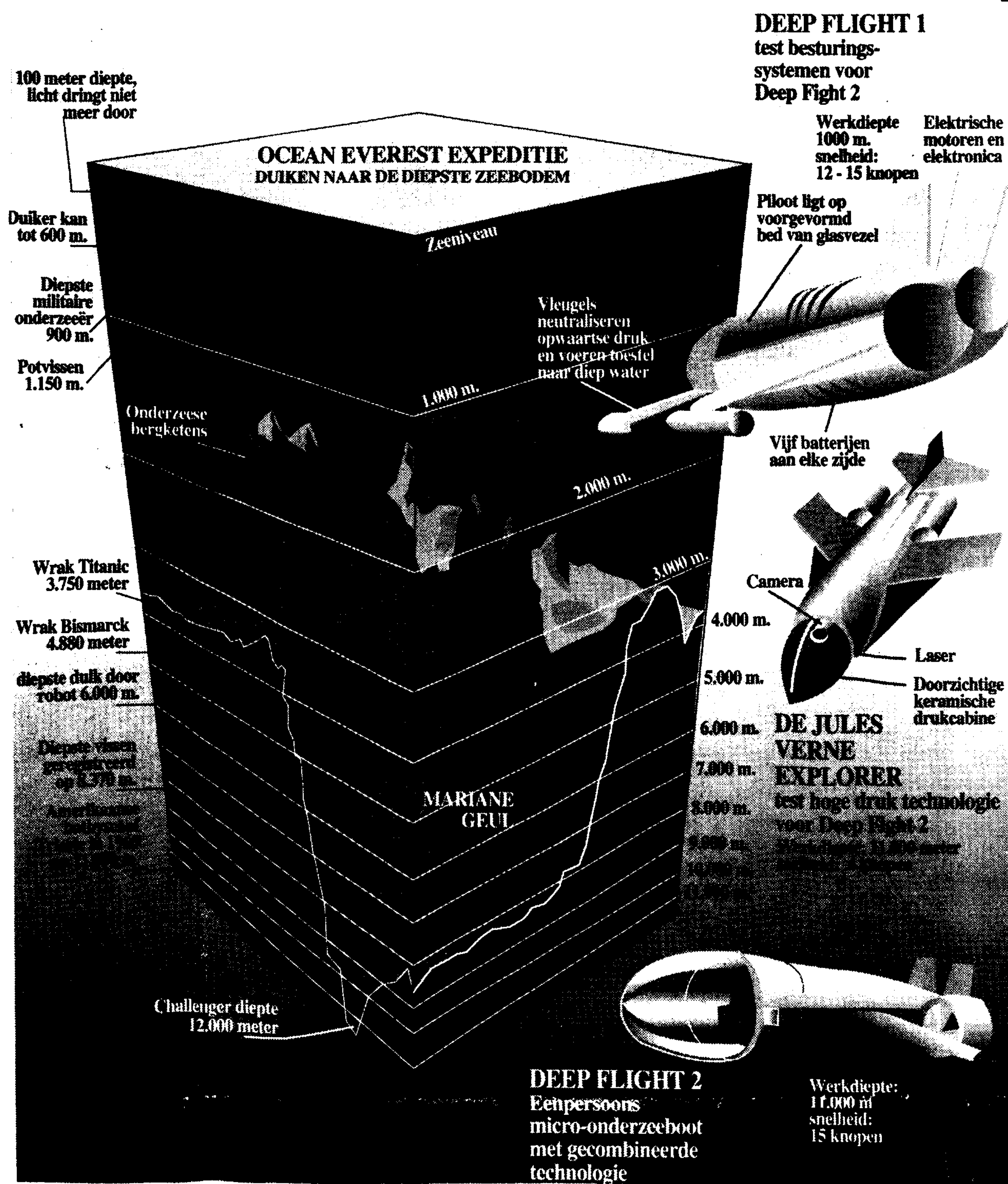
De oorlens zal moeten concurreren met andere gehoorapparaten als het XP peritympane hoortoestel dat Philips dit najaar op de Nederlandse markt wil brengen. Dit is een 'normaal' geluidversterkend hoortoestel dat diep in de gehoorgang wordt geplaatst. Hierdoor blijven volgens Philips de akoestische eigenschappen van het buitenoor onaangetast en wordt het luistercomfort aanzienlijk verhoogd, hoewel dit door sommige slechthorenden wordt betwist. Ook kan men met dit hoortoestel niet zwemmen, baden of douchen. Verder moet de patiënt een uitgebreid otologsch onderzoek ondergaan en dient met een siliconen-vloeistof eerst een afgietsel van het buitenoor worden gemaakt.

De 'oorlens' is geen echte lens (zoals de contactlens op de vinger), maar een transformator. Het magneetje in de oorlens zet magneetgolven om in beweging die het trommelvlies als geluid ervaart.

Britse expeditie naar de 'Challenger-diepte'

Duiken naar de diepste zeebodem

Ruim 11 kilometer diep wil hij gaan, onder de golven van de Stille Oceaan. In de baai van San Fransisco legt de Britse ingenieur Graham Hawkes de laatste hand aan zijn plannen voor een diepzee-expeditie naar de bodem van de Challenger Diepte, een trog bij het eiland Guam. Slechts eenmaal eerder is de Challenger Diepte onderzocht, door de Amerikaanse bathyscaaf Trieste in 1960. Het diepzeetoestel begon het onder de druk te begeven en de bemanning, onder leiding van de Zwitser Jacques Picard, bleef slechts 20 minuten beneden. Hawkes zal voor zijn *Ocean Everest* expeditie een toestel gebruiken dat 'vliegt' als een vliegtuig. Het zou minstens vier uur op de bodem van de trog moeten kunnen blijven, waardoor uitgebreid onderzoek mogelijk is. De expeditie vormt een uitdaging, maar dat is voor Hawkes niet de enige reden om zo'n grote onderneming aan te gaan. De oceaanbodems zijn niet of nauwelijks onderzocht en dat vindt hij een grote nalatigheid. Vele duizenden vademen onder de golven zijn mogelijk aanwijzingen te vinden voor klimaatsveranderingen, de regelering van het weer en de oorsprong van het leven. Toch is veel meer geld en moeite gestoken in ruimteonderzoek. "Het is toch verbazingwekkend dat wij plannen hebben om naar Mars te gaan, terwijl wij niet eens 12 km onder het zeeoppervlak kunnen komen", zegt Sylvia Earle, oprichtster van Deep Ocean Engineering, een bij de expeditie betrokken organisatie.

GOEDKOOP

De *Deep Flight 2*, het nog te bouwen diepzee-toestel, moet deze situatie rechtzetten. De ontwerpers hopen een onderwatervoertuig te bouwen dat de druk op grote diepte kan weerstaan en eenvoudig en goedkoop kan worden ingezet. Ondertussen ontwikkelt Japan ook een methode om de bodem van de oceanen te onderzoeken. Met steun van het Japanse Centrum voor Maritieme Research en Technologie en bedrijven als Mitsubishi en Kawasaki, zal een robot van 50 miljoen dollar, genaamd Kaiko, in de Challenger Diepte worden neergelaten. Hawkes noemt het Japanse projekt 'ouderwets'. Een traditionele duikboot heeft er zes uur voor nodig om, gebruik makend van de zwaartekracht, de bodem van de trog te bereiken. Hijzelf denkt de afdaling in een uur te maken door met snelheden van tot 15 knopen te 'vliegen'. De Japanners hebben voor de robot een meer dan 120 meter lang moederschip nodig, aldus Hawkes. De *Deep Flight 2* is maar 5,5 meter lang, met een vleugelbreedte van nog geen drie meter. Het toestel kan vanaf bijna iedere oceaanboot worden gebruikt, waardoor het voor wetenschappers makkelijker wordt expedities op te zetten.

De *Deep Flight 2* wordt gemaakt van door de Amerikaanse marine ontwikkeld keramisch materiaal dat de druk van 16.000 pond per vierkante centimeter op grote diepten kan weerstaan. De luchtdruk in de romp wordt aangepast, zodat de bemanning geen speciale pakken hoeft te dragen. De *Deep Flight 2* combineert de technologie van twee prototypes die in de nabije toekomst zullen worden getest door een team van Hawkes Associates, gestationeerd in Point Richmond in Californië. Volgend jaar gaat de *Deep Flight 1* onder water bij de Bahama's om de besturingssystemen van de *Deep Flight 2* te testen; nog op de tekentafel ligt de *Jules Verne Explorer*, een onbemand voertuig, dat het team volgend jaar naar de bodem van de Mariana Geul hoopt te kunnen sturen, waarvan de Challenger Diepte deel uitmaakt. De *Jules Verne* bevat camera's en instrumenten en moet uitwijzen hoeveel druk de lichtgewicht keramische romp kan weerstaan. Met een vezeloptische kabel van 12,5 meter lang, worden data en beelden naar de oppervlakte gestuurd. Het team van Hawkes hoopt de *Deep Flight 2* kosten 10 miljoen dollar, in 1996 gebruiksklaar te hebben. Wat voor leven het team zal vinden in de duistere wereld van de Challenger Diepte is onbekend. Mogelijk ontdekken Hawkes en consorten er nieuwe vis-, dier en plantsoorten. Eens dachten wetenschappers dat zo diep onder het wateroppervlak geen leven mogelijk was, maar recent onderzoek heeft anders uitgewezen.

Sylvia Earle: "Ik zou verbijsterd zijn als we helemaal geen leven zouden aantreffen... we hebben onlangs kraters ontdekt in de oceaanbedding die, ondanks de hoge temperaturen en zware metalen, wemelen van het leven".

ZOLANG ER bergen geld mee te verdienen zijn, zal het niet lukken om boeren in Peru, Pakistan of Birma koffiebonen te laten plukken in plaats van drugs te produceren. Zolang ook zullen er mensen zijn die letterlijk hun kop wagen voor de smokkel van drugs. Niets helpt, verzuchtten de Amerikaanse strijders in hun *war on drugs*. Het gevoel van machteloos is groot. Zo groot zelfs dat er steeds meer stemmen opgaan om de oren te luisteren te leggen bij de Nederlanders. Het begrip voor de aanpak in de lage landen groeit.

Mislukking drugbeleid doet Amerikanen Nederland imiteren

Machteloos tegen drugs

= door Vincent Rohnes =

Men neme een condoom, stoppe er heroïne of cocaïne in en slikke het in. Dagelijks probeert de helft van de drugsmokkelaars, die de Verenigde Staten binnenvliegen via New York deze methode. Bedenk daarbij dat er op 'n goeie dag vijftienduizend mensen arriveren op het New-yorkse vliegvlied J.F. Kennedy en het wordt duidelijk dat de douane-beambte die had gehoopt zijn werk goed te doen een gefrustreerd mens is geworden.

"Vroeger wist je tenminste nog dat de smokkelaar gewoon een man was van tussen de twintig en vijfendertig jaar", zegt John Martínez, douanechef op het drukste vliegveld van de VS. En bovendien werd je in die goeie ouwe tijd ook al heel wijzer als je wist van welk land het vliegtuig kwam. Maar de hedendaagse crimineel beziet de wereld als was het zijn geboortedorp en maakt probleemloos even een omweggetje via een onverdacht land.

Dus kan ook de onbestemde reiziger, die er overigens uitziet als een keurige zakenman, uit een braaf land als Zwitserland verdacht zijn. Martínez: "Als iemand geen baan weet op te geven, geen adres en niet weet te vertellen wat hij komt doen, dan is dat verdacht. Die willen wij wel eens spreken."

Niet zelden wordt de drugsmokkelaars dan zo zenuwachtig dat al bekend is dat hij het levensgevaarlijke goedje heeft ingeslikt voordat röntgenfoto's dat hebben aangetoond. En toch boeken de speurneuzen een mager resultaat. Geschat wordt dat van de hele handel in een land als de VS niet meer dan een schamele tien procent wordt onderschept.

WELVAART

Geen wonder dat topmensen in dit machtige land steeds wanhopiger worden in hun strijd tegen de drughandel. Tijdens een lezing voor een internationaal gezelschap zet regeringsadviseur Rensselaer Lee uiteen dat ze het hele Andes-gebied van Midden- en Zuid-Amerika tussen de half miljoen en één miljoen mensen op de een of ander manier betrokken zijn bij de coca-produktie. Het valt niet te ontkennen, zegt hij, dat de produktie van deze grondstof voor de cocaïne enige welvaart heeft gebracht.

Enkele dagen later, tijdens een feestje voor het groepje dat ter bestudering van het drugprobleem naar Washington is gekomen, kan hij zijn gedachten wat vrijer uiten. Voor de regering heeft hij al vele drugproducerende landen bezocht. Het moet anders, is zijn conclusie. "Soms word ik wel eens midden in de nacht wakker en dan denk ik: waarom kunnen wij niet van dit verdomde stomme problemen afkomen? Het is toch maar een kwestie van er een paar vliegtuigen heen sturen en in een paar uur tijd hebben we daar die hele produktie plat liggen."

Lee: "We hebben al eens berekend dat we voor vijf biljoen dollar die hele industrie zouden kunnen uitlopen. Een koopje." Dat laatste valt niet te ontkennen. Want vorig jaar gaven de VS twaalf biljoen aan drugbeleid uit.

WINSTEN

Maar helaas een handel waar zoveel aan te verdienen valt, herstelt zich heel snel. "Zolang er dat enorme prijsverschil is tussen wat de boeren krijgen en wat er hier in New York voor wordt betaald, zal de produktie blijven", zegt John Galea, een politiechef die met een groep straatonderzoekers constant in de peiling houdt hoe de 250.000 heroïne-verslaafden in de staat New York aan hun spul komen. "Een handvol cocaïne waarvoor de boer in Colombia 750 dollar krijgt, levert hier 250.000 dollar op. Als er problemen komen, dan is het voor de grote handelaren toch geen enkel punt om die boer het dubbele te geven. Of nog veel meer."

Waarmee meteen antwoord is gegeven op de vraag waarom alternatieve plannen, bij voorbeeld koffieplantages, voor de boeren in landen als Peru en Colombia tot op heden niets hebben opgeleverd. Voor de 300.000 betrokken boeren in Peru viel nergens zoveel te verdienen als aan de cocaplant.

Ook zijn er genoeg *desperados* te vinden die eventueel een condoom met cocaïne willen slikken en in de arme wijken van de grote steden staan de straathandelaars in een rij. Folders en miljoenen verslindende tv-campagnes tegen drughandel zijn aan hen niet besteed. Directeur Jane Valez van een opvanghuis voor verslaafde jonge moeders in New York zegt tijdens een wandeling door het beruchte East Harlem: "Denk nou niet dat die jongeren die je hier ziet rondhangen op een kantoorbaan zitten te wachten. Iedereen hier wil drugdealer worden. Want die heeft de mooie kleren, die heeft geld, die heeft een mooie auto. En die heeft eten op tafel."

OOST-EUROPA

Voor de groothandelaren valt er sinds enige tijd meer te verdienen in Europa dan in de VS. Kun je in de VS nog voor ruim dertigduizend dollar een kilo cocaïne op de kop tikken, in Europa ben je al snel meer dan het dubbele kwijt. De enorme groei van de markt in (oost-)Europa is een extra reden voor de grote drugkartels uit Colombia of de criminele handelaren uit een land als Nigeria om zich meer en meer op Europa te richten. De VS en Canada hebben samen 270 miljoen inwoners, West-Europa met zijn open grenzen 355 miljoen. Met Oost-Europa komen er nog eens 130 miljoen bij, terwijl in de Sovjet-Unie 290 miljoen mensen wonen.

Daar is werk aan de winkel. Larry McElynn, hoofd van het drugbureau van Interpol in Washington, voorspelt een enorme groei van gebruik — en dus handel — van drugs in Oost-Europa. "De Polen leveren de beste criminelen", zegt hij onomwonden. Polen is de grootste producent van amfetaminen.

In hoog tempo worden de toekomstige klanten in de Oosteuropese landen geworven. Televisiejournaliste Milena Milotinova uit Bulgarije: "Het laatste jaar hoor je steeds meer verhalen van jonge schoolkinderen die drugs krijgen aangeboden. Dat gebeurt tegen prijzen die maar een schijntje zijn van wat er bij jullie wordt betaald". Zijn deze jongeren verslaafde consumenten geworden, dan is gemakkelijk te raden wat er met de prijs zal gebeuren. Zeker is dat tienduizenden Oosteuropese jongeren sneller verslaafd zullen zijn gemaakt dan dat de politie in die landen getraind en gewapend zal zijn tegen de criminele benden.

CORRUPTIE

Of zijn daar landen bij die niet bereid zijn iets tegen de produktie of handel te doen? Zoals Birma, het probleemkind van de Gouden Driehoek (met Laos en Thailand), dat in zijn eentje in staat zou zijn om voldoende grondstof te produceren voor de totale wereldconsumptie van heroïne? Of zoals een land als Venezuela waar vele (mafia)criminelen een veilig onderkomen hebben gevonden, of Ecuador waar politie en zelfs een minister zijn omgekocht?

Ook zijn er landen waar de regering domweg niet in staat blijkt te zijn de produktiegebieden onder controle te krijgen. Vaak gaat het om onherbergzame gebieden, zoals de grensstreken van Thailand en Laos, het grensgebied Pakistan en India of achteraf gelegen delen van bij voorbeeld Colombia en Peru. En mocht er eens een laboratorium in de jungle worden gesloopt, dan is dat nog niet zo'n probleem.

Interpol-agent McElynn weet kleurrijk te vertellen over drugskartels die met helikopters bulldozers naar godverlaten woestijnen brengen om er een terrein in orde te brengen voor produktie van cocaïne.

ANTILLEN

Lange tijd ook is er geklaagd over onvoldoende medewerking van de politie in de overzeese gebiedsdelen van Nederland of diens voormalige koloniën. De Washingtonse Interpol-baas McElynn is desondanks goed te spreken over het werk dat op met name Aruba door de plaatselijke politie wordt gedaan. Toch, zegt hij, is Aruba nog steeds de belangrijkste doorvoerhaven van de Colombiaanse cocaïne voor de Europese of Noordamerikaanse markt.

Aruba is met kleine bootjes gemakkelijk te bereiken en heeft als *free port* geen douane. Enige hindernis voor de smokkelaars is de douane in Miami of Rotterdamn. "Daar komen zulke gigantische aantallen containers, dat is moeilijk te controleren. Ik denk dat alleen de controle wat beter zou kunnen in de landen waar deze containers vandaan komen. De Arubanen werken prima mee. Ik vind dat de politie daar goed werk doet."

Is Aruba bekend om zijn doorvoerfunctie, de Nederlandse Antillen genieten wereldwijd nog steeds grote bekendheid als een centrum waar verdacht geld witgewassen wordt.

Nederland en de VS behoren tot de weinige landen die op basis van de Conventie van Wenen (1988) een overeenkomst hebben gesloten om criminelen in hun portemonnee te kunnen pakken. In Nederland bekend onder de zogenaamde Pluk-Ze-wetgeving. Deze methode komt er neer dat justitie in beslag kan leggen op eigendommen waarvan vermoed wordt dat ze met criminele handelingen zijn verkregen. Het buitenhuis of het jacht van een handelaar kan onmiddellijk in beslag genomen worden, ook al beweert de eigenaar die van een rijke tante gekregen te hebben.

Hetzelfde kan bij voorbeeld ook met banktegoeden. Gaat in Nederland de opbrengst hiervan naar de staatskas, in de VS mag het betreffende politiekorps het verworvene zelf houden. Is de buit gevangen in samenwerking met een ander land, dan wordt deze keurig verdeeld.

"Dit is de meest effectieve manier waarop we elkaar kunnen helpen", zegt Cary Copeland, directeur op het Pluk-Ze-bureau van het ministerie van Justitie. De laatste drie jaar hebben de VS op deze manier in 25 gevallen al negentig miljoen dollar verdeeld met andere landen. Ondanks het grote enthousiasme over deze nieuwe wetgeving, moet Copeland vaststellen dat de laatste twee jaar de groei er een beetje uit is. "De drughandelaren weten steeds beter waar en hoe ze hun geld moeten onderbrengen."

De samenwerking met politie en justitie in Nederland, op de Nederlandse Antillen, Aruba en in Suriname is volgens de Amerikanen goed. Maar de liefde wordt koeler als het gaat om het Nederlands drugbeleid. Soft drugs wettelijk toestaan is vragen om problemen met hard drugs, luidde consequent de reactie op het Nederlandse beleid. Luidde de reactie dus. Want er is een omslag. Zeer nieuwsgierig wordt uitgezien naar de officiële versie van het Clinton-beleid. Duidelijk is al dat het zeker geen voortzetting zal zijn van het oude beleid. Het beleid dat was gestoeld op strenge wetten en harde aanpak heeft immers niet geholpen.

Alle betrokkenen constateren een scherpe toename van de heroïne-gebruik. De afname van het cocaïnegebruik kan die pijn nauwelijks verzachten. Nederland mag dan in de ogen van velen een vrijplaats voor verslaafden zijn, feit is dat het aantal ongevallen en doden als gevolg van druggebruik vele malen minder is dan in de VS.

De nieuwe minister van Justitie Janet Reno, die als rechter het drugwereldje in Miami van nabij heeft meegemaakt, heeft al publiekelijk het Bush-beleid gekritiseerd. Maar tijdens een bijeenkomst in Washington reageert ze op een vraag of het niet tijd wordt om soft drugs te legaliseren zeer bits, zeker als ze constateert dat die vraag wordt gesteld door iemand uit Nederland. "Straf blijft het belangrijkste", zegt ze fel. Maar het moet in haar ogen niet langer meer het enige zijn dat de Amerikaanse overheid aan de drug-gebruiker-wetsovertreder te bieden heeft. "We moeten er naar toe dat iedereen die vraagt om behandeling, die ook kan krijgen." En zie daar de laatste maanden is 'behandeling' het toverwoord geworden in het Amerikaanse beleid.

Dat de aversie tegen het in Amerika veel besproken Nederlandse beleid nog steeds bijzonder groot is, blijkt vooral ook door misverstanden te komen. Telkens weer blijkt men met legalisering te begrijpen dat in elke buurtwinkel heroïne en cocaïne op de schappen ligt. De clou van de in 1976 aangenomen wet is niet overgekomen. Die wet maakt onderscheid tussen soft en hard drugs. Alleen het gebruik van het eerste is toegestaan, maar de gebruiker van hard drugs wordt nog niet onmiddellijk achter de tralies gegooid.

De voorstanders van het 'humane' Nederlandse beleid hebben nog wat zendingswerk te doen in de VS. De voedingsbodem daarvoor is momenteel beter dan ooit. "Wij hebben enorme frustraties over het mislukken van ons beleid", zegt Marian Chambers, stafmedewerkster van de drugcommissie van het Huis van Afgevaardigden.

De incidentele gebruikers, de *high school kids* en de yuppies, zijn veel minder in aantal geworden, zo bevestigen velen. Maar degenen die nog wel gebruiken, gebruiken veel meer en zorgen dus ook voor grotere problemen. De excessen worden heviger.

"Het doel van ons beleid was om de invoer vijftig procent te beperken, maar het is volstrekt duidelijk dat dat niet is gelukt", zegt Marian Chambers. Slechts tien procent wordt naar schatting onderschept. Deskundigen beweren dat 75 procent onderschept zou moeten worden om enige invloed te zien in de straathandel. Dat is onhaalbaar, weet elke politieman. Dus zal er uiteindelijk niets anders opzitten dan de vraag naar drugs te verminderen. Hoe dat moet?

Het antwoord van Ray Díaz, directeur van Newyorkse drugsbureau klinkt wel erg Nederlands-soft: "Ik hoop op dramatische veranderingen in de nationale politiek. Ons beleid is steeds heel erg gericht geweest op de aanvoerkant. Maar we zullen steeds meer moeten richten op preventie en behandeling. We zullen moeten gaan zorgen voor betere huizen, voor werk, voor onderwijs. Ik weet, het klinkt simplistisch. Maar we zullen heel anders met ons geld moeten leren omgaan. Onze wetten hoeven niet strenger. Een gevangenisplaats kost 150 dollar per dag, een goede therapie kost vijftig dollar per dag. Dus waarom zouden we al die mensen in de gevangenis stoppen als we weten dat ze daar toch alleen maar verkeerde dingen leren?"

■ *Drugcontrole op Schiphol.*

= door Hans Leber =

Van grote saamhorigheid is niets terechtgekomen

Bijlmer is boos en verdeeld

Sommige kinderen kunnen nog steeds niet slapen zonder dat ze schoenen aan hebben. Omdat de advocaat het al haast een jaar lang vergeten was te regelen, kon een moeder pas een paar dagen geleden een steen op het graf van haar kind plaatsen. Honderden directe of indirecte slachtoffers van de Bijlmerramp zijn nog steeds onder behandeling van een psychiater en dagelijks reconstrueren ze die vreselijke gebeurtenissen van zondagavond 4 oktober 1992.

Op de plaats waar de flats Groeneveen en Kruitberg tegen elkaar waren gebouwd, zijn bulldozers nu haast klaar met de sloop. Van de getroffen flatdelen bleef niets over, 236 woningen zijn afgebroken. Op twintig meter afstand van het werkterrein lopen wat mensen om het gedenkteken van de 43 doden. Er zijn gedichten, foto's, brieven, verse bloemen, vergane kransen en vooral veel speelgoed ter herinnering aan de jonge slachtoffers van de *crash* - zo wordt de ramp met de El Al-jumbo in de Bijlmermeer steevast genoemd. "Waarom?" staat er als een schreeuw neergepend. De inkt van de letters loopt inmiddels door van het vocht.

HET LAATSTE slachtoffer van de Bijlmerramp verliet onlangs het revalidatiecentrum, een jaar na het ongeluk. In Amsterdam werd vorige week een gezamenlijke herdenking gehouden van Nederlanders en verschillende etnische groepen. Maar van een grote saamhorigheid in de Bijlmermeer, waarop na de ramp werd gehoopt, is niets terechtgekomen.

BEERTJE

Carlos Celestina uit Curaçao bezoekt deze plaats af en toe, als hij in de buurt is. 'Beertje', zoals zijn achtjarige broertje Gerben werd genoemd, en zijn moeder Fina van 36 overleefden de ramp niet. Ze waren die avond even in hun huis; het bevond zich midden in de getroffen 'knik' tussen de beide flatdelen. Beertje en zijn moeder zouden alleen even van schoeisel gaan wisselen.

Het was een vrolijke zondag geweest. Na de dienst bij de Pinkstergemeente zongen ze nog wat in het huis van mevrouw Batista, Fina's moeder die twintig meter verderop in dezelfde Kruitberg-flat woonde. Beertje had aangedrongen op een bezoek aan Artis; de jongen was dol op dieren. Omdat het na zessen was en dus te laat voor de dierentuin, zouden ze nog even langs de dichtbij gelegen kinderboederij lopen. Maar eerst even andere schoenen aan trekken.

Sinds de dreun van het vliegtuig, toen ze zich via de balcons vanaf de derde verdieping in veiligheid bracht, doet mevrouw Batista niets anders dan nadenken over haar dochter en kleinzoon. Af en toe wast ze de kleren die Fina heeft gedragen. Die kreeg ze van de mensen van het Rampen Identificatie Team - ter herkenning.

Carlos, nu 21, was die avond op weg naar huis en opende net de deur van het trapportaal toen het vliegtuig op de flat stortte. Hij kan er nog steeds niet over praten.

"Iedereen verwerkt het op zijn eigen manier. Maar het is hard, héél hard", zegt Cyril Celestina, Fina's broer en Beertjes voogd. Cyril werkt al een jaar niet meer in de tandpastafabriek waar hij machinemonteur was. "Ik slaap soms hele nachten niet. Als in een film gaat dan alles weer aan me voorbij. Mijn eigen zoon werd een dag voor de ramp geboren. Ik heb het Fina niet meer kunnen vertellen. Het kind lijkt heel erg op Beertje."

'SKINA KAYENTE'

Cyrils herinneringen aan de ramp zijn fragmentarisch. Hij herinnert zich het moment, een kwartier na het ongeluk dat hij aan kwam rijden. "Bekenden keken en wezen naar me, maar ze zeiden niets. Zelf duurde ik ook niks te vragen, zo bang was ik voor het antwoord."

Toen volgde de zoektocht naar zijn moeder, naar zijn neefje Carlos en naar andere vrienden uit het flatgebouw. Ze kenden elkaar daar allemaal, de Antillianen. De knik van de flat werd wel *Skina Kayente* genoemd, wat 'warm hoekje' betekent in het Papiaments. Mevrouw Batista kende de meeste slachtoffers ook persoonlijk. Boven haar kachel in haar nieuwe woning in Amsterdam-Noord staan grote portretten van Fina en Beertje. "Iedereen kende mijn neefje in de buurt, ze waren dol op hem", zegt Cyril.

Het gesprek in de kleine huiskamer van mevrouw Batista gaat vooral over de gebrekkige opvang na de ramp. De familie is gegriefd.

"Gek word je ervan", zegt Cyril Celestina, wiens beeld van Nederland zo is veranderd dat hij overweegt naar Curaçao terug te keren. "Al die instanties. Alles moest je zelf doen, overal achteraan. De begrafenis, de betaling ervan. Je zou toch denken dat ze de mensen een mooie begrafenis zouden geven? Nee dus."

Cyril stopt met praten als in het RTL4-journaal aandacht wordt besteed aan de ramp. Er worden op de televisie door mensen vermoedens geuit over chemicaliën aan boord van de Boeing, misschien zelfs een kernwapen - en er worden vragen opgeworpen over de daadwerkelijke toedracht van de rampvlucht. Zo zou de *black box* wel degelijk zijn gevonden. En de Rijksluchtvaartdienst verzweeg gegevens, luidt het, maar dat wordt daar afgedaan met 'spoken'.

Cyrils gezicht staat verongelijkt. "Wij zien spoken! Dat is toch niet te geloven! Waarom worden de schuldigen niet bestraft? Wie laat er nou een vliegtuig in nood over een dichtbevolkte wijk vliegen? Ik ben kwaad op de regering en kwaad op die man in de verkeerstoren. Mijn familie woonde daar, ze zijn gewoon vermoord. Zo denk ik erover."

RIAGG

Namens de Amsterdamse GG & GD is verpleger René Zegerius al een jaar in de weer om de slachtoffers van de ramp met raad en daad bij te staan. Hij inventariseert de problemen en verwijst mensen door. "De meesten hebben psychische hulp nodig. In totaal zijn zo'n zevenhonderd mensen naar de Riagg doorverwezen. Maar we proberen ook financiële zaken, advocatuur, begrafenissen, dat soort dingen te regelen door de mensen met de goede instellingen in contact te brengen."

Zegerius begrijpt de klachten die over de hele breedte van de slachtoffergroep worden gehoord. Maar ze zijn niet altijd terecht, vindt hij: "Het Bureau Huisvesting heeft er alles aan gedaan om zo snel mogelijk huizen voor de mensen te vinden, terwijl er toch grote woningtekorten in Amsterdam bestaan. Sowieso moet ik in het algemeen zeggen dat vooral de professionele organisaties het werk hebben gedaan. Van de vrijwilligers hebben we minder gezien, terwijl we van hen zoveel hadden verwacht."

Ook Cyril Celestina weet dat de vrijwilligers ruzie kregen; onderling met de gemeente en de laatste tijd beschuldigen Surinaamse vrijwilligers elkaar over en weer zelfs van fraude van subsidiegeld. "Hoe dat allemaal precies zit, weet ik niet. Maar ze probeerden in ieder geval wel allemaal het beste te doen voor hun eigen mensen. Het was net een zwarte markt, die eerste dagen in de sporthal waar we werden opgevangen. Als je zag hoe iedereen werkte aan de belangen van groepjes mensen. Terwijl de echte slachtoffers door hun verdriet geen tijd hadden iets te regelen of aan materiële zaken te denken, zorgden de anderen voor een huis voor zichzelf. En voor geld."

TELEURGESTELD

Adjudant H. van Ossenbruggen van het politiebureau Ganzenhoef, dat om de hoek van de rampplaats ligt, is teleurgesteld.

"Een Surinamer moet niets hebben van een Antilliaan en andersom. En een creool niets van hindoestaan en andersom. Dat weten we allemaal al heel lang, het is niets nieuws. Maar wat tegenvalt, is dat er niets is veranderd in de wijk. De mensen doen niets samen, een paar weken na de ramp was de criminaliteit weer even hoog als daarvoor. Niet dat we er zulke grote voorstellingen van hadden, maar er waren jongens hier op de post die hoopten dat de saamhorigheid in de wijk zou toenemen."

Van Ossenbruggen en zijn collega's zijn niet bij de rouwprocessen betrokken. "Die mensen rouwen anders, veel intenser. Daar hebben ze de politie niet bij nodig. We staan er buiten. Maar we zijn wel allemaal erg betrokken. Dit wijkteam heeft die eerste dagen heel professioneel gewerkt, dat was geweldig, chapeau. Pas de tweede of de derde dag kregen we het even te kwaad. Er vloeiden tranen. Het was alsof alles er even uitkwam. Toen ze zagen dat de Stip (bijnaam voor de adjudant) huilde, begonnen er meer. Dat zegt toch wel iets. Het is hier een wijkteam, we kennen de mensen om wie het gaat."

GRIEVEN

Cyril Celestina herinnert zich alleen de hoofdagent, die huilend wegliep van de rampplaats. "Hij zei dat hij er niet tegenkon."

Celestina is door de nasleep van de ramp anders over Nederland gaan denken; hij zit vol grieven. "In de Bijlmer durfde vroeger niemand te komen. Maar na de ramp wel, met drommen tegelijk. Ik zou willen dat de mensen nu eens beseffen dat er normale mensen wonen en dat ze niet zo raar over die wijk moeten praten. Het vliegtuig viel precies op een groep zwakke mensen - op de Bijlmer. Van de bewoners was 75 procent ook vóór de ramp al afhankelijk van hulp. Ze hadden uitkeringen, geen werk.

"Als het vliegtuig op Wassenaar was gevallen, was er volgens mij veel sneller iets geregeld. Ook financieel. De hulp is niet menselijk voor de slachtoffers, alles is zo koel. Niet dat ik denk dat er gediscrimineerd wordt, dat niet: daar heb ik nog nooit last van gehad. Maar wel dat ze zo raar over de Bijlmer denken, alsof daar een ander soort mensen woont. Dat stoort me."

De Amerikaanse advocate D. O'Brian is bijna een jaar in Nederland om de schadeprocedure af te handelen. GG & GD-er Zegerius omschrijft haar als een van de beste van de advocaten die met de afwikkeling van de ramp bezig zijn. Anderen hebben wel eens een steekje laten vallen, weet hij.

O'Brian ziet de financiële afwikkeling met de luchtvaartmaatschappij El Al of leverancier van de motor Boeing als een noodzakelijke stap voor de slachtoffers. "Een jaar geleden zou ik gezegd hebben dat wraak een slechte zaak is. Maar nu zeg ik: het enige waar die mensen iets aan hebben, is dat geld. Het zou de erkenning betekenen van hun slachtofferschap. Zie het als een deur - als ze daar doorheen zijn, kunnen ze weer aan nieuwe dingen beginnen."

SCHULDIG

O'Brian komt veel bij haar klanten thuis. "Het leed dat je tegenkomt, is niet te behappen. Ik ben mijn man verloren - kanker. Zijn overlijden was zelfs wel een beetje opluchting; we leefden er samen naar toe. Maar deze mensen zijn hun dierbaren in één klap kwijtgeraakt. Ze zijn zo verschrikkelijk verdrietig en boos. Als er iemand jarig is, wordt dat niet gevierd. Als er eens iets leuks gebeurt, zijn ze niet blij, want dan voelen zij zich schuldig. De verschrikkelijkste dingen zijn gebeurd: een vrouw laat haar kind in de slaapkamer achter, gaat de keuken in, hoort een klap, doet de deur naar de slaapkamer open en de hele slaapkamer bestààt niet meer. Mijn God, hoe komt ze daar overheen? Nooit dus."

De telefoon bij René Zegerius staat de laatste dagen weer roodgloeiend nadat het de laatste maanden juist rustiger was geworden. Hij zegt: De mensen krijgen het weer moeilijk door de herdenking. Een soortgelijke reactie verwacht ik ook als het geld uit Amerika komt. Dan zal er onrust ontstaan."

Onlangs was er nog een vrouw die zich na een jaar meldde voor hulp. "Ze was gaan zwerven, had bij familie gewoond. Nu vraagt ze om een eigen woning, omdat ze niet wist dat ze die kon krijgen. Dat soort dingen. Een paar dagen geleden heb ik een vrouw nog geholpen aan een grafsteen voor haar kind. Dat waren haar advocaten even vergeten te regelen. Een schande. Maar als het dan uiteindelijk is gelukt, voel je toch heel even tevredenheid met dat kleine beetje dat je kon doen."

Zegerius zegt overeind te zijn gehouden door vooral professioneel te blijven. "Anders red ik het niet. Laatst was ik op huisbezoek bij mensen van wie een kind is omgekomen. Vraagt een van de overgebleven kinderen: 'Mijn broertje is er niet, maar wilt u zijn kamer even zien'. Wat moet je dan doen? Ik ben gaan kijken, maar het gaat je door merg en been."

CORRIE

Mevrouw Batista is ongelukkig in haar kleine woning in Amsterdam-Noord. Ze treurt om haar dochter en kleinzoon Beertje, maar ze kan ook haar vrienden in de Bijlmer niet meer opzoeken. Als het aan haar had gelegen, was ze er blijven wonen. Maar haar nieuwe woning is haar aangewezen.

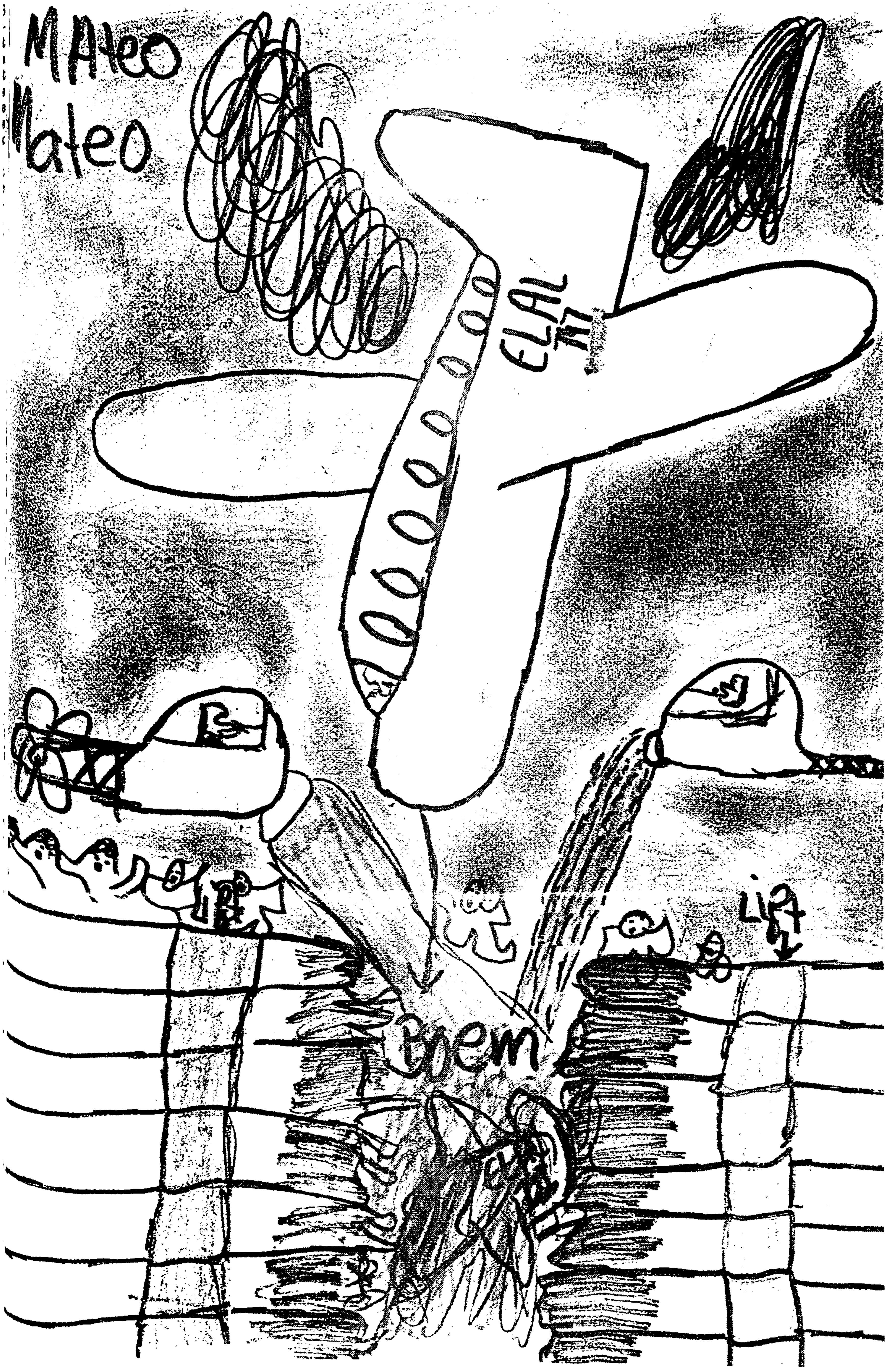
Ze had een mooi huis in Kruitberg. Nu heeft ze wat spullen bij elkaar moeten zoeken. Ze kreeg zestienduizend gulden van de verzekering, zevenduizend gulden uit een EG-fonds en 2500 gulden uit een gemeentelijk noodfonds. Het lijkt veel, maar ze moest alles nieuw kopen. Ze heeft het huis niet kunnen inrichten zoals ze het in de Bijlmer voor mekaar had. Mocht er geld van een schikking uit Ame-

Vervolg op pagina 10

■ *Fina Celestina*

■ *Gerben 'Beertje' Celestina*

'Iedereen verwerkt 't op zijn eigen manier, maar het is hard, héél hard'

Vervolg van pagina 9

rika komen, dan zal ze het grootste deel van genoemde bedragen terug moeten betalen, zegt mevrouw Batista.

Onlangs hoorde mevrouw Batista dat ze haar maatschappelijk werkster kwijtraakt. Ze had er een goede band mee, maar ze moet nu omzien naar een maatschappelijk werker in Amsterdam-Noord. "Terwijl ik hier niemand ken. Ik wil Corrie houden. Daar heb ik alles al mee besproken."

KWAAD

Cyril Celestina maakt zich kwaad. "Mijn moeder is slecht ter been, boodschappen doen is al moeilijk. En nu mag ze niet naar haar eigen maatschappelijk werkster. Dat is toch belachelijk? Waarom worden deze mensen niet gewoon thuis bezocht? Is dat te veel gevraagd als zoiets je is overkomen?"

Zelf had Cyril enige tijd geleden ruzie met een psychiater. "Ik redde het niet meer alleen. Toen ik die man na een paar gesprekken vroeg iets op papier te zetten over wat we hadden besproken en wat hij ervan vond, zei hij:'Dat doe ik niet, want ik wil niet dat je daar misbruik van maakt'."

"Misbruik? Ik wilde weten wat er met me aan de hand was en dat thuis rustig kunnen lezen. Toen ik hem kwaad opbelde en vertelde dat ik dat belachelijk vond, zei hij: 'Jullie Antillianen zijn zo gauw kwaad en emotioneel'. Nou, toen heb ik opgehangen. Dat laat ik me door niemand zeggen. Zeker niet door een Surinamer - die psychiater is een Surinamer. Toen ik de volgende keer niet op kwam dagen, belde hij. Hij vond dat we het uit moesten praten en dat-ie het niet zo had bedoeld. Ik ben er niet meer geweest, het hoeft voor mij niet meer. Ik red mezelf wel."

PARKJE

Op de plek waar de verwoeste flats stonden, wordt binnenkort een parkje aangelegd. Een woordvoerder van de woningbouwvereniging Nieuw-Amsterdam zegt dat voor vierhonderd mensen het afgelopen jaar vervangende woonruimte is gezocht; de meesten wonen nu buiten de Bijlmermeer.

De flat Groeneveen wordt ingrijpend gerenoveerd. Een commissie buigt zich over een gedenkteken op de rampplaats. Pogingen van bewonersgroepen, direct na de ramp, om tijdelijk het vliegverkeer niet over de Bijlmer te laten komen, mislukten. Het kon niet, meende de verkeersleiding. Inmiddels kan het wel: door werkzaamheden op Schiphol wordt de Buitenveldertbaan niet gebruikt en vliegt er tijdelijk niets laag over de Bijlmermeer. Normaliter passeert er één vliegtuig om de drie minuten.

De frustratie bij de nabestaanden is zo hevig, dat de politie zich had voorbereid op problemen bij de herdenking. "We wilden ervoor zorgen dat iedereen de herdenking op zijn eigen manier kon meemaken. Zonder fotografen die steeds voor de mensen sprongen om iedere traan vast te leggen. En we hielden er rekening mee dat het herdenken kon omslaan in een protest - door de frustratie."

Natuurlijk beter worden

Rudolf de Wit

Homeopathie bij kinderklachten

Bij jonge kinderen is de diagnose vaak moeilijker vast te stellen dan bij een volwassene. Het is daarom erg belangrijk om de symptomen goed van elkaar te onderscheiden en te herkennen. In de homeopathie wordt gelet op verscheidene kleine details, zoals kleur van de wangen, huilen, de tijd van de dag, linker of rechter lichaamshelft, diarree enz. In dit artikel zal ik enkele vaak voorkomende kinderklachten behandelen. Alvorens hiermee te beginnen kan ik niet nalaten om weer de gebiedende en beschuldende vinger te wijzen naar de ouders, die heel vaak de oorzaak zijn van de kinderaandoeningen.

Naast alle liefde die u aan uw kind(eren) geeft, geeft u ze ook vele produkten die absoluut niet goed zijn voor de gezondheid. Suiker, snoepgoed, alle soorten artificiële drankjes, varkensvlees, witboord, om maar een paar te noemen. Vaak door het veranderen van de voeding zijn de veranderingen dusdanig dat er niet eens meer met homeopatie of acupunctuur ingegrepen hoeft te worden.

Tal van kinderen kunnen de neiging tot bedplassen niet goed bedwingen, tot dat de blaas voldoende gegroeid is om de nachtelijke toevoer van urine binnen te houden. Gewoonlijk is dit op de leeftijd van 3,5 jaar.

Bedplassen kan echter ook p oudere leeftijd voorkomen. Als ouder kunt u zorgen dat uw kind op een bepaalde tijd wakker gemaakt wordt (bij voorbeeld voordat u gaat slapen), en op die manier voorkomen dat de blaas te vol raakt. Ook vermijden dat het kind veel drinkt voordat zij/hij gaat slapen, kan wat helpen.

Voor de acupuncturist wijst dit op een zwakte in de blaasenergie en dit kan behandeld worden via bepaalde punten op de rug en aan de voeten. In de voeding is het belangrijk om het gebruik van varkensvlees compleet te vermijden. Dat wil zeggen ook het broodbeleg dat van varkensvlees gemaakt is. Homeopatisch kunt u het kind helpen met Causticum Pentarkan. Dit is een combinatiemiddel van verschillende kruiden. Causticum is een kruid dat heel goed helpt bij zwakte van de blaas. Causticum is niet alleen goed voor kinderen, maar ook bij volwassenen en bejaarden waarbij de blaas haar kracht verliest en bij het lachen of hoesten een natte broek bezorgd.

Belangrijk is dat u als ouder het kind gerust stelt en niet gaat schreeuwen. Schreeuwen en schelden werkt juist averechts; het kind krijgt een schuldgevoel en wordt ook angstig. Praat met uw kind en beslis samen wat jullie aan de klacht zullen doen.

DAUWWORM

Dauwworm is een vorm van (vaak nattend) eczeem, die gewoonlijk op de wangen van de baby begint en zich geleidelijk over het gehele gezichtje uitbreidt, waarbij de neusdriehoek vrijblijft. Het kan zich daarna over het hele lichaam verspreiden of zich beperken tot de onderarmen en benen. Dauwworm is vaak een overgevoeligheidsreactie. Het allerbelangrijkste bij dauwworm is om te zorgen dat de stoelgang van het kind weer normaal wordt; diarree of breierige ontlasting, obstipatie, buikkrampen zijn niet te accepteren als iets normaals.

Deze allergie berust vaak op een overgevoeligheid voor melk en melkprodukten. Bij het geven van borstvoeding, hetgeen het allerbest is voor uw kind in de eerste negen maanden, moet de moeder ook opletten dat zij zelf geen van deze produkten gebruikt. U kunt dan overgaan op soyamelk, hetgeen gemakkelijker te verteren is. Let echter wel op dat ook soyamelk in enkele gevallen allergieën kan opwekken.

In de meeste gevallen is soyamelk wel de beste oplossing. Geef het kind ook geen kaas, ijsjes en andere zuivelprodukten. Vermijd (witte) suiker en suikerprodukten; geef het kind (en moeder) liever ongezoete drankjes of natuurlijke vruchtensappen en kruidenthee.

Homeopatisch kunt u het kind helpen met calcium carbonicum D6 of D12; chamomille D6 of ook chamomillethee (niet te lang hiermee doorgaan anders kan het kind weer onrustig worden hierdoor) is een prima model. Chamomille is een prachtig middel bij kinderen. Ik heb er al eerder over geschreven en heb al verschillende moeders een goede nachtrust bezorgd.

Bij huilende en jengelende kinderen, kinderen die altijd gedragen willen worden, pijn bij het tanden krijgen, koorts, onrustig slapen is chamomille hét middel. U kunt chamomille ook in een combinatiemiddel krijgen, namelijk chamodent, speciaal voor babies die tanden krijgen, koorts en constant huilen.

U kent het wel: de kinderen die altijd een loopneus hebben, slijm en hoesten. Wederom de verwijtende en gebiedende vinger naar de ouders, aangezien het voornamelijk hun schuld is. De weerstand wordt verlaagd door het gebruik van te veel suiker, suikerprodukten, melk en melkprodukten. Ondersteunend kunt u Caltrivat gebruiken. Dit middel is om de weerstand op te bouwen. Een ander middel is EBT complex, bestaande uit drie homeopatische verdunningen waarvan Echinacea speciaal genoemd dient te worden. Echinacea is voor de homeopaat een natuurlijk antibioticum. Dit middel helpt bij alle soorten ontstekingen. Dus ook amandelontsteking, keelontsteking, oorontsteking enz.

Kinderen reageren heel goed op de homeopathie en de acupunctuur. Heel vaak is het niet nodig om kinderen te prikken want drukpuntmassage helpt net zo goed.

Liever heimwee dan Holland

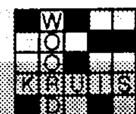
door Rene Van Nie

Alicia

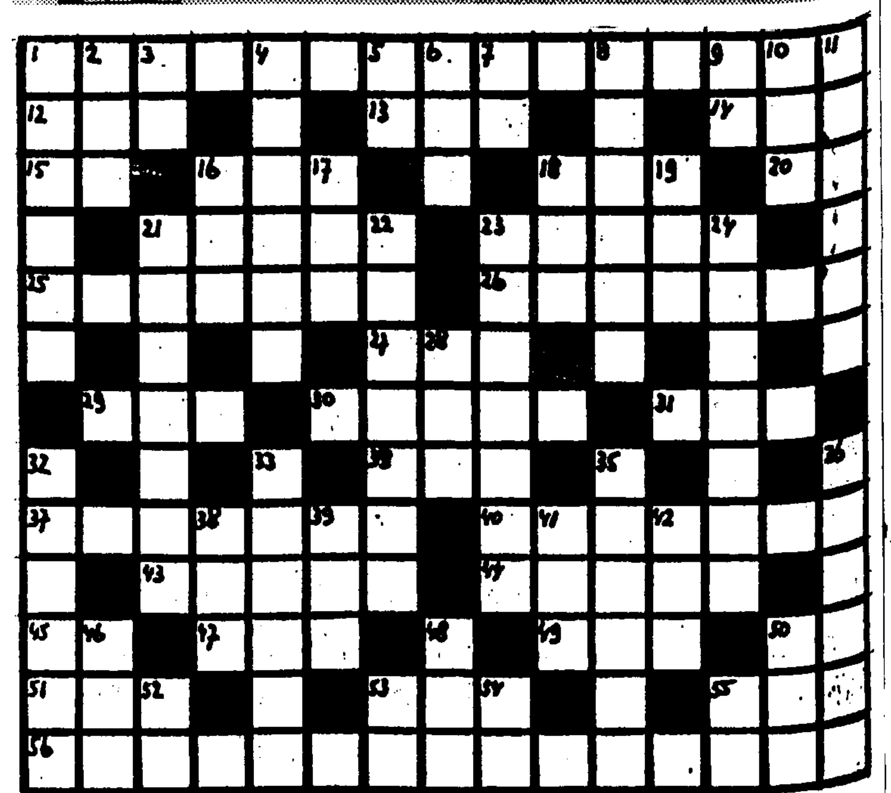
Ik kom even bij je zitten en ben niet van plan meteen weer op te stappen. Volgens mij ken ik die kop van jou met dat lange haar en ronde brilletje. Je stond in de Story of Privé. Iets met zingen of zo, maar kan ook een trouwerij of scheiding zijn geweest. Maakt niet uit, we hebben allemaal zo onze makkes. Nou, gezellig. Je zal wel denken wat moet dat mens hier aan mijn tafel maar maak je geen zorgen want je hoeft niks te zeggen. Dat doe ik wel. Zal ik mezelf meteen maar even introduceren, ik heet van huis uit Alicia maar noem me alsjeblieft Alie en ik ben zevenenzeventig jaar, heb een beetje last van keelkanker maar wacht met bestraling tot ik weer terug ben in Holland. Zo, effe een sigaretje opsteken. Kijk, gaulloise, rook ik al meer dan dertig jaar. Ben ik heel zuinig mee want die kan je hier op Curaçao niet krijgen dus heb ik drie sloffen door de douane gesmokkeld. Nou ga jij natuurlijk zeggen waarom rook je dan met je keelkanker en dan zeg ik, man ik ben bijna tachtig, alsof het nou nog helpt om op te houden. Maar goed, ik rook die gaulloise nu om en om met die rommel die ze hier verkopen. Jesu nog aan toe zeg, met een paar rotmerken houdt het op, lijkt wel oorlog waar de saffies op de bon zijn. Voor de rest niets dan goeds over het eiland hóór, want ik vind het hier fantastisch maar daar vertel ik je straks méér over. Maar goed ik zeg tegen die specialist in Holland, luister goede vriend zeg ik, eigenlijk zie ik die bestraling van jou helemaal niet zitten maar mijn man wil dat ik nog effe in zijn buurt blijf en daarom vind ik het best allemaal. Alleen pakken we dan ook meteen die gescheurde maagklep aan. Ja een mens weet toch zelf het beste wat ie heeft nietwaar en ik weet dat die maagklep gescheurd is door jaren lang spugen als ik 's morgens opstond. Oorzaak drank, voel je wel. Ik heb twintig jaar gezopen als een ketter, zwaar alcoholist. En voor je de eerste borrel naar binnen werkt hang je een tijdje boven de wasbak. Dus is die maagklep gescheurd. Dat kan niet missen. "Maar uw lever is óók niet helemaal in orde," riep die pillendraaier toen. Ik zeg 'Om de dooie dood niet nee. Valt me nog mee dat ik een lever heb.' Hoe vin je hem? "Uw lever is ook niet in orde." Dus ik zeg, keelkanker, gescheurde maagklep en een verrotte lever. Weet je wat, ik ga lekker naar de Antillen, bekijk jij het maar met die doodskistenfirma van je en als ik terug kom dan zien we wel verder. Maar weet je wat het nou is? Ik wil helemaal niet terug. Het bevalt me prima hier. Wat moet ik in Rotterdam doen. En ik woon toch best daar. Mooie ruime flat aan de rand van de stad met een prachtig uitzicht. Dus daar ontbreekt het niet aan en mijn man is een schat en zo gezond als een vis dus al die jaren in mijn sigarettendamp heeft hem geen kwaad gedaan en hij was ook altijd een matige drinker dus die haalt de honderd. Beetje vervelend voor mij want ik wil hem niet alleen laten. Zit ie in zijn eentje in die flat en dat is toch geen leven voor die stakker. Wat dat betreft valt het niet mee als je een gezonde kerel in huis hebt. Heb ik een hoop zorgen mee, maar ja, hij kan het ook niet helpen dat ie niks mankeert, nee toch? Gelukkig is hij ook gewend aan reizen en rondtrekken. We hebben in zo'n twintig landen gewoond want mijn man bouwde bruggen. Hij niet alleen natuurlijk, maar hij werkte bij zo'n bedrijf dat bruggen bouwde over de hele wereld, begrijp je wel? Indonesië, Nieuw Zeeland, Alaska, Brazilië, noem maar op. We hebben vijfentwintig jaar geleden ook nog wat op de Antillen gebouwd maar wat dat precies was ben ik vergeten. En ik wilde hier altijd terug komen en dat zei ik ook tegen mijn man. "Als je niks meer te doen hebt gaan we naar de Antillen." Heeft even geduurd, maar hier zijn we dan. En nou wil ik niet meer terug naar Holland. Maar ik heb ook nog twee kinderen. Een zoon en die heeft alles van mij georven en zit nu in een kliniek om van de drank af te komen. Lukt hem ook wel want ik sta zelf alweer zo'n jaar of tien droog. Dus daar maak ik me geen zorgen over. En dan heb ik ook nog een dochter. Eigenlijk geen echte dochter maar ook weer wél. Ik heb haar gekregen. Dat zei ik ook tegen haar toen ze een jaar of zes was en ze me vroeg hoe het nou precies zat. Ik zeg 'lieve schat, je bent mijn dochter want ik heb je gekregen.' Loog ik niks aan. Maar toen ze wat ouder werd heb ik het uitgelegd. Ik zeg tegen haar 'toen we in Buenos Aires woonden hadden we een huishoudster en die kwam op een dag met jou aangedragen. Twee dagen oud was je. En die huishoudster die vraagt 'wilt u haar hebben want de moeder kan niet voor haar zorgen.' Dus ik zeg 'geef maar op'. Dus kreeg ik je. En de volgende dag hebben we je daar bij de burgerlijke stand aangegeven als ons eigen kind. Zonder problemen. Alle papieren keurig in orde en er is nooit iemand achter gekomen." Zo, even een nieuw saffie opsteken. Als je ook een gaulloise wilt pak maar. Zijn nog van die ouderwetse zware. Voel je tenminste wat je rookt. Al dat stomme gefilter tegenwoordig. Maar goed, het liefste wil ik hier blijven

wonen en dan moeten die kids maar op bezoek komen. Ben toch gek als ik terug ga naar Holland. Man ik voel me hier ook hartstikke lekker. Geen honderd procent natuurlijk want dat kan niet met die kanker en verrotte maag en lever. Maar ik voel me hier toch stukken beter dan thuis jongen. Ik heb een autootje gehuurd en 'cross' over het hele eiland. Barst ondertussen van de vriendinnen waar ik lekker bij ga kleppen. De helft van de tijd gaat mijn man ook mee, maar ja, dat is geen prater hè. Hij zegt 'jij praat voor ons allebei samen, wat zal ik dan mijn mond open doen.' Vind ik wel eens jammer hoor, dat ie zo weinig praat. Een mens wil toch wel wat aanspraak, nietwaar. Een weerwoordje zal ik maar zeggen. Maar ja, je kan niet alles hebben in het leven. En daarom ga ik soms even lekker aan tafel zitten bij iemand die er gezellig uitziet. Zoals jij. Echt zo'n gezelschapsmens die ook wel van een babbeltje houdt. Zag ik meteen aan je. En dan vraag jij natuurlijk hóe ik dat zien kan. Maar dat zeg ik lekker niet. Een mens moet niet ál zijn geheimen verklappen, begrijp je wel?"

Kruiswoordpuzzel

HORIZONTAAL: 1. ouderwets treinonderdeel; 12. klimplant; 13. wapen; 14. steen; 15. bijwoord; 16. jongensnaam; 18. gebogen been; 20. de onbekende; 21. bijbelse stad; 23. Spaans rijpaard; 25. klein rondo; 26. rondedans; 27. groente; 29. zangstem; 30. snelschrift; 31. kunstwerk; 34. bijbels figuur; 37. roofvogel; 40. vriendschappelijk; 43. gewricht; 44. zangstem; 45. televisie; 47. voertuig; 49. dierenverblijf; 50. en omstreken; 51. vogel; 53. boom; 55. insect; 56. vrucht.

VERTICAAL: 1. drank; 2. insect; 3. voorzetsel; 4. dapper; 5. voorzetsel; 6. klein vertrek; 7. rund; 8. mening; 9. persoonlijk voornaamwoord; 10. lidwoord; 11. eindpunt; 16. geboden bedrag; 17. geestelijke; 18. herkauwer; 19. meubelstuk; 21. weg; 22. kruiderij; 23. edelsteen; 24. lid van Mongoolse volksstam; 28. vreemde munt; 32. drukte; 33. stad in Spanje; 35. geneesmiddel; 36. evenals; 38. water doorlatend; 30. houding; 41. voorzetsel; 42. hals van een trui; 46. toetje; 48. heidemeertje; 50. bijbels figuur; 52. gewicht; 53. lidwoord; 54. voorzetsel; 55. voorzetsel.

Winnaar vorige week

UIT HET GROTE aantal inzendingen van de Amigoe Puzzel van verleden week is uiteindelijk als gelukkige winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

B. Schutte
Gilles Poppestraat 11
Aruba

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie afhalen op het kantoor van de Amigoe: Curaçao - Scherpenheuvel z/n, tot drie uur n.m.; Aruba - Kaya G.F. Betico Croes 110 tijdens kantooruren.
Oplossingen moeten ingediend zijn op Curaçao vóór donderdagmorgen tien uur en op Aruba vóór woensdag middag vijf uur.
Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden:
AMIGOE PUZZEL
Curaçao: POB 577, Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110 en Bonaire: Kaya Gobernador Debrot 152 t.n.v. Hubert Linkels.

Oplossing vorige week

Oplossing Cryptogram: HORIZONTAAL: 1.Panamees 5.krater 9.ridderen 10.slopen 11.instinct 12.ashoop 14.Manchester 18.naaktloper 22.tikken 23.smaldeel 24.groots 25.Bastille 26.katoen 27.altruïst

VERTICAAL: 1.Pernis 2.nudist 3.mierik 4.ereschavot 6.rijlessen 7.tiptoets 8.rensport 13.schermzaal 15.knotsgek 16.bankroet 17.steentje 19.slijter 20.zeelui 21.ploert